

Стихійне лихо

**Погасити
вогнище
набагато
легше,
ніж гасити
ліс**

► СТОР. 6

Право

ЗАКОН УКРАЇНИ

**«Про вибори депутатів
Верховної Ради Автономної
Республіки Крим,
місцевих рад та сільських,
селищних, міських голів»**

► СТОР. 7—22

Музеї

**Козацькі
чоботи-
довгожителі**

► СТОР. 27

№ 141 (4891)

СУБОТА, 31 ЛИПНЯ 2010 РОКУ

WWW.GOLOS.COM.UA

У НОМЕР

У доповіді ООН з ядерної безпеки нам не вистачило місця

Як повідомляє Центр новин ООН, Генеральний секретар ООН Пан Гі Мун надіслав на розгляд учасників майбутньої 65-ї сесії Генеральної Асамблеї доповідь «Про заходи з недопущення придбання терористами зброї масового знищення».

У доповіді нагадується, що у вербальній ноті від 19 лютого 2010 року всім державам — членам ООН було запропоновано поінформувати про заходи з недопущення придбання терористами зброї, а також викласти свої міркування з цього питання. На 23 червня 2010 року відповіді було отримано від Австралії, Грузії, Марокко, Мексики, Нідерландів, Норвегії, Таїланду, Туркменістану, Угорщини, України та Фінляндії.

При цьому, відзначають в ООН, у доповіді текст відповіді уряду України не наводиться, тому що він «перевищує встановлену кількість сторінок».

ВРОЖАЙ-2010

Цифри зростають на полях і в кабінетах

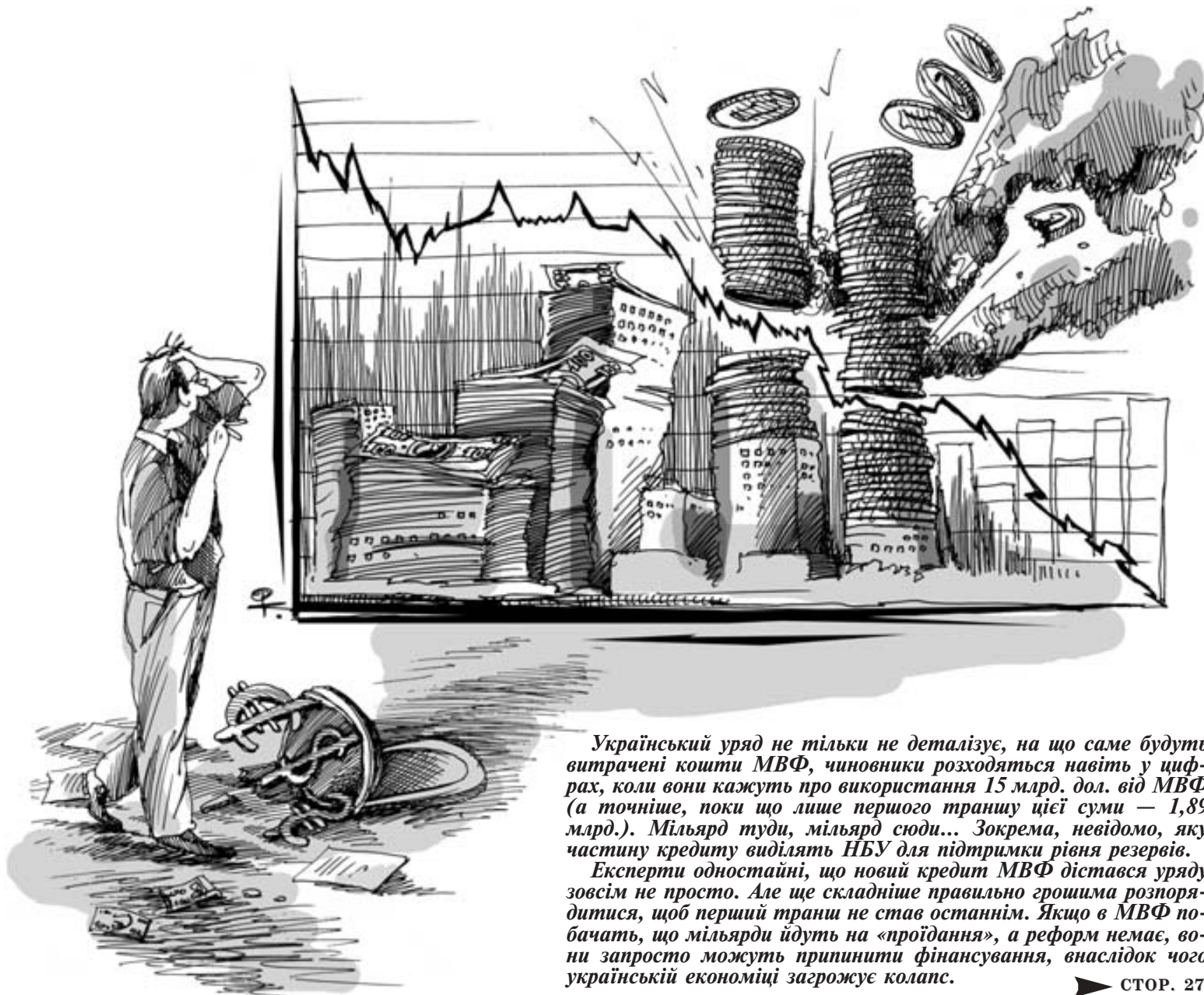
Якщо вірити офіційним оперативним зведенням із полів, в Україні зібрано більш як 14 мільйонів тонн пшениці. Середня врожайність — 27,4 центнера з гектара. Лідерами зі збирання пшениці залишаються Дніпропетровська (більш як 1,32 мільйона тонн), Одеська (1,26 млн.), Запорізька (1,19 млн. тонн) області. Понад мільйон тонн пшениці також намолотили на Донеччині й Миколаївщині.

Аграрії збрали майже 7,8 млн. тонн ячменю. Середня врожайність тут становить 20,8 ц/га.

Намолочено більш як 280 тис. тонн жита за середньої врожайності 17,4 ц/га. Горох дає по 17,1 центнера з гектара. Його збрали близько 450 тисяч тонн.

Загалом в Україні вироблено близько 23 мільйонів тонн зерна. Середня врожайність зернових і зернобобових культур становить 24,2 ц/га.

Куди підуть гроші МВФ?

Український уряд не тільки не деталізує, на що саме будуть витрачені кошти МВФ, чиновники розходяться навіть у цифрах, коли вони кажуть про використання 15 млрд. дол. від МВФ (а точніше, поки що лише першого траншу цієї суми — 1,89 млрд.). Мільярд туди, мільярд сюди... Зокрема, невідомо, яку частину кредиту виділять НБУ для підтримки рівня резервів.

Експерти одностайні, що новий кредит МВФ дістався уряду зовсім не просто. Але ще складніше правильно грошима розпорядитися, щоб перший транш не став останнім. Якщо в МВФ побачать, що мільярди йдуть на «проїдання», а реформ немає, вони запросто можуть припинити фінансування, внаслідок чого українській економіці загрожуватиме колапс.

► СТОР. 27

Мал. Олексія КУСТОВСЬКОГО.

ПОДІЇ

Гірники приватних шахт скаржаться на невиконання зобов'язань їхніми власниками

Профспілки Луганської області заявляють, що на місцевих шахтах неправильно роблять розрахунки заробітної плати, тож шахтарі змушені безоплатно перепрацювати 3—4 години. На підприємствах систематично також порушуються вимоги з охорони праці. При цьому вони хочуть змін законів про працю.

Голова конфедерації вільних профспілок Луганської області Микола Козюберда каже, що на шахтах досі діє радянська система нарахування зарплати гірникам, так звана від'рядно-преміальна, коли в разі невиконання плану гірник отримує вдвічі меншу зарплату. «Шахтар перебуває у шахті понад 8 годин, а оплата робочого дня здійснюється йому за 6 годин, — зазначив Микола Козюберда. — І це визначає, чому такі низькі доходи, чому сьогодні відсутня мотивація праці».

Серед вимог профспілок — повернути гірникам Трудовий кодекс України від 1992 року та скасувати новий закон про порядок вирішення колективних трудових спорів.

Тим часом влада, у свою чергу, нарікає на те, що це вже почалася передвиборна кампанія. Про це передає радіо «Свобода».

Сільський голова й голова земкомісії попались на хабарі в мільйон гривень

Прокуратура Києва порушила кримінальну справу проти голови однієї із сільрад Васильківського району Київської області та голови земельної комісії іншої ради цього ж району за підозрою в одержанні 1,2 мільйона гривень хабара.

Справу порушено за підозрою в одержанні хабара в особливо великому розмірі посадовою особою, що займає особливо відповідальне становище. Як повідомляє УНІАН, згадану суму голова сільради й голова земельної комісії, за попереднього

змовою, зажадали й одержали за виділення земельної ділянки площею 7,5 га.

Онучка отримала від дідуся листа з фронту

Лист передав 28-річний мешканці села Великий Кременчук Олені Озеровій голова Дніпропетровської ОДА Олександр Вілкул. Свого дідуся — Василя Герасимовича Озерова — Олена ніколи не бачила. Він повернувся з війни, але помер ще до того, як вона з'явилася на світ. Цього листа Василь Озеров написав у 1941 році своїй дружині Лукерії Леонтівні.

Це вже другий лист з війни, що разом з іншими документами був захоплений фашистами на поштамті Кам'янець-Подільського і вивезений до Австрії, пролежавши до цього часу в запасниках одного з віденських музеїв. Першого подібного листа на Дніпропетровщині вручили дочці фронтовика Луки Нагорного, передає наш власкор Тетяна КОЛЯДИНСЬКА.

КОРОТКО

□ Кабінет Міністрів продав Японії квоту на 15 мільйонів одиниць парникових газів. Суму заробленого не розголошують.

□ Більш як 100 тисяч туристів не можуть виїхати з Греції через страйк вантажоперевізників, а також через страйк без бензину там залишаються майже всі АЗС.

□ На Хмельниччині майже двадцятьох людей госпіталізовано з харчовим отруєнням після хрестин.

□ У Луцьку посадовці банку «Надра» перевірили аферу на мільйон доларів.

□ Естонія і Литва хочуть забрати в Газпрому свої газопроводи, бо за російський газ платять найвищу ціну.

За повідомленнями інформантства.

1 серпня 35 років тому в крилі конгресів концертного залу «Фінляндія» у Гельсінкі, де проходив безпрецедентний міжнародний саміт, зненацька запанувала цілковита тиша на довгі 17 хвилин. 35 світових лідерів, котрі сиділи пліч-о-пліч на подіумі, мовчки спостерігали, як кожен з них ставив свій підпис під об'ємним документом у зеленій шкіряній оправі, що одержав назву Гельсінкського Заключного акта. Ніхто з них не міг знати, яка доля чекає цей документ, що чекає їхні держави й народи в майбутньому, як, зрештою, складеться їхнє власне життя, як політиків і просто людей. Проте всі вони добре розуміли, що разом «творили історію». У світовій історії знайдеться не так багато документів, які б дали старт таким тектонічним історичним процесам і політичним змінам на величезному просторі від Ванкувера до Владивостока.

Історія «Великої хартії перебудови»

Історія створення Заключного акта Гельсінкі й народження ОБСЄ сягає корінням у післявоєнні 1950-ті й аж ніяк не вичерпується сьогоднішнім. Будь-який історичний матеріал витканий, як правило, із фактів, подій, явищ і доль, і набагато рідше — із цілісних процесів, що, як історична субстанція, знаходять свою власну долю й генерують нові історичні факти, події та явища. Саме таким творцем новітньої історії і став Гельсінкський процес.

Уперше ідею розробити договір терміном на 50 років за участю всіх європейських держав, який би опирався на постійно діючу структуру, СРСР висловив ще 1954 року. Ідею було покладено під суцню, бо вона передбачала визнання НДР, блокувала шлях у НАТО для ФРН та ізолювала безпеку Європи від безпеки Америки. Радянське вторгнення в Угорщину, зведення Берлінського муру та інші події 1960-х років перекреслили й нову спробу СРСР у середині 1960-х провести нараду з європейської безпеки, де пропонувалося прийняти документ правового характеру, який би закріпив сформовані в Європі післявоєнні кордони і відкрив можливості для широкого економічного співробітництва між Сходом і Заходом. І тільки після горезвісного вторгнення радянських військ у Чехословаччину в серпні 1968 року, що поклало кінець політичним реформам «празької весни», Захід погодився взяти участь у такій нараді на певних умовах. Ці умови передбачали, що рівноправними учасниками наради будуть Канада і США, що буде підтверджено правовий статус західного Берліна, і що порядок денний наради включатиме обговорення проблем неядерного роззброєння в Європі та цілий комплекс питань дотримання прав людини.

Утім, цьому сприяло багато подій кінця 1960-х, зокрема, у ФРН прихід до влади соціал-демократів на чолі з Віллі Брандтом ознаменувався новою «Східною політикою», результатом якої став Московський договір 1970 року, що зафіксував не порушення кордонів, відмову від територіальних претензій (Східна Пруссія) і декларував можливість об'єднання ФРН і НДР.

У 1969 році президентом США стає Р. Ніксон, перед яким поставили як проблеми врегулювання відносин з Варшавським блоком, так і економічні наслідки війни, що тривала у В'єтнамі. 22—30 травня 1972 року відбувся перший офіційний візит президента США до СРСР, який став одним з найважливіших моментів брежнєвської розрядки. Перед зустріччю, 11 квітня, було підписано угоду між СРСР і США про обміни та співробітництво в науково-технічній, освітній і культурній сферах. А в ході московських переговорів Л. Брежнєва з Р. Ніксоном були підписані Договір щодо ПРО, ОСО-1 та інші численні найважливіші угоди. Крім того, на неофіційному рівні Ніксоном неодноразово обговорював із Брежнєвим можливість розширення еміграції євреїв у Ізраїль як однієї з невідмінних умов подальшого співробітництва. Чимало цікавих і маловідо-

мих фактів того десятиліття читач відкріє в новій книзі есе, інтерв'ю і спогадів «Ці дивні сімдесяті, або втрата невинності».

У свою чергу Радянський Союз змушений був погодитися на умови Заходу під пресом двох головних чинників. По-перше, важкий тягар «холодної війни» і її виснажливої гонки ядерних озброєнь у технологічно відсталій, економічно ослабленій та соціально небагатій країні невблаганно проявлявся в стрімко зростаючій стагнації «суспільства розвиненого соціалізму». Плакатні ідеологічні догми, гасла і закликі дедалі безглуздіше суперечили дійсності сірих буднів, породжували атмосферу масового песимізму й соціальної пасивності, ескейпізм радянської інтелектуальної еліти від суспільних реальностей, наростання дисидентських настроїв серед моральних авторитетів у всіх радянських республіках. Другим і вже згадуваним потужним чинником, що підштовхує на діалог, стало створення «опорних точок» майбутньої політики розрядки міжнародної напруженості: набрання чинності Договором про нерозповсюдження ядерної зброї та підписання договору між СРСР і ФРН про визнання післявоєнних кордонів у Європі в 1970 році, укладання Договору ОСО-І в 1972 році, заходи, спрямовані на нормалізацію двосторонніх відносин зі Сполученими Штатами Америки і ключовими західноєвропейськими державами.

Заключний акт Гельсінкі, що його згодом охрестили «Великою хартією розрядки», розроблявся в дуже складних дипломатичних переговорах у три етапи і тривав 32 місяці — з листопада 1972-го по 1 серпня 1975 року. Принагідно зазначу, що закінчилася розрядка 27 грудня 1979 року, коли палац Х. Аміна було взято штурмом, а самого його вбито: почалося вторгнення СРСР в Афганістан.

Гельсінкський Декалог — «криголам холодної війни»

Заключний акт і його «десять заповідей», так званий Гельсінкський Декалог, став таким несподіваним історичним проривом у майбутнє, що ці унікальні міжнародні документи не відразу зрозуміли, їх було піддано жорсткій критиці по обидва береги Атлантики. «Нью-Йорк Таймс» у своїй передовиці, наприклад, писала в 1975 році: «Нарада з безпеки й співробітництва в Європі за участю тридцяти п'яти націй, що наближається до кульмінаційного пункту після тридцятидвомісячного семантичного словоблудства, взагалі не повинна була мати місце. Ніколи ще так багато людей не боролися так довго за справді незначні речі. І якщо вже занадто пізно відкликати Гельсінкську зустріч у верхах... то варто докласти всіх зусиль як публічним, так і приватним порядком, щоб запобігти ейфорії на Заході».

А Маргарет Тетчер узагалі розцінювала цю подію як спробу напустити туману. «Розрядка» була для неї те саме, що «політика умиротворення», яка велася між двома світовими війнами, коли так хотіли, всупереч оче-

ОБСЄ: з минулого (35-річчя Організації з безпеки

видному, бачити «в Гітлері дженгльмена» і намагалися йому у всьому поступатися, не заганяти в глухий кут, а також якось виправдати його безумства.

Тому перед від'їздом прем'єр-міністра Гарольда Вільсона до Гельсінкі вона зверталася до нього з попередженням: «Потік слів, що їх вимовлятимуть під час зустрічі у верхах (саміт), не означатиме геть нічого, якщо він не буде супроводжуватися якимись позитивними діями радянських керівників, які показують, що їхня поведінка справді змінилася». Цей епізод, описаний Ж. Л. Тьеріо в книзі «Маргарет Тетчер: Від бакалійної крамниці до палати лордів», — ще одне свідчення глибокої невіри політичних центрів на Заході в домовленості з СРСР.

А в Москві в партійних і дипломатичних колах панувала атмосфера розгубленості та занепокоєння. Анатолій Адамишин, колишній заступник міністра закордонних справ СРСР, який брав участь у Гельсінкському процесі з самого початку, згадував через тридцять років після Гельсінкі: «Для мене досі залишається загадкою, як Заключний акт з його гуманітарними «ересями» успішно пройшов через Політбюро ЦК КПРС. Там просто недооцінили вибухонебезпечність тієї «міни», яку «третій кошик» (третя група рекомендацій Заключного акта із співробітництва в «гуманітарній та інших сферах») закладав під радянську ідеологічну конструкцію».

Відповідь на цю загадку дав Анатолій Добринін, посол СРСР у США протягом майже чверті століття і член ЦК КПРС з 1971 року, який був прямим свідком того, чим послуговувалося вище радянське керівництво, приймаючи саморуйнівне рішення: «Багато членів Політбюро вважали неприйнятним взяття на себе міжнародних зобов'язань з питань, які досі Москвою розглядались як суто внутрішні. Справді, йшлося про прийняття Кремлем нелегкого для нього принципового рішення... Зрештою, на заключному засіданні в Політбюро взяла гору «компромісна» точка зору Громика. Його аргументація зводилася до такого. Головним питанням для СРСР є взагалі визнання післявоєнних кордонів і сформованої політичної карти Європи... Що стосується гуманітарних питань, то регулювання ступеня їх виконання у конкретних справах, говорив Громико, однаково залишалися б у руках Радянського уряду. «Ми господарі у своєму власному домі». Коротше, заздалегідь негласно визнавалася можливість нехтування окремих гуманітарних зобов'язань».

Проте Кремль, як з'ясується пізніше, втратив від Гельсінкської наради набагато більше, ніж демократичні країни, бо в підсумку Заключний акт надав усім учасникам, включаючи Сполучені Штати, право голосу в питаннях політичного устрою Східної Європи.

Новаторський характер Наради з безпеки й співробітництва в Європі виявився за кількома напрямками. По-перше, в епоху міжболового протистояння ОБСЄ зібрала безпрецедентно широкий склад учасників із часів Віденського конгресу 1814—1815 років, що визначив нові європейські кордони після наполеонівських воєн. До того ж усі держави брали участь у Нараді як «суверенні й незалежні держави в умовах цілковитої рівності». По-друге, у той час, коли для більшості переговорів і організацій з питань безпеки був характерний фрагментарно-вибірковий підхід до її забезпечення, підхід ОБСЄ був всеосяжним, що стало одним з найбільших досягнень Наради. По-третє, рішення на Нараді приймалися консенсусом, через що сам процес прийняття рішень найчастіше набував не менш важливого значення, ніж самі рішення. По-четверте, рішення ОБСЄ були політично, а не юридично обов'язковими, що надіяло ОБСЄ значною гнучкістю.

Відкривши багатобічний канал міждержавного спілкування на просторах Євро-Атлантики в наявній тоді біполярній системі, Гельсінкський процес завдав нищівного удару по кригам «холодної війни». До того ж головним інструментом майбутніх змін став саме Декалог — десять основних принципів Гельсінкі, які держави-учасники зобов'язалися «поважати й застосовувати у відносинах кожного з них з усіма іншими державами-учасниками, незалежно від їх політичних, економічних і соціальних систем, а також їх розміру, географічного положення та рівня економічного розвитку». Ці принципи включали: 1. Суверенна рівність, повага

прав, властивих суверенітету; 2. Незастосування сили або загрози силою; 3. Непорушність кордонів; 4. Територіальна цілісність держав; 5. Мирне врегулювання суперечок; 6. Невтручання у внутрішні справи; 7. Повага прав людини та основних свобод, у тому числі свободу думки, совісті, релігії й переконань; 8. Рівноправність і право народів розпоряджатися своєю долею; 9. Співробітництво між державами; 10. Сумлінне виконання зобов'язань з міжнародного права.

Крім того, Заключний акт закріпив робочі галузі ОБСЄ, що охоплюють усі сфери міждержавних відносин. Спочатку вони одержали назву гельсінкських «кошиків», а нині іменуються «вимірами». До першого кошика — військово-політичному виміру — належать питання політичної безпеки й контролю над озброєннями, попередження й розв'язання конфліктів. Другий кошик — економіко-екологічний вимір — охоплює проблеми співробітництва в галузі економіки, науки, техніки й навколишнього середовища. До третього кошика — людського виміру — належать співробітництво в гуманітарних та інших сферах (інформація, культура, освіта), а також права людини.

Через відомі обставини він і вийшов на перший план у взаєминах СРСР із західним світом. Мало того, привів до поступового вивільнення свідомості в замкненому, надідеологізованому соціалістичному соціумі, до формування якщо не інакомислення, то зародження в масовій свідомості сумніву в правильності шляху, яким йшла країна, і до критичного освоєння навколишньої дійсності.

«Права людини» без лапок

На початку серпня 1975 року текст Заключного акта Гельсінкі був повністю опублікований у радянських центральних газетах і журналах, окремими брошурами, причому мовами всіх республік СРСР, загальним накладом 20 млн. примірників. Мільйони радянських громадян практично вперше прочитали в «Правді» та інших партійних газетах слова «права людини» без звичних лапок і традиційної приставки «так звані».

Заключний акт і сам Гельсінкський процес без перебільшення зробили революцію в міжнародному праві, визначивши людський вимір, права людини і фундаментальні свободи визначними предметами міжнародного діалогу та переговорів між Сходом і Заходом. Відбулася своєрідна легітимізація прав людини у сфері міжнародних відносин, їх переведення з категорії моральної в категорію політичну. При цьому сьомий принцип Гельсінкських «десяти заповідей» про повагу прав людини й основних свобод, включаючи свободу думки, совісті, релігії й переконань, нез'ясовно «вживався» із шостим принципом «невтручання у внутрішні справи», на якому наполягло радянське партійне керівництво. Оскільки жодних додаткових роз'яснювальних дефініцій обидва принципи не отримали, а також не визначили межу, за якою вимога поваги прав людини могла розцінюватися як «втручання у внутрішні справи», у демократичних державах з'явилися широкі можливості нав'язувати вкрай не вигідний для комуністичної партійної олігархії порядок денний фактично без порушення принципу міжнародного права про невтручання у внутрішні справи держав Східного блоку.

ОБСЄ в такий спосіб швидко перетворилася на центр міжнародних стандартів прав людини, прагматичний інструмент «матеріалізації» Загальної декларації прав людини ООН, визнаної всіма й не дотримуваної багатьма. Незабаром після прийняття Підсумкового документа Віденських переговорів (листопад 1986 р. — січень 1989 р.), що поклали кінець «холодній війні» в гуманітарній сфері, і Паризької хартії для нової Європи (листопад 1990 р.) ОБСЄ створила свої інститути в галузі людського виміру — Бюро з демократичних інститутів і прав людини, офіс Верховного комісара з прав національних меншин, пост Представника ОБСЄ з питань свободи засобів масової інформації.

Концепція прав людини, як нової категорії міжнародних відносин, виявилася так само несподіваною для радянської політичної еліти, як вона була й довгоочікуваною для населення Радянського Союзу, особливо національних республік, у тому числі України.

Початок кінця

У 1960—1970 роках суспільна атмосфера в Україні була особливо задушливою, а життя декількох тисяч правозахисників першої хвилі руху за дедалілізацію суспільства перетворилося на справжнє пекло. До 70-х років остаточно визначилася роль України як «випробувального полігона» для каральних органів. Чітко простежувалося, що нові методи переслідувань спочатку апробуються в Україні, а потім поширюються на інші республіки. Це очевидно з подальшої історії переслідувань Української Гельсінкської групи. Уже перший її Меморандум навіс дані про те, що від 60 до 70 відсотків усіх політичних ув'язнених у СРСР були українцями.

За даними московського товариства «Меморіал», дисидентський рух у сімдесяті роки можна розділити на три етапи: а) розширення (1970—1972), б) криза та її подолання (1972—1974) і в) «Гельсінкський» період (1975—1979).

Підписання Радянським Союзом Заключного акта Гельсінкі не тільки вдихнуло нове життя в радянський, особливо український правозахисний рух, а й відкрило шлязи для правового прозоріння суспільства, розбудило правосвідомість і розуміння людьми свого безправного становища. Формально погодившись із нормами про повагу прав людини й визнавши цінність політичних свобод, Кремль змушений був погодитися й з тим, що недотримання цих прав і свобод перестало бути тільки його внутрішньою справою, але перетворилося на предмет міжнародної політики. Уже в листопаді 1976 року, слідом за оголошенням академіком А. Сахаровим про створення Московської гельсінкської групи, 9 українських правозахисників і лідерів суспільної думки, у тому числі письменник-фантаст О. Бердник, генерал П. Григоренко, Л. Лук'яненко, письменник М. Руденко та інші, створили Українську гельсінкську групу. УГГ проіснувала лише п'ять років і була остаточно розгромлена в 1981 році, коли всі її члени опинилися за ґратами. Однак її голос в ім'я національного пробудження (до кінця 1980 р. УГГ випустила 30 декларацій і звернень, у тому числі 18 меморандумів і 10 інформаційних бюлетенів), посилений передачами українською мовою семи закордонних радіостанцій, був почутий в Україні й за рубезем, породжуючи ефект «снігової кулі».

Українське суспільство швидко прокидалося і вчилося думати самостійно без опори на спрощені й затерті ідеологічні штампи, а його активний сегмент — творча й технічна інтелігенція, академічне середовище, студентство — шукали й знаходили нові авторитети, носіїв нової моралі, яка б корінилася на демократичних цінностях, а не тільки на «кодексі будівника комунізму».

Заслугує на увагу, наприклад, думка журналіста А. Зоріна про інтелігенцію, представлену у ВПК: «Саме ця верства стала радянським «середнім класом» з певними стандартами споживання, досягнутими в 1970-ті роки. Саме ця соціальна група протиставила себе радянській системі, саме вона зламала її хребет, по суті, знищила її. Саме вона рухнула першою, загинула під її уламками. Це приголомшлива шекспірівська драма...»

Мислячим українцям ставало очевидним, що не держава є носієм моралі, а її громадяни, які повинні змусити державу прийняти й поважати моральні стандарти суспільства, а не навпаки. Саме в цей час на повну силу зазвучали голоси нових моральних авторитетів і негласних лідерів громадської думки України, таких як Ліна Костенко, В'ячеслав Чорновіл, Іван Дзюба, Віталій Коротич, Іван Драч, Василь Стус та багатьох інших, хто вірив, що «краще запалити свічку, ніж проклинати пітьму».

Узагалі, приклад УГГ, як, утім, і всього Гельсінкського процесу, ще раз підтвердив правоту мудрості великого французького романиста Віктора Гюґо: «вторгнення армій можна зупинити, ідею, чий час настав, — зупинити неможливо». Недарма положення Заключного акта про поширення, доступ і обмін інформацією перетворилися в Гельсінкі на справжнє поле бою для радянських вождів, які інстинктивно відчували, чим вільний рух ідей та інформації загрожує радянській «залізній завісі» проти правди й обміну ідеями. У записах розмов колишнього державного секретаря США Г. Кіссінджера з радянським міністром закордонних справ О. Громиком

В майбутнє й співробітництва в Європі очима історика)

є цікавий епізод, що показує по-боювання радянських перемовників і неввіру їхніх західних партнерів у силу ідей. Відповідаючи на відливе зауваження Громика про те, що гельсінкський «третій кошук» — шлях до «відкриття кабарє в Москві», Кіссінджер, який довгий час скептично ставився до Гельсінкського процесу в цілому, відбувся смисловим жартом: «Радянська система виживає вже понад 50 років, і навряд чи вона зміниться, якщо в декількох кіосках у Москві будуть у продажу західні газети».

Вони обоє помилилися у своїх розрахунках та оцінках.

15 років, які потрясли світ

Історичні періоди і процеси, як правило, вимірюються століттями, утворюючи неблаганний макропроцес всесвітньої історії, що відображає поступальний і нелінійний розвиток людства по висхідній. Гельсінкський процес — рекордсмен у прискоренні історичного часу. Він задав небачені раніше темпи дозріванню й становленню нових політичних утворень, ерозії й остаточному руйнуванню геополітичних блоків і сфер впливу.

Лише через 14 років у буквальному й переносному сенсі впав «Берлінський мур», що здавався непорушним. Розвалилися як картковий будиночок горезвісна «доктрина Брежнєва», що наділяла СРСР правом обмежувати суверенітет учасників Варшавського блоку і втручатися у внутрішні справи своїх союзників. На зміну доктрини обмеженого суверенітету прийшла нова «доктрина Френка Сінатри», жартом названа на честь знаменитої пісні американського співака «Я зробив це по-своєму». Зміст її слів відображав неминуче почергове падіння комуністичних режимів у Східній Європі та нездатність СРСР будь-що втримати ці країни у сфері свого політичного, оборонного, економічного та ідеологічного впливу. Восьмий основний принцип Гельсінкі, який зобов'язує поважати повну рівність народів і їх невід'ємне право розпоряджатися своєю долею, спрацював, як пусковий механізм для складних трансформаційних суспільно-політичних процесів і явищ у країнах Східної Європи.

У сусідніх з Україною східноєвропейських країнах послідовно наростала девальвація панівної ідеології, засоби масової інформації крок за кроком звільнялися від пут цензури та ідеологічного контролю, почалася переоцінка власної історії, масово виникали неурядові організації, що стали основою громадянського суспільства, народжувалася нова генерація політичних і громадських лідерів, моральних авторитетів і реформаторів, таких як Вацлав Гавел у Чехословаччині, Лех Валенса в Польщі, Андрій Сахаров у Росії і В'ячеслав Чорновіл в Україні.

Набагато повільніше й латентніше, але також упевнено ці процеси зароджувалися й розгорталися в радянській Україні. Саме з Гельсінкського процесу починалася незалежна Україна і становлення громадянського суспільства в нашій країні, а зовсім не з «помаранчевої революції», як стверджують деякі українські політичні персонажі, що прийшли до влади в 2004—2005 роках. Наприклад, до літа 2005 року в реєстрі Міністерства юстиції України вже значилося 127 політичних партій і більш як 2000 всеукраїнських і міжнародних громадських організацій, 108 профспілок, 728 благодійних організацій. А кількість українських неурядових організацій з місцевим статусом перевищила 22 тисячі. Цей процес неможливо зупинити і він продовжує наростати. Приміром, у реєстрі 2010 року Мін'юсту України вже зареєстровано 182 політичні партії, 3140 всеукраїнських і міжнародних громадських організацій, 1703 благодійних організацій. А кількість українських неурядових організацій з місцевим статусом у 2010 році перевищала за 35 тисяч і продовжує щорічно збільшуватися на 2000—3000 НУО.

Через 16 років після підписання Заключного акта вінцем Гельсінкського процесу став розпад СРСР. Його крах радикально змінив усю політичну ситуацію у світі й впливав в повне переформатування політичних, економічних і військових альянсів у глобальному масштабі. «Холодна війна» закінчилася, біполярний мир перестав існувати, а на карті Єврозії з'явилися десятки нових незалежних держав і країн з політичною системою, що змінюлася.

Було б наївно, звичайно, вважати, що тільки Гельсінкський

процес став головною причиною розвалу Радянського Союзу та тектонічних історичних трансформацій, що настали за ним на Євразійському континенті. Всі основні причини крилися в порочній природі СРСР, що являла собою модифіковану імперію XX століття, завальовану ідеологією і «найдемократичнішою» Конституцією під «добровільний союз рівних». Головними руйнівниками Радянського Союзу стали такі чинники, як відірвана від потреб населення внутрішня політика; руйнівні диспропорції екстенсивної економіки; авторитарний характер радянського суспільства і моноцентризм прийняття рішень внутрішньої та зовнішньої політики; панування однієї ідеології, ідеологічна зашореність без вільного обговорення альтернатив, що в підсумку обернулося розвалом політичної системи.

Ці самогубні процеси розвивалися в радянському суспільстві поволі, приховано й без видимого впливу на масову свідомість мільйонів громадян. Однак із середини 80-х «пара невдоволення» вирвалася з вируючого казана і змусила здригнутися все радянське суспільство. Першою публічною точкою відліку в розвалі СРСР, напевно, стала нечувана в історії техногенна катастрофа на Чорнобильській АЕС. Не вдаючись до аналізу причин катастрофи та масштабів економічних, екологічних і міжнародних наслідків Чорнобиля, зупинюся тільки на тому ударі-нокауті, якого трагедія «мирного атома» завдала по політичній системі Радянського Союзу. Чорнобильська катастрофа враз перекреслила загалом, як НЛО, політику М. С. Горбачова, що будувалася на політичних фантазіях на кшталт «перебудови» і «гласності», «соціалістичного плюралізму» і «соціалістичної правової держави», за допомогою яких новий радянський лідер намагався врятувати обличчя комуністичної системи. «Батько гласності» цілком замовк аж на 18 днів після 26 квітня 1986 року. А населення величезної країни, особливо мільйони українців, залишалися в невіданні та інформаційному вакуумі про ступінь загрози їхньому життю та здоров'ю їхніх дітей, масштабом потенційних наслідків для укладу їхнього життя на десятиліття. Улюблене гасло Горбачова — «Не треба боятися свого народу! Гласність і є соціалізм!» — луснуло як мильна бульбашка. Наростало масове розуміння не тільки брехливості байок про «гласність» і волаючої безвідповідальності влади перед народом, а й її неспроможності оперативного аналізувати ситуацію, захистити власну інформованість від «відомчого переляку», контролювати керованість у державі, швидко й ефективно реагувати на загрози безпеці й здоров'ю народу. Фактично Чорнобиль оголив і продемонстрував усьому світу, і передусім з особливою ясністю народу України, повну зовнішність політичної системи СРСР.

Другим і не менш значущим руйнівником Радянського Союзу стала катастрофа міфу про «ленінську дружбу народів». Кричуща нерівність, політична й економічна «другосортність» одних народів стосовно інших наприкінці 80-х — початку 90-х вилилися в криваві сутички із союзним урядом у Вільнюсі й Тбілісі, Алма-Аті й Баку, Карабасі й Ферганській долині. Відцентрові тенденції на тлі міжнаціональних протиріч і відкритих конфліктів практично на всій території країни підірвали СРСР зсередини і поховали його під «парадом суверенітетів» у 1988—1991 роках після 70 років спільної історії «Союзу непорушного республік вільних».

Не менш нищівного удару Гельсінкський процес і його принципи «людського виміру» завдали по комуністичній ідеологемі та практиці заперечення індивідуальності й цінності людської особистості. Покоління радянських людей вирощувалися в атмосфері примусового колективізму та індоктринованого патріотизму, навчалися мислити, як малозначущі «одиниці» колективу, спільності, народу. Особистість поступово деградувала в «нотомі sovieticus» — статистичну одиницю, безстатеву, байдужу, покірну і керовану істоту, яка жертвує своїми інтересами, поглядами, переконаннями та віруваннями в ім'я єдиної мети, до визначення якої вона не мала щонайменшої причетності. Ця маловивчена історико-моральна проблема, характерна для всіх тоталітарних суспільств, тайла в собі дрімаючі, але не скорені сили, які і стали головними рушійними силами майбутніх суспільних трансформацій. Канонізувавши в міжнародних відносинах права і фунда-

ментальні свободи людини, ідеї Гельсінкі озброїли «гомо советікус» інструментами для того, щоб повернути свою індивідуальність, відчуті себе особистостями, обстояти свої права, інтереси, переконання та вірування.

Час перемін

В історичному вимірі міжнародні угоди й організації рідко бувають довгожителлями, якщо перестають зважати на реальності історії, що швидко змінюються, і вступають у протиріччя з ними. Як образно сказав один з найяскравіших американських президентів Джон Кеннеді: «Зміни — закон життя. Якщо дивитися тільки в минуле й сьогодення, можна прогавити майбутнє». На долю ж Гельсінкського процесу випав без перебільшення час історичних перемін. Закінчення «холодної війни» і кінець біполярного миру; розвал політичних, оборонних та економічних блоків; крах СРСР і поява на карті Європи і Євразії нових держав; надскладні й конфліктні процеси формування молодих націй, що досі перебувають у стані транзиту з тоталітарної політичної системи в демократичну — ці й багато інших виклики вимагали адаптувати НБСЄ до величчю часу.

«Паризька хартія для нової Європи» (1990 р.) стала першим багатостороннім документом, що підбив підсумки епохи «холодної війни» і проголосив початок нової ери в європейській історії. Хартія надала постійний статус уже існуючим і створила низку нових інститутів НБСЄ, ініціювала створення парламентського виміру Гельсінкі — Парламентської асамблеї. У результаті багатьох інституціональних перетворень НБСЄ фактично перетворилася з процесу в організацію, що логічно привело до її перейменування з Ради в Організацію з безпеки та співробітництва в Європі. Організація швидко виросла і поповнилася новими членами за рахунок держав, що вперше з'явилися на політичній карті континенту. Сьогодні членами ОБСЄ є 56 держав, у тому числі Україна, яка приєдналася до ОБСЄ і Парламентської асамблеї у січні 1992 року.

В останні роки вже оновлена ОБСЄ зіштовхнулася з новими викликами, здатними паралізувати всю її роботу.

Мабуть, найскладнішим випробуванням не тільки для ОБСЄ, а й для всієї міжнародно-правової системи після Косова і війни в Іраку стала ерозія світового порядку, заснованого на балансі сил, взаємному визнанні та колективних договорах. Біполярний мир розвалився, поховавши під своїми уламками Ялтинсько-Потсдамську систему міжнародних відносин штучного розділу світу на сфері впливу двох наддержав і двох політичних систем. Виходячи з цієї логіки, міжнародне право, що забороняло силове втручання, не санкціоноване Радою Безпеки ООН, оголошувалося застарілим, таким, що не відповідає потребам сучасної світової політики і її моральних імперативів. Після Косова залунали пропозиції замінити міжнародне право, що розуміється як право суверенних держав, на принципово інше, глобальне комунітарне право («конституційне право народів»), що базується на ідеях глобальної конституції та відродження принципів давньоримського «права народів».

Центром прийняття рішень у цій новій моделі світу ставала не ООН, а співтовариство демократичних країн. Тепер не резолюції РБ ООН, а рішення, прийняті шляхом глобального демократичного консенсусу, визнавалися б підставою для політичних і воєнних дій. Класичне міжнародне право опинилося в паралічі. Прихильники глобалізації наполягають на тому, що ветхі й затріпані одержі-норми міжнародного права виявилися малозастосовними в епоху глобалізації людського суспільства й уже не відповідають вимогам невблаганного процесу всесвітньої економічної, політичної, технологічної і культурної інтеграції та уніфікації. Тому, стверджують правознавці, котрі дивляться в майбутнє, право має бути «глобалізоване», щоб заповнити «вакуум» у міжнародному праві.

Багатооголося нових членів організації, недосконалість механізму прийняття рішень, певні диспропорції в пріоритетах діяльності ОБСЄ, і особливо конфлікт інтересів і підходів до принципів невтручання у внутрішні справи і до зобов'язань у гуманітарній сфері загрожували і продовжують загрожувати заблокувати роботу ОБСЄ. Принцип консенсусу — основи прийняття рішень ОБСЄ — перейшов у режим холостих обертів в умовах

ПОЛІТИКА

«*Майбутнє починається сьогодні, а не завтра*»

(Папа Іван Павло II).

«*Уже давно визнано, що ключовою ланкою захисту прав людини є широко розповсюджене розуміння людьми того, які їхні права і як вони можуть їх захистити*».

(Бутрос Бутрос-Галі, 6-й Генеральний секретар ООН).

багатополісності й неймовірного різноманіття думок і позицій членів організації, звести які воедино стало неймовірно складно. Наприклад, ситуація в Україні в 2004 році стала головним каменем спотикання на засіданні міністрів закордонних справ у Софії, яке у результаті так і не змогло прийняти свій основний документ — Загальнополітичну декларацію.

Особливо тонкою матерією стають мутації в гуманітарному вимірі ОБСЄ, який з перших днів став своєрідним «коніком» Гельсінкського процесу. XXI століття розсунуло рамки уявленнє про права людини, наповнило цю сферу протиріччями між традиційними судженнями про мораль, усталеними звичаями, релігійними цінностями та вже визнаною багатьма країнами так званою політикою толерантності до «нетрадиційних» прав людини, наприклад, права на евтаназію, зміну статі, одностатеву любов і одностатевий шлюб, виховання дітей у такому шлюбі.

В ОБСЄ з усією очевидністю назріла нова хвиля реформ і змін, які б допомогли посилити її роль і значення у розв'язанні найскладніших проблем безпеки, економічного й гуманітарного співробітництва на величезному просторі від «Ванкувера до Владивостока».

Спеціально створена «Група мудреців» у червні 2005 року, а Парламентська асамблея місяцем пізніше представили Постійній раді ОБСЄ свої висновки й рекомендації з реформування організації. Рекомендації «Групи мудреців» і ПА багато в чому схожі й підтвердили історичну правильність принципів Заключного акта Гельсінкі — неподільність і всеосяжну природу безпеки, тісно пов'язану з трьома вимірами: політико-військовим, економічним і екологічним, а також людським виміром безпеки. Визнавши недосконалість організації і її структури, обидва пакети рекомендацій бачать необхідність надати їй повного міжнародно-правового статусу (ОБСЄ досі не має статусу міжнародної організації і свого Уставу); посилити взаємозв'язок між всіма трьома магістральними напрямками безпеки в діяльності організації; зміцнити в інтересах синергії відносини ОБСЄ з іншими міжнародними організаціями, наприклад, ООН і Радою Європи; зберегти консенсусне прийняття рішень; чітко визначити правила і стандарти моніторингової діяльності ОБСЄ; зробити ефективнішою і чітко прописаною у правовому відношенні діяльність її «польових місій» і багато чого іншого.

ПА ж зробила особливий акцент на посилення ролі парламентського виміру організації аж до затвердження її бюджету, а також принципово відкинула критику про «крен» у бік людського виміру на шкоду проблемам військово-політичного характеру та співробітництва в економіці, науці й техніці, охороні навколишнього середовища.

Головним критиком недосконалості й проблем ОБСЄ, наполегливим застрільником її реформи в останні роки залишається Росія. Ця критика навіть одержала своє відображення в Концепції зовнішньої політики Російської Федерації, де твердо заявлено, що «Росія виступає за реформу ОБСЄ й повернення організації первісної компетенції у сфері безпеки». Росія неодноразово обвинувачувала ОБСЄ в політиці «подвійних стандартів», «гуманітарному перекосях» її роботи, упередженості інститутів і структур організації стосовно Росії, «географічному перенесенні» центру ваги діяльності на пострадянський простір, у країни СНД і Балкани.

Поділюся своїм баченням проблеми загальнополітичних проблем організації і її певним чином схематичним підходом у відповідях на виклики двох останніх десятиліть. Розпад СРСР, Югославії і Варшавського блоку, формування на цьому просторі незалежних держав, що переслідують свої національні інтереси в зовнішній і внутрішній політиці, істотно підірвав «переговорну» могутність і систему аргументації Росії. Пріоритети російських національних інтересів почали дедалі менше враховувати в процесі прийняття рішень в ОБСЄ, змушуючи Росію дедалі частіше блокувати консенсус. При цьому в останнє десятиліття в геометричній прогресії наростала складність діяльності організації,

якій довелося зіштовхнутися з невідомими раніше геополітичними потрясіннями і викликами, чреватими новими загрозами загальноєвропейській безпеці.

Буквально на очах «перелицьовувалася» політична карта Європи, сфери впливу «мігрували», а внутрішні конфлікти в новостворюваних державах несли серйозну загрозу безпеці Європи. Неминучі порушення прав людини та обмеження свобод у конфліктних зонах у супереч прийнятим державами зобов'язанням у рамках третього гельсінкського «кошика» призвели до того, що дедалі частіше зазвучали вимоги застосувати принцип брєжнєвської протизваги «невтручання у внутрішні справи». Чи змогла ОБСЄ гідно відповісти на ці виклики бурхливого часу утворення нових держав і формування в них нових політичних систем? Очевидно, не повною мірою. Чи змогли ці держави, у тому числі нова Росія, дати об'єктивну оцінку історичним процесам, що розгорталися, вписати свої національні інтереси в рамки цих неминучих трансформацій і запропонувати шлях конструктивної адаптації ОБСЄ до вимог часу і геополітичних змін? Відповідь така ж очевидна.

Не випадково президент Росії Дмитро Медведєв висунув амбіційну ініціативу щодо створення нової архітектури безпеки в Європі і юридично зобов'язуючого Договору про європейську безпеку. Проект російського президента не розрахований на негайний результат, він ініціює переговорний процес, якщо хочете, дискусію про нове бачення сучасної концепції безпеки, яка пропонує позаблоковий і невоєнний механізм узгодження різних інтересів і розходжень між країнами, у тому числі розходжень світоглядних та ідеологічних.

***

Через 35 років після підписання в Гельсінкі Заключного акта для ОБСЄ знову «майбутнє починається сьогодні, а не завтра», говорячи словами Папи Івана Павла II. Змінитися самій сьогодні заради майбутнього 56 держав на простораз від канадського Ванкувера до російського Владивостока — виклик, гідний історії Європи.

Сьогодні ОБСЄ потрапила в сезон тривалої стагнації і пошуку виходу з глухого кута: 11 років не проводилися саміти організації, реформи настоюються, як вино, з 2005 року, критика стає дедалі жорсткішою... Як усяка ідея потребує автора, так само й ОБСЄ потрібний лідер, здатний розсунути горизонти сьогодення і побачити перспективи майбутнього організації. Історія знає чимало прикладів того, як політик, спрямований у майбутнє, ставав батьком-засновником засад нового світового порядку, цілої системи міжнародних відносин. Таким провидцем тільки в XX столітті був, наприклад, 28-й президент США Вудро Вільсон, який висунув ідею Версальсько-Вашингтонської системи міжнародних відносин і ініціював створення Ліги Націй. Авторство ідеї про створення й назву ООН належить іншому американському президентові Франкліну Рузвельтові, якого відразу ж підтримав І. Сталін. Негабарит, щоправда, знають, що їхнім опонентом у створенні ООН виступав третій учасник «Великої трійки» — англійський прем'єр Уїнстон Черчилль. Йому, до речі, належить авторство ідеї «холодної війни» і терміна «залізна завіса». І все-таки саме «Велика Трійка» заклала основи так званої Ялтинсько-Потсдамської системи міжнародних відносин, що проіснувала більш як півстоліття. Як і в ті переломні моменти історії, криза ОБСЄ сьогодні наполегливо потребує великого лідерства, яке б сміло пошло за собою нації, що розділяють основні цілі й принципи організації, окреслило б її нові обрії в глобальному світі та прискореному історичному часі.

Тільки так ОБСЄ зможе продовжити свою власну історію в новому сторіччі, відповісти на нові загрози й виклики, залишаючись головним інструментом раннього попередження, запобігання конфліктам, регулювання криз і постконфліктного відновлення. Тільки відроджена і перетворена ОБСЄ в наступні десятиліття зможе служити народам надійною трибуною і каналом міждержавного діалогу в ім'я безпеки та співробітництва на континенті.

Володимир ЛИТВИН.

Саме з Гельсінкського процесу починалася незалежна Україна

У КОМІТЕТАХ ВР

Посилено
відповідальність
за розбещення
неповнолітніх

Комітет з питань законодавчого забезпечення правоохоронної діяльності проаналізував практику застосування Закону «Про внесення змін до статей 155 та 156 Кримінального кодексу України щодо відповідальності за розбещення неповнолітніх», повідомляє інформуправління апарату Верховної Ради.

За повідомленням секретаріату комітету, аналіз виконання закону свідчить, що загалом задекларованої мети — посилення відповідальності за розбещення неповнолітніх — досягнуто. Зокрема, за період з IV кварталу 2008 року по I квартал 2010 року у провадженні органів досудового слідства перебувало 129 справ за статтею 155 КК України та 770 кримінальних справ за статтею 156. 3-поміж кримінальних справ за відповідні злочини з обтяжуючими обставинами (в тому числі за ознакою спеціального суб'єкта) до суду з обвинувальними висновками спрямовується більше 70 відсотків.

Водночас, зазначили у секретаріаті комітету, органами прокуратури виявлені випадки порушення вимог законів при порушенні та розслідуванні даної категорії справ. Так, прокурорами скасовано 11 постанов про відмову у порушенні кримінальної справи з одночасним її порушенням, також скасовано шість незаконних рішень слідчих про зупинення досудового слідства та одну постанову про закриття кримінальної справи. 9 працівників органів внутрішніх справ притягнуто до дисциплінарної відповідальності. За наслідками розгляду справ судами за статтею 155 КК України за період дії закону засуджено 78 осіб (з них до позбавлення волі — 14 осіб), за статтею 156 — 208 (з них до позбавлення волі — 80 осіб).

МІСЦЕВІ ВИБОРИ

Безпартійним є голова Вінницької облради Григорій Заболотний (на знімку ліворуч). Свого часу вийшов із партії («Наша Україна») міський голова Вінниці Володимир Гройсман (на знімку праворуч). Про те, що обидва названі керівники балотуватимуться на наступних виборах до місцевих органів влади, без жодного сумніву ведуть мову не тільки політологи. В цьому переконані й виборці. Надто високий авторитет мають названі очільники.

— Навіть якщо Заболотний чи Гройсман не визнаються з вибором політичної сили, з якою можна буде йти на вибори, то якась з політичних партій знайде їх сама, — прогнозує вінницький політолог Олександр Логінов. — З такими кандидатами, безперечно, буде у виграші політична сила, під чий знамена стануть два нинішні голови — облради й міста. То з ким можуть вийти на старт жовтневих перегонів Григорій Заболотний і Володимир Гройсман?

Мені по дорозі
з професіоналами

— Я поки що в роздумах, — сказав із приводу участі у виборах до місцевих органів влади Григорій Заболотний після нещодавньої сесії облради. — Шукаю команду, яка буде сповідувати демократичні цінності, працювати ме заради інтересів регіону, його людей на ділі, а не на словах. Це мають бути професіонали. З ними мені завжди по дорозі. Бо тоді легко працювати. Є взаєморозуміння. А значить, можна багато зробити. Коли ж зусилля витрачати на з'ясування стосунків, коли опиняєшся у ситуації Лебеда, Рака й Шуки — тоді не варто у воза впрягатися. Марна справа. Дякувати долі, дотепер у нас в області була міцна, згуртована команда. Дуже сподіваюся на те, що зі зміною влади не зміниться взаєморо-

зуміння, не стане меншим прагнення старатися заради людей.

За словами Григорія Заболотного, є ще один бік медалі. «Якщо не піти на вибори, — каже він, — люди можуть оцінити це по-своєму. Мовляв, здалися раніше бою чи без бою лягли плиском...»

На думку співрозмовника, нині на Вінниччині є дві найбільш впливові політичні сили. В однієї з них — БЮТ — рейтинг становить двадцять вісім відсотків. Інша — Партія регіонів має не набагато меншу довіру в електораті: двадцять п'ять відсотків. Тринадцять відсотків виборців довіряють партії Сергія Тігіпка. Щоправда, партосередки цієї політичної сили мають своє поширення здебільшого в обласному центрі й декількох районах. Від семи до восьми відсотків рейтинг партії Яценюка. Неповні три відсотки довіри до «Нашої України» і соціалістів. Розгалужену мережу на території регіону має ще одна політична сила — партія Петра Порошенка «Солідарність». Ймовірно, її може використати хтось із політичних лідерів для об'єднання, відтак — впливу на виборців.

— Я маю повне право уважно придивитися до кожної зі шойно названих політичних сил, — про-

довжує Григорій Заболотний, — з тією метою, щоб зрозуміти, яка команда найбільш згуртована і в якій найбільше професіоналів, з котрими можна буде досягати позитивних результатів для області. З дилетантами працювати нецікаво й не хочеться, точніше, не буду. Краще читатиму лекції для студентів в університеті...

БВГ —
«Блок Володимира
Гройсмана»

Саме під таким знаменом планував міський голова Вінниці Володимир Гройсман йти на наступні вибори. Про це він говорив навесні нинішнього року в одному з інтерв'ю. Створення блоку пояснював бажанням «максимально наблизити депутатів міської ради до територіальної громади»:

— Вважаю своїм обов'язком провести, в тому числі блоком, нормальних і відповідальних людей, які за чотири роки довели, що можуть ефективно працювати в депутатському корпусі, можуть дивитися людям в очі. В основі будь-яких дій лежать рішення. А рішення приймають депутати. Тому я вестиму потужну, професій-

ну команду, з якою сьогодні працюю і результати діяльності якої можна оцінити теж сьогодні.

Але ситуація змінилася. Треба вибирати партійних попутників. Повернення Гройсмана до лав «Нашої України» — такий варіант відкидають навіть ті, хто далекий від політики. І не тільки через низький рейтинг «нашоукраїнців». Якщо лави цієї партії залишили авторитетні в області люди...

Партія регіонів має свого кандидата — Миколу Форманюка, який на минулих виборах був опонентом нинішнього міського голови Вінниці. Звичайно, представлять свого кандидата й інші політичні сили, але...

— Насправді в Гройсмана нині немає достойного опонента, —

продовжує розмову політолог Олександр Логінов. — Молодий міський голова за короткий час утвердив свій авторитет конкретними справами. Їх можна, як то кажуть, і побачити, про них можна й почути. Це найкраща агітація. Слід наголосити, що молодість — теж вагомий аргумент на користь Володимира Гройсмана. Йому тільки 32, а він уже на рівних спілкується з Президентом, іншими керівниками держави. Додає авторитету його участь у кількох популярних політичних передачах на центральних каналах телебачення, де він достойно дискутував із відомими в країні політиками. Гройсман — публічна людина. Формувати позитивний імідж йому допомагають політтехнологи. Не секрет, що ще на попередніх виборах він користувався їхніми послугами. Всього цього час не відмовляється від їхніх порад.

Незважаючи на те, що сам Володимир Борисович ще не назвав політичну силу, колір прапора якої йому найбільше імпонує, за деякими прогнозами, це може бути нинішня провладна партія. Нового голову облдержадміністрації Миколу Джигу недавно обрано керівником облорганізації ПР. Утім, політологи кажуть, якщо до них пристане й Володимир Гройсман, він тільки втратить від того. Чому? Бо в лавах синьо-білих з'явилося немало «перебіжчиків». Зрозуміло, сталося це після того, коли місцеві регіоналіз очолив голова облдержадміністрації. Виборці не шанують тих, хто міняє партківитки відповідно до ситуації. Такі люди кидають тінь на інших членів партії.

Можливо, Гройсман балотуватиметься від якоїсь молоді політичної сили. Для нього, зрештою, це не так важливо. Його авторитету достатньо для повторної перемоги на виборах міського голови Вінниці. На цьому сходяться в думках немало тих, хто аналізує політичну ситуацію в регіоні. До речі, місто над Південним Бугом, очільником якого є наймолодший міський голова серед своїх колег з інших обласних центрів, входить до десятків тих міст, де створено найкращі умови для проживання його мешканців.

Віктор СКРИПНИК.
Вінницька область.

Історію рухають люди...,
такі, як Кучерів

Фонд «Демократичні ініціативи» презентував черговий номер часопису «ЄвроАтлантика», присвячений 55-річчю засновника фонду Ілька Кучеріва. 1 серпня Ілько відзначав би свій ювілей. Він раптово пішов із життя через тяжку хворобу, але залишив по собі свою справу, своє «дітище» — фонд «Демократичні ініціативи», діяльність якого спрямована на утвердження демократичних цінностей у нашій державі та європейські євроатлантичні інтеграції України.

Директор фонду «Демократичні ініціативи» Ірина Бекешкіна розповіла, як свого часу Ілько написав заявку про індивідуальний вступ до НАТО. І хоча це був суто символічний крок, адже альянс не передбачає індивідуального членства, цим Ілько хотів наблизити втілення свого переконання, що Україна буде в НАТО і ЄС. «Історію рухають люди, і Ілько Кучерів був одним із тих людей, які штовхали нашу країну», — сказала І. Бекешкіна.

Опитування, яке проводив фонд «Демократичні ініціативи», свідчить, що ставлення українців до європейської та євроатлантичної інтеграції зу-

мовлено передусім тим, що вони мало знають про країни західного світу. Так, лише 14 відсотків населення України відвідували країни-члени ЄС чи НАТО. У західних регіонах цей показник значно вищий — до 30 відсотків, тоді як на Донбасі — лише 9 відсотків. Тож події на Заході наші люди сприймають переважно з телебачення.

Новий номер часопису «ЄвроАтлантика» присвячений Болгарії. За словами головного редактора часопису Віталія Довгича, Болгарія цікава нам тим, що це православна країна і перебувала у соцтаборі. А свого часу політбюро ЦК КПРС навіть розглядало питання про можливість приєднання Болгарії до Радянського Союзу. У часописі читач знайде статті про розвиток Болгарії після набуття членства в ЄС і НАТО, а також деякі розсекречені документи КДБ стосовно Народного руху України на початку 90-х років, матеріали про засновника фонду «Демократичні ініціативи» Ілька Кучеріва, зокрема, стаття Дмитра Понамарчука про те, чому Ілько відмовився від... мільйона доларів.

Юліана ШЕВЧУК.

ФОТОФАКТ

Почесний голова громадської організації «Харківський крайовий народний рух» Володимир Пасічник прикував себе ланцюгом до пам'ятного знака на честь проголошення Декларації про державний суверенітет України — він вимагає від влади відмовитися від ідеї демонтувати знак.

Фото
Володимира
АНДРЕЄВА (УНІАН).

Недоспівана пісня
Пам'яті
Миколи Мозгового
На високій ноті
обірвалася пісня...

Передостанній липневий день приніс трагічну для всієї вітчизняної культури звістку про передчасну смерть на 63-му році життя українського композитора і співака, воістину народного артиста України Миколи Мозгового. Не витримало серце Митця — людини надзвичайно талановитої, красивої, щирої, принципової, справжнього співця рідного краю. Глибокою сумую та поділяю біль рідних і близьких. Ні, пісня не обірвалася. Вона завжди у наших вдячних серцях.

Володимир ЛИТВИН.

У «Сильній Україні» Сергія Тігіпка
пропонують дозволити школам заробляти
на надбавки до вчительських зарплат

Партія Сергія Тігіпка розробляє програму реформ, спрямованих на зміну державного підходу до економіки шкіл. Про це повідомив член «Сильної України» Сергій Ветров (на знімку), який курирує в партії питання освіти.

За словами Ветрова, держава повинна дати школам можливість зміцнити своє матеріальне становище, щоб вони могли творчо підходити до

навчання дітей. Однією з перешкод є недосконале податкове законодавство, яке не заохочує спонсорську допомогу школам. «Роботодавці або доброчинці не зацікавлені до-

помагати школам, тому що держава досі не розробила систему податкових пільг, які заохочують спонсорську допомогу. Підприємство, яке вирішило допомогти школі, заплатити податків більше, ніж надасть допомоги», — сказав Ветров.

Хоча чинне законодавство й передбачає різні способи заробітку, але ініціативи шкіл часто зупиняються владою. Як приклад Ветров навів заборону школам спрямовувати зароблені кошти на надбавки до учительських окладів, назвавши цю заборону абсурдною.

Разом з тим «Сильна Україна» пропонує реформувати систему оплати вчительської праці, ввівши її в залежність від професійної підготовки й творчої складової роботи педагога. «У Росії зарплата кваліфікованого педагога, який пройшов магістерську підготовку, вдвічі вища. У нас же ця різниця — копійки. Ця «зрівнялівка» не стимулює вчителів розвиватися», — підкреслив Ветров.

Реформи системи освіти в «Сильній Україні» розробляє спеціальна експертна комісія, яка об'єднала фахівців з різних областей держави.

Демократія «провалилась»? Чи це влада «провалила» демократію?

ДЕРЖАВНЕ БУДІВНИЦТВО

У грудні 1991 року народ України під час референдуму проголосував за те, щоб вийти з Радянського Союзу, знову стати незалежною країною та заснувати нову демократичну державу. Хоробрість народу, бажання людей мати ефективну економіку та готовність тодішньої еліти саможовитно управляти «своєю» країною поклали край СРСР та започаткували нову епоху. Цей час бажань та романтики залишився світлою миттю в історії. Українці отримали таку жадану незалежність, але насправді до цих пір так до кінця однозначно і не зрозуміли, за що проголосували.

Україна перетворилася на «самостійну» за ніч. Одного дня країна була частиною величезного Радянського Союзу — землі, що народилися із колишньої імперії Романових, а наступного ранку прокинулася «незалежною і демократичною». На відміну від інших країн Центральної Європи, власний досвід, на який українці могли спиратися, був коротким періодом незалежності на початку ХХ століття. Жодних демократичних фондів чи інституцій, ніякого насіння демократії, що ось-ось проросте і розквітне. Українська демократія була лише ідеєю, яку мало хто знав, як втілити у життя. Враховуючи все це, маємо віддати належне винахідливості та завзятості народу, адже нація вижила, незважаючи ні на що.

Перші уряди України майже цілком склалися з колишніх членів комуністичної партії, оскільки саме вона була єдиною політичною партією, що мала базу, необхідну для проведення серйозної передвиборної кампанії. В урядах

не було майже нікого, хто б хоч трохи розумівся на демократичному правлінні. Раннє українське законодавство спиралося більше на національну гордість, ніж на досвід національного управління. В одному з інтерв'ю Президента Леоніда Кравчука запитали, що він зробив би по-іншому, якби зміг повернути час назад. Він відповів: «Усе. Ми наробили багато помилок». Тому й не дивно, що українська влада, опозиція і народ сьогодні знаходяться під величезним внутрішнім та зовнішнім, публічним і тіньовим тиском.

У багатьох випадках не народ України був причиною політичного хаосу і цинічного тиску — причиною були могутні сили, які призвели до початку розпаду Радянського Союзу і не змогли зібрати народні прагнення і зусилля навколо реального національного інтересу. Витративши мільйони доларів на запровадження ринкових реформ та бізнес-освіту, вони не витратили нічого, щоби збудувати демократію чи сприяти усві-

домленню того, що вона означає і яка з неї користь кожному. Це завдання намагались зрушити з місця неурядові організації, що керувалися найкращими намірами, але не досягли значних результатів. Не вистачило досвіду, знань інструментів та матеріальних ресурсів.

Перші «олігархи» були зайняті іншим. Вони мають завдячувати своїми статками не лише неправильному управлінню процесами приватизації, архітекторами якої були експерти США та ЄС, які фактично подарували їм повний контроль над виробничою галуззю України, а й тодішньому невігластву народу, що дало можливість створити таку «українську демократію», яка б сприяла становленню та захисту їх влади за рахунок всієї нації.

Небагато чим відрізнялись і їх владні наступники. Під час перебування на посаді колишніх президентів їх адміністраціями вносились законопроекти, що стосувалися демократії виключно в частині того, «як Президентіві втриматися при владі». Президентом, який мав би щось змінити, був Віктор Ющенко, обраний на хвилі демократичної ейфорії. Але справа не дійшла й половини якісного рівня рішень чи то Президента Кравчука у внутрішній політиці — стосовно власних дострокових виборів, чи то Президента Кучми у зовнішніх справах — стосовно балансів у стосунках з Росією та США. Навіть у звичайних школах та університетах не заснували обов'язкову демократичну чи соціальну освіту. Через 20 років після голосування за незалежність наші дослідження свідчать, що хоча більшість людей здатна змалювати зміст демократії у загальних рисах, мало хто

може пояснити, як вона працює та в чому її вигода для всіх. Досі вважається, що всі громадяни так чи інакше працюють на Україну та що як і за часів Радянського Союзу влада має право робити все, що завгодно зі сплаченими податками. Майже не існує усвідомлення того, що оподаткування без звітності чиновника про витрати державою цих коштів є нічим іншим, як тиранією.

У демократичному суспільстві кожен громадянин має право на прозорий та підзвітний уряд. Прикро, що черговий правлячий еліті не вдається зрозуміти, що джерелом влади є народ. Якщо люди живуть у злиднях, то це можна сказати і про націю, то саме вона, врешті-решт, обмежує і омріяну тією ж елітою владу.

Сьогодні чергова депутатська більшість знову зайнята тим, що розглядає нове законодавство, яке має ще більше звільнити її від будь-якої відповідальності за власні передвиборні програмні обіцянки та дії перед виборцем. Серед них небагато достатньо сміливих, які нагадують, що за демократії депутати всіх рівнів мають працювати для людей, що саме колективна воля людей має визначати основу національної політики. Декларація про державний суверенітет та Конституція України мають слугувати керівництвом до дії, а депутати не мають морального права трактувати її по-різному, вдовольняючи лише власні владні амбіції. А головне — визначати конституційні зміни без очевидної згоди на це народу, без винесення конституційних реформ на всенародний референдум. Все інше — це захоплення влади, яке не повинно визнаватися ні українським народом, ні міжнародною спільнотою.

Цінік у мені стверджує, що змінюючи виборче та процесуальне

право, політична еліта ставить на відсутність розуміння демократії у країні, знаючи напевне, що у відповідь вони не почують нічого, окрім буркотіння опозиції.

У більшості демократичних країн такі зміни збирали б на вулицях натовпи протестів. Це зовсім не означає, що українців не турбує прогресуюче винищення демократичних прав. Йдеться про те, що є дуже мало людей, які усвідомлюють це та мають змогу пояснити всім — від громадянина до олігарха про фатальні наслідки цього процесу через засоби масової інформації.

Україну сьогодні вже не можна вважати демократією з огляду на те, що основний зв'язок чи то обрання, чи то звітність між владою і народом було зруйновано дешевими політиканами-«юристами», для яких мораль і національний інтерес існують лише як засіб досягнення влади. Однак так буде не завжди. Українці знову починають прокидатися. Я не згоден з тим, що демократія «підвела» Україну. Швидше, ми, українці, не змогли зрозуміти наше місце у просторі демократичної свободи, і тепер вона вислизає з наших рук. Для того, щоб українська демократія вижила, потрібно провадити повсюди навчання, щоб зрозуміти, що вона таке є, чому і як вона працює, які переваги відкриває, яку безпеку гарантує і, важливіше за все, як кожен з нас може сприяти її втіленню в життя. Це не лише наша провина, але ми також «підвели» демократію... Сподіваюсь, це все не надовго.

Віктор ТКАЧУК,
генеральний директор фонду «Споцатку Люди», народний депутат України третього скликання.

Правила є! Гроші є! Але працювати немає змоги...

або Роздуми фахівця над текстом Закону України «Про здійснення державних закупівель»

ЗАКОН У ДІІ

Двадцятого травня цього року парламент, як на мене, встановив своєрідний рекорд: за поправку, внесену народним депутатом Антоном Яценком до проекту закону «Про Державну програму економічного і соціального розвитку України на 2010 рік» проголосувало аж... двоє обранців — сам автор і Олександр Ткаченко. Проти поправки висловились чотирнадцять народних депутатів, один утримався, а чотириста шість — вирішили взагалі не голосувати. Зазначу лише, що поправка стосувалася регулювання процесу держзакупівель.

Недавня історія

Очевидно, такий результат депутатського волевиявлення мусить мати якесь аргументоване і логічне пояснення. Воно криється в «історії питання». Але спочатку трішки теорії. В правовій державі правила витратання державних коштів, у тому числі коштів місцевих бюджетів, мав би регулювати закон. З 2000 року працював Закон України «Про закупівлю товарів, робіт і послуг за державні кошти».

У березні 2008-го Верховна Рада України згаданий документ скасувала. Від чого життя у державі не зупинилося. Тож Кабмін процес держзакупівель регулював своїми постановами. До регулювання долучалися Мінекономіки, Мінфін, Держказначейство, Мінрегіонбуд, Держкомстат — видаючи свої відповідні накази, хоча такий стан речей суперечив Конституції...

Народні депутати демонстрували пристрасну увагу до цього питання: з-під їхнього пера вийшло щонайменше три десятки законопроектів, покликаних регулювати держзакупівлі. Але шаста бути розглянутим у сесійній залі й набрати більшість голосів народних депутатів мав лише один документ. В останній день червня «Голос України» опублікував Закон України «Про здійснення державних закупівель» № 2289-VI, котрий вводиться в дію через 30 днів від дня опублікування. Тобто 30 липня 2010 року.

Заживемо веселіше, заживемо щасливіше?..

Досвід з організації тендерних закупівель не додає мені впевненості, що на це запитання можна відповісти оптимістично. Хоча й дуже хочеться! Однак аналіз тексту нового закону змушує залишатися реалістом.

Закон вимагає, щоб замовник (розпорядник державних коштів) спочатку визначився з предметом закупівлі. Законодавець визначив цей термін як: «Товари, роботи чи послуги, які закуповуються замовником». Закон зобов'язує замовника визначати предмет закупівлі в порядку, встановленому Мінекономіки. На сьогодні такого порядку немає.

З досвіду могу сказати: найчастіше закуповують роботи і послуги. В законі перший термін чітко визначено: «Роботи — проектування, будівництво нових, розширення, реконструкція, капітальний ремонт та реставрація існуючих об'єктів і споруд виробничого та невиробничого призначення, роботи із нормування у будівництві, геологорозвідувальні роботи, технічне переоснащення діючих підприємств та супровідні роботам послуги, у тому числі геодезичні роботи, буріння, сейсмічні дослідження, аеро- і супутникова фотозйомка та інші послуги».

Беремо конкретний приклад: на ремонт науково-дослідницького судна з держбюджету дають два мільйони гривень. Перший крок за законом — визначитися з предметом закупівлі. З документа випливає, що судноремонтні роботи — це... не роботи! Тоді, може, послуги? Читаємо: «Послуги — будь-яка закупівля (крім товарів і робіт), включаючи транспортні послуги, освоєння технологій, наукові дослідження, медичне та побутове обслуговування, поточний ремонт, лізинг, найм (оренда), а також фінансові, банківські послуги». Тобто і не послуги. То як же розпоряднику коштів правильно відремонтувати теплохід?

Послуги закуповують на календарний рік (бюджетний період). Роботи закуповують в повному обсязі на весь період їх виконання. Таким чином, судноремонтні роботи, як послуги, потрібно закупити в повному обсязі і виконати їх до кінця року. Тобто у розпорядника коштів на все про все є п'ять місяців. За цей час він

має: організувати і провести процедуру закупівлі послуг з виконання судноремонтних робіт; укласти з переможцем договір; передати судно за актом приймання-передачі; контролювати, щоб теплохід відремонтували згідно з судноремонтними відомостями. До того ж на процедуру конкурсу, що закінчується укладанням договору закупівлі, потрібно два місяці. Його реєстрація в Держказначействі займе ще мінімум десять днів.

Планування — запорука успіху?

Станом на сьогодні форма річного плану закупівель «Уповноваженим органом» (див. закон. — **Авт.**) ще не розроблена і не затверджена. Припустимо, що розпорядник коштів вже надав до Держказначейства свій річний план держзакупівель за минулорічною формою. Для того, щоб заплатити гроші за договором, в Держказначействі скрупульозно перевірять весь пакет документів, у т. ч. і річний план закупівель. У разі, якщо у жовтні буде затверджена нова форма плану, то є реальний ризик, що замовник не зможе заплатити: тому що форма може стати іншою, а, отже, Держказначейство матиме підстави відмовитися перераховувати гроші замовника.

Типову документацію конкурсних торгів, за законом, має розробити і затвердити знову-таки «Уповноважений орган». Розпорядники коштів мають брати її за взірць. Але в нашому конкретному випадку (ремонт судна) перелік робіт визначає замовник у судноремонтних відомостях і цей перелік є складовою і невід'ємною частиною конкурсної документації. В типовій документації не буде судноремонтних відомостей, а, значить, не буде переліку робіт. І це в той час, коли закон вимагає, щоб в документації були детальні креслення, схеми, визначена кількість робіт і т. д. і т. п. Отже, за стандартною документацією неможливо провести процедуру відкритих торгів на закупівлю послуг із виконання судноремонтних робіт на конкретному теплоході.

У замовника робіт (послуг) є два ймовірні шляхи виходу з ситуації. Перший: зачекати, доки «Уповноважений орган» розробить і затвердить форму річного плану закупівель, стандартну документацію конкурсних торгів, форму оголошення про проведення відкритих торгів, і вже тоді розпочати процедуру. Такий шлях має свої переваги — замовник не порушить вимог тендерного законодавства і не втратить іміджу надійного партнера: зуміє уникнути команди «Стоп» від Держказначейства при перерахунку коштів виконавцю за надані послуги.

Арифметика каже, що на власне ремонт судна у підрядника залишиться півтора місяця. А ремонт такого складного інженерного витвору, як судно, може виявити щось на кшталт заміни деталей головного двигуна, що не було заздалегідь передбачено в судноремонтних відомостях. Це означає, що потрібні додаткові види ремонту, додаткові витрати і час на ремонт. Це тягне за собою процес укладання додаткової угоди між замовником та виконавцем. Маємо врахувати те, що до регіональних підрозділів Держказначейства після 25 грудня ходити немає сенсу — оплату за договорами в ці дні вони не здійснюють. Якщо виконавець навіть образиться, але перетерпить, то державний інтерес спрацює безвідмовно: невикористані розпорядником цього року бюджетні кошти повернуться в державний бюджет «автоматом».

Що в підсумку отримуємо? Замовник — наполовину розібране судно і повну невизначеність на наступний рік. Точніше, якраз повну невизначеність: знову організовувати і проводити конкурс. Хто дасть гарантію, що переможцем стане «старий» підрядник? А раптом переможе підприємство із Миколаєва? Як і за які кошти нещасному замовнику відбуксирувати напіврозібране судно із Севастополя до Миколаєва?

Можна піти іншим шляхом: не очікуючи затвердження нових форм документів, передбачених законом, розпочати процедуру закупівлі — оголосити про проведення конкурсу. Якщо розпочати процедуру другого серпня, то законодавство дозволяє 20 вересня визначитися з переможцем торгів, а 25 — укласти договір. Отже, на ремонт судна залишається три місяці. А це вдвічі більше, ніж при першому варіанті організації роботи.

Замість висновків

Позитив нового закону в тому, що на решті законодавець визначив правила, за якими будуть здійснювати закупівлі за державний кошт. Негатив полягає в точному дотриманні цих правил. Небагато розпорядників державних коштів зможуть використати за призначенням отримані гроші. Отже, очікувати на ефективне використання державних мільйонів не доводиться. Через вимушено неефективний менеджмент підлеглих у вищого керівництва можуть виникнути сумніви у здібностях керівників-розпорядників, а у правоохоронців — підстави для порушення справи про адміністративне правопорушення...

Богдан МОРОЗ,
начальник тендерного відділу Севастопольської торгово-промислової палати.
Фото Миколи МАГДИЧА.

Міністр освіти і науки України Дмитро Табачник, не одержавши від ректора Донецького національного університету, академіка НАН України, Героя України Володимира Шевченка добровільної згоди на звільнення з посади, звільнив його своїм наказом, повідомляє Укрінформ

Обслуговувати житловий фонд у майбутньому будуть приватні структури та об'єднання співвласників багатоквартирних будинків (ОСББ). Про це заявив міністр з питань житлово-комунального господарства Юрій ХІВРИЧ

СПОРТ

Ситуацію простою не назвеш...

 Футбол. Ліга Європи. Третій кваліфікаційний раунд. 29 липня. Українські команди, котрі виступають на цьому етапі турніру, на жаль, поки що не виправдали сподівань. Ситуацію, до якої потрапили «Дніпро» і «Карпати», простою не назвеш. Хоча не все ще втрачено і справу можна виправити. Особливо дніпропетровцям. Вони хоч і поступилися в Сербії, але мінімально і забили м'яча на чужому полі, що особливо важливо...

«Спартак Златибор Вода» (Сербія, Суботиця) — «Дніпро» (Україна, Дніпропетровськ). 2:1. Новий Сад. Стадіон «Караджердже». **Рефери** — Андре Марринер (Англія). **Голи:** Торбиця, 15 (п), 90+1 (п), Кравченко, 23.

«Спартак»: Лабус, Шарац, Симович, Міланкович, Братич, Адамович, Торбиця, Веселинов (Мірич, 46), Убіпарип (Носкович, 76), Муї (Пушкаріч, 46), Антонич. **Тренер** — Драган Міранович.

«Дніпро»: Каніboloцький, Кравченко, Гоменюк, Коноплянка, Селезньов (Назаренко, 59), Чеберячко, Русол, Феррейра, Денисов, Пашаєв, Калининченко (Федорчук, 59). **Тренер** — Володимир Безсонов.

Попереджено: Братича, 12, Чеберячка, 20, Коноплянку, 35, Денисова, 47, Міланковича, 61.

— Коли не забуваєш ти, забувають тобі, — сказав після гри **Володимир Безсонов.** — Цей матч показав, що «Спартак» — організована команда. Бажання зіграти гостро в його гравців було через край. Натомість ми не реалізували багато моментів в обох таймах. Але є матч у відповідь, в якому вирішуватимемо завдання проходу далі...

«Карпати» (Україна, Львів) — «Зестафони» (Грузія). 1:0. Львів. Стадіон «Україна». **Рефери** — Ларс Крістофферсен (Данія). **Гол:** Худоб'як, 6.

«Карпати»: Тлумак, Мілошевич, Тубич, Годвін (Г. Баранець, 77), Ощипко, Кожанов (Б. Баранець, 85), Зеньов, Худоб'як, Ткачук, Федецький (Гурулі, 54), Батиста. **Тренер** — Олег Кононов.

«Зестафони»: Квасхвадзе, Оніані, Аладашвілі, Даушвілі, Гелашвілі (Ломія, 90+4), Дзарія (Піпія, 80), Двалі, Хідешелі, Григалашвілі, Еліава, Бабунашвілі (Апшіаурі, 59). **Тренер** — Гія Гегучадзе.

Попереджено: Кожанова, 21. Гра львів'ян відверто розчарувала. Хоча початок для них був доволі оптимістичний. Забили швидкий гол: Худоб'як після навісної передачі Федецького, скориставшись помилкою оборонців, влучно пробив головою. Здавалося б, надалі «Карпати» розвинуть цей успіх. Але більше львів'яни не забували.

Гості ж тим часом не сіли в глуху оборону і давали львів'янам можливість грати. А ті шансом не скористалися, діяли якось мляво та інертно. Натомість грузини після перерви похажували і грали значно цікавіше, ніж українські футболісти, мали кілька можливостей забити. «Карпати» оговталися лише в кінці зустрічі. Ще раз відзначитися міг Худоб'як, котрий рішуче пішов на ворота «Зестафони». Та на його шляху став оборонець, останньої миті винісши м'яча.

За тиждень у Грузії «Карпати» мають постаратися, щоб зберегти мінімальну перевагу, здобуту вдома, граючи проти досить посереднього суперника.

Віктор БРАНИЦЬКИЙ.

Погасити вогнище набагато легше, ніж гасити ліс

Через посилення спеки і відсутність дощів МНСники попереджають про велику ймовірність виникнення пожеж. При цьому вони наголошують, що у переважній більшості причиною лиха є людський фактор: кинуті недопалки, необережне поводження з вогнем у лісі, випал стерні на сільгоспугіддях тощо. Проте люди, здається, не завжди розуміють, що погасити за собою багаття набагато легше, ніж гасити ліс.

Як це сталося, приміром, на Луганщині. За оперативною інформацією, вогнем тут пошкоджено понад 250 га лісових насаджень.

28 липня по обіді було виявлено відразу три осередки лісових пожеж. У Піщанському лісництві Новоайдарського лісомисливського господарства вогнем було охоплено близько 3 га лісів. У Северодонецькому лісгоспі пожежа поширилася на площі 15 га. У Кременському лісомисливському господарстві — сягнула 45 га, з яких 5 га були охоплені верховою пожежею.

Для гасіння було задіяно 21 пожежний автомобіль, 10 тракторів, вертоліт Мі-8 з водозливним пристроєм та вертоліт лісової авіаохорони Мі-2. Загальна кількість особового складу зведених протипожежних підрозділів сягнула 250 осіб. **Як повідомили «Голосу України» в прес-службі Держлісгоспу,** нині пожежу вдалося повністю ліквідувати. А загалом з початку року в лісах Держкомлісгоспу сталося 1254 пожежі, вогнем пошкоджено близько 600 га лісових масивів. У лісах інших користувачів з початку року виникло 230 пожеж, пошкоджена площа лісів і прилеглих територій сягає 1272 га.

Фото Юрія СТІГІЛЬЦОВА (УНІАН).

На допомогу дорослим прийшли діти — вони гасять траву на території одного з лісомисливських господарств у Луганській області, де трапилася пожежа.

ТИМ ЧАСОМ

Волині без пожежників не обійтися

На Волині з 2007 року майже вдвічі скоротилася кількість пожежних підрозділів. Якщо три роки тому в області їх було 194, то нині — 102. Найбільші втрати поніс Горохівський район, де залишилося тільки 4 із 23 підрозділів, Луцький (2 з 13), Любецький і Маневський — по 6 із 14. Сьогодні майже не залишилося пожежних команд на сільгоспідприємствах, більшість з яких і без того ледь животіють, намагаються позбутися вогнеборців і на заводах. І це при тому, що з початку року в області сталося 15 лісових пожеж, горіло торфовище, 54 рази «червоний півень» нищив сільгоспугіддя. Кілька днів тому в СТЗОВ «Україна» Ковельського району вогонь спопелив у двох сховищах 250 тонн сіна. Важко розраховувати на успішну боротьбу з вогнем, якщо пожежників до місця виклику подекуди потрібно їхати 40—50 кілометрів, до того ж давно не ремонтowanими дорогами.

Микола ЯКИМЕНКО.

Волинська область.

Школярка врятувала дитину ціною власного життя

Трагедія сталася на водоймі Абазівка у селищі Веселому поблизу Краматорська. Дев'ятирічний хлопчик, який купався у ставку, почав тонути. На крик кинулася чотирнадцятирічна дівчинка. Вона змогла виштовхнути хлопця на міліну і передала його дорослим, які вже підбігли до води. Данилка винесли на берег, надали допомогу і заспокоїли. І лише потім помітили, що ані у воді, ані на березі немає дівчинки-рятувниці. Взявши човна, місцеві мешканці почали обшукувати дно. Незабаром тіло дівчинки знайшли, але допомогти Ганнусі вже було неможливо. Їй забракло сил, щоб виплисти на берег. **Як повідомили «Голосу України» у центрі пропаганди ГУ МНС України в Донецькій області,** управління клопотатиме про присвоєння Ганні Іпішиній звання «Герой-рятувальник року» посмертно.

Ліна КУЩ.

Донецька область.

У селах бракує лікарів

На лікування одного жителя Рівненщини цього року припадає 309 бюджетних гривень. Це на 60 гривень більше, ніж торік, але все ще недостатньо. Відтак у першому півріччі залучено понад 32 мільйони гривень позабюджетних коштів, які згідно з розпорядженням голови Рівненської ОДА Василя Берташа, з першого липня використовують для надання безкоштовної невідкладної допомоги. Є проблеми й з кадрами. В середньому один сімейний лікар обслуговує більше двох з половиною тисяч жителів, тоді як за нормою ця цифра не повинна перевищувати півтори тисячі осіб у селі та 1,8 тисячі у місті. Щоб вирішити кадрову проблему, цьогоріч для проходження інтернатури зараховано 75 молодих лікарів, переважна більшість із яких практикуватимуть у сільських лікувально-профілактичних закладах.

Олександра ЮРКОВА.

Рівненська область.

На меморіальній дошці — кращі споруди архітектора

Талановитий зодчий, який був першим архітектором міста над Південним Бугом, спроектував у Вінниці й першу багатоповерхівку — шестиповерховий будинок із ліфтом зведено в 1912 році (до речі, ліфта там уже давно немає). Загалом збереглося 30 будівель, які проектував Г. Артинов за час перебування на посаді архітектора Вінниці з 1900 по 1919 роки. Він також брав участь у проектуванні водопроводу та електричних ліній. Не обійшлося без нього і при прокладенні трамвайної колії в 1913 році.

— Архітектурне обличчя Вінниці сформоване саме цим талановитим майстром, — наголосив під час відкриття меморіальної дошки з нагоди 150-ї річниці від дня народження Артинова міський голова Вінниці Володимир Гройсман. — Найкрасивіші архітектурні споруди — будинок обласного театру, готель «Савой», колишньої міської Думи, жіночої гімназії — це те, що залишив нам у спадок талановитий зодчий, чим нині Вінниця може похвалитися перед гостями міста. Григорій Артинов на початку ХХ століття змінив обличчя центральної частини Вінниці й водночас дав новий імпульс для формування міського середовища та архітектури й надалі.

Над створенням меморіальної дошки працювали скульптор Юрій Козерацький та архітектор Олександр Коротких. Її встановлено на одному з будинків на вулиці, названій на честь архітектора Артинова. «Ми відійшли від усталеного шаблону, коли дошку роблять у вигляді портрета, — каже Юрій Козерацький, — і відтворили в мініатюрі найбільш яскраві роботи архітектора Артинова. Звернули увагу на те, що всі його споруди збудовані з відчуттям ритму та пропорцій. Тому дуже відповідально ставились до відображення кожного елемента архітектурних пам'яток, які має Вінниця завдяки її першому архітектору».

На вшанування пам'яті архітектора, про якого навіть не згадували в радянські часи, відкрито фотовиставку «Вінниця очима Артинова, Артинов очима вінничан». Випущено ілюстрований буклет із зображенням архітектурних творів майстра, бібліографічний покажчик. Помер творець архітектурного обличчя Вінниці від тифу 9 грудня 1919 року, на жаль, місце його поховання невідоме.

Віктор СКРИПНИК.

Вінниця.

Фото Александра ЛАПІНА (Укрінформ).

ЗАКОН УКРАЇНИ

Про вибори депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим, місцевих рад та сільських, селищних, міських голів

Цей Закон визначає основні засади, організацію і порядок проведення виборів депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим, обласних, районних, міських, районних у містах, сільських, селищних рад (далі — депутати) та сільських, селищних, міських голів.

Розділ 1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 1. Законодавство про вибори депутатів та сільських, селищних, міських голів

1. Організація і порядок проведення виборів депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим, місцевих рад та сільських, селищних, міських голів (далі — місцеві вибори) регулюються Конституцією України, цим та іншими законами України, а також прийнятими відповідно до них іншими актами законодавства.

Стаття 2. Основні засади місцевих виборів

1. Місцеві вибори є вільними та відбуваються на основі гарантованого Конституцією України та цим Законом загального, рівного і прямого виборчого права шляхом таємного голосування.

2. Вибори депутатів сільських, селищних рад проводяться за мажоритарною системою відносної більшості в одномандатних виборчих округах, на які поділяється територія відповідно села (кількох сіл, жителі яких добровільно об'єдналися у сільську громаду), селища.

3. Вибори депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим, обласних, районних, міських, районних у містах рад проводяться за змішаною (мажоритарно-пропорційною) системою, за якою:

1) половина від кількості депутатів (загального складу) відповідної ради обирається за виборчими списками кандидатів у депутати від місцевих організацій політичних партій у багатомандатному виборчому окрузі, межі якого збігаються з межами відповідно Автономної Республіки Крим, області, району, міста, району в місті;

2) половина від кількості депутатів (загального складу) відповідної ради обирається за мажоритарною системою відносної більшості в одномандатних виборчих округах (далі — одномандатні мажоритарні виборчі округи), на які поділяється територія відповідно Автономної Республіки Крим, області, району, міста, району в місті.

4. Вибори сільських, селищних, міських голів проводяться за мажоритарною системою відносної більшості в єдиному одномандатному виборчому окрузі, межі якого збігаються з межами відповідно села (кількох сіл, жителі яких добровільно об'єдналися у сільську громаду), селища, міста згідно з існуючим адміністративно-територіальним устроєм.

5. Участь громадян України у місцевих виборах є добровільною. Ніхто не може бути примушений до участі або неучасті у виборах.

Стаття 3. Загальне виборче право

1. Право голосу на виборах депутатів сільських, селищних, міських рад, виборах сільського, селищного, міського голови мають дієздатні громадяни України, які належать до відповідних територіальних громад та яким на день виборів виповнилося вісімнадцять років.

Право голосу на виборах депутатів районних, обласних рад мають громадяни України, які належать до відповідних територіальних громад у межах району, області та яким на день виборів виповнилося вісімнадцять років.

Право голосу на виборах депутатів районних у містах рад мають громадяни України, які належать до територіальних громад відповідних міст, проживають на території відповідного району в місті та яким на день виборів виповнилося вісімнадцять років.

Право голосу на виборах депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим мають громадяни України, які проживають на території Автономної Республіки Крим та яким на день виборів виповнилося вісімнадцять років.

Громадяни України, які мають право голосу на відповідних місцевих виборах, є виборцями.

2. Документом, який посвідчує особу, підтверджує громадянство та засвідчує місце проживання виборця на місцевих виборах, є:

1) паспорт громадянина України;

2) тимчасове посвідчення громадянина України (для осіб, недавно прийнятих до громадянства України).

3. Належність громадянина до відповідної територіальної громади визначається його місцем проживання на її території згідно із Законом України «Про свободу пересування та вільний вибір місця проживання в Україні».

4. Виборці мають право на участь у роботі виборчих комісій як їх члени, проведенні передвиборної агітації, здійсненні спостереження за проведенням виборів та в інших заходах, пов'язаних з організацією та проведенням виборів, що реалізується ними у порядку, визначеному цим та іншими законами України.

5. Будь-які прямі або непрямі привілеї чи обмеження виборчих прав громадян України за ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, за мовними або іншими ознаками забороняються. Не допускається обмеження участі громадян у виборчому процесі, крім обмежень, передбачених Конституцією України та цим Законом.

6. Військовослужбовці строкової служби, громадяни України, що проживають за кордоном, а також особи, визнані судом недієздатними, та громадяни України, які за вироком суду перебувають у місцях позбавлення волі, вважаються такими, що не належать до жодної територіальної громади та не мають права голосу на місцевих виборах.

Стаття 4. Рівне виборче право

1. Місцеві вибори є рівними. Громадяни України беруть участь у відповідних місцевих виборах на рівних засадах.

2. Кожен виборець на виборах депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим, обласних, районних, міських, районних у містах рад, в яких він бере участь, має один голос у багатомандатному виборчому окрузі та один голос в одномандатному мажоритарному виборчому окрузі по виборах депутатів відповідних рад.

Кожен виборець на виборах депутатів сільських, селищних рад, в яких він бере участь, має один голос в одномандатному виборчому окрузі по виборах депутатів відповідно сільських, селищних рад.

Кожен виборець на виборах сільських, селищних, міських голів, в яких він бере участь, має один голос у відповідному єдиному одномандатному виборчому окрузі.

Виборець може використати свій голос на відповідних місцевих виборах тільки на одній виборчій дільниці, на якій він включений до списку виборців.

3. Рівність прав і можливостей участі у виборчому процесі забезпечується:

1) заборотою привілеїв чи обмежень для кандидатів у депутати, кандидатів на посаду сільського, селищного, міського голови за ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, за мовними або іншими ознаками;

2) заборотою втручання органів державної влади і органів місцевого самоврядування у виборчий процес, за винятком випадків, передбачених цим Законом;

3) заборотою використання для фінансування передвиборної агітації інших коштів, ніж кошти, передбачені частиною шостою статті 47 цього Закону.

Стаття 5. Пряме виборче право

1. Місцеві вибори є прямими. Виборці безпосередньо обирають депутатів та сільських, селищних, міських голів шляхом голосування за кандидатів у депутати та кандидатів на посаду

сільського, селищного, міського голови, висунутих та зареєстрованих у порядку, передбаченому цим Законом.

Стаття 6. Вільні вибори

1. Місцеві вибори є вільними. Виборцям забезпечуються умови для вільного формування своєї волі та її вільного виявлення при голосуванні.

2. Застосування насильства, погроз, обману, підкупу чи будь-яких інших дій, що перешкоджають вільному формуванню та вільному волевиявленню виборця, забороняється.

Стаття 7. Таємне голосування

1. Голосування на місцевих виборах є таємним. Контроль за волевиявленням виборців у будь-якій формі забороняється.

Стаття 8. Особисте голосування

1. Кожен виборець голосує на місцевих виборах особисто. Голосування за інших осіб чи передача виборцем права голосу будь-якій іншій особі забороняється.

Стаття 9. Право бути обраним

1. Депутатом, сільським, селищним, міським головою може бути обраний громадянин України, який має право голосу відповідно до статті 70 Конституції України.

2. Депутатом, сільським, селищним, міським головою не може бути обраний громадянин України, який має судимість за вчинення умисного злочину, якщо ця судимість не погашена або не знята в установленому законом порядку.

Стаття 10. Право висування кандидатів у депутати та кандидатів на посаду сільського, селищного, міського голови

1. Право висування кандидатів у депутати та кандидатів на посаду сільського, селищного, міського голови належить громадянам України, які мають право голосу. Це право реалізується громадянами України через республіканські в Автономній Республіці Крим, обласні, районні, міські, районні у містах організації політичних партій (далі — місцеві організації партій) або шляхом самовисування відповідно до цього Закону.

Стаття 11. Засади виборчого процесу

1. Виборчий процес — це здійснення суб'єктами, визначеними у статті 12 цього Закону, виборчих процедур, передбачених цим Законом.

Виборчий процес здійснюється на засадах:

1) законності та заборони незаконного втручання будь-кого у цей процес;

2) політичного плюралізму та багатопартійності;

3) публічності і відкритості;

4) рівності суб'єктів виборчого процесу перед законом;

5) рівності прав усіх кандидатів у депутати, кандидатів на посаду сільського, селищного, міського голови;

6) свободи передвиборної агітації, рівних можливостей доступу до засобів масової інформації незалежно від форми власності;

7) неупередженості органів державної влади, органів місцевого самоврядування, їх посадових і службових осіб, керівників підприємств, установ і організацій до місцевих організацій партій, кандидатів у депутати та кандидатів на посаду сільського, селищного, міського голови.

2. Початок виборчого процесу оголошується відповідною виборчою комісією у строки та в порядку, визначені цим Законом.

3. Виборчий процес включає такі етапи:

1) утворення виборчих округів;

2) утворення виборчих дільниць;

3) формування складу територіальних виборчих комісій, утворення дільничних виборчих комісій;

4) складання списків виборців, їх перевірка та уточнення;

5) висування та реєстрація кандидатів у депутати та кандидатів на посаду сільського, селищного, міського голови;

6) проведення передвиборної агітації;

7) голосування у день виборів;

8) підрахунок голосів виборців, установлення підсумків голосування і результатів місцевих виборів.

4. У випадках, передбачених цим Законом, виборчий процес включає також такі етапи:

1) повторне голосування;

2) підрахунок голосів виборців, установлення підсумків повторного голосування і результатів місцевих виборів.

5. Виборчий процес завершується офіційним оприлюдненням результатів місцевих виборів у порядку, передбаченому цим Законом.

Стаття 12. Суб'єкти виборчого процесу

1. Суб'єктами виборчого процесу є:

1) виборці;

2) Центральна виборча комісія, виборчі комісії, сформовані (утворені) відповідно до цього Закону, Закону України «Про Центральну виборчу комісію» та інших законів України;

3) кандидати в депутати, кандидати на посаду сільського, селищного, міського голови;

4) місцеві організації партій, які висунули кандидатів у депутати у багатомандатному виборчому окрузі, або одномандатному виборчому окрузі, або одномандатному мажоритарному виборчому окрузі, або кандидатів на посаду сільського, селищного, міського голови;

5) офіційні спостерігачі від місцевих організацій партій, які висунули кандидатів у депутати у багатомандатному виборчому окрузі, від кандидатів у депутати в одномандатному, одномандатному мажоритарному виборчому окрузі, від кандидатів на посаду сільського, селищного, міського голови.

Стаття 13. Публічність і відкритість виборчого процесу

1. Організація і проведення місцевих виборів здійснюються публічно і відкрито.

2. Виборчі комісії інформують громадян України про свій склад, місцезнаходження та режим роботи, про утворення територіальних виборчих округів і виборчих дільниць, про основні права виборців (у тому числі про право оскарження рішень, дій чи бездіяльності виборчих комісій, органів державної влади та органів місцевого самоврядування, посадових і службових осіб цих органів, які обмежують або порушують виборчі права), про порядок заповнення виборчих бюлетенів, забезпечують можливість для ознайомлення виборців зі списками виборців, відомостями про кандидатів у депутати та (або) кандидатів на посаду сільського, селищного, міського голови, з передвиборними програмами кандидатів у депутати та кандидатів на посаду сільського, селищного, міського голови, сповіщають населення про підсумки голосування та результати місцевих виборів, надають іншу інформацію у випадках, передбачених цим Законом.

3. Рішення органів державної влади, органів місцевого самоврядування, їх посадових та службових осіб, що стосуються місцевих виборів та зачіпають законні права громадян, а також рішення виборчих комісій доводяться до відома громадян через друковані засоби масової інформації або оприлюднюються в інший спосіб у триденний строк з дня їх прийняття, якщо інше не передбачено законом.

4. Усі засоби масової інформації, незалежно від форми власності, зобов'язані справедливо, збалансовано та неупереджено висвітлювати хід підготовки і проведення місцевих виборів у новинах, інформаційних випусках, ток-шоу, дискусійних та інших програмах. Всі представники гарантуються безперешкодний доступ на всі публічні заходи, пов'язані з місцевими виборами, а на засідання виборчих комісій та на виборчу дільницю у день виборів — на умовах, визначених цим Законом, крім випадків, передбачених законами України. Виборчі комісії, органи державної влади та органи місцевого самоврядування, посадові і службові особи цих органів зобов'язані в межах своїх повноважень і компетенції надавати їм інформацію щодо ходу підготовки і проведення місцевих виборів.

Розділ II. ВИДИ МІСЦЕВИХ ВИБОРІВ, ПОРЯДОК І СТРОКИ ЇХ ПРОВЕДЕННЯ

Стаття 14. Види місцевих виборів та порядок їх призначення

1. Місцеві вибори можуть бути черговими, позачерговими,

повторними, проміжними або першими, що проводяться у разі формування нових місцевих рад (далі — перші місцеві вибори).

2. Чергові вибори депутатів, сільських, селищних, міських голів проводяться одночасно на всій території України, крім випадків, встановлених Конституцією та законами України.

Чергові вибори депутатів обласних, районних, міських, районних у містах, сільських, селищних рад, вибори сільського, селищного, міського голови проводяться у зв'язку із закінченням визначеного Конституцією України строку повноважень депутатів відповідних рад, сільських, селищних, міських голів.

Чергові вибори депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим проводяться у зв'язку із закінченням визначеного Конституцією Автономної Республіки Крим строку повноважень депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим.

Рішення про проведення чергових виборів депутатів обласних, районних, міських, районних у містах, сільських, селищних рад, сільських, селищних, міських голів приймається Верховною Радою України.

Рішення про проведення чергових виборів депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим приймається Верховною Радою Автономної Республіки Крим відповідно до Конституції України.

3. Позачергові місцеві вибори призначаються Верховною Радою України у разі дострокового припинення повноважень депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим, місцевої ради, сільського, селищного, міського голови, а також в інших випадках, передбачених Законом України «Про місцеве самоврядування в Україні».

4. Повторні вибори депутатів (депутата) у відповідному багатомандатному, одномандатному, одномандатному мажоритарному виборчому окрузі призначаються відповідною територіальною виборчою комісією в порядку, встановленому цим Законом, у разі визнання відповідних виборів у цьому виборчому окрузі такими, що не відбулися, чи в разі визнання особи такою, яка відмовилася від депутатського мандата у відповідному одномандатному, одномандатному мажоритарному виборчому окрузі.

Повторні вибори сільського, селищного, міського голови призначаються відповідною територіальною виборчою комісією в порядку, встановленому цим Законом, у разі визнання відповідних виборів такими, що не відбулися, чи в разі визнання особи такою, яка відмовилася від посади відповідно сільського, селищного, міського голови.

5. Проміжні вибори депутата призначаються територіальною виборчою комісією в порядку, встановленому цим Законом, у разі дострокового припинення повноважень депутата, обраного в одномандатному, одномандатному мажоритарному виборчому окрузі.

6. Перші місцеві вибори призначаються Верховною Радою Автономної Республіки Крим, обласною, Київською, Севастопольською міською радою, якщо інше не передбачено законом.

Стаття 15. Строки призначення місцевих виборів та оголошення виборчого процесу

1. Чергові, позачергові місцеві вибори призначаються не пізніше ніж за шістьдесят днів до дня виборів, а виборчий процес розпочинається за 50 днів до дня чергових, позачергових місцевих виборів.

2. Повторні місцеві вибори призначаються на останню неділю шістдесятиденного строку з дня прийняття рішення про їх призначення, а виборчий процес розпочинається за 50 днів до дня повторних місцевих виборів.

Рішення про призначення повторних виборів депутатів (депутата) у відповідному багатомандатному, одномандатному, одномандатному мажоритарному виборчому окрузі приймається територіальною виборчою комісією не пізніш як у десятиденний строк з дня прийняття рішення про визнання відповідних виборів у цьому виборчому окрузі такими, що не відбулися, чи в разі визнання особи такою, яка відмовилася від депутатського мандата у відповідному одномандатному, одномандатному мажоритарному виборчому окрузі.

Рішення про призначення повторних виборів сільського, селищного, міського голови приймається територіальною виборчою комісією не пізніш як у десятиденний строк з дня прийняття рішення про визнання відповідних виборів такими, що не відбулися, чи в разі визнання особи такою, яка відмовилася від посади відповідно сільського, селищного, міського голови.

3. Проміжні вибори депутата призначаються на останню неділю шістдесятиденного строку з дня прийняття рішення про їх призначення, а виборчий процес розпочинається за 50 днів до дня повторних місцевих виборів.

Рішення про призначення проміжних виборів депутата приймається територіальною виборчою комісією не пізніш як у десятиденний строк з дня дострокового припинення повноважень депутата, обраного у відповідному одномандатному, одномандатному мажоритарному виборчому окрузі.

4. Перші місцеві вибори призначаються не пізніше ніж за шістьдесят днів до дня виборів, а виборчий процес розпочинається за 50 днів до дня перших місцевих виборів.

5. Місцеві вибори призначаються на неділю.

6. Орган, який відповідно до статті 14 цього Закону прийняв рішення про призначення позачергових, повторних, проміжних чи перших місцевих виборів, не пізніш як на третій день з дня його прийняття публікує рішення у друкованих засобах масової інформації або, у разі неможливості, оприлюднює в інший визначений ним спосіб, а також доводить зазначене рішення до відома Центральної виборчої комісії в цей же строк.

7. Центральна виборча комісія оголошує про початок виборчого процесу чергових, перших місцевих виборів, а територіальна виборча комісія — про початок виборчого процесу позачергових, повторних, проміжних місцевих виборів на своєму засіданні, про що зазначається у протоколі засідання комісії. Офіційним оголошенням є оголошення головуючим на засіданні виборчої комісії про початок виборчого процесу відповідного виду місцевих виборів. Витяг із протоколу засідання відповідної виборчої комісії про оголошення початку виборчого процесу відповідного виду місцевих виборів оприлюднюється наступного дня після дня оголошення відповідно в загальних або місцевих засобах масової інформації або в інший визначений нею спосіб.

Оголошення про початок виборчого процесу здійснюється Центральною виборчою комісією не пізніш як за п'ять днів до дня початку виборчого процесу місцевих виборів, а територіальною виборчою комісією — протягом п'яти днів з дня прийняття рішення про призначення позачергових місцевих виборів, а у разі призначення територіальною виборчою комісією повторних чи проміжних місцевих виборів — одночасно з прийняттям нею такого рішення.

8. У разі невиконання територіальною виборчою комісією вимог цього Закону (бездіяльність виборчої комісії) щодо призначення повторних чи проміжних місцевих виборів такі вибори призначаються Центральною виборчою комісією у п'ятиденний строк з дня вчинення бездіяльності відповідною територіальною виборчою комісією. В такому випадку про початок виборчого процесу оголошує Центральна виборча комісія.

9. Усі строки, визначені у цьому Законі, обчислюються календарними днями, годинами.

10. Першим днем строку, який відповідно до цього Закону має початися у зв'язку з настанням певної події, є день, наступний за днем настання такої події.

11. Останнім днем строку, який відповідно до цього Закону має закінчитися у зв'язку з настанням певної події, є день, що передує дню такої події.

12. Днем вчинення бездіяльності вважається останній день

ПРОДОВЖЕННЯ НА 8—22-Й СТОР.

ПОЧАТОК НА 7-Й СТОР.

строку, в який мала бути вчинена дія, передбачена цим чи іншими законами України.

Стаття 16. Визначення загального складу Верховної Ради Автономної Республіки Крим, місцевих рад

1. Рішення про загальний склад (кількість депутатів) обласної, районної, міської (крім міст в Автономній Республіці Крим, міст Києва та Севастополя) ради приймається відповідною обласною радою поточного скликання не пізніш як за 50 днів до дня місцевих виборів.

Рішення про загальний склад (кількість депутатів) міської (міст в Автономній Республіці Крим, крім міста Севастополя) ради приймається Верховною Радою Автономної Республіки Крим поточного скликання не пізніш як за 50 днів до дня місцевих виборів.

Рішення про загальний склад (кількість депутатів) міської (міст Києва та Севастополя) ради приймається відповідно Київською, Севастопольською міською радою поточного скликання не пізніш як за 50 днів до дня місцевих виборів.

Рішення про загальний склад (кількість депутатів) районної у місті, сільської, селищної ради приймається відповідною районною у місті, сільською, селищною радою поточного скликання не пізніш як за 50 днів до дня місцевих виборів.

2. У разі якщо місцева рада, яка має прийняти рішення про загальний склад (кількість депутатів) відповідної місцевої ради, яка має обиратися, у строк, установлений частиною першою цієї статті, не прийняла такого рішення, загальний склад відповідної місцевої ради, яка має обиратися, залишається у тій самій кількості, що й у поточному скликанні, а в разі якщо загальний склад відповідної місцевої ради поточного скликання становить непарне число, то загальний склад такої місцевої ради, яка має обиратися, становитиме мінімальну залежно від чисельності жителів кількість депутатів, визначену частиною четвертою цієї статті.

3. Рішення про загальний склад (кількість депутатів) місцевої ради в разі призначення перших місцевих виборів приймається відповідно до статті 84 цього Закону.

4. Загальний склад (кількість депутатів) сільської, селищної, міської, районної у місті ради має становити при чисельності:

- 1) до 1 тисячі жителів — від 12 до 16 депутатів включно;
- 2) від 1 тисячі до 3 тисяч жителів — від 16 до 20 депутатів включно;
- 3) від 3 тисяч до 5 тисяч жителів — від 20 до 30 депутатів включно;
- 4) від 5 тисяч до 20 тисяч жителів — від 30 до 36 депутатів включно;
- 5) від 20 тисяч до 50 тисяч жителів — від 36 до 46 депутатів включно;
- 6) від 50 тисяч до 100 тисяч жителів — від 36 до 50 депутатів включно;
- 7) від 100 тисяч до 250 тисяч жителів — від 40 до 60 депутатів включно;
- 8) від 250 тисяч до 500 тисяч жителів — від 50 до 76 депутатів включно;
- 9) від 500 тисяч до 1 мільйона жителів — від 60 до 90 депутатів включно;
- 10) від 1 мільйона до 2 мільйонів жителів — від 76 до 120 депутатів включно;
- 11) понад 2 мільйони жителів — від 76 до 150 депутатів включно.

Загальний склад (кількість депутатів) районної ради визначається із урахуванням кількості сіл (кількох сіл, жителі яких добровільно об'єдналися в територіальну громаду), селищ, міст районного значення, що входять до складу відповідного району, для забезпечення рівного представництва кожної територіальної громади у відповідній районній раді незалежно від чисельності такої територіальної громади.

Загальний склад (кількість депутатів) обласної ради визначається з урахуванням кількості районів, міст обласного значення, що входять до складу відповідної області, для забезпечення їх рівного представництва у відповідній обласній раді незалежно від чисельності жителів відповідного району, міста обласного значення.

Загальний склад (кількість депутатів) сільської, селищної, міської, районної у місті, районної, обласної ради має становити тільки парну кількість депутатів.

Чисельність жителів відповідної адміністративно-територіальної одиниці визначається на підставі повідомлення відповідних територіальних органів державної статистики за станом на 1 січня року проведення місцевих виборів.

5. Загальний склад (кількість депутатів) Верховної Ради Автономної Республіки Крим визначається Конституцією Автономної Республіки Крим.

6. Повідомлення про загальний склад відповідної ради оприлюднюється відповідною радою в місцевих друкованих засобах масової інформації протягом трьох днів з дня прийняття відповідного рішення згідно з частиною першою цієї статті.

Розділ III. ВИБОРЧІ ОКРУГИ ТА ВИБОРЧІ ДІЛЬНИЦІ

Стаття 17. Виборчі округи

1. Для проведення виборів депутатів сільської, селищної ради відповідна сільська, селищна територіальна виборча комісія не пізніш як за 37 днів до дня місцевих виборів утворює одномандатні виборчі округи з приблизно рівною кількістю виборців у кожному.

Кількість одномандатних виборчих округів дорівнює кількості депутатів (загальному складу) відповідної ради, визначеній згідно зі статтею 16 цього Закону.

Орієнтовна середня кількість виборців в одномандатних виборчих округах у межах села (кількох сіл, жителі яких добровільно об'єдналися у сільську громаду), селища визначається відповідною територіальною виборчою комісією на підставі відомостей Державного реєстру виборців про кількість виборців, які проживають на території відповідного села (кількох сіл, жителі яких добровільно об'єдналися у сільську громаду), селища, що подаються органом ведення Державного реєстру виборців до відповідної територіальної виборчої комісії не пізніш як за 39 днів до дня виборів.

2. Вибори депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим, обласної, районної, міської, районної у місті ради проводяться у відповідних багатомандатному та одномандатних мажоритарних виборчих округах.

3. Багатомандатний виборчий округ по виборах депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим поділяється на виборчі територіальні округи, межі яких збігаються з межами районів, що входять до складу Автономної Республіки Крим, та з межами міст республіканського в Автономній Республіці Крим значення. Рішення про утворення таких округів не приймається.

Багатомандатний виборчий округ по виборах депутатів обласної ради поділяється на виборчі територіальні округи, межі яких збігаються з межами районів та міст обласного значення, що входять до складу відповідної області. Рішення про утворення таких округів не приймається.

Багатомандатний виборчий округ по виборах депутатів районної ради поділяється на виборчі територіальні округи, межі яких збігаються з межами сіл (кількох сіл, жителі яких добровільно об'єдналися у сільську громаду), селищ, міст районного значення, що входять до складу відповідного району. Рішення про утворення таких виборчих округів не приймається.

Багатомандатний виборчий округ по виборах депутатів міської, районної у місті ради має межі, що збігаються з межами відповідного міста або району у місті. Багатомандатний виборчий округ по виборах депутатів міської ради у місті з районним поділом поділяється на виборчі територіальні округи, межі яких збігаються з межами районів у місті. Якщо до складу міста входить інше місто, село, селище, то воно є виборчим територіальним округом по виборах депутатів міської ради міста, до складу якого воно входить. Рішення про утворення таких виборчих округів не приймаються.

4. Одномандатні мажоритарні виборчі округи по виборах депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим, обласної, районної, міської, районної у місті ради утворюються відповідною територіальною виборчою комісією — з приблизно рівною кількістю виборців у кожному окрузі в порядку та строки, визначені частиною п'ятою цієї статті, на підставі відомостей Державного реєстру виборців про кількість виборців, які проживають на території відповідної адміністративно-терито-

ріальної одиниці, що подаються органом ведення Державного реєстру виборців до відповідної територіальної виборчої комісії не пізніш як за 35 днів до дня виборів.

5. Одномандатні мажоритарні виборчі округи по виборах депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим, міської, районної у місті ради утворюються відповідно виборчою комісією Автономної Республіки Крим, міською, районною у місті територіальною виборчою комісією у межах Автономної Республіки Крим, міста, району у містах не пізніш як за 32 дні до дня виборів.

Одномандатні мажоритарні виборчі округи по виборах депутатів обласних рад утворюються відповідною обласною територіальною виборчою комісією у межах кожного району, міста обласного значення, що входить до складу області, не пізніш як за 32 дні до дня виборів виходячи з представництва (кількості депутатів) кожного відповідного району, міста обласного значення у відповідній обласній раді, встановленого відповідно до частини четвертої статті 16 цього Закону.

Одномандатні мажоритарні виборчі округи по виборах депутатів районних рад утворюються відповідною районною територіальною виборчою комісією у межах кожного села (кількох сіл, жителі яких добровільно об'єдналися у територіальну громаду), селища, міста районного значення не пізніш як за 32 дні до дня виборів виходячи з представництва (кількості депутатів) кожної територіальної громади у відповідній районній раді, встановленого відповідно до частини четвертої статті 16 цього Закону.

Кількість одномандатних мажоритарних виборчих округів по виборах депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим, обласної, районної, міської, районної у місті ради дорівнює половині кількості депутатів (загального складу) відповідної ради, визначеної згідно зі статтею 16 цього Закону.

6. Для виборів сільського, селищного, міського голови відповідний одномандатний виборчий округ має межі, що збігаються з межами відповідно села (кількох сіл, жителі яких добровільно об'єдналися у сільську громаду), селища, міста. Одномандатний виборчий округ по виборах міського голови у містах з районним поділом поділяється на виборчі територіальні округи, межі яких збігаються з межами районів у місті. Якщо до складу міста входить інше місто, село, селище, то воно є виборчим територіальним округом по виборах міського голови міста, до складу якого воно входить. Рішення про утворення таких виборчих округів не приймаються.

7. Повідомлення про утворення одномандатних, одномандатних мажоритарних виборчих округів із зазначенням їх номерів, меж, центрів, орієнтовної кількості виборців у кожному виборчому окрузі оприлюднюється відповідною територіальною виборчою комісією в місцевих друкованих засобах масової інформації або в іншій визначеній цією виборчою комісією спосіб наступного дня після прийняття рішення про утворення відповідних виборчих округів.

Стаття 18. Виборчі дільниці

1. Для підготовки і проведення голосування та підрахунку голосів виборців районні, міські (міст обласного, республіканського в Автономній Республіці Крим значення), районні у містах Києві та Севастополі територіальні виборчі комісії не пізніш як за 30 днів до дня виборів утворюють виборчі дільниці.

Виборчі дільниці є спільними для виборів депутатів та сільських, селищних, міських голів у разі одночасного проведення відповідних місцевих виборів.

Кожна виборча дільниця має лише одне приміщення для голосування.

2. Виборча дільниця може бути звичайною або спеціальною.

Звичайні виборчі дільниці утворюються для підготовки і проведення голосування та підрахунку голосів виборців за місцем їх проживання.

Спеціальні виборчі дільниці утворюються у випадках, передбачених цим Законом, у місцях тимчасового перебування виборців з обмеженими можливостями пересування.

3. Виборчі дільниці утворюються з кількості виборців від 20 до 2500 осіб. Виборчі дільниці поділяються на:

- 1) малі — з кількістю виборців до 500 осіб;
- 2) середні — з кількістю виборців від 500 до 1500 осіб;
- 3) великі — з кількістю виборців від 1500 до 2500 осіб.

Якщо на відповідній території, у відповідному закладі налічується менше або більше від зазначеної кількості виборців і їх (або їх надлишок) неможливо віднести до іншої виборчої дільниці чи неможливо утворити додаткову виборчу дільницю в цьому окрузі, у відповідному закладі виборча дільниця може бути утворена з меншою або більшою кількістю виборців від відповідних граничних значень.

4. Звичайні виборчі дільниці утворюються за поданням виконавчих комітетів сільських, селищних, міських (у містах, де не утворені районні у місті ради), районних у містах рад на підставі відомостей Державного реєстру виборців про кількість виборців, які проживають на території відповідної адміністративно-територіальної одиниці. Зазначені відомості подаються до відповідних органів, що вносять подання, передбачене абзацом другим цієї частини, не пізніш як за 45 днів до дня виборів.

Подання, передбачене абзацом першим цієї частини, вноситься не пізніш як за 35 днів до дня виборів виконавчим комітетом сільської, селищної, міської (у містах, де не утворюються районні у місті ради), районної у місті ради до відповідної територіальної виборчої комісії, а в разі відсутності виконавчих комітетів зазначених рад такі подання вносяться відповідним сільським, селищним, міським головою, головою районної у місті ради або посадовою особою, яка згідно з законом здійснює повноваження сільського, селищного, міського голови.

Зазначені подання повинні містити:

- 1) точний опис меж виборчої дільниці із зазначенням населеного пункту, вулиць, у разі потреби — переліку будинків;
- 2) орієнтовну кількість виборців за даними відповідного органу ведення Державного реєстру виборців;
- 3) адресу (місцезнаходження) розташування дільничної виборчої комісії та приміщення для голосування.

У разі якщо такі подання в установлені цією частиною строки до відповідної територіальної комісії не надійшли, подання щодо утворення виборчих дільниць вносяться відповідно Кабінетом Міністрів Автономної Республіки Крим, обласною, районною, Київською та Севастопольською міськими державними адміністраціями.

5. Спеціальні виборчі дільниці утворюються територіальною виборчою комісією, зазначеною у частині першій цієї статті, за поданням відповідно районної, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій чи виконавчого комітету міської (міста республіканського в Автономній Республіці Крим, обласного значення) ради за місцем розташування відповідних закладів. У разі відсутності виконавчих комітетів відповідних рад такі подання вносяться відповідним міським головою або посадовою особою, яка відповідно до закону здійснює його повноваження.

Спеціальні виборчі дільниці утворюються для голосування виборців з обмеженими можливостями пересування у стаціонарних лікувальних закладах.

Не допускається утворення однієї спеціальної виборчої дільниці для двох і більше закладів.

До приміщення дільничної виборчої комісії спеціальної виборчої дільниці та приміщення для голосування на цій дільниці має забезпечуватися безперешкодний доступ осіб, які відповідно до цього Закону мають право бути присутніми на засіданнях дільничної виборчої комісії та під час голосування і підрахунку голосів виборців.

6. Подання про утворення спеціальної виборчої дільниці вносяться до відповідної територіальної виборчої комісії не пізніш як за 35 днів до дня місцевих виборів.

7. У військових частинах (формуваннях) виборчі дільниці не утворюються. Військовослужбовці, які мають право голосу на відповідних місцевих виборах згідно зі статтею 3 цього Закону, голосують на звичайних виборчих дільницях, розташованих за межами військових частин (формувань).

8. Територіальна виборча комісія у рішення про утворення виборчої дільниці визначає межі кожної виборчої дільниці та місцезнаходження дільничної виборчої комісії, встановлює єдину нумерацію виборчих дільниць на відповідній території.

У разі одночасного проведення декількох видів місцевих виборів рішення про нумерацію виборчих дільниць приймає

територіальна виборча комісія найбільшої за розміром адміністративно-територіальної одиниці.

9. Рішення відповідної територіальної виборчої комісії про утворення виборчих дільниць невідкладно передається до відповідних органів ведення Державного реєстру виборців із зазначенням їх номерів, меж, місцезнаходження відповідних дільничних виборчих комісій та оприлюднюється в засобах масової інформації або в іншій, визначений територіальною виборчою комісією, спосіб не пізніше наступного дня після прийняття рішення про утворення виборчих дільниць.

10. У разі одночасного проведення місцевих виборів з всеукраїнським референдумом для підготовки і проведення голосування та підрахунку голосів виборців використовуються виборчі дільниці, утворені для місцевих виборів.

Розділ IV. ВИБОРЧІ КОМІСІЇ

Стаття 19. Система виборчих комісій

1. Систему виборчих комісій, що здійснюють підготовку та проведення місцевих виборів, становлять:

- 1) Центральна виборча комісія, яка є виборчою комісією вищого рівня для всіх виборчих комісій з усіх місцевих виборів;
- 2) територіальні виборчі комісії;
- виборча комісія Автономної Республіки Крим;
- обласні виборчі комісії;
- районні виборчі комісії;
- міські виборчі комісії (у тому числі міст Києва та Севастополя);

районні у містах виборчі комісії (у містах, де утворені районні у місті ради);

селищні, сільські виборчі комісії;

3) дільничні виборчі комісії.

2. Повноваження виборчих комісій щодо підготовки та проведення виборів депутатів поширюються:

- 1) Центральної виборчої комісії — на всю територію України;
- 2) територіальної виборчої комісії — на територію відповідного округу в межах адміністративно-територіальної одиниці стосовно відповідних місцевих виборів;
- 3) дільничної виборчої комісії — на територію відповідної виборчої дільниці.

3. Виборчі комісії формуються (утворюються) і зобов'язані діяти відповідно до Конституції України, цього та інших законів України.

4. Рішення Центральної виборчої комісії є обов'язковими для виконання всіма суб'єктами виборчого процесу, в тому числі територіальними, дільничними виборчими комісіями, а також органами виконавчої влади, місцевого самоврядування, їх посадовими та службовими особами, об'єднаннями громадян, підприємствами, установами, організаціями.

Стаття 20. Статус виборчих комісій

1. Виборчі комісії з місцевих виборів є спеціальними колегіальними органами, уповноваженими організовувати підготовку та проведення відповідних місцевих виборів і забезпечувати додержання та однакове застосування законодавства України про місцеві вибори.

2. Статус Центральної виборчої комісії визначається Конституцією України, Законом України «Про Центральну виборчу комісію», цим та іншими законами України. Центральна виборча комісія утворюється та діє відповідно до Конституції України та Закону України «Про Центральну виборчу комісію».

3. Територіальна виборча комісія є постійно діючим колегіальним органом, що в межах своїх повноважень забезпечує організацію та проведення місцевих виборів. Члени територіальної виборчої комісії здійснюють свої повноваження до сформування на чергових місцевих виборах у порядку, передбаченому цим Законом, нового складу відповідної територіальної виборчої комісії.

4. Територіальна виборча комісія адміністративно-територіальної одиниці нижчого рівня підпорядковується територіальній виборчій комісії адміністративно-територіальної одиниці вищого рівня з відповідних місцевих виборів.

5. Територіальна виборча комісія є юридичною особою. Територіальна виборча комісія має власну печатку, зразок якої затверджується Центральною виборчою комісією.

6. Повноваження дільничної виборчої комісії починаються з дня прийняття рішення про її утворення і закінчуються через чотирнадцять днів після дня голосування, крім випадків, передбачених цим Законом.

Дільничні виборчі комісії підпорядковуються територіальним виборчим комісіям з відповідних місцевих виборів.

7. Дільнична виборча комісія не є юридичною особою. Дільнична виборча комісія має власну печатку, зразок якої затверджується Центральною виборчою комісією.

Стаття 21. Вимоги до членів виборчих комісій

1. До складу виборчої комісії, що здійснює підготовку та проведення відповідних місцевих виборів, можуть входити громадяни України, які мають право голосу на цих місцевих виборах.

2. Особа може одночасно входити до складу лише однієї виборчої комісії, що здійснює підготовку та проведення місцевих виборів чи будь-яких інших виборів або референдумів, що проводяться одночасно.

3. До складу виборчої комісії не можуть входити кандидати в депутати, кандидати на посаду сільського, селищного, міського голови, їх довірені особи, представники, уповноважені особи місцевих організацій партій, які висунули кандидатів у депутати у багатомандатному виборчому окрузі, офіційні спостерігачі, посадові та службові особи органів державної влади та органів місцевого самоврядування, військовослужбовці, судді та працівники правоохоронних органів, а також громадяни, які утримуються в установах виконання покарань, слідчих ізоляторах або мають судимість за вчинення умисного злочину, якщо ця судимість не погашена і не знята в установленому законом порядку.

4. До складу дільничної виборчої комісії спеціальної виборчої дільниці не можуть входити керівники відповідного закладу.

5. Голова, заступник голови, секретар виборчої комісії Автономної Республіки Крим, а також не менш як третина членів цієї комісії повинні мати вищу юридичну освіту.

Стаття 22. Порядок формування складу територіальних виборчих комісій

1. Територіальні виборчі комісії формуються у порядку та строки, визначені цією статтею, за поданнями місцевих організацій представлених у Верховній Раді України поточного скликання політичних партій. При цьому відповідні місцеві організації об'єднаних в одну депутатську фракцію у Верховній Раді України поточного скликання політичних партій або місцева організація тієї політичної партії, що сформувала свою депутатську фракцію у Верховній Раді України поточного скликання, можуть подати до складу відповідної територіальної виборчої комісії не більше трьох кандидатів.

2. Центральна виборча комісія формує склад обласних, районних (крім районів в Автономній Республіці Крим), міських (міст обласного значення, міст Києва, Севастополя) територіальних виборчих комісій, а виборча комісія Автономної Республіки Крим — районних (районів у Автономній Республіці Крим), міських (міст республіканського в Автономній Республіці Крим значення) територіальних виборчих комісій не пізніш як за 45 днів до дня виборів за поданнями відповідно обласних, районних, міських (міст Києва, Севастополя), республіканських (в Автономній Республіці Крим) організацій представлених у Верховній Раді України поточного скликання політичних партій. Зазначені подання вносяться не пізніш як за 49 днів до дня виборів.

3. Районні територіальні виборчі комісії формують склад міських (крім міст, зазначених у частині другій цієї статті), сільських, селищних територіальних виборчих комісій, що розташовані на території відповідного району, не пізніш як за 41 день до дня виборів за поданнями районних організацій представлених у Верховній Раді України поточного скликання політичних партій. Зазначені подання вносяться не пізніш як за 43 дні до дня виборів.

4. Міські територіальні виборчі комісії (у містах, де утворені районні у місті ради) формують склад районних у місті територіальних виборчих комісій не пізніш як за 36 днів до дня виборів за поданнями відповідних міських організацій представлених у Верховній Раді України поточного скликання політичних партій. Зазначені подання вносяться не пізніш як за 38 днів до дня виборів.

5. Склад виборчої комісії Автономної Республіки Крим затверджує Верховна Рада Автономної Республіки Крим. Республіканські в Автономній Республіці Крим організації представлених у Верховній Раді України поточного скликання політичних партій подають кандидатури до складу виборчої комісії Автономної Республіки Крим у кількості, встановленій частиною першою цієї статті.

6. Територіальна виборча комісія формується у складі голови, заступника голови, секретаря та інших членів, у кількості не менше 8 і не більше 15 осіб, з урахуванням досвіду роботи осіб у виборчих комісіях, комісіях референдуму.

7. Місцева організація партії (місцеві організації партій), зазначена в частинах другій — п'ятій цієї статті, в установленні цієї статтею строки вносить подання щодо кандидатур до складу відповідних територіальних виборчих комісій за формою, встановленою Центральною виборчою комісією, яке підписується керівником (керівниками) відповідної місцевої організації партії (місцевих організацій партій) та засвідчується її печаткою (печатками відповідних місцевих організацій партій) або печаткою місцевої організації політичної партії (печатками місцевих організацій політичних партій) вищого рівня.

До подання щодо кандидатур до складу відповідної територіальної виборчої комісії додаються заяви осіб, включених до списку кандидатур до складу територіальних виборчих комісій, про їх згоду на участь у роботі відповідної територіальної виборчої комісії (із зазначенням, чи згодна така особа виконувати повноваження голови, заступника голови чи секретаря виборчої комісії), а також відомості про засоби зв'язку (контактний телефон, адреса електронної пошти) суб'єкта подання кандидатур до складу територіальної виборчої комісії.

У поданні щодо кандидатур до складу територіальної виборчої комісії зазначаються такі відомості:

- 1) прізвище, власне ім'я (усі власні імена) та по батькові (за наявності) особи;
- 2) число, місяць, рік народження;
- 3) громадянство особи;
- 4) місце проживання (адреса житла) особи, а також контактні телефони;
- 5) освіта;
- 6) місце роботи (заняття), посада;
- 7) наявність досвіду роботи у виборчих комісіях, комісіях референдуму.

8. Технічні описки та неточності, допущені у поданні, не є підставою для відхилення внесених кандидатур. Про виявлені описки або (та) неточності відповідна виборча комісія невідкладно повідомляє відповідного суб'єкта подання кандидатур до складу територіальної виборчої комісії. Зазначені описки та неточності можуть бути виправлені шляхом внесення уточненого подання щодо відповідних кандидатур не пізніше наступного дня після дня отримання суб'єктом подання кандидатур до складу територіальної виборчої комісії зазначеного повідомлення. Якщо уточнене подання не надійшло в установленний строк, відповідна виборча комісія не враховує відповідне подання при формуванні складу територіальної виборчої комісії.

9. До складу територіальної виборчої комісії можуть входити громадяни України, які відповідають вимогам статті 21 цього Закону.

10. Виборчі комісії, зазначені в частинах другій — четвертій цієї статті, одночасно з формуванням складу відповідної територіальної виборчої комісії призначають голову, заступника голови, секретаря такої виборчої комісії з урахуванням досвіду роботи осіб у виборчих комісіях.

11. Голова, заступник голови та секретар територіальної виборчої комісії не можуть бути представниками місцевої організації однієї партії.

12. Виборча комісія, яка сформувала склад відповідної територіальної виборчої комісії, невідкладно повідомляє суб'єкта подання про включення внесеної ним кандидатури до складу відповідної територіальної виборчої комісії.

Рішення про сформування складу територіальної виборчої комісії оприлюднюється виборчою комісією, яка сформувала склад відповідної територіальної виборчої комісії, з відомостями про її склад у відповідних місцевих друкованих засобах масової інформації або в інший визначений нею спосіб не пізніше наступного дня після прийняття такого рішення.

13. У разі якщо подання щодо кандидатур до складу територіальної виборчої комісії не надійшли в установленні цієї статтею строки або до складу територіальної виборчої комісії запропоновано менше 8 осіб, склад територіальної виборчої комісії формується у визначені частинами другою — четвертою цієї статті строки відповідною виборчою комісією за поданням голови виборчої комісії, що формує склад відповідної територіальної виборчої комісії, а в разі відсутності такого подання — за поданням Голови Центральної виборчої комісії за пропозиціями членів Центральної виборчої комісії.

14. У разі відмови члена територіальної виборчої комісії виконувати повноваження голови, заступника голови, секретаря цієї виборчої комісії на зазначену посаду рішенням виборчої комісії, яка сформувала склад відповідної територіальної виборчої комісії, призначається інша особа зі складу цієї територіальної виборчої комісії.

Стаття 23. Порядок утворення дільничної виборчої комісії

1. Дільнична виборча комісія утворюється відповідно до районного, міського (міста обласного, республіканського в Автономній Республіці Крим значення), районною у містах Києві та Севастополі територіальною виборчою комісією не пізніш як за 15 днів до дня виборів у складі голови, заступника голови, секретаря та інших членів комісії за поданнями місцевих організацій партій, які висунули кандидатів у депутати в багатомандатних або одномандатних мажоритарних виборчих округах, поданнями кандидатів у депутати в одномандатних виборчих округах, кандидатів на посаду сільського, селищного, міського голови, передбаченими частиною четвертою цієї статті.

При утворенні дільничної виборчої комісії відповідна територіальна виборча комісія своїм рішенням визначає осіб, які підлягають включенню до складу відповідної дільничної виборчої комісії, з числа кандидатур, поданих суб'єктами подання. Особи включаються до складу дільничної виборчої комісії з урахуванням досвіду роботи осіб у виборчих комісіях, комісіях референдуму.

2. До складу дільничної виборчої комісії можуть входити громадяни України, які відповідають вимогам статті 21 цього Закону.

3. Дільнична виборча комісія утворюється у складі:

- 1) для малих дільниць — 10 — 16 осіб;
- 2) для середніх дільниць — 14 — 20 осіб;
- 3) для великих дільниць — 18 — 24 осіб.

На виборчих дільницях, де кількість виборців не перевищує п'ятдесяти осіб, дільнична виборча комісія може утворюватися у складі голови, секретаря та двох — чотирьох членів комісії.

4. Місцева організація партії, яка висунула кандидатів у депутати в багатомандатному або одномандатному мажоритарному виборчому окрузі, вносить до відповідної територіальної виборчої комісії подання щодо кандидатур до складу дільничних виборчих комісій (не більше однієї особи до складу кожної дільничної комісії). Подання підписується відповідно керівником місцевої організації партії та засвідчується печаткою відповідної місцевої організації партії або печаткою місцевої організації цієї політичної партії вищого рівня.

Кандидат у депутати в одномандатному виборчому окрузі, кандидат на посаду сільського, селищного, міського голови вносить до територіальної виборчої комісії подання щодо кандидатур до складу відповідних дільничних виборчих комісій (не більше однієї особи до складу кожної дільничної комісії) за своїм підписом.

Зазначені подання щодо кандидатур до складу дільничних виборчих комісій подаються за формою, встановленою Центральною виборчою комісією, не пізніш як за 20 днів до дня виборів.

До подання щодо кандидатур до складу дільничної виборчої комісії додаються заяви осіб, включених до списку кандидатур до складу відповідних дільничних виборчих комісій (із зазначенням, чи згодна така особа виконувати повноваження голови, заступника голови чи секретаря виборчої комісії), а також відомості про засоби зв'язку (контактний телефон, електронна адреса) суб'єкта подання.

У поданні щодо кандидатур до складу дільничної виборчої комісії зазначаються такі відомості:

- 1) прізвище, власне ім'я (усі власні імена) та по батькові (за наявності) особи;
- 2) число, місяць, рік народження;
- 3) громадянство особи;
- 4) місце проживання (адреса житла) особи, а також контактні телефони;
- 5) освіта;
- 6) місце роботи (заняття), посада;
- 7) наявність досвіду щодо участі в роботі виборчих комісій чи комісії референдуму.

5. Технічні описки та неточності, допущені у поданні, не є підставою для відхилення внесених кандидатур. Про виявлені описки та (або) неточності відповідна територіальна виборча комісія невідкладно повідомляє суб'єкта подання кандидатур до складу дільничної комісії. Зазначені описки та неточності можуть бути виправлені шляхом внесення уточненого подання стосовно відповідних кандидатур не пізніше наступного дня з дня отримання суб'єктом подання кандидатур до складу дільничної виборчої комісії зазначеного повідомлення. Якщо уточнене подання не надійшло у встановлений строк, відповідна територіальна виборча комісія не враховує відповідні подання при утворенні складу дільничної виборчої комісії.

6. Територіальні виборчі комісії одночасно з утворенням відповідної дільничної виборчої комісії призначають голову, заступника голови, секретаря такої дільничної виборчої комісії з урахуванням досвіду роботи осіб у виборчих комісіях, комісіях референдуму за пропозиціями голови територіальної виборчої комісії, що утворює дільничну виборчу комісію відповідно до внесених подань.

7. Територіальна виборча комісія, що утворила відповідну дільничну виборчу комісію, невідкладно повідомляє суб'єкта подання про включення поданої ним кандидатури до складу відповідної дільничної виборчої комісії.

Рішення про утворення дільничної виборчої комісії оприлюднюється територіальною виборчою комісією, що утворила дільничну виборчу комісію, з відомостями про її склад у місцевих засобах масової інформації або в інший спосіб, визначений цією територіальною виборчою комісією, не пізніше наступного дня з дня утворення дільничної виборчої комісії.

8. У разі якщо в установленій частиною четвертою цієї статті строк подання щодо кандидатур до складу дільничної виборчої комісії не надійшли або до складу дільничної виборчої комісії запропоновано менше осіб, ніж встановлено частиною третьою цієї статті, дільнична виборча комісія утворюється у визначені частиною першою цієї статті строки відповідною територіальною виборчою комісією за поданням голови цієї територіальної виборчої комісії у мінімальній кількості, встановленій частиною третьою цієї статті, з обов'язковим включенням до складу комісії кандидатур від місцевих організацій партій, які висунули кандидатів у депутати в багатомандатному або одномандатному мажоритарному виборчому окрузі, від кандидатів у депутати в одномандатному виборчому окрузі, кандидатів на посаду сільського, селищного, міського голови, подання щодо яких внесені в установленому цим Законом порядку.

9. У разі одночасного проведення місцевих виборів з всеукраїнським референдумом повноваження дільничних комісій референдуму звичайних виборчих дільниць та спеціальних дільниць референдуму, що утворені у стаціонарних лікувальних закладах, здійснюються відповідними дільничними виборчими комісіями з місцевих виборів.

10. У разі відмови члена дільничної виборчої комісії виконувати повноваження голови, заступника голови, секретаря цієї виборчої комісії на зазначену посаду рішенням територіальної виборчої комісії, яка утворила відповідну дільничну виборчу комісію, призначається інша особа зі складу цієї дільничної виборчої комісії.

Стаття 24. Повноваження Центральної виборчої комісії

1. Центральна виборча комісія, крім повноважень, передбачених Законом України «Про Центральну виборчу комісію»:

- 1) здійснює на всій території України контроль за додержанням та однаковим застосуванням законодавства про місцеві вибори на всій території України;
- 2) приймає обов'язкові для виконання всіма суб'єктами виборчого процесу, установами, підприємствами, організаціями, а також органами державної влади та органами місцевого самоврядування, їх посадовими та службовими особами роз'яснення з питань застосування цього Закону;
- 3) встановлює норми і перелік обладнання, інвентарю для приміщень виборчих комісій та приміщень для голосування, а також види послуг, робіт, що можуть надаватися виборчим комісіям;
- 4) встановлює форми, зразки виборчих документів і печаток;
- 5) може з власної ініціатииви у разі прийняття територіальною виборчою комісією незаконного рішення або її бездіяльності скасувати таке рішення та (або) прийняти рішення по суті питання (у день голосування такі питання розглядаються невідкладно);
- 6) у разі невиконання відповідною територіальною виборчою комісією вимог цього Закону щодо встановлення в порядку та строки, визначені цим Законом, результатів відповідних місцевих виборів встановлює результати таких місцевих виборів;
- 7) здійснює інші повноваження, передбачені цим та іншими законами України.

Стаття 25. Повноваження територіальних виборчих комісій

1. Територіальна виборча комісія на період здійснення своїх повноважень забезпечує організацію і проведення місцевих виборів в межах повноважень та у порядку, передбаченому цим та іншими законами України.

2. Виборча комісія Автономної Республіки Крим, обласна, районна територіальна виборча комісія:

- 1) забезпечує підготовку та проведення виборів депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим, відповідної обласної, районної ради;
- 2) утворює одномандатні мажоритарні виборчі округи відповідно до цього Закону, встановлює їх межі та єдину нумерацію;
- 3) здійснює в межах Автономної Республіки Крим, відповідної області, району контроль за додержанням та однаковим застосуванням законодавства про місцеві вибори у частині, що стосується виборів до Верховної Ради Автономної Республіки Крим, обласної, районної ради, виборчими, виборчими комісіями, місцевими органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування, їх посадовими та службовими особами, підприємствами, установами та організаціями (незалежно від форм власності), їх посадовими особами, місцевими організаціями партій, їх представниками та уповноваженими особами, кандидатами у депутати відповідної ради, їх довіреними особами, офіційними спостерігачами;
- 4) надає правову, організаційну, методичну, технічну допомогу виборчим комісіям у частині їх діяльності, що стосується виборів відповідної ради, організовує навчання членів цих комісій з питань організації виборчого процесу;
- 5) реєструє виборчі списки кандидатів у депутати, кандидатів у депутати у одномандатних мажоритарних виборчих округах, висунутих місцевими організаціями партій до Верховної Ради Автономної Республіки Крим, відповідної обласної, районної ради, їх представників, уповноважених осіб, довірених осіб, видає їм відповідні посвідчення;
- 6) розглядає питання щодо скасування рішення про реєстрацію кандидатів у випадках, передбачених цим Законом;
- 7) повідомляє населення про зареєстрованих кандидатів у депутати, виборчі списки кандидатів у депутати;
- 8) затверджує текст виборчого бюлетеня по виборах депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим, відповідної обласної, районної ради, забезпечує виготовлення виборчих бюлетенів, передає їх відповідним виборчим комісіям;
- 9) встановлює порядок використання коштів на проведення виборів депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим, відповідної обласної, районної ради, організовує зустрічі з виборчими кандидатами у депутати до відповідної ради;
- 10) забезпечує виготовлення бланків виборчої документації по виборах до Верховної Ради Автономної Республіки Крим, відповідної обласної, районної ради, у разі необхідності — пе-

чаток, штампів і передає їх відповідним дільничним виборчим комісіям;

11) заслуховує інформацію виборчих комісій, місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування з питань, пов'язаних з підготовкою і проведенням виборів до відповідної ради;

12) реєструє офіційних спостерігачів від суб'єктів виборчого процесу по виборах депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим, відповідної обласної, районної ради відповідно до цього Закону, веде на території відповідної адміністративно-територіальної одиниці облік офіційних спостерігачів від всеукраїнських громадських організацій, іноземних держав та міжнародних організацій, зареєстрованих Центральною виборчою комісією;

13) здійснює контроль за використанням коштів виборчих фондів суб'єктів виборчого процесу по виборах до Верховної Ради Автономної Республіки Крим, відповідної обласної, районної ради;

14) здійснює контроль за дотриманням встановленого цим Законом порядку проведення передвиборної агітації;

15) визнає голосування на виборчій дільниці недійсним у випадках, передбачених цим Законом;

16) встановлює результати виборів депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим, відповідної обласної, районної ради, здійснює офіційне опублікування результатів виборів до відповідної ради;

17) реєструє депутатів, обраних до Верховної Ради Автономної Республіки Крим, відповідної обласної, районної ради, повідомляє населення про зареєстрованих депутатів відповідної ради та основні відомості про них;

18) організовує проведення повторного голосування і повторних місцевих виборів у випадках, передбачених цим Законом;

19) розглядає звернення, заяви і скарги стосовно підготовки та проведення місцевих виборів до відповідної ради, приймає щодо них рішення;

20) забезпечує передачу на зберігання до відповідної державної архівної установи виборчої та іншої документації в порядку, встановленому Центральною виборчою комісією;

21) здійснює інші повноваження, передбачені цим та іншими законами України.

3. Районна територіальна виборча комісія, крім повноважень, визначених частиною другою цієї статті:

1) встановлює підсумки голосування за кандидатів у депутати Верховної Ради Автономної Республіки Крим, включених до виборчих списків кандидатів від місцевих організацій партій, у відповідному виборчому територіальному окрузі, підсумки голосування за кандидатів у депутати Верховної Ради Автономної Республіки Крим у кожному одномандатному мажоритарному виборчому окрузі у межах відповідного району;

2) встановлює підсумки голосування за кандидатів у депутати обласної ради, включених до виборчих списків кандидатів у депутати від місцевих організацій партій, у відповідному виборчому територіальному окрузі;

3) встановлює підсумки голосування за кандидатів у депутати обласної ради у кожному одномандатному мажоритарному виборчому окрузі у межах відповідного району;

4) передає підсумки голосування відповідно до виборчої комісії Автономної Республіки Крим, обласної територіальної виборчої комісії.

4. Сільська, селищна територіальна виборча комісія:

- 1) забезпечує підготовку та проведення відповідних місцевих виборів;
- 2) утворює одномандатні виборчі округи по виборах кандидатів у депутати до сільської, селищної ради, встановлює їх межі, єдину нумерацію;
- 3) утворює виборчі дільниці, встановлює їх межі та єдину нумерацію в межах села, селища;
- 4) утворює дільничні виборчі комісії відповідно до цього Закону;
- 5) реєструє кандидатів у депутати відповідно сільської, селищної ради у відповідних одномандатних виборчих округах, їх довірених осіб та видає їм посвідчення;
- 6) реєструє кандидатів на посаду відповідно сільського, селищного голови, їх довірених осіб та видає їм відповідні посвідчення;
- 7) повідомляє населення про зареєстрованих кандидатів у депутати відповідної сільської, селищної ради, кандидатів на посаду сільського, селищного голови;
- 8) затверджує текст виборчих бюлетенів по виборах відповідної місцевої ради, а також сільського, селищного голови, забезпечує виготовлення виборчих бюлетенів, передає їх дільничним виборчим комісіям;
- 9) скликає у разі необхідності за власною ініціативою засідання дільничної виборчої комісії;
- 10) встановлює порядок використання коштів на проведення місцевих виборів, розподіляє кошти між дільничними виборчими комісіями, здійснює контроль за їх цільовим використанням;
- 11) сприяє організації зустрічей кандидатів у депутати відповідно сільської, селищної ради, кандидатів на посаду відповідно сільського, селищного голови з виборцями;
- 12) забезпечує виготовлення бланків виборчої документації та в разі необхідності — печаток, штампів і передає їх відповідним дільничним виборчим комісіям;
- 13) забезпечує відповідно до цього Закону виготовлення інформаційних плакатів;
- 14) здійснює контроль за складанням відповідних списків виборців і поданням їх дільничними виборчими комісіями для загального ознайомлення та уточнення;
- 15) реєструє офіційних спостерігачів від кандидатів у депутати відповідної сільської, селищної ради та кандидатів на посаду сільських, селищних голів, веде облік офіційних спостерігачів від всеукраїнських громадських організацій, іноземних держав та міжнародних організацій, зареєстрованих Центральною виборчою комісією;
- 16) здійснює контроль за використанням кандидатами власних виборчих фондів згідно з цим Законом;
- 17) встановлює підсумки голосування та результати виборів депутатів відповідно сільської, селищної ради та відповідно сільського, селищного голови;
- 18) реєструє обраних депутатів сільської, селищної ради;
- 19) реєструє обраного сільського, селищного голову;
- 20) організовує проведення повторного голосування і повторних виборів у випадках, передбачених цим Законом;
- 21) встановлює підсумки голосування за кандидатів у депутати районної ради, включених до виборчих списків кандидатів від місцевих організацій партій, у відповідному виборчому територіальному окрузі, підсумки голосування за кандидатів у депутати Верховної Ради Автономної Республіки Крим в одномандатному мажоритарному виборчому окрузі, кандидатів у депутати районної ради в одномандатному виборчому окрузі (одномандатних виборчих округах) у межах відповідного села, селища, передає ці підсумки до районної виборчої комісії;
- 22) виготовляє копії списків виборців, за якими проводилось голосування на виборчих дільницях, що розташовані в межах відповідного села (сіл, жителі яких об'єдналися в одну територіальну громаду), селища, та після встановлення результатів відповідних місцевих виборів передає їх до відповідного органу Державного реєстру виборців;
- 23) здійснює інші повноваження, передбачені цим та іншими законами України.

5. Міська, районна в місті територіальна виборча комісія:

- 1) забезпечує підготовку та проведення виборів до відповідної ради;
- 2) утворює одномандатні мажоритарні виборчі округи відповідно до цього Закону, встановлює їх межі та єдину нумерацію;
- 3) утворює виборчі дільниці, встановлює їх межі та єдину нумерацію в межах міста, району в місті;
- 4) утворює дільничні виборчі комісії у випадках, передбачених цим Законом;
- 5) надає правову, організаційну, методичну, технічну допомогу дільничним виборчим комісіям у частині їх діяльності, що стосується виборів депутатів міської, районної у місті ради, організовує навчання членів цих комісій з питань організації виборчого процесу;

ПРОДОВЖЕННЯ НА 10—22-Й СТОР.

ПОЧАТОК НА 7–9-Й СТОР.

- 6) реєструє кандидатів, виборчі списки кандидатів у депутати, висунутих місцевими організаціями партій до відповідної ради, їх уповноважених осіб, видає їм посвідчення;
- 7) розглядає питання щодо скасування рішення про реєстрацію кандидатів у випадках, передбачених цим Законом;
- 8) повідомляє населення про зареєстрованих кандидатів у депутати, виборчі списки кандидатів у депутати;
- 9) затверджує текст виборчого бюлетеня по виборах депутатів відповідної місцевої ради, забезпечує виготовлення виборчих бюлетенів, передає їх дільничним виборчим комісіям;
- 10) встановлює порядок використання коштів на проведення відповідних місцевих виборів, розподіляє кошти між дільничними виборчими комісіями, здійснює контроль за їх цільовим використанням;
- 11) організовує зустрічі кандидатів у депутати місцевої, районної у місті ради з виборцями;
- 12) забезпечує виготовлення бланків виборчої документації та в разі необхідності — печаток, штампів і передає їх відповідним дільничним виборчим комісіям;
- 13) забезпечує відповідно до цього Закону виготовлення інформаційних плакатів;
- 14) заслуховує інформацію дільничних виборчих комісій, місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування з питань, пов'язаних з підготовкою і проведенням виборів до відповідної місцевої ради;
- 15) здійснює контроль за складанням відповідних списків виборців і поданням їх дільничними виборчими комісіями для загального ознайомлення та уточнення;
- 16) реєструє офіційних спостерігачів від місцевих організацій партій — суб'єктів виборчого процесу на виборах до міської, районної у місті ради згідно з цим Законом, веде облік офіційних спостерігачів від всеукраїнських громадських організацій, іноземних держав та міжнародних організацій, зареєстрованих Центральною виборчою комісією;
- 17) здійснює контроль за використанням коштів виборчих фондів суб'єктів виборчого процесу на виборах до відповідної місцевої ради;
- 18) разом з органами місцевого самоврядування визначає порядок розміщення агітаційних матеріалів;
- 19) здійснює контроль за дотриманням установленого цим Законом порядку проведення передвиборної агітації;
- 20) визнає голосування на виборчій дільниці недійсним у випадках, передбачених цим Законом;
- 21) встановлює підсумки голосування за кандидатів у депутати відповідний рад, результати виборів депутатів міської, районної у місті ради, здійснює офіційне опублікування результатів таких виборів;
- 22) реєструє обраних депутатів міської, районної у місті ради, повідомляє населення про зареєстрованих депутатів відповідної місцевої ради та основні відомості про них;
- 23) організовує проведення повторного голосування і повторних місцевих виборів у випадках, передбачених цим Законом;
- 24) розглядає звернення, заяви і скарги стосовно підготовки та проведення місцевих виборів до відповідної місцевої ради, приймає щодо них рішення;
- 25) забезпечує передачу на зберігання до відповідної державної архівної установи виборчої та іншої документації в порядку, встановленому Центральною виборчою комісією;
- 26) здійснює в межах відповідної адміністративно-територіальної одиниці контроль за додержанням та однаковим застосуванням законодавства про місцеві вибори у частині, що стосується виборів до міської, районної у місті ради, виборцями, дільничними виборчими комісіями, місцевими органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування, їх посадовими та службовими особами, підприємствами, установами та організаціями (незалежно від форм власності), їх посадовими особами, місцевими організаціями партій — суб'єктами виборчого процесу, їх представниками та уповноваженими особами, кандидатами у депутати до відповідної ради, їх довіреними особами, офіційними спостерігачами;
- 27) виготовляє копії списків виборців, за якими проводилось голосування на виборчих дільницях, що розташовані в межах відповідного міста, району у місті, та після встановлення результатів відповідних місцевих виборів передає їх до відповідного органу Державного реєстру виборців;
- 28) здійснює інші повноваження, передбачені цим та іншими законами України.
6. Міська територіальна виборча комісія, крім повноважень, визначених частиною п'ятою цієї статті, здійснює такі повноваження щодо виборів міського голови:
  - 1) забезпечує підготовку та проведення виборів міського голови;
  - 2) реєструє кандидатів на посаду міського голови, їх довірених осіб та видає їм відповідні посвідчення;
  - 3) повідомляє населення про зареєстрованих кандидатів на посаду міського голови;
  - 4) заслуховує інформацію дільничних виборчих комісій, місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування з питань, пов'язаних з підготовкою і проведенням виборів;
  - 5) затверджує текст виборчих бюлетенів по виборах міського голови, забезпечує виготовлення виборчих бюлетенів і передає їх дільничним виборчим комісіям;
  - 6) сприяє організації зустрічей кандидатів на посаду міського голови з виборцями;
  - 7) забезпечує виготовлення інформаційних плакатів по виборах міського голови;
  - 8) реєструє офіційних спостерігачів від кандидатів на посаду міського голови;
  - 9) здійснює контроль за використанням кандидатами на посаду міського голови власних виборчих фондів відповідно до цього Закону;
  - 10) встановлює підсумки голосування, результати виборів міського голови та визнає міського голову обраним;
  - 11) реєструє обраного міського голову;
  - 12) здійснює інші повноваження щодо виборів міського голови, передбачені цим Законом.
7. Районна в місті територіальна виборча комісія, крім повноважень, визначених частиною п'ятою цієї статті, встановлює підсумки голосування щодо виборчих списків кандидатів у депутати по багатомандатному виборчому округу, кандидатів у депутати по одномандатному мажоритарному виборчому округу по виборах до Верховної Ради Автономної Республіки Крим у відповідному виборчому територіальному окрузі та передає ці підсумки до відповідної міської територіальної виборчої комісії.
8. Міська (міст республіканського в Автономній Республіці Крим значення) територіальна виборча комісія, крім повноважень, визначених частиною п'ятою цієї статті, встановлює підсумки голосування щодо виборчих списків кандидатів у депутати по багатомандатному мажоритарному виборчому округу у відповідному виборчому територіальному окрузі та передає ці підсумки до відповідної міської територіальної виборчої комісії.
9. Міська (міста обласного, районного значення) територіальна виборча комісія, крім повноважень, визначених частиною п'ятою цієї статті, здійснює такі повноваження по виборах депутатів відповідно обласної, районної ради:
  - 1) встановлює підсумки голосування за кандидатів у депутати відповідно районної, обласної ради, включених до виборчих списків кандидатів у депутати від місцевих організацій партій, у відповідному виборчому територіальному окрузі;
  - 2) встановлює підсумки голосування за кандидатів у депутати відповідно районної, обласної ради у кожному одномандатному мажоритарному виборчому окрузі у межах відповідного міста;
  - 3) передає підсумки голосування до відповідно обласної, районної територіальної виборчої комісії.
10. Сільська, селищна, міська територіальна виборча комісія сіл, селищ, міст, розташованих у межах району (у складі міста відповідно до існуючого адміністративно-територіального устрою), також встановлює підсумки голосування за кандидатів у депутати відповідної районної, міської ради або міського голову у відповідному виборчому територіальному окрузі та передає ці підсумки до відповідної районної, міської територіальної виборчої комісії.
11. Виборча комісія Автономної Республіки Крим, обласні, районні, районні у місті, міські, селищні, сільські виборчі комі-

- сії інформують Верховну Раду України, відповідні ради про хід виборчого процесу та результати виборів.
- Стаття 26. Повноваження дільничної виборчої комісії
  1. Дільнична виборча комісія на період здійснення своїх повноважень забезпечує організацію і проведення місцевих виборів в межах повноважень та у порядку, передбаченому цим та іншими законами України.
  2. Дільнична виборча комісія:
    - 1) здійснює в межах території відповідної виборчої дільниці контроль за додержанням та однаковим застосуванням законодавства про місцеві вибори;
    - 2) уточнює список виборців, подає його для загального ознайомлення та у випадках, передбачених цим Законом, вносить до нього зміни;
    - 3) забезпечує можливість ознайомлення виборців з відомостями про кандидатів у депутати, зареєстрованих у відповідному виборчому окрузі, та кандидатів на посаду сільського, селищного, міського голови, а також з рішеннями, опублікованими Центральною виборчою комісією, відповідною територіальною виборчою комісією, власними рішеннями та повідомленнями;
    - 4) завчасно вручає або надсилає кожному виборцю іменні запрошення із зазначенням дати проведення місцевих виборів, адреси приміщення для голосування, часу початку і закінчення голосування;
    - 5) забезпечує підготовку приміщення для голосування та виборчих скриньок;
    - 6) у випадках, передбачених цим Законом, вносить зміни до виборчого бюлетеня;
    - 7) організовує голосування на виборчій дільниці;
    - 8) здійснює підрахунок голосів виборців, поданих на виборчій дільниці;
    - 9) складає протоколи про підрахунок голосів виборців, поданих на виборчій дільниці;
    - 10) визнає недійсним голосування на виборчій дільниці у випадках, передбачених цим Законом;
    - 11) розглядає звернення з питань підготовки місцевих виборів, організації голосування на виборчій дільниці та в межах своїх повноважень приймає щодо них рішення;
    - 12) здійснює інші повноваження, передбачені цим та іншими законами України.
- Стаття 27. Організація роботи виборчої комісії
  1. Територіальні та дільничні виборчі комісії організовують свою роботу відповідно до вимог цього Закону у порядку, визначеному Центральною виборчою комісією, у формі відкритих засідань.
  2. Засідання виборчої комісії скликається головою виборчої комісії, а в разі його відсутності — заступником голови. У разі необхідності засідання виборчої комісії може бути скликане за рішенням виборчої комісії вищого рівня.
  3. Перше засідання виборчої комісії скликається на наступний день після дня її утворення, а наступні — за необхідністю.
  4. Засідання виборчої комісії є повноважним за умови присутності на ньому більше половини членів комісії від складу цієї комісії.
  - У день голосування, при підрахунку голосів, установленні підсумків голосування та результати місцевих виборів рішення виборчої комісії приймається більшістю голосів від присутніх на засіданні членів комісії, незалежно від кількості присутніх на засіданні виборчої комісії членів комісії, але не менше трьох членів комісії.
  - Протоколи виборчих комісій про підрахунок голосів, про встановлення підсумків голосування та про результати місцевих виборів складаються без прийняття рішень відповідними виборчими комісіями.
  5. Засідання виборчої комісії скликається з обов'язковим повідомленням усіх членів комісії про час, місце проведення засідання та його порядок денний.
  6. Членам виборчої комісії надаються проекти рішень комісії та необхідні матеріали, як правило, в день проведення засідання комісії.
  7. Засідання виборчої комісії веде голова комісії або його заступник. У разі їх відсутності на засіданні комісії або невиконання ними цієї функції комісія визначає зі свого складу головування на засіданні.
  8. Територіальна, дільнична виборча комісія на вимогу трьох її членів або також за рішенням виборчої комісії вищого рівня з відповідних місцевих виборів зобов'язана розглянути на своєму засіданні питання, що належать до її повноважень, протягом трьох днів, але не пізніше дня місцевих виборів, крім випадків, передбачених цим Законом.
  - Територіальна виборча комісія в день голосування на вимогу трьох її членів або за рішенням виборчої комісії вищого рівня з відповідних місцевих виборів зобов'язана невідкладно розглянути на своєму засіданні питання, що належать до її повноважень.
  9. На засіданнях виборчої комісії, у приміщенні виборчої дільниці, де проводиться голосування, мають право бути присутніми з додержанням вимог цього Закону:
    - 1) члени Центральної виборчої комісії, працівники секретаріату Центральної виборчої комісії та служби розпорядника Державного реєстру виборців;
    - 2) члени виборчої комісії вищого рівня з відповідних місцевих виборів;
    - 3) кандидати в депутати, їх довірени особи, представники, уповноважені особи місцевих організацій партій, офіційні спостерігачі від місцевих організацій партій, які висунули кандидатів у депутати у багатомандатному виборчому окрузі, від кандидатів у депутати у одномандатному, одномандатному мажоритарному виборчому окрузі (разом не більше двох осіб від відповідної місцевої організації партії або кандидата в депутати);
    - 4) кандидати на посаду сільського, селищного, міського голови, їх довірени особи, офіційні спостерігачі (не більше однієї особи від одного кандидата);
    - 5) офіційні спостерігачі від всеукраїнських громадських організацій, іноземних держав і міжнародних організацій (не більше двох осіб від відповідної організації);
    - 6) представники засобів масової інформації (не більше двох осіб від одного засобу масової інформації).Інші особи можуть бути присутніми на засіданні комісії тільки з дозволу або на запрошення цієї комісії відповідно до прийнятого нею рішення. Перебування інших осіб на виборчій дільниці під час проведення голосування, а також на засіданні комісії під час підрахунку голосів та встановлення результатів голосування не дозволяється.
  10. Виборча комісія може прийняти мотивоване рішення про позбавлення права участі в засіданні осіб, зазначених у частині дев'ятій цієї статті, якщо вони перешкоджають його проведенню.
  11. На засіданні виборчої комісії ведеться протокол, який підписується головуючим на засіданні та секретарем комісії (чи секретарем засідання, у разі відсутності секретаря комісії).
  12. З питань поточної діяльності комісія може приймати протокольні рішення.
  13. Виборча комісія складає акти та протоколи. Акт комісії засвідчує певний факт або певну подію, виявлені і визнані комісією. Протокол комісії встановлює підсумки певних дій, виконаних комісією. Акти і протоколи виборчої комісії складаються у випадках, передбачених цим Законом, за формами, затвердженими Центральною виборчою комісією, та у кількості примірників, встановлених цим Законом. Акт або протокол комісії підписується всіма присутніми на засіданні членами виборчої комісії, підписи яких скріплюються печаткою виборчої комісії. Перший примірник акта чи протоколу мають право підписати присутні на засіданні кандидати, зареєстровані для участі у відповідних виборах, їх довірени особи, офіційні спостерігачі.
  14. Рішення виборчої комісії приймається відкритим голосуванням більшістю голосів від присутніх членів комісії. Рішення виборчої комісії набирає чинності з моменту його прийняття. У разі невиконання виборчою комісією вимог цього Закону (бездіяльність виборчої комісії) виборча комісія вищого рівня з відповідних місцевих виборів може прийняти рішення по суті питань, віднесених до компетенції комісії нижчого рівня. У день голосування такі питання розглядаються невідкладно.
  15. Рішення виборчої комісії з розглянутого питання повинно містити: найменування комісії, найменування рішення, дату та місце його прийняття і порядковий номер, мотивувальну частину з посиланням на обставини, що зумовили розгляд пи-

- тання на засіданні комісії, посилання на положення нормативно-правових актів або рішення (положення рішень) Центральної виборчої комісії чи територіальної виборчої комісії або судові рішення, якими керувалася комісія при прийнятті рішення, резолютивну частину.
- Рішення виборчої комісії підписується головуючим на засіданні.
16. Член виборчої комісії, який бере участь у її засіданні та не згоден з рішенням, прийнятим комісією, має право у письмовій формі висловити окрему думку, що додається до відповідного протоколу засідання виборчої комісії.
17. Рішення виборчої комісії, прийняте в межах її повноважень, є обов'язковим для всіх суб'єктів та інших учасників виборчого процесу.
- Ніхто не має права втручатися в діяльність виборчої комісії, крім випадків, передбачених цим Законом.
18. Рішення дільничної виборчої комісії, що суперечить законодавству України або прийняте з перевищенням її повноважень, може бути скасоване в установленому законом порядку відповідною територіальною виборчою комісією або судом. У такому випадку відповідна територіальна виборча комісія має право прийняти рішення по суті питання.
19. Рішення територіальної виборчої комісії, що суперечить законодавству України або прийняте з перевищенням її повноважень, може бути скасоване в установленому законом порядку територіальною виборчою комісією вищого рівня з відповідних місцевих виборів, Центральною виборчою комісією або судом. Територіальна виборча комісія вищого рівня, Центральна виборча комісія у такому випадку має право прийняти рішення по суті питання.
20. Документи та звернення, що надходять до виборчої комісії, мають право приймати голова комісії, заступник голови комісії, секретар або інший визначений комісією член комісії.
21. Ведення діловодства виборчих комісій здійснюється в порядку, встановленому Центральною виборчою комісією.
22. Виборча комісія не може прийняти рішення про дострокове припинення своїх повноважень.
23. Для організаційного, правового, технічного забезпечення здійснення повноважень, передбачених цим Законом, Центральна виборча комісія та територіальні виборчі комісії можуть залучати відповідних фахівців, технічних працівників, робота яких оплачується в порядку, визначеному частиною тринадцятою статті 28 цього Закону.
24. Виборча комісія Автономної Республіки Крим для забезпечення здійснення своїх повноважень має апарат виборчої комісії. Умови оплати праці працівників апарату виборчої комісії встановлюються Кабінетом Міністрів України. Оплата праці працівників апарату виборчої комісії Автономної Республіки Крим здійснюється за рахунок коштів бюджету Автономної Республіки Крим.
25. В період після закінчення виборчого процесу забезпечення діяльності територіальної виборчої комісії щодо виконання її повноважень здійснюється за рахунок коштів місцевого бюджету.
- Стаття 28. Статус та оплата праці члена виборчої комісії
  1. Статус члена Центральної виборчої комісії визначається Законом України «Про Центральну виборчу комісію».
  2. Статус члена територіальної, дільничної виборчої комісії визначається цим Законом.
  3. За рішенням виборчої комісії голова, заступник голови, секретар або в разі їх відмови інші члени територіальної виборчої комісії (загальною кількістю не більше трьох осіб), дільничної виборчої комісії (загальною кількістю не більше двох осіб) протягом виборчого процесу можуть виконувати свої повноваження у виборчій комісії на платній основі. Зазначені особи на цей період звільняються від виконання виробничих або службових обов'язків за основним місцем роботи зі збереженням стажу роботи.
  - Голова, заступник голови, секретар виборчої комісії Автономної Республіки Крим виконують свої повноваження на постійній основі. Умови оплати їх праці встановлюються Кабінетом Міністрів України, оплата здійснюється за рахунок коштів бюджету Автономної Республіки Крим.
  4. Член територіальної, дільничної виборчої комісії до закінчення строку своїх повноважень у комісії не може бути звільнений з роботи, переведений на нижчу посаду з підстав, пов'язаних із виконанням ним обов'язків у виборчій комісії.
  5. Член територіальної виборчої комісії має право:
    - 1) брати участь у підготовці питань, що вносяться на розгляд виборчої комісії;
    - 2) виступати на засіданнях виборчої комісії, ставити іншим учасникам засідання запитання щодо питань порядку денного, вносити пропозиції з питань, віднесених до повноважень комісії;
    - 3) за дорученням комісії перевіряти діяльність дільничних виборчих комісій на відповідній території;
    - 4) знайомитися з документами виборчої комісії, членом якої він є, та дільничних виборчих комісій на відповідній території;
    - 5) на звільнення від виконання виробничих або службових обов'язків за основним місцем роботи на час засідань виборчої комісії та виконання доручень виборчої комісії (для члена виборчої комісії, який виконує повноваження не на платній основі, — зі збереженням заробітної плати);
    - 6) на відшкодування шкоди, заподіяної його життю, здоров'ю чи майну у зв'язку з виконанням обов'язків члена виборчої комісії, у порядку і розмірі, встановлених Кабінетом Міністрів України;
    - 7) представляти територіальну виборчу комісію за її рішенням в органах державної влади та органах місцевого самоврядування;
    - 8) здійснювати інші повноваження відповідно до цього Закону.
  6. Член дільничної виборчої комісії має право:
    - 1) брати участь у підготовці питань, що вносяться на розгляд виборчої комісії;
    - 2) виступати на засіданнях виборчої комісії, ставити іншим учасникам засідання запитання щодо порядку денного, вносити пропозиції з питань, віднесених до повноважень комісії;
    - 3) знайомитися з документами виборчої комісії, членом якої він є;
    - 4) на звільнення від виконання виробничих або службових обов'язків за основним місцем роботи на час засідань виборчої комісії та виконання доручень виборчої комісії (для члена виборчої комісії, який виконує повноваження не на платній основі, — зі збереженням заробітної плати);
    - 5) на відшкодування шкоди, заподіяної його життю, здоров'ю чи майну у зв'язку з виконанням обов'язків члена виборчої комісії, у порядку і розмірі, встановлених Кабінетом Міністрів України.
  7. Член виборчої комісії зобов'язаний:
    - 1) додержуватися Конституції України та законів України, зокрема з питань підготовки і проведення місцевих виборів;
    - 2) брати участь у засіданнях виборчої комісії;
    - 3) виконувати рішення виборчої комісії та обов'язки, покладені на нього згідно з їх розподілом у комісії;
    - 4) виконувати рішення виборчої комісії вищого рівня.
  8. Член виборчої комісії має інші права та обов'язки, передбачені цим та іншими законами України.
  9. Робота члена територіальної, дільничної виборчої комісії, який виконує свої повноваження у виборчій комісії на платній основі відповідно до частини третьої цієї статті, оплачується в розмірі та порядку, встановлених Кабінетом Міністрів України, за рахунок коштів бюджету Автономної Республіки Крим, відповідного місцевого бюджету (далі — кошти відповідного місцевого бюджету), отриманих як цільова субвенція з Державного бюджету України.
  10. Розмір заробітної плати членів виборчих комісій визначається Кабінетом Міністрів України. Для членів виборчих комісій, звільнених від виконання виробничих або службових обов'язків за основним місцем роботи, розмір заробітної плати не може бути нижчим від середньої заробітної плати за основним місцем роботи та перевищувати розмір заробітної плати відповідного сільського, селищного, міського голови або голови відповідної ради. Розмір заробітної плати члена виборчої комісії, який є пенсіонером або особою, яка тимчасово не працює, не може бути нижчим від розміру мінімальної заробітної плати, встановленого на момент її нарахування.
  11. Членам виборчих комісій у межах загальної економії

10 «Про вибори депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим, місцевих рад та сільських, селищних, міських голів»

фонду оплати праці, передбаченого кошторисом видатків відповідної виборчої комісії на підготовку та проведення місцевих виборів, може бути нарахована і виплачена одноразова грошова винагорода в порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.

12. Робота членів виборчих комісій (у тому числі пенсіонерів та осіб, які тимчасово не працюють) у день виборів та дні встановлення підсумків голосування і результатів виборів оплачується у розмірі та порядку, встановлених Кабінетом Міністрів України.

13. Робота осіб, зазначених у частині двадцять третій статті 27 цього Закону, під час підготовки та проведення місцевих виборів оплачується в межах коштів відповідно Державного бюджету України та відповідного місцевого бюджету, отриманих як цільова субвенція з Державного бюджету України, та затвердженого кошторису.

14. Виконання робіт, пов'язаних з підготовкою і проведенням місцевих виборів, особами, визнаними в установленому законом порядку безробітними, не є підставою для зняття цих осіб з обліку в державній службі зайнятості як таких, що шукають роботу, або для припинення виплати їм допомоги по безробіттю та інших видів допомоги.

15. Оплата праці членів виборчої комісії, в тому числі у день голосування, дні встановлення підсумків голосування та результатів виборів, не може бути підставою для скасування, обмеження або зменшення будь-яких видів соціальних виплат, субсидій для відшкодування витрат на оплату житлово-комунальних послуг тощо.

Стаття 29. Припинення повноважень складу виборчої комісії та члена виборчої комісії

1. Повноваження члена територіальної виборчої комісії припиняються з моменту формування нового складу територіальної виборчої комісії у порядку, визначеному цим Законом.

2. Повноваження члена дільничної виборчої комісії припиняються одночасно з припиненням повноважень дільничної виборчої комісії.

3. Повноваження усього складу територіальної, дільничної виборчої комісії можуть бути достроково припинені в установленому законом порядку виборчою комісією, яка сформувала (утворила) відповідну територіальну, дільничну виборчу комісію, рішенням виборчої комісії вищого рівня з відповідних місцевих виборів або рішенням суду в разі одноразового грубого порушення чи систематичного порушення комісією Конституції України, цього та інших законів України.

4. Повноваження члена відповідної територіальної, дільничної виборчої комісії припиняються достроково у зв'язку з:

1) особистою заявою про складення повноважень члена комісії;

2) відкликанням його суб'єктом подання кандидатури члена комісії;

3) припиненням його громадянства України;

4) вибуттям на період до дня виборів за межі відповідної адміністративно-територіальної одиниці, що унеможливує виконання обов'язків члена комісії;

5) реєстрацією його кандидатом у депутати місцевої ради, кандидатом на посаду сільського, селищного, міського голови, кандидатом у депутати Верховної Ради Автономної Республіки Крим, кандидатом у народні депутати України, кандидатом на пост Президента України;

6) реєстрацією його довіреною особою кандидата в депутати або кандидата на посаду сільського, селищного, міського голови, кандидата у народні депутати України, кандидата на пост Президента України, представником політичної партії, уповноваженою особою місцевої організації партії, уповноваженою особою ініціативної групи всеукраїнського референдуму, представником ініціативної групи в Центральній виборчій комісії, офіційним спостерігачем;

7) систематичним невиконанням покладених на нього обов'язків, засвідченим не менш як двома рішеннями з цього приводу комісії, до складу якої він входить, та (чи) виборчою комісією вищого рівня;

8) одноразовим грубим порушенням ним законодавства України про місцеві вибори, що встановлено рішенням суду або рішенням комісії вищого рівня;

9) порушенням ним законодавства України про місцеві вибори, що встановлено рішенням суду;

10) набранням щодо нього законної сили обвинувальним вироком суду за вчинення умисного злочину або вироком суду, який передбачене покарання у вигляді позбавлення волі;

11) набуттям ним членства в іншій виборчій комісії будь-якого рівня, що здійснює підготовку та проведення місцевих виборів, виборів народних депутатів України, Президента України, всеукраїнського референдуму;

12) визнанням його судом недієздатним;

13) його смертю.

5. У разі виникнення обставин, передбачених у пунктах 3-6, 10-13 частини четвертої цієї статті, повноваження члена виборчої комісії припиняються з моменту їх виникнення або виявлення, а обставин, передбачених у пунктах 1, 2, 7-9 частини четвертої цієї статті, — з моменту прийняття рішення про дострокове припинення його повноважень комісією, яка сформувала (утворила) відповідну територіальну або дільничну виборчу комісію.

Особа, яка подала особисту заяву про складення повноважень члена виборчої комісії, продовжує виконувати обов'язки голови, заступника голови, секретаря, члена виборчої комісії до моменту прийняття рішення комісією вищого рівня про дострокове припинення його повноважень.

6. У разі дострокового припинення повноважень усього складу виборчої комісії або зменшення кількісного складу виборчої комісії нижче від мінімальних меж, встановлених відповідно частиною шостою статті 22 і частиною третьою статті 23 цього Закону, відповідна виборча комісія, яка сформувала (утворила) цю виборчу комісію, протягом двох днів, але не пізніше як напередодні дня виборів, відповідно затверджує новий склад виборчої комісії або включає до її складу інших осіб замість тих, повноваження яких припинено у порядку, встановленому цим Законом, із тим, щоб кількісний склад такої виборчої комісії відповідав її мінімальній кількості.

Суб'єкт подання кандидатури члена комісії, повноваження якого достроково припинено, має пріоритетне право на подання кандидатури для включення до складу виборчої комісії замість вибулого. У разі відсутності такого подання інша особа включається до складу такої виборчої комісії з числа кандидатур, раніше поданих відповідними суб'єктами подання кандидатур до складу виборчої комісії, а в разі відсутності таких подань — за поданням голови виборчої комісії, яка сформувала (утворила) відповідну виборчу комісію, за пропозиціями членів такої виборчої комісії.

7. У разі дострокового припинення повноважень члена виборчої комісії напередодні дня голосування чи в день голосування рішення про дострокове припинення повноважень члена виборчої комісії приймається одночасно з рішенням про включення до складу відповідної виборчої комісії іншої особи за поданням суб'єкта подання, член виборчої комісії від якого достроково припинив свої повноваження, а в разі відсутності такого подання — за поданням голови виборчої комісії, яка сформувала (утворила) відповідну виборчу комісію, за пропозиціями членів такої виборчої комісії.

8. У разі якщо голова, заступник голови або секретар виборчої комісії систематично не виконує покладені на нього обов'язки, відповідна територіальна, дільнична виборча комісія може звернутися до виборчої комісії, яка її утворила, з мотивованим поданням про його заміну. Це подання підлягає обов'язковому розгляду у строки, зазначені у частині шостій цієї статті. Рішення про заміну голови виборчої комісії, заступника голови, секретаря виборчої комісії не тягне за собою припинення повноважень цих осіб як членів відповідної виборчої комісії.

9. Призначення нового голови, заступника голови, секретаря виборчої комісії проводиться в порядку, встановленому цим Законом.

Розділ V. СПИСКИ ВИБОРЦІВ

Стаття 30. Складання попередніх списків виборців

1. Після утворення виборчих дільниць органи ведення Державного реєстру виборців складають попередні списки виборців для звичайних виборчих дільниць відповідно до Закону України «Про Державний реєстр виборців». Складання попередніх списків виборців для звичайних виборчих дільниць здійснюється

снюються у порядку, встановленому Центральною виборчою комісією.

Для складання попереднього списку виборців керівники органів, закладів, установ, зазначених у статті 22 Закону України «Про Державний реєстр виборців», за винятком командирів військових частин (формувань), дислокованих у межах відповідної адміністративно-територіальної одиниці, та керівників установ з питань виконання покарань, не пізніше як за 25 днів до дня виборів подають відомості до органу ведення Державного реєстру виборців за формою, встановленою Центральною виборчою комісією. Відомості подаються за період з дня останнього подання відомостей періодичного поновлення до дня подання цих відомостей. Керівники відповідних районних (міських, районних у містах) органів Міністерства внутрішніх справ України подають органам ведення Державного реєстру виборців відомості про громадян України, яким у період з дня попереднього подання відомостей до дня місцевих виборів виповниться вісімнадцять років.

2. До попереднього списку виборців для звичайної виборчої дільниці включаються громадяни України, яким виповнилося або на день голосування виповниться вісімнадцять років та які відносяться за місцем проживання до цієї виборчої дільниці відповідно до відомостей Державного реєстру виборців. Виборець може бути включений до списку виборців тільки на одній виборчій дільниці.

3. У попередньому списку виборців зазначаються прізвище, власне ім'я (усі власні імена), по батькові (за наявності) виборця, дата народження, місце проживання виборця відповідно до відомостей Державного реєстру виборців. Виборці включаються до попереднього списку так, щоб відомості про виборців з однаковою адресою житла були розміщені поруч. Список має наскрізні нумерацію виборців та нумерацію аркушів.

Форму попереднього списку виборців встановлює Центральна виборча комісія з урахуванням вимог цього Закону.

4. У попередньому списку виборців напроти прізвищ виборців, постійно не здатних пересуватися самостійно, робиться відповідна відмітка у графі «Примітки».

5. Не пізніше як за 19 днів до дня місцевих виборів орган ведення Державного реєстру виборців у своєму приміщенні передає попередні списки виборців у двох примірниках на паперових носіях сільській, селищній, міській (у містах, де не утворені районні у містах ради), районній у місті територіальній виборчій комісії.

Від імені територіальної виборчої комісії попередні списки виборців отримують не менше трьох членів цієї комісії, одним з яких повинен бути голова комісії, а у разі неможливості — заступник голови або секретар комісії.

Про передачу зазначених списків виборців складається акт за формою, встановленою Центральною виборчою комісією, в двох примірниках. Один примірник акта зберігається в органі ведення Державного реєстру виборців, інший — в територіальній виборчій комісії.

6. Територіальна виборча комісія не пізніше як за 13 днів до дня місцевих виборів передає один примірник попереднього списку виборців відповідній дільничній виборчій комісії. Другий примірник зберігається у відповідній територіальній виборчій комісії. Про передачу дільничній виборчій комісії попереднього списку виборців складається акт за формою, встановленою Центральною виборчою комісією, в двох примірниках. Один примірник акта зберігається в територіальній виборчій комісії, інший — в дільничній виборчій комісії.

7. Виборець, який на день виборів перебуває за межами населеного пункту, в якому він проживає, участі у місцевих виборах не бере, крім випадків, передбачених частиною шістнадцятою статті 34 цього Закону.

8. У разі одночасного проведення місцевих виборів з всеукраїнським референдумом порядок складання, уточнення, внесення змін до списків виборців встановлюється Центральною виборчою комісією.

Стаття 31. Порядок ознайомлення виборців із попереднім списком виборців на звичайній виборчій дільниці та оскарження неправильностей у попередньому списку виборців

1. Дільнична виборча комісія звичайної виборчої дільниці наступного дня після отримання попереднього списку виборців надає його для загального ознайомлення у приміщенні дільничної виборчої комісії.

2. Дільнична виборча комісія звичайної виборчої дільниці надсилає або доставляє в інший спосіб кожному виборцю іменне запрошення, яким повідомляє про включення його до попереднього списку виборців відповідної виборчої дільниці, назви всіх місцевих виборів, у яких йому пропонується голосувати, адресу дільничної виборчої комісії, її номер телефону і розпорядок роботи, а також про час і місце голосування. Виборцям, стосовно яких у списку виборців є відмітка про постійну нездатність пересуватися самостійно, одночасно повідомляється, що їм буде надана можливість проголосувати за місцем перебування. Такі іменні запрошення надсилаються (доставляються) виборцям не пізніше як за 10 днів до дня виборів.

У разі проведення місцевих виборів одночасно з всеукраїнським референдумом кожному виборцю надсилається іменне запрошення із зазначенням всеукраїнського референдуму, в якому йому пропонується голосувати.

Форма іменного запрошення затверджується Центральною виборчою комісією.

3. Кожний виборець може звернутися до дільничної виборчої комісії або безпосередньо до органу ведення Державного реєстру виборців із заявою про уточнення попереднього списку виборців, у тому числі про включення або виключення зі списку себе особисто або інших осіб, а також щодо наявності або відсутності відміток про постійну нездатність виборця самостійно пересуватися.

Кожний виборець має право звернутися до суду з адміністративним позовом із цих питань у порядку, встановленому Кодексом адміністративного судочинства України.

4. Виборець особисто подає заяву до дільничної виборчої комісії або безпосередньо до органу ведення Державного реєстру виборців щодо обставин, передбачених частиною третьою цієї статті. У разі якщо виборець за станом здоров'я не може особисто подати заяву, відповідна виборча комісія за зверненням такого виборця зобов'язана забезпечити прийняття заяви у такого виборця в інший спосіб.

5. Заява, зазначена у частині третій цієї статті, може бути подана не пізніше як за два дні до дня виборів і розглядається виборчою комісією протягом одного дня. Заява, подана після зазначеного строку, залишається без розгляду.

6. За результатом розгляду заяви виборча комісія приймає рішення про задоволення заяви та внесення змін до списку виборців або про відмову в задоволенні заяви. Рішення виборчої комісії не пізніше наступного дня після дня його прийняття видається особі, яка подала заяву, та направляється до відповідного органу ведення Державного реєстру виборців. На підставі отриманих рішень дільничних виборчих комісій орган ведення Державного реєстру виборців вносить відповідні зміни до персональних даних виборців.

У разі прийняття рішення про задоволення заяви виборця та внесення змін до списку виборців пізніше як за три дні до дня виборів відповідні зміни вносяться дільничною виборчою комісією до уточненого списку виборців у порядку, передбаченому частиною першою статті 33 цього Закону.

7. Орган ведення Державного реєстру виборців забезпечує розгляд заяв виборців у порядку, встановленому Законом України «Про Державний реєстр виборців».

8. Позовна заява про уточнення списку виборців може бути подана до суду в порядку, встановленому Кодексом адміністративного судочинства України. Рішення суду про внесення змін до списку виборців подається виборцем до відповідного органу ведення Державного реєстру виборців або до відповідної дільничної виборчої комісії.

9. Відповідний орган ведення Державного реєстру виборців вносить відповідні зміни до персональних даних у Державному реєстрі виборців у порядку, визначеному Законом України «Про Державний реєстр виборців».

Стаття 32. Порядок уточнення попереднього списку виборців на звичайній виборчій дільниці

1. Керівники органів, закладів, установ, зазначених у статті 22 Закону України «Про Державний реєстр виборців», за винятком командирів військових частин (формувань), дислокованих у межах відповідної адміністративно-територіальної одиниці, та керівників установ з питань виконання покарань, не пізніше як за 25 днів до дня виборів подають відомості до органу ведення Державного реєстру виборців за формою, встановленою Центральною виборчою комісією. Відомості подаються за період з дня останнього подання відомостей періодичного поновлення до дня подання цих відомостей. Керівники відповідних районних (міських, районних у містах) органів Міністерства внутрішніх справ України подають органам ведення Державного реєстру виборців відомості про громадян України, яким у період з дня попереднього подання відомостей до дня місцевих виборів виповниться вісімнадцять років.

ниці, та керівників установ з питань виконання покарань, не пізніше як за десять днів до дня виборів подають відомості до органу ведення Державного реєстру виборців відомості, передбачені статтею 22 Закону України «Про Державний реєстр виборців», за формою, встановленою Центральною виборчою комісією.

2. Відомості, передбачені частиною першою цієї статті, подаються в електронному вигляді та на паперовому носії у вигляді списку, який має наскрізні нумерацію записів та нумерацію аркушів. Достовірність відомостей засвідчується на кожному аркуші підписом керівника відповідного органу, закладу, установи, командири військової частини (формування) і скріплюється печаткою.

3. Орган ведення Державного реєстру виборців на підставі відомостей, поданих відповідно до частини першої цієї статті, рішень відповідних територіальних виборчих комісій щодо утворення дільничних виборчих комісій спеціальних виборчих дільниць (в частині включення членів дільничних виборчих комісій до списків виборців на відповідній спеціальній виборчій дільниці), за наслідками розгляду заяв виборців, повідомлень дільничних виборчих комісій спеціальних виборчих дільниць про включення виборців до списку виборців на спеціальній виборчій дільниці, на підставі рішень дільничних виборчих комісій, прийнятих за результатами розгляду заяв, а також рішень судів, отриманих не пізніше як за три дні до дня виборів, виготовляє уточнений список виборців.

4. Уточнені списки виборців виготовляються у двох примірниках відповідно до вимог частин третьої, четвертої статті 30 цього Закону та містять графу для підписів виборців про отримання виборчих бюлетенів з усіх відповідних місцевих виборів, що проводяться, передаються відповідним територіальним виборчим комісіям у порядку, передбаченому частиною п'ятою статті 30 цього Закону, не пізніше як за два дні до дня виборів.

У графі «Примітки» уточненого списку виборців напроти прізвища виборця, який отримав виборчий бюлетень не з усіх місцевих виборів, що проводяться, робиться запис про те, з яких виборів виборець не отримав виборчий бюлетень (стосовно виборців, які голосують за місцем перебування, такий запис робиться напроти їхніх прізвищ у витягу зі списку виборців).

5. Відповідна територіальна виборча комісія невідкладно, але не пізніше дня, що передуює дню виборів, передає уточнені списки виборців на звичайних виборчих дільницях відповідним дільничним виборчим комісіям у порядку, встановленому частиною шостою статті 30 цього Закону.

Стаття 33. Внесення змін та уточнень до уточненого списку виборців дільничною виборчою комісією

1. Зміни та уточнення до уточненого списку виборців вносить голова або заступник голови та секретар дільничної виборчої комісії на підставі рішення суду, повідомлені органу ведення Державного реєстру виборців, рішення дільничної виборчої комісії за результатами розгляду заяв виборців, поданих у порядку, передбаченому статтею 31 цього Закону.

Дільнична виборча комісія при внесенні змін та уточнень до уточненого списку виборців невідкладно повідомляє відповідний орган ведення Державного реєстру виборців про включення його до списку виборців або виключення зі списку виборців.

2. У день голосування зміни та уточнення до уточненого списку виборців вносяться виключно на підставі рішення суду. Про внесені зміни до списку виборців на підставі рішення суду дільнична виборча комісія невідкладно повідомляє відповідний орган ведення Державного реєстру виборців.

3. При включенні виборця до списку виборців на виборчій дільниці у порядку внесення змін до уточненого списку виборців відомості про нього, передбачені формою списку виборців, вносяться у кінці списку виборців. При цьому у графі «Примітки» зазначаються дата і номер рішення суду чи дата і номер рішення виборчої комісії або повідомлення органу ведення Державного реєстру виборців.

4. Виключення зі списку виборців осіб, які неправомірно включені до нього, здійснюється шляхом викреслення, що засвідчується записом «Виключено» та підписами голови і секретаря дільничної виборчої комісії у графі «Примітки». При цьому в зазначеній графі поруч із прізвищем виборця зазначаються дата і номер рішення суду чи рішення виборчої комісії або повідомлення органу ведення Державного реєстру виборців.

5. У разі виявлення кратного включення виборця до уточненого списку виборців на іншій виборчій дільниці орган ведення Державного реєстру виборців, який отримав таке повідомлення, невідкладно повідомляє про це відповідну дільничну виборчу комісію, що є підставою для виключення такого виборця зі списку виборців на цій дільниці.

6. Голова, заступник голови та секретар дільничної виборчої комісії в день голосування виправляють неточності та технічні описки в уточненому списку виборців — неправильне написання прізвища, власного імені (усіх власних імен), по батькові (за наявності), дати народження, номера будинку, квартири місця проживання — в разі якщо, незважаючи на такі технічні описки, є зрозумілим, що до списку виборців включено саме того виборця, який прибув на виборчу дільницю для голосування. Таке виправлення засвідчується підписом голови або заступника голови чи секретаря дільничної виборчої комісії у графі «Примітки».

Стаття 34. Порядок складання та уточнення списків виборців на спеціальних виборчих дільницях

1. Громадяни України, які знаходяться у стаціонарних лікувальних закладах, включаються до списків виборців на відповідній спеціальній виборчій дільниці та голосують на місцевих виборах за умови, якщо вони мають право голосу на відповідних місцевих виборах згідно зі статтею 3 цього Закону.

Списки виборців на спеціальних виборчих дільницях складаються не пізніше як за десять днів до дня виборів відповідними дільничними виборчими комісіями за формою, встановленою Центральною виборчою комісією, на підставі відомостей, поданих не пізніше як за дванадцять днів до дня виборів керівниками стаціонарних лікувальних закладів.

У зазначеному поданні вказуються відомості щодо громадян України, які згідно зі статтею 3 цього Закону мають право голосу на відповідних місцевих виборах та на день проведення цих виборів перебуватимуть у відповідному закладі. Подання вноситься за формою, встановленою Центральною виборчою комісією, у вигляді загального списку виборців на паперовому носії та в електронному вигляді і повинні містити щодо кожного виборця відомості про:

1) прізвище, власне ім'я (усі власні імена), по батькові (за наявності);

2) дату народження (число, місяць, рік);

3) адресу місця проживання;

4) за наявності підстав — відмітку у графі «Примітки» про постійну нездатність виборця самостійно пересуватися.

2. Відомості, зазначені у частині першій цієї статті, подаються в одному примірнику за підписом керівника відповідного закладу і засвідчуються відповідною печаткою. Керівник відповідного закладу забезпечує подання та достовірність зазначених відомостей до дільничної виборчої комісії у строки, визначені частиною першою цієї статті.

3. Дільнична виборча комісія спеціальної виборчої дільниці вносить виборця до списку виборців із зазначенням у графі «Примітки» його права на отримання виборчого бюлетеня на кожних відповідних місцевих виборах згідно з частиною шістнадцятою цієї статті.

Дільнична виборча комісія спеціальної виборчої дільниці невідкладно повідомляє відповідні територіальні виборчі комісії (сільську, селищну, міську (у містах, де не утворені районні у місті ради), районну в місті) за місцем проживання виборця про його включення до списку виборців на спеціальній виборчій дільниці та відповідний орган ведення Державного реєстру виборців.

4. Голова, заступник голови та секретар дільничної виборчої комісії у день голосування виправляють неточності та технічні описки в уточненому списку виборців — неправильне написання прізвища, власного імені (усіх власних імен), по батькові (за наявності), дати народження, номера будинку, квартири місця проживання — в разі якщо, незважаючи на такі технічні описки, є зрозумілим, що до списку виборців на спеціальній виборчій дільниці включено саме того виборця, який при-

ПОЧАТОК НА 7—11-Й СТОР.

був для голосування. Таке виправлення засвідчується підписом голови або заступника голови чи секретаря дільничної виборчої комісії у графі «Примітки».

5. Дільнична виборча комісія спеціальної виборчої дільниці наступного дня після складення списку виборців надає один його примірник для загального ознайомлення у приміщенні дільничної виборчої комісії.

6. Виборець має право звернутися до дільничної виборчої комісії спеціальної виборчої дільниці або безпосередньо до суду за місцезнаходженням виборчої дільниці із заявою щодо обставин, передбачених частиною третьою статті 31 цього Закону.

7. Виборець подає заяву до дільничної виборчої комісії спеціальної виборчої дільниці, яка розглядається на найближчому засіданні комісії.

8. Заява, зазначена у частині шостій цієї статті, може бути подана до відповідної дільничної виборчої комісії спеціальної виборчої дільниці не пізніш як за два дні до дня виборів. Така заява розглядається виборчою комісією не пізніше дня, наступного за днем надходження заяви. За результатами розгляду заяви дільнична виборча комісія зобов'язана прийняти рішення про внесення зміни до списку виборців або мотивоване рішення про відмову в задоволенні заяви. Заява, подана до виборчої комісії після зазначеного строку, залишається без розгляду.

9. Позовна заява про уточнення списку виборців може бути подана до суду в порядку, передбаченому Кодексом адміністративного судочинства України.

10. Після складення списку виборців на спеціальній виборчій дільниці дільнична виборча комісія невідкладно передає відомості про включених до списку виборців відповідному органу ведення Державного реєстру виборців.

11. В разі якщо виборець прибув до стаціонарного лікувального закладу пізніш як за десять днів до дня виборів, але раніше ніж за два дні до дня виборів, відповідна дільнична виборча комісія спеціальної виборчої дільниці уточнює список виборців, включаючи до нього виборця на підставі відомостей, поданих невідкладно керівником відповідного закладу, підпис якого засвідчується печаткою цього закладу.

12. Виборець, який прибув до стаціонарного лікувального закладу в тому ж населеному пункті, де він проживає, може звернутися до виборчої комісії звичайної виборчої дільниці, де він включений до списку виборців, щодо можливості проголосувати за місцем свого проживання, у порядку та строки, передбачені цим Законом. У такому разі до списку виборців на спеціальній виборчій дільниці він не включається.

13. Дільнична виборча комісія спеціальної виборчої дільниці в разі внесення змін до списку виборців невідкладно повідомляє відповідний орган ведення Державного реєстру виборців про включення виборця до списку виборців або виключення зі списку виборців.

14. Члени дільничної виборчої комісії спеціальної виборчої дільниці включаються до списку виборців на цій виборчій дільниці на підставі рішення відповідної територіальної виборчої комісії щодо утворення відповідної дільничної виборчої комісії спеціальної виборчої дільниці.

15. Уточнений список виборців на спеціальній виборчій дільниці виготовляється відповідною дільничною виборчою комісією не пізніш як за два дні до дня виборів. У день голосування зміни та уточнення до уточненого списку виборців вносяться виключно на підставі рішення суду.

16. Виборець, включений до списку виборців на спеціальній виборчій дільниці, отримує виборчі бюлетені для голосування по виборах, на яких він має право голосу.

Виборець, включений до списку виборців на спеціальній виборчій дільниці, отримує виборчі бюлетені для голосування по виборах:

депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим, якщо він проживає на території Автономної Республіки Крим та заклад, де він перебуває, розташований на території Автономної Республіки Крим;

депутатів обласної ради, якщо він проживає на території цієї області та заклад, де він перебуває, розташований на території цієї області;

депутатів районної ради, якщо він проживає на території цього району та заклад, де він перебуває, розташований на території цього району;

депутатів сільської, селищної, міської ради, сільського, селищного, міського голови, якщо він проживає на території відповідного села (одного з кількох сіл, жителі яких добровільно об'єдналися у сільську громаду), селища, міста згідно з існуючим адміністративно-територіальним устроєм та заклад, де він перебуває, розташований на території цього села (одного з кількох сіл, жителі яких добровільно об'єдналися у сільську громаду), селища, міста;

депутатів районної у містах із районним поділом ради, якщо він проживає на території цього району у місті та заклад, де він перебуває, розташований на території цього району у місті.

17. У разі якщо місцеві вибори проводяться одночасно з всеукраїнським референдумом, на спеціальних виборчих дільницях в установах виконання покарань, слідчих ізоляторах, у військових частинах списки виборців для місцевих виборів не складаються.

Розділ VI. ВИСУВАННЯ КАНДИДАТІВ У ДЕПУТАТИ, КАНДИДАТІВ НА ПОСАДУ СІЛЬСЬКОГО, СЕЛИЩНОГО, МІСЬКОГО ГОЛОВИ

Стаття 35. Загальний порядок висування кандидатів у депутати, кандидатів на посаду сільського, селищного, міського голови

1. Висування кандидатів у депутати в багатомандатному, одномандатному виборчому окрузі, кандидатів на посаду сільського, селищного, міського голови розпочинається за 34 дні та закінчується за 28 днів до дня місцевих виборів, а висування кандидатів у депутати в одномандатному мажоритарному виборчому окрузі розпочинається за 30 днів і закінчується за 26 днів до дня виборів.

2. Право висування кандидатів у депутати Верховної Ради Автономної Республіки Крим, обласної, районної, міської, в тому числі міст Києва та Севастополя, районної у місті ради реалізується виборцями у відповідних багатомандатних, одномандатних мажоритарних виборчих округах через місцеві організації партій у порядку, передбаченому цим Законом.

Право висування кандидатів у депутати сільських, селищних рад реалізується виборцями в одномандатних виборчих округах через місцеві організації партій або шляхом самовисування у порядку, передбаченому цим Законом.

Право висування кандидатів на посаду сільського, селищного голови реалізується виборцями у відповідних єдиних одномандатних виборчих округах через місцеві організації партій у порядку, передбаченому цим Законом.

Право висування кандидатів на посаду міського голови реалізується виборцями у відповідних єдиних одномандатних виборчих округах через місцеві організації партій або шляхом самовисування у порядку, передбаченому цим Законом.

3. Місцева організація партії може висувати кандидатів на місцевих виборах за умови, що відповідна місцева (республіканська в Автономній Республіці Крим, обласна, районна, міська, районна у місті) організація партії зареєстрована в установленому законом порядку не пізніш як за 365 днів до дня виборів.

4. Особа, яка висунута кандидатом у депутати в багатомандатному виборчому окрузі, може одночасно бути висунута лише кандидатом у депутати до відповідної ради в одномандатному мажоритарному виборчому окрузі або кандидатом на посаду сільського, селищного, міського голови.

5. Особа, яка висунута кандидатом у депутати в одномандатному чи одномандатному мажоритарному виборчому окрузі, кандидатом на посаду сільського, селищного, міського голови, не може одночасно бути висунута у будь-яких інших одномандатних виборчих округах з будь-яких місцевих виборів.

6. Особа може бути висунута кандидатом у депутати, кандидатом на посаду сільського, селищного, міського голови шляхом висування місцевою організацією (місцевими організаціями) лише однієї політичної партії.

Стаття 36. Висування кандидатів місцевою організацією партії

1. Висування кандидатів у депутати та на посаду сільського, селищного, міського голови місцевою організацією партії відбувається на підставі цього Закону, статуту політичної партії.

2. Місцева організація партії може висунути особу, яка є членом цієї політичної партії, або безпартійного громадянина.

3. Районна організація партії може висунути: виборчий список кандидатів у депутати відповідної районної ради у кількості, що не перевищує кількість депутатів (загального складу) ради;

по одному кандидату в депутати у кожному одномандатному мажоритарному виборчому окрузі по виборах депутатів відповідної районної ради;

по одному кандидату в депутати у кожному одномандатному виборчому окрузі по виборах депутатів відповідних сільських, селищних рад та по одному кандидату на посаду відповідних сільських, селищних голів (крім сіл, селищ, що входять до складу міста згідно з існуючим адміністративно-територіальним устроєм).

4. Міська організація партії (в тому числі міст Києва та Севастополя) може висунути:

одного кандидата на посаду міського голови;

виборчий список кандидатів у депутати відповідної міської ради у кількості, що не перевищує кількість депутатів (загального складу) ради;

по одному кандидату в депутати у кожному одномандатному мажоритарному виборчому окрузі по виборах депутатів відповідної міської ради;

одного кандидата на посаду сільського, селищного, міського голови (сіл, селищ, міст, що входять до складу цього міста, згідно з існуючим адміністративно-територіальним устроєм);

виборчий список кандидатів у депутати міської ради (міста, що входить до складу цього міста, згідно з існуючим адміністративно-територіальним устроєм) у кількості, що не перевищує кількість депутатів (загального складу) такої ради;

по одному кандидату в депутати у кожному одномандатному мажоритарному виборчому окрузі по виборах депутатів до міської ради (міста, що входить до складу цього міста, згідно з існуючим адміністративно-територіальним устроєм);

по одному кандидату в депутати у кожному одномандатному виборчому окрузі по виборах депутатів відповідних сільських, селищних рад (сіл, селищ, що входять до складу цього міста, згідно з існуючим адміністративно-територіальним устроєм).

Міська організація партії у містах з районним поділом, де утворені районні у місті ради, може також висунути виборчий список кандидатів у депутати по кожному багатомандатному виборчому округу по виборах депутатів відповідних районних у місті рад у кількості, що становить кількість депутатів (загального складу) відповідної ради та по одному кандидату в депутати у кожному одномандатному мажоритарному виборчому окрузі по виборах депутатів таких районних у місті рад.

5. Районна у місті організація партії може висунути:

виборчий список кандидатів у депутати відповідної районної в місті ради у кількості, що не перевищує кількість депутатів (загального складу) відповідної районної в місті ради;

по одному кандидату в депутати у кожному одномандатному мажоритарному виборчому окрузі по виборах депутатів відповідної районної в місті ради.

Районна у місті організація партії не може висувати кандидатів у депутати районної в місті ради, якщо міська організація цієї політичної партії не надала згоду на це або ухвалила рішення про висунення кандидатів до цієї районної в місті ради у передбачений цим Законом спосіб.

6. Обласна організація партії може висунути:

виборчий список кандидатів у депутати відповідної обласної ради у кількості, що не перевищує кількість депутатів (загального складу) ради;

по одному кандидату в депутати по кожному одномандатному мажоритарному виборчому округу по виборах депутатів обласної ради.

7. Республіканська в Автономній Республіці Крим організація партії може висунути:

виборчий список кандидатів у депутати Верховної Ради Автономної Республіки Крим у кількості, що не перевищує кількість депутатів (загального складу) Верховної Ради Автономної Республіки Крим;

по одному кандидату в депутати у кожному одномандатному мажоритарному виборчому округу по виборах депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим.

8. Висування кандидатів місцевою організацією партії проводиться на зборах (конференціях) цієї організації.

9. У протоколі зборів (конференції) місцевої організації партії зазначаються час і місце їх проведення, загальна кількість членів місцевої організації партії, кількість учасників зборів (конференції), порядок денний, відомості про кожного кандидата: прізвище, власне ім'я (усі власні імена) та по батькові (за наявності), число, місяць і рік народження, громадянство, партійність, посада, місце роботи (заняття), адреса місця проживання, дані про підсумки голосування щодо кандидатів.

Рішення про висування місцевою організацією партії виборчого списку кандидатів у депутати, кандидатів у депутати та на посаду сільського, селищного, міського голови не може бути скасовано або переглянуто організацією (органом, посадовою особою) цієї політичної партії вищого рівня.

Протокол зборів (конференції) підписується керівником місцевої організації партії та скріплюється печаткою місцевої організації партії або організації цієї політичної партії вищого рівня.

10. Про час і місце проведення зборів (конференції) з метою висування кандидатів місцева організація партії повідомляє у письмовій формі відповідну територіальну виборчу комісію не пізніш як за день до дня проведення зборів (конференції). На таких зборах (конференції) мають право бути присутніми члени відповідної територіальної виборчої комісії.

Про час і місце проведення зборів (конференції) з метою висування кандидатів місцева організація партії повідомляє також засоби масової інформації. Порядок акредитації представників засобів масової інформації на таких зборах (конференції) визначає організатор заходу.

11. Органи Міністерства юстиції України в Автономній Республіці Крим, областях, районах, містах, районах у містах не пізніш як за 35 днів до дня виборів передають до Центральної виборчої комісії та відповідних територіальних виборчих комісій відомості щодо зареєстрованих місцевих організацій партій із зазначенням керівників таких організацій, а також дат їх реєстрації.

Стаття 37. Умови реєстрації кандидатів у депутати у багатомандатному виборчому окрузі

1. Відповідна територіальна виборча комісія реєструє кандидатів у депутати в багатомандатному виборчому окрузі по виборах депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим, обласних, районних, міських, у тому числі міст Києва та Севастополя, районних у місті рад, включених до виборчого списку кандидатів у депутати місцевої організації партії, за умови отримання таких документів:

1) заяви про реєстрацію кандидатів у депутати, підписаної керівником місцевої організації партії та засвідченої печаткою місцевої організації партії або організації цієї політичної партії вищого рівня;

2) копії свідоцтва про реєстрацію місцевої організації партії;

3) витягу з протоколу зборів (конференції) місцевої організації партії про висування кандидатів у депутати від цієї місцевої організації партії. Витяг з протоколу повинен бути підписаний керівником місцевої організації партії та засвідчений печаткою місцевої організації партії або організації цієї політичної партії вищого рівня;

4) виборчого списку кандидатів у депутати від місцевої організації партії за формою, затвердженою Центральною виборчою комісією не пізніш як за 48 днів до дня виборів, підписаного керівником місцевої організації партії та засвідченого печаткою місцевої організації партії або організації політичної партії вищого рівня;

5) заяв осіб, включених до виборчого списку кандидатів у депутати від цієї місцевої організації партії, про згоду балотуватися кандидатом у депутати від цієї місцевої організації пар-

тії та згоду на оприлюднення біографічних відомостей у зв'язку з участю у місцевих виборах;

6) автобіографій осіб, включених до виборчого списку кандидатів у депутати від місцевої організації партії, що обов'язково повинні містити: прізвище, власне ім'я (усі власні імена) та по батькові (за наявності), число, місяць, рік і місце народження, громадянство, відомості про освіту, трудову діяльність, посаду, місце роботи (заняття), громадську роботу (в тому числі на виборних посадах), партійність, склад сім'ї, адресу місця проживання, контактний телефон, відомості про наявність чи відсутність судимості;

7) декларації про майно і доходи кожної особи, включеної до виборчого списку кандидатів у депутати від відповідної місцевої організації партії, за останній рік, термін звітності щодо якого минув, за формою, затвердженою Міністерством фінансів України;

8) фотографій осіб, включених до виборчого списку кандидатів у депутати місцевої організації партії, за розмірами 4 x 6 сантиметрів і 9 x 12 сантиметрів та у кількості відповідно 4 і 2 штуки.

До зазначених у цій частині документів додаються копії документів, передбачених частиною другою статті 3 цього Закону, кожної особи, включеної до виборчого списку кандидатів у депутати відповідної місцевої організації партії.

2. У витягу з протоколу зборів (конференції) місцевої організації партії, передбаченому пунктом 3 частини першої цієї статті, зазначаються: дата їх проведення, порядок денний, відомості про осіб, висунутих кандидатами у депутати (прізвище, власне ім'я (усі власні імена) та по батькові (за наявності), число, місяць і рік народження, громадянство, партійність, посада, місце роботи (заняття), адреса місця проживання), а також підсумки голосування щодо виборчого списку кандидатів у депутати, які висувуються у багатомандатному виборчому окрузі.

3. Документи, передбачені частиною першою цієї статті, подані до відповідної виборчої комісії, повторно не подаються, крім випадків, передбачених цим Законом.

Стаття 38. Умови реєстрації кандидатів у депутати в одномандатному, одномандатному мажоритарному виборчому окрузі

1. Відповідна територіальна виборча комісія реєструє кандидата в депутати, висунутого місцевою організацією партії в одномандатному, одномандатному мажоритарному виборчому окрузі, за умови пред'явлення ним документа, передбаченого частиною другою статті 3 цього Закону, та отримання комісією таких документів:

1) заяви про реєстрацію кандидата в депутати, підписаної керівником місцевої організації партії та засвідченої печаткою місцевої організації партії або організації цієї політичної партії вищого рівня;

2) копії свідоцтва про реєстрацію місцевої організації партії;

3) витягу з протоколу зборів (конференції) місцевої організації партії про висування кандидата в депутати. Витяг з протоколу повинен бути підписаний керівником місцевої організації партії та засвідчений печаткою місцевої організації партії або організації цієї політичної партії вищого рівня;

4) заяви особи про згоду балотуватися кандидатом у депутати від цієї місцевої організації партії та заяви про згоду на оприлюднення біографічних відомостей у зв'язку з участю у місцевих виборах;

5) автобіографії кандидата в депутати, що обов'язково повинна містити: прізвище, власне ім'я (усі власні імена) та по батькові (за наявності), число, місяць, рік і місце народження, громадянство, відомості про освіту, трудову діяльність, посаду, місце роботи (заняття), громадську роботу (в тому числі на виборних посадах), партійність, склад сім'ї, адресу місця проживання, контактний телефон, відомості про наявність чи відсутність судимості;

6) декларації про майно і доходи кожного кандидата в депутати за останній рік, термін звітності щодо якого минув, за формою, затвердженою Міністерством фінансів України;

7) фотографій кандидата в депутати за розмірами 4 x 6 сантиметрів і 9 x 12 сантиметрів та у кількості відповідно 4 і 2 штуки.

2. У витягу з протоколу зборів (конференції) місцевої організації партії, передбаченому пунктом 3 частини першої цієї статті, зазначаються: дата їх проведення, порядок денний, відомості про особу, висунуту кандидатом у депутати: прізвище, власне ім'я (усі власні імена) та по батькові (за наявності), число, місяць і рік народження, громадянство, партійність, посада, місце роботи (заняття) і адреса місця проживання, а також підсумки голосування на зборах (конференціях) щодо такого кандидата.

3. Відповідна територіальна виборча комісія реєструє кандидата в депутати в одномандатному виборчому окрузі по виборах депутатів сільської, селищної ради, висунутого шляхом самовисування, за умови пред'явлення ним документа, передбаченого частиною другою статті 3 цього Закону, та отримання комісією документів, передбачених пунктами 5-7 частини першої цієї статті, а також особисто підписаних ним заяви про самовисування кандидатом у депутати та заяви про згоду на оприлюднення біографічних відомостей у зв'язку з участю у місцевих виборах.

4. Документи, передбачені частинами першою, третьою цієї статті, подані до відповідної територіальної виборчої комісії, повторно не подаються, крім випадків, передбачених цим Законом.

Стаття 39. Умови реєстрації кандидатів на посаду сільського, селищного, міського голови

1. Відповідна територіальна виборча комісія реєструє кандидата на посаду сільського, селищного, міського голови, висунутого місцевою організацією партії, за умови пред'явлення ним документа, передбаченого частиною другою статті 3 цього Закону, та отримання комісією таких документів:

1) заяви про реєстрацію кандидата на посаду сільського, селищного, міського голови, підписаної керівником місцевої організації партії та засвідченої печаткою місцевої організації партії або організації цієї політичної партії вищого рівня;

2) копії свідоцтва про реєстрацію місцевої організації партії;

3) витягу з протоколу зборів (конференції) місцевої організації партії про висування кандидата на посаду сільського, селищного, міського голови. Витяг з протоколу повинен бути підписаний керівником місцевої організації партії та засвідчений печаткою місцевої організації партії або організації цієї політичної партії вищого рівня;

4) заяви особи про згоду балотуватися кандидатом на посаду сільського, селищного, міського голови від цієї місцевої організації партії та заяви про згоду на оприлюднення біографічних відомостей у зв'язку з участю у місцевих виборах;

5) автобіографії кандидата на посаду сільського, селищного, міського голови, що обов'язково повинна містити: прізвище, власне ім'я (усі власні імена) та по батькові (за наявності), число, місяць, рік і місце народження, громадянство, відомості про освіту, трудову діяльність, посаду, місце роботи (заняття), громадську роботу (в тому числі на виборних посадах), партійність, склад сім'ї, адресу місця проживання, контактний телефон, відомості про наявність чи відсутність судимості;

6) декларації про майно і доходи кандидата на посаду сільського, селищного, міського голови за останній рік, термін звітності щодо якого минув за формою, затвердженою Міністерством фінансів України;

7) фотографій кандидата за розмірами 4 x 6 сантиметрів і 9 x 12 сантиметрів та у кількості відповідно 4 і 2 штуки.

2. Відповідна територіальна виборча комісія реєструє кандидата на посаду сільського, селищного голови, висунутого шляхом самовисування, за умови пред'явлення ним документа, передбаченого частиною другою статті 3 цього Закону, та отримання комісією документів, передбачених пунктами 5-7 частини першої цієї статті, а також особисто підписаних ним заяви про самовисування кандидатом на посаду відповідного сільського, селищного голови та заяви про згоду на оприлюднення біографічних відомостей у зв'язку з участю у місцевих виборах.

Стаття 40. Порядок реєстрації кандидатів у депутати в багатомандатному виборчому окрузі

1. Кандидати у депутати в багатомандатному виборчому окрузі, включені до виборчого списку кандидатів у депутати від

місцевої організації партії, реєструються відповідною територіальною виборчою комісією в разі дотримання умов, передбачених статтею 37 цього Закону.

2. Подання документів до територіальної виборчої комісії для реєстрації кандидатів у депутати в багатомандатному виборчому окрузі починається за 32 дні і закінчується за 24 дні до дня виборів.

3. Прийом документів здійснюється головою, заступником голови, секретарем або іншим визначеним комісією членом виборчої комісії.

4. Представник місцевої організації партії подає для реєстрації кандидатів у депутати в багатомандатному виборчому окрузі документи, передбачені частиною першою статті 37 цього Закону.

5. Представнику місцевої організації партії, який подав передбачені частиною першою статті 37 цього Закону документи, територіальна виборча комісія видає довідку із зазначенням дати і часу прийняття документів, переліку прийнятих документів.

6. Особа, включена місцевою організацією партії до виборчого списку кандидатів у депутати, яка на день подання заяви місцевою організацією партії про реєстрацію кандидатів у депутати до територіальної виборчої комісії не дала згоди балотуватися кандидатом у депутати від цієї місцевої організації партії, вважається виключеною з цього виборчого списку з дня подання зазначеної заяви місцевою організацією партії до територіальної виборчої комісії. Заява такої особи про згоду балотуватися, подана після подання заяви відповідною місцевою організацією партії про реєстрацію кандидатів у депутати, не приймається.

7. Особа, включена місцевою організацією партії до виборчого списку кандидатів у депутати, має право до дня реєстрації відкликати свою заяву про згоду балотуватися кандидатом у депутати. З моменту отримання територіальною виборчою комісією заяви особи про відкликання нею заяви про згоду балотуватися кандидатом у депутати така особа вважається виключеною з виборчого списку кандидатів у депутати від місцевої організації партії. Про отримання такої заяви територіальна виборча комісія письмово повідомляє представника місцевої організації партії не пізніш як у триденний строк з дня отримання заяви. Повторна заява особи про її згоду балотуватися від місцевої організації партії не приймається.

8. У разі включення особи за її письмовою згодою до виборчого списку кандидатів у депутати від місцевої організації іншої політичної партії та (або) висування такої особи за її письмовою згодою кандидатом у депутати, кандидатом на посаду сільського, селищного, міського голови від місцевої організації іншої політичної партії, відповідна територіальна виборча комісія виключає таку особу з усіх виборчих списків, до яких вона була включена, скасовує її реєстрацію як кандидата в депутати в одномандатному, одномандатному мажоритарному виборчому окрузі, кандидата на посаду сільського, селищного, міського голови, про що повідомляє відповідні місцеві організації партії.

9. Територіальна виборча комісія не пізніш як на третій день з дня прийняття документів, зазначених у частині першій статті 37 цього Закону, але не пізніш як за 23 дні до дня виборів приймає рішення про реєстрацію виборчого списку кандидатів у депутати або про відмову в реєстрації кандидата (кандидатів), включених до виборчого списку кандидатів у депутати.

Копія цього рішення не пізніше наступного дня після його прийняття надсилається (видається) представнику місцевої організації партії, від якої висунуті кандидати в депутати.

10. Черговість кандидатів у депутати у виборчому списку, визначена місцевою організацією партії, після подання документів до територіальної виборчої комісії не може бути змінена.

11. У разі реєстрації кандидатів у депутати у багатомандатному виборчому окрузі відповідна територіальна виборча комісія у триденний строк з дня прийняття рішення про реєстрацію видає представнику місцевої організації партії посвідчення кандидатів у депутати за формою, встановленою Центральною виборчою комісією.

12. Відмова в реєстрації кандидатів у депутати в багатомандатному виборчому окрузі, включених до виборчого списку від місцевої організації партії, з підстав невідповідного оформлення поданих місцевою організацією партії документів, передбачених частиною першою статті 37 цього Закону, не виключає повторного подання місцевою організацією партії заяви про реєстрацію кандидатів у депутати, включених до виборчого списку кандидатів у депутати від місцевої організації партії. Така заява з виправленими відповідно до вимог цього Закону документами повинна бути подана до територіальної виборчої комісії не пізніш як за 23 дні до дня виборів.

Остаточне рішення про реєстрацію кандидатів у депутати, включених до виборчого списку від місцевої організації партії, територіальна виборча комісія приймає не пізніш як за 22 дні до дня виборів.

13. Територіальна виборча комісія після закінчення реєстрації, але не пізніш як за 21 день до дня виборів, передає Центральній виборчій комісії за формою та в порядку, встановленими Центральною виборчою комісією, виборчий список кандидатів у депутати від місцевої організації партії та відомості про реєстрацію кандидатів у депутати, включених до такого виборчого списку, із зазначенням назви політичної партії та прізвища, власного імені (усіх власних імен), по батькові (за наявності), дати народження, партійності, посади, місця роботи (заняття), місця проживання кожного кандидата в депутати.

Відомості про реєстрацію кандидатів у депутати, включених до виборчого списку місцевої організації партії із зазначенням назви політичної партії та прізвища, власного імені (усіх власних імен), по батькові (за наявності), дати народження, громадянства, партійності, посади, місця роботи (заняття), місця проживання кожного кандидата в депутати, у цей самий строк оприлюднюються територіальною виборчою комісією у визначений нею спосіб.

Стаття 41. Порядок реєстрації кандидатів у депутати в одномандатному, одномандатному мажоритарному виборчому окрузі

1. Кандидати у депутати в одномандатному, одномандатному мажоритарному виборчому окрузі реєструються відповідною територіальною виборчою комісією в разі дотримання умов, передбачених статтею 38 цього Закону.

2. Подання документів до відповідної територіальної виборчої комісії для реєстрації кандидатів у депутати в одномандатному виборчому окрузі починається за 32 дні і закінчується за 24 дні до дня виборів, а в одномандатному мажоритарному виборчому окрузі починається за 29 днів і закінчується за 24 дні до дня виборів.

Прийом документів здійснюється головою, заступником голови, секретарем або іншим визначеним комісією членом виборчої комісії.

3. Особі, яка подала до відповідної територіальної виборчої комісії зазначені у частинах першій, третій статті 38 цього Закону документи, видається довідка із зазначенням дати і часу прийняття документів та переліку прийнятих документів.

4. Територіальна виборча комісія не пізніш як на третій день з дня прийняття заяви про реєстрацію кандидата у депутати в одномандатному, одномандатному мажоритарному виборчому окрузі та доданих до неї необхідних документів, але не пізніш як за 23 дні до дня виборів приймає рішення про реєстрацію кандидата або про відмову в його реєстрації. Після спливу цього строку прийняття таких рішень не допускається.

Копія цього рішення не пізніше наступного дня після його прийняття надсилається (видається) відповідному кандидату в депутати або його довірчій особі.

5. У разі реєстрації кандидата в депутати в одномандатному, одномандатному мажоритарному виборчому окрузі відповідна територіальна виборча комісія у триденний строк з дня прийняття рішення про реєстрацію видає кандидату в депутати або його довірчій особі посвідчення кандидата в депутати за формою, встановленою Центральною виборчою комісією.

6. Відмова у реєстрації кандидата у депутати в одномандатному, одномандатному мажоритарному виборчому окрузі з підстав невідповідного оформлення документів, передбачених частинами першою, третьою статті 38 цього Закону, не виключає повторного подання кандидатом заяви про реєстрацію. Така заява з виправленими відповідно до вимог цього Закону

документами повинна бути подана до територіальної виборчої комісії не пізніш як за 23 дні до дня виборів.

Остаточне рішення про реєстрацію кандидатів у депутати в одномандатному, одномандатному мажоритарному виборчому окрузі приймається територіальною виборчою комісією не пізніш як за 22 дні до дня виборів.

7. У разі включення особи за її письмовою згодою до виборчого списку кандидатів у депутати від місцевої організації іншої політичної партії та (або) висування такої особи за її письмовою згодою кандидатом у депутати, кандидатом на посаду сільського, селищного, міського голови від місцевої організації іншої політичної партії відповідна територіальна виборча комісія виключає таку особу з усіх виборчих списків, до яких вона була включена, скасовує її реєстрацію як кандидата в депутати в одномандатному, одномандатному мажоритарному виборчому окрузі, кандидата на посаду сільського, селищного, міського голови, про що повідомляє відповідні місцеві організації партії.

Стаття 42. Порядок реєстрації кандидатів на посаду сільського, селищного, міського голови

1. Кандидат на посаду сільського, селищного, міського голови реєструється відповідною територіальною виборчою комісією в разі дотримання умов, передбачених статтею 39 цього Закону.

2. Подання документів до відповідної територіальної виборчої комісії для реєстрації кандидатів на посаду сільського, селищного, міського голови починається за 32 дні і закінчується за 24 дні до дня виборів.

Прийом документів здійснюється головою, заступником голови, секретарем або іншим визначеним комісією членом виборчої комісії.

3. Особі, яка подала до відповідної територіальної виборчої комісії зазначені у частинах першій, другій статті 39 цього Закону документи, видається довідка із зазначенням дати і часу прийняття документів та переліку прийнятих документів.

4. Територіальна виборча комісія не пізніш як на третій день з дня прийняття заяви про реєстрацію кандидата на посаду сільського, селищного, міського голови та доданих до неї необхідних документів, але не пізніш як за 23 дні до дня виборів приймає рішення про реєстрацію кандидата або про відмову в його реєстрації.

Копія цього рішення не пізніше наступного дня після його прийняття надсилається (видається) відповідному кандидату на посаду сільського, селищного, міського голови або його довірчій особі.

5. У разі реєстрації кандидата на посаду сільського, селищного, міського голови відповідна територіальна виборча комісія у триденний строк з дня прийняття рішення про реєстрацію видає кандидату на посаду сільського, селищного, міського голови або його довірчій особі посвідчення кандидата за формою, встановленою Центральною виборчою комісією.

6. У разі включення особи за її письмовою згодою до виборчого списку кандидатів у депутати від місцевої організації іншої політичної партії та (або) висування такої особи за її письмовою згодою кандидатом у депутати, кандидатом на посаду сільського, селищного, міського голови від місцевої організації іншої політичної партії відповідна територіальна виборча комісія виключає таку особу з усіх виборчих списків, до яких вона була включена, скасовує її реєстрацію як кандидата в депутати в одномандатному, одномандатному мажоритарному виборчому окрузі, кандидата на посаду сільського, селищного, міського голови, про що повідомляє відповідні місцеві організації партії.

7. Відмова у реєстрації кандидата на посаду сільського, селищного, міського голови з підстав невідповідного оформлення документів, передбачених частинами першою, другою статті 39 цього Закону, не виключає повторного подання кандидата заяви про реєстрацію. Така заява з виправленими відповідно до вимог цього Закону документами повинна бути подана до територіальної виборчої комісії не пізніш як за 23 дні до дня виборів.

Остаточне рішення про реєстрацію кандидатів на посаду сільського, селищного, міського голови приймається територіальною виборчою комісією не пізніш як за 22 дні до дня виборів.

Стаття 43. Декларація про майно і доходи кандидата в депутати, кандидата на посаду сільського, селищного, міського голови

1. Декларація про майно і доходи кандидата в депутати, кандидата на посаду сільського, селищного, міського голови за останній рік, термін звітності щодо якого минув, заповнюється ним власноручно за формою, встановленою Міністерством фінансів України.

2. Достовірність відомостей, внесених до декларації, зазначеної у частині першій цієї статті, перевіряється за зверненням територіальної виборчої комісії органами Державної податкової адміністрації України наступного дня після надходження звернення територіальної виборчої комісії. Про виявлену недостовірність відомостей, внесених до декларації, Державна податкова адміністрація України у цей самий строк повідомляє відповідну територіальну виборчу комісію.

3. Помилки і неточності, виявлені в декларації, не є підставою для відмови в реєстрації як скасування реєстрації кандидата в депутати, кандидата на посаду сільського, селищного, міського голови та підлягають виправленню.

Стаття 44. Відмова в реєстрації кандидата в депутати, кандидата на посаду сільського, селищного, міського голови

1. Територіальна виборча комісія відмовляє в реєстрації кандидата в депутати, кандидата на посаду сільського, селищного, міського голови в разі:

1) порушення встановленого цим Законом порядку висування кандидата, в тому числі перевищення встановленої частинами третьою — сьомою статті 36 цього Закону кількості кандидатів у депутати, які можуть бути висунуті у відповідному виборчому окрузі;

2) відсутності передбачених цим Законом відомостей у документах, зазначених відповідно у статтях 37-39 цього Закону, або невідповідного оформлення таких документів;

3) припинення громадянства України кандидата;

4) визнання судом кандидата недієздатним, набрання щодо нього законної сили обвинувальним вироком суду за вчинення умисного злочину;

5) виявлення територіальною виборчою комісією обставин, за яких особу не може бути обрано депутатом або сільським, селищним, міським головою відповідно до статті 9 цього Закону.

2. Рішення про відмову в реєстрації кандидата повинно містити вичерпні підстави відмови. Копія цього рішення надсилається (видається) відповідно представнику місцевої організації партії, від якої висунуті кандидати в депутати, кандидату в депутати сільської, селищної ради або кандидату на посаду сільського, селищного, міського голови чи його довірчій особі в строки, визначені частиною дев'ятою статті 40, частиною четвертою статті 41, частиною четвертою статті 42 цього Закону.

3. У разі якщо жоден з кандидатів у депутати, висунутих місцевою організацією партії у багатомандатному виборчому окрузі, не зареєстрований територіальною виборчою комісією в установлений цим Законом строк, місцева організація партії втрачає статус суб'єкта виборчого процесу по виборах до Верховної Ради Автономної Республіки Крим, відповідної місцевої ради.

Стаття 45. Скасування рішення про реєстрацію кандидата в депутати, кандидата на посаду сільського, селищного, міського голови

1. Територіальна виборча комісія скасовує рішення про реєстрацію кандидата у депутати в одномандатному, одномандатному мажоритарному виборчому окрузі, кандидата на посаду сільського, селищного, міського голови в разі:

1) звернення відповідного кандидата в будь-який час після його реєстрації, але не пізніш як за п'ять днів до дня виборів, із письмовою заявою про відмову від балотування. Ця заява відкликанню не підлягає;

2) звернення місцевої організації партії, яка висунула відповідного кандидата в депутати, кандидата на посаду сільського, селищного, міського голови, в будь-який час після його реєстрації, але не пізніш як за п'ять днів до дня виборів, про скасування рішення про його реєстрацію відповідно до рішення цієї місцевої організації. Це звернення відкликанню не підлягає;

3) припинення громадянства України кандидата;

4) визнання судом кандидата недієздатним чи набрання щодо нього законної сили обвинувальним вироком суду за вчинення умисного злочину;

5) порушення кандидатом вимог частин третьої — шостої статті 35 цього Закону;

6) виявлення територіальною виборчою комісією обставин, за яких особу не може бути обрано депутатом або сільським, селищним, міським головою відповідно до статті 9 цього Закону;

7) якщо кандидат після оголошення йому територіальною виборчою комісією попередження в порядку, передбаченому частиною шостою цієї статті, повторно порушив вимоги цього Закону;

8) ліквідації місцевої організації партії, яка висунула кандидата.

2. Територіальна виборча комісія скасовує рішення в частині реєстрації в багатомандатному виборчому окрузі окремого кандидата в депутати, включеного до виборчого списку від місцевої організації партії, з виключенням його з виборчого списку в разі:

1) звернення кандидата у депутати в будь-який час після його реєстрації, але не пізніш як за два дні до дня виборів, з письмовою заявою про відмову балотуватися у багатомандатному виборчому окрузі. Ця заява відкликанню не підлягає;

2) звернення місцевої організації партії в будь-який час після його реєстрації, але не пізніш як за два дні до дня виборів, про скасування рішення про реєстрацію кандидата в депутати відповідно до рішення цієї місцевої організації. Це звернення відкликанню не підлягає;

3) припинення громадянства України кандидата в депутати;

4) визнання судом кандидата в депутати недієздатним чи набрання щодо нього законної сили обвинувальним вироком суду за вчинення умисного злочину;

5) порушення вимог частин третьої — шостої статті 35 цього Закону;

6) виявлення територіальною виборчою комісією обставин, що позбавляють особу права бути обраною депутатом або сільським, селищним, міським головою відповідно до статті 9 цього Закону;

7) якщо кандидат у депутати після оголошення йому територіальною виборчою комісією попередження, передбаченого частиною шостою цієї статті, повторно порушив вимоги цього Закону.

3. Територіальна виборча комісія може скасувати рішення про реєстрацію кандидата в депутати, кандидата на посаду сільського, селищного, міського голови не пізніше 24 години дня, що передує дню голосування.

4. Територіальна виборча комісія скасовує рішення про реєстрацію в багатомандатному виборчому окрузі всіх кандидатів у депутати, включених до виборчого списку від місцевої організації партії, у разі ліквідації цієї місцевої організації партії.

5. Територіальна виборча комісія надсилає (видає) представнику місцевої організації партії, яка висунула кандидатів у депутати, кандидату у депутати в одномандатному, одномандатному мажоритарному виборчому окрузі, кандидату на посаду сільського, селищного, міського голови копію рішення про скасування реєстрації не пізніш як на другий день з дня його прийняття.

6. У разі порушення інших вимог цього Закону місцевою організацією партії — суб'єктом виборчого процесу, кандидатом у депутати територіальна виборча комісія може оголосити попередження, що оприлюднюється в державних та комунальних засобах масової інформації або в інший спосіб.

7. У разі смерті кандидата відповідна виборча комісія приймає рішення про вибуття цього кандидата з балотування, про виключення його з виборчого списку місцевої організації партії.

Стаття 46. Особливості голосування по одному кандидату

1. Якщо після закінчення строку реєстрації кандидатів у депутати, кандидатів на посаду сільського, селищного, міського голови залишився один кандидат та (або) один виборчий список місцевих організацій партій, голосування проводиться по одному кандидату (одному виборчому списку кандидатів у депутати).

2. У разі якщо у відповідному виборчому окрузі після закінчення строку реєстрації кандидатів не залишилося жодного кандидата, жодного виборчого списку місцевих організацій партій, вибори у такому виборчому окрузі вважаються такими, що не відбулися.

Розділ VII. ПЕРЕДВИБОРНА АГІТАЦІЯ

Стаття 47. Строки, форми і умови проведення передвиборної агітації

1. Передвиборна агітація — це здійснення будь-якої діяльності з метою спонукання виборців голосувати за або не голосувати за кандидатів у депутати, кандидатів на посаду сільського, селищного, міського голови. Право вести передвиборну агітацію мають місцеві організації партій, які висунули кандидатів у депутати в багатомандатному виборчому окрузі, кандидати у депутати в одномандатному, одномандатному мажоритарному виборчому окрузі, кандидати на посаду сільського, селищного, міського голови, зареєстровані відповідною територіальною виборчою комісією для участі у місцевих виборах. Громадяни України мають право вільно і всебічно обговорювати політичні, ділові та особисті якості кандидатів на посаду сільського, селищного, міського голови, кандидатів у депутати.

2. Місцева організація партії, кандидати у депутати в одномандатному, одномандатному мажоритарному виборчому окрузі, кандидати на посаду сільського, селищного, міського голови мають право розпочати свою передвиборну агітацію з дня, наступного за днем прийняття відповідною територіальною виборчою комісією рішення про реєстрацію кандидатів у депутати, кандидатів на посаду сільського, селищного, міського голови. Передвиборна агітація закінчується о 24 годині останньої п'ятниці перед днем виборів. Ведення передвиборної агітації до початку і після закінчення встановлених у цій статті строків забороняється.

Напередодні і в день виборів забороняється проведення масових акцій (зборів, мітингів, походів, демонстрацій тощо) від імені кандидатів у депутати, кандидатів на посаду сільського, селищного, міського голови, місцевих організацій партій — суб'єктів виборчого процесу, а також політичних партій, місцеві організації яких є суб'єктами виборчого процесу.

У цей же час забороняється проведення концертів, вистав, спортивних змагань, демонстрації фільмів і телепередач чи інших публічних заходів на підтримку місцевої організації партії, кандидата у депутати, кандидата на посаду сільського, селищного, міського голови, а також оголошення місцевою організацією партії, кандидатом у депутати, кандидатом на посаду сільського, селищного, міського голови про підтримку проведення таких публічних заходів.

3. Передвиборна агітація здійснюється в будь-яких формах і будь-якими засобами, що не суперечать Конституції та законам України. Офіційні повідомлення в період виборчого процесу про дії кандидатів у депутати, кандидатів на посаду сільського, селищного, міського голови, пов'язані з виконанням ними посадових (службових) повноважень, передбачених Конституцією та законами України, підготовлені у порядку, визначеному Законом України «Про порядок висвітлення діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування в Україні засобами масової інформації», не є передвиборною агітацією. Такі офіційні повідомлення не повинні містити коментарів агітаційного характеру, а також відео-, аудіозаписів, кінозйомок, фотоліюстрацій про дії зазначених осіб як кандидатів у депутати, кандидатів на посаду сільського, селищного, міського голови.

4. У разі проведення повторного голосування передвиборна агітація поновлюється з дня, наступного за днем офіційного опублікування рішення відповідної територіальної виборчої комісії про призначення повторного голосування і припиняється у строк, зазначений у частині другій цієї статті.

5. Передвиборна агітація може здійснюватися:

1) шляхом проведення зборів, зустрічей з виборцями, мітингів, демонстрацій, процесій, публічних дебатів, дискусій та інших масових заходів;

ПРОДОВЖЕННЯ НА 14—22-Й СТОР.

ПОЧАТОК НА 7—13-Й СТОР.

- 2) шляхом розповсюдження друкованих агітаційних матеріалів;
3) через засоби масової інформації;
4) в інших формах, що не суперечать Конституції та законам України.

6. Передвиборна агітація здійснюється за рахунок і в межах коштів відповідного місцевого бюджету, отриманих як цільова субвенція з Державного бюджету України, та коштів власних виборчих фондів кандидатів, місцевих організацій партій, які висунули кандидатів у депутати в багатомандатному виборчому окрузі. Використання для передвиборної агітації коштів з інших джерел забороняється.

7. Передвиборна агітація за рахунок коштів відповідного місцевого бюджету, отриманих як цільова субвенція з Державного бюджету України, здійснюється з додержанням принципу рівних умов та можливостей, що передбачає надання кандидатом, їх довіреним особам, місцевим організаціям партій, які висунули кандидатів у депутати в багатомандатному виборчому окрузі, та їх уповноваженим особам за однакову плату одних і тих самих приміщень для проведення масових заходів, виготовлення однакових за кількістю і якістю друкованих інформаційних матеріалів, надання однакових друкованих площ та ефірного часу на радіо і телебаченні.

Стаття 48. Проведення публічних заходів для ведення передвиборної агітації

1. Проведення публічних заходів для ведення передвиборної агітації здійснюється відповідно до закону.
2. Місцева організація партії, кандидати в депутати в одномандатному, одномандатному мажоритарному виборчому окрузі, кандидат на посаду сільського, селищного, міського голови попередньо повідомляють відповідну територіальну виборчу комісію про час і місце проведення запланованих публічних заходів передвиборної агітації.

3. Органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування за зверненням відповідної територіальної виборчої комісії надають приміщення, придатні для проведення публічних заходів передвиборної агітації, які організовуються територіальною виборчою комісією. При цьому територіальна виборча комісія зобов'язана забезпечити рівні можливості для всіх місцевих організацій партій, які висунули кандидатів у депутати в багатомандатному виборчому окрузі, всіх кандидатів у депутати, всіх кандидатів на посаду сільського, селищного, міського голови. Оплата використання наданих приміщень здійснюється в порядку, встановленому статтею 65 цього Закону.

4. Місцева організація партії, кандидат у депутати в одномандатному, одномандатному мажоритарному виборчому окрузі, кандидат на посаду сільського, селищного, міського голови має право на договірній основі за рахунок коштів власного виборчого фонду орендувати будинки і приміщення усіх форм власності для проведення зборів, мітингів, дебатів, дискусій та інших публічних заходів передвиборної агітації.

5. У разі якщо будинок (приміщення) незалежно від форми власності було надано для проведення передвиборного публічного заходу чи передвиборної агітації одному кандидату, місцевій організації партії, власник (володар, користувач) цього будинку (приміщення) не має права відмовити в його наданні на тих же умовах іншому кандидату, місцевій організації партії, які висунули кандидатів у депутати в багатомандатному виборчому окрузі, на відповідних місцевих виборах. Зазначена вимога не стосується приміщень, які перебувають у власності чи постійному користуванні кандидата в депутати, місцевої організації партії — суб'єкта виборчого процесу, організації вищого чи нижчого рівня цієї партії.

Стаття 49. Виготовлення і порядок розміщення друкованих інформаційних та агітаційних матеріалів

1. Відповідна територіальна виборча комісія за рахунок коштів відповідного місцевого бюджету, отриманих як цільова субвенція з Державного бюджету України, не пізніш як за 16 днів до дня виборів забезпечує виготовлення інформаційних плакатів місцевих організацій партій — суб'єктів виборчого процесу, кандидатів у депутати, кандидатів на посаду сільського, селищного, міського голови з розрахунку по два примірники на кожну виборчу комісію.

2. Інформаційні плакати в межах одного виборчого округу мають бути однаковими за формою, розміром, поліграфічним виконанням. Форма, розмір та поліграфічне виконання інформаційних плакатів устаноковуються відповідною територіальною виборчою комісією. Текст та поліграфічне виконання плакатів погоджується відповідною територіальною виборчою комісією з представником місцевої організації партії, яка висунула кандидатів у депутати в багатомандатному виборчому окрузі, кандидатом або його довіреною особою.

3. Інформаційний плакат місцевої організації партії повинен містити виборчий список кандидатів у депутати із зазначенням прізвища, власного імені (усіх власних імен) та по батькові (за наявності), року народження, посади (заняття), місця роботи та місця проживання, партійності кожного включеного до нього кандидата.

4. Інформаційний плакат кандидата у депутати в одномандатному мажоритарному виборчому окрузі, кандидата на посаду сільського, селищного, міського голови повинен містити біографічні відомості та фотографію, подані ним при реєстрації.

5. Інформаційні плакати передаються до дільничних виборчих комісій не пізніш як за 14 днів до дня місцевих виборів.

6. Інформаційні плакати кандидатів у депутати сільських, селищних, міських (міст районного значення) рад не виготовляються.

7. Місцеві організації партій, які висунули кандидатів у депутати в багатомандатних виборчих округах, кандидати у депутати в одномандатному, одномандатному мажоритарному виборчому окрузі, кандидати на посаду сільського, селищного, міського голови за рахунок і в межах коштів власних виборчих фондів можуть виготовляти плакати, листівки, буклети, інші друковані агітаційні матеріали.

Місцеві організації партій, які висунули кандидатів у депутати в багатомандатних виборчих округах, кандидати у депутати в одномандатному, одномандатному мажоритарному виборчому окрузі, кандидати на посаду сільського, селищного, міського голови зобов'язані подати по одному примірнику кожного друкованого агітаційного матеріалу, виготовленого за рахунок власних виборчих фондів, не пізніш як через два дні після його виготовлення до відповідної територіальної виборчої комісії.

10. Друковані та інші агітаційні матеріали розміщуються лише у місцях, визначених і обладнаних місцевими органами виконавчої влади чи органами місцевого самоврядування. Відповідні місця мають бути визначені та обладнані не пізніш як за 45 днів до дня виборів.

Стаття 50. Загальний порядок використання засобів масової інформації

1. Передвиборна агітація з використанням засобів масової інформації усіх форм власності проводиться з дотриманням принципу рівних умов та можливостей, у порядку, передбаченому цим Законом. Висвітлення виборчого процесу в засобах масової інформації всіх форм власності, у тому числі в інтерв'ю, дискусіях та дебатах, а також інформаційних повідомленнях, програмах новин і поточних подій, має здійснюватися на засадах об'єктивності, неупередженості та збалансованості.

2. Місцевим організаціям партій, які висунули кандидатів у депутати в багатомандатних виборчих округах, кандидатом у депутати в одномандатному, одномандатному мажоритарному виборчому окрузі, кандидатам на посаду сільського, селищного, міського голови надається право користуватися державними і комунальними засобами масової інформації за рахунок

в межах коштів відповідного місцевого бюджету, отриманих як цільова субвенція з Державного бюджету України.

3. Передвиборна агітація у засобах масової інформації усіх форм власності, що ведеться за рахунок коштів виборчих фондів, здійснюється на умовах рівної оплати за одиницю ефірного часу та одиницю друкованої площі.

4. Розцінки вартості одиниці друкованої площі та одиниці ефірного часу для проведення передвиборної агітації встановлюються відповідними засобами масової інформації не пізніш як за 40 днів до дня виборів у розмірі, який не може перевищувати середньоарифметичного значення ціни за комерційну рекламу (рекламу, розповсюдження якої має на меті отримання прибутку) за перші три квартали року, що передує року проведення чергових місцевих виборів. При цьому засоби масової інформації можуть розрахувати такі розцінки вартості одиниці друкованої площі чи ефірного часу окремо для робочих днів і окремо для вихідних та святкових днів, а також окремо для різних за кількістю потенційної аудиторії періодів ефірного часу чи друкованої площі. Розцінки вартості одиниці друкованої площі та одиниці ефірного часу для проведення передвиборної агітації не можуть змінюватися протягом виборчого процесу. Засіб масової інформації не може надавати знижки чи встановлювати надбавки на оплату друкованої площі чи ефірного часу суб'єктам виборчого процесу.

Засоби масової інформації, зареєстровані в строки, що не дають змоги визначити середньоарифметичне значення ціни за комерційну рекламу відповідно до абзацу першого цієї частини, встановлюють розцінки вартості одиниці друкованої площі чи ефірного часу на підставі даних за весь період її діяльності в порядку, встановленому абзацом першим цієї частини. Розміри розцінок таких засобів масової інформації не можуть перевищувати розмірів розцінок відповідно газети «Голос України» (для друкованих засобів масової інформації) та Національної телекомпанії України, Національної радіокомпанії України (для телерадіоорганізацій).

5. Засіб масової інформації, який надав ефірний час або друковану площу одному кандидату, місцевій організації партії, які висунули кандидатів у депутати в багатомандатних виборчих округах, не може відмовити у наданні ефірного часу чи друкованої площі на тих же умовах іншому кандидату, місцевій організації партії, які висунули кандидатів у депутати в багатомандатних виборчих округах, на відповідних місцевих виборах. Засіб масової інформації може відмовити у наданні ефірного часу чи друкованої площі кандидату, місцевій організації партії лише в разі, якщо надані для поширення матеріали містять відомості, зазначені у частинах третій і п'ятій статті 53 цього Закону.

6. Засоби масової інформації в разі оприлюднення результатів опитування громадської думки, пов'язаного з місцевими виборами, зобов'язані зазначити організацію, що проводила опитування, час його проведення, кількість опитаних, метод збору інформації, точне формулювання питання, статистичну оцінку можливої похибки.

7. Політична реклама — це одна з форм передвиборної агітації, розміщена за допомогою рекламних засобів, яка спонукає виборців голосувати за або не голосувати за певного суб'єкта виборчого процесу.

До політичної реклами належить використання символіки або логотипів політичної партії, місцевої організації партії, яка є суб'єктом виборчого процесу, а так само повідомлення про підтримку місцевої організації партії, кандидата в депутати, кандидата на посаду сільського, селищного, міського голови шляхом видовищних чи інших публічних заходів або привернення уваги до участі у таких заходах місцевих організацій партії чи певних осіб як кандидатів.

8. Політична реклама оплачується за рахунок коштів власних виборчих фондів місцевої організації партії, яка висунула кандидатів у депутати в багатомандатному виборчому окрузі, кандидата на посаду сільського, селищного, міського голови, кандидата в депутати.

9. Час мовлення, відведений на політичну рекламу на радіо та телебаченні, не може перевищувати 20 відсотків фактичного обсягу мовлення протягом астрономічної доби телерадіоорганізацією будь-якої форми власності.

Друкована площа, відведена на політичну рекламу впродовж виборчого процесу в друкованих засобах масової інформації, у тому числі рекламних, не може перевищувати 20 відсотків обсягу друкованої площі кожного номера видання чи додатка до нього.

10. Вимоги, встановлені частинами третьою — п'ятою цієї статті, не поширюються на засоби масової інформації, заснованими (власниками) яких є місцеві організації партій — суб'єкти відповідних місцевих виборів, організації вищого чи нижчого рівня цих політичних партій, кандидати у депутати в одномандатному, одномандатному мажоритарному виборчому окрузі, кандидати на посаду сільського, селищного, міського голови.

Стаття 51. Порядок використання друкованих засобів масової інформації

1. Місцеві організації партій, які висунули кандидатів у депутати в багатомандатних виборчих округах, кандидати у депутати в одномандатному, одномандатному мажоритарному виборчому окрузі, кандидати на посаду сільського, селищного, міського голови мають право за рахунок коштів власних виборчих фондів публікувати агітаційні матеріали, в тому числі передвиборні програми, в друкованих засобах масової інформації усіх форм власності, за винятком зарубіжних засобів масової інформації, що діють на території України.

2. Матеріали передвиборної агітації, зазначені у частині першій цієї статті, публікуються на підставі угоди, що укладається від імені місцевої організації партії, кандидата у депутати в одномандатному, одномандатному мажоритарному виборчому окрузі, кандидата на посаду сільського, селищного, міського голови розпорядником відповідного виборчого фонду з редакцією (видавцем) друкованого засобу масової інформації. Без укладення угоди та надходження коштів на рахунок редакції (видавця) друкованого засобу масової інформації публікація цих матеріалів забороняється.

3. Редакції друкованих засобів масової інформації всіх форм власності за письмовими запитаннями територіальної виборчої комісії зобов'язані надавати їй інформацію про використання друкованих площ для розміщення агітаційних матеріалів, а в разі необхідності — надсилати їй копії відповідних угод, платіжних документів, а також публікації.

Стаття 52. Порядок використання електронних (аудіовізуальних) засобів масової інформації

1. Ефірний час для проведення передвиборної агітації за рахунок і в межах коштів відповідного місцевого бюджету, отриманих як цільова субвенція з Державного бюджету України, надається державними та комунальними телерадіоорганізаціями між дев'ятнадцятою і двадцять третьою годинами за київським часом.

Ефірний час для проведення агітації кандидатами в депутати сільських, селищних, міських (міст районного значення) рад за рахунок коштів бюджету, що виділяються на підготовку та проведення виборів, не надається.

2. Порядок надання ефірного часу кандидатам, їх довіреним особам, уповноваженим особам місцевих організацій партій за рахунок і в межах коштів відповідного місцевого бюджету, отриманих як цільова субвенція з Державного бюджету України, встановлюється територіальною виборчою комісією шляхом жеребкування не пізніш як за 16 днів до дня виборів. Жеребкування проводиться за участю уповноважених осіб місцевих організацій, кандидатів у депутати в одномандатному мажоритарному виборчому окрузі, кандидатів на посаду сільського, селищного, міського голови або їх довірених осіб.

3. Результати жеребкування, проведеного відповідно до частини другої цієї статті, та складений за його підсумком розклад ефірного часу із зазначенням передвиборних агітаційних теле-, радіопрограм, дати і часу виходу їх в ефір за рахунок коштів відповідного місцевого бюджету, отриманих як цільова субвенція з Державного бюджету України, оприлюднюються наступного дня після його проведення у місцевих засобах масової інформації, заснованих на державній чи комунальній формі власності.

4. Оплата наданого ефірного часу здійснюється територіальними виборчими комісіями згідно із затвердженими кошторисами в межах коштів відповідного місцевого бюджету, отриманих як цільова субвенція з Державного бюджету України, та

за відповідними угодами, що укладаються між територіальними виборчими комісіями і регіональними державними чи комунальними телерадіоорганізаціями.

5. Ефірний час за рахунок коштів виборчого фонду надається на підставі угоди, що укладається від імені місцевої організації партії, кандидата у депутати в одномандатному, одномандатному мажоритарному виборчому окрузі, кандидата на посаду сільського, селищного, міського голови розпорядником відповідного виборчого фонду з телерадіоорганізацією будь-якої форми власності. Без укладення такої угоди та (або) у разі ненадходження коштів на рахунок телерадіоорганізації надання ефірного часу для ведення передвиборної агітації забороняється.

6. Місцеві організації партій, кандидати у депутати в одномандатному, одномандатному мажоритарному виборчому окрузі, кандидати на посади сільського, селищного, міського голови, їх довірени особи для проведення передвиборної агітації як за рахунок коштів відповідного місцевого бюджету, отриманих як цільова субвенція з Державного бюджету України, так і коштів власних виборчих фондів погоджують із відповідною телерадіоорганізацією режим передачі, що містить передвиборну агітацію (прямий ефір або аудіо-, відеозапис).

7. Телерадіоорганізації здійснюють аудіо-, відеозаписи усіх передач, що містять передвиборну агітацію, і зберігають ці записи протягом 30 днів з дня офіційного оприлюднення результатів місцевих виборів.

8. Телерадіоорганізації всіх форм власності за письмовими запитаннями Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення, територіальних виборчих комісій чи суду зобов'язані надавати інформацію про виділення ефірного часу для проведення передвиборної агітації, а в разі необхідності — копії відповідних угод, платіжних документів і передач у запису на плівці або інших носіях інформації.

Стаття 53. Обмеження щодо ведення передвиборної агітації

1. Участь у передвиборній агітації забороняється:
1) іноземцям, особам, які мають подвійне громадянство, та особам без громадянства;
2) органам державної влади, органам місцевого самоврядування, правоохоронним органам і судам;
3) у робочий час посадовим та службовим особам органів державної влади, органів місцевого самоврядування, крім випадків, коли відповідна посадова чи службова особа є кандидатом у депутати чи кандидатом на посаду сільського, селищного, міського голови;
4) командирам військових частин та їх заступниками серед своїх підлеглих, крім випадків, коли відповідна особа є кандидатом у депутати чи кандидатом на посаду сільського, селищного, міського голови;
5) членам виборчих комісій протягом строку повноважень відповідних виборчих комісій.

2. Кандидатам у депутати, кандидатам на посади сільського, селищного, міського голови, які займають посади, у тому числі за сумісництвом, в органах державної влади, органах місцевого самоврядування, на державних, комунальних підприємствах, у закладах, установах, організаціях, військових частинах (формуваннях), забороняється у робочий час залучати для передвиборної агітації або використовувати для будь-якої роботи, пов'язаної з проведенням передвиборної агітації, підлеглих їм осіб, службовий транспорт, засоби зв'язку, устаткування, приміщення, інші об'єкти та ресурси за місцем роботи, а також використовувати службові чи виробничі наради, збори колективу для проведення передвиборної агітації.

3. Розповсюдження у будь-якій формі агітаційних матеріалів, що містять заклики до ліквідації незалежності України, зміни конституційного ладу насильницьким шляхом, порушення суверенітету і територіальної цілісності держави, підриву її безпеки, незаконного захоплення державної влади, пропаганди війни, насильства та розпалювання міжетнічної, національної, релігійної та расової ворожнечі, посягання на права і свободи людини, здоров'я населення, не допускається.

4. Забороняється проводити передвиборну агітацію, що супроводжується наданням виборцям грошей чи безоплатно або на пільгових умовах цінних паперів, кредитів, лотерей, товарів (крім товарів, що містять візуальні зображення назви, символіки, прапора політичної партії, місцева організація якої є суб'єктом виборчого процесу, або інших агітаційних матеріалів, за умови, що вартість таких товарів не перевищує п'яти відсотків мінімального розміру заробітної плати) та інших матеріальних цінностей або робіт чи послуг.

5. Забороняється розповсюдження завідомо недостовірних відомостей про кандидата в депутати, кандидата на посаду сільського, селищного, міського голови, політичної партії або її місцевої організації — суб'єкта виборчого процесу.

6. Місцева організація партії, кандидат у депутати, кандидат на посаду сільського, селищного, міського голови мають право звернутися до засобу масової інформації, що оприлюднює інформацію, яку місцева організація партії або кандидат вважають недостовірною, з вимогою опублікувати їх відповідь. Засіб масової інформації, що оприлюднює відповідну інформацію, не пізніш як через два дні з дня звернення з вимогою про відповідь, але не пізніше останнього дня перед днем виборів зобов'язаний надати місцевій організації партії, кандидату, щодо яких поширено недостовірну інформацію, можливість оприлюднити відповідь: надати такий самий ефірний час відповідно на телебаченні чи радіо або опублікувати в друкованому засобі масової інформації наданий місцевою організацією партії чи кандидатом матеріал, який повинен бути набраний таким самим шрифтом і розміщений під рубрикою «Відповідь» на тому ж місці шпальти в обсязі, не меншому, ніж обсяг інформації, що спростовується.

7. Відповідь повинна містити посилання на відповідну публікацію в друкованому засобі масової інформації, передачу на телебаченні, радіо та на інформацію, що спростовується. Відповідь, оприлюднена в останній день перед днем виборів, не повинна містити прямих закликів до голосування за або неголосування за певну місцеву організацію партії, кандидата. Відповідь має бути оприлюднена без додатків, коментарів та скорочень, за рахунок засобу масової інформації. Відповідь на відповідь не надається.

8. Засобом масової інформації усіх форм власності, що діють на території України, забороняється протягом семи днів перед днем виборів поширювати інформацію про результати опитувань громадської думки щодо місцевих організацій партій — суб'єктів виборчого процесу та кандидатів або коментувати рейтинги кандидатів, місцевих організацій партій.

9. Трансляція передвиборної агітації місцевих організацій партій — суб'єктів виборчого процесу, кандидатів у депутати в одномандатному, одномандатному мажоритарному виборчому окрузі, кандидатів на посаду сільського, селищного, міського голови на регіональних телеканалах не повинна збігатися в часі з трансляцією такої самої передвиборної агітації на регіональних радіоканалах, якщо ефірний час в обох випадках надається за рахунок коштів відповідного місцевого бюджету, отриманих як цільова субвенція з Державного бюджету України.

10. Включення в інформаційні телерадіопрограми агітаційних матеріалів місцевих організацій партії, які висунули кандидатів у депутати в багатомандатних виборчих округах, кандидатів у депутати, кандидатів на посаду сільського, селищного, міського голови не допускається.

11. Забороняється:
1) переривати передачі передвиборних програм місцевих організацій партій, кандидатів у депутати, кандидатів на посаду сільського, селищного, міського голови рекламою товарів, робіт, послуг, іншими повідомленнями;
2) проводити передвиборну агітацію в зарубіжних засобах масової інформації, що діють на території України;
3) проводити передвиборну агітацію із порушенням строків, встановлених частиною другою статті 47 цього Закону, у будь-якій формі (розповсюдження друкованих агітаційних матеріалів, проведення масових заходів, використання засобів масової інформації тощо);
4) оприлюднювати до закриття виборчих дільниць у день голосування результати опитування виборців щодо їх волевиявлення під час голосування;
5) розміщувати друковані передвиборні агітаційні матеріали, політичну рекламу та повідомлення про перебіг виборчого процесу на пам'ятках архітектури, а також у місцях, де вони перешкоджають безпеці дорожнього руху.

12. Засоби масової інформації не несуть відповідальності за зміст передвиборної агітації, яка була розміщена відповідно до угод із замовниками, крім випадків, передбачених частинами третьою, п'ятою та восьмою цієї статті.

13. Передвиборні агітаційні матеріали знімаються з 24 години останньої п'ятниці, що передує дню виборів, відповідними службами місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування.

Розділ VIII. ГАРАНТІЇ ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ ВИБОРЧОГО ПРОЦЕСУ, ОФІЦІЙНИХ СПОСТЕРІГАЧІВ

Стаття 54. Гарантії діяльності місцевих організацій партій, які висунули кандидатів у депутати в багатомандатному виборчому окрузі, їх представників, уповноважених осіб

1. Місцевої організації партії з дня, наступного за днем реєстрації територіальної виборчої комісією їх виборчих списків, мають рівні права під час виборчого процесу на виступи їх кандидатів у депутати, представників, уповноважених осіб на передвиборних та інших зборах, нарадах, засіданнях, мітингах, безпосередньо пов'язаних з виборами, у засобах масової інформації.

2. Місцева організація партії, яка висунула кандидатів у депутати в багатомандатному виборчому окрузі, має право делегувати одного представника до територіальної виборчої комісії, яка зареєструвала виборчі списки кандидатів у депутати з відповідних місцевих виборів, з правом дорадчого голосу, який уповноважений представляти інтереси місцевої організації цієї партії в територіальній виборчій комісії під час виборчого процесу. Кандидатура представника затверджується керівним органом місцевої організації партії.

3. Представником місцевої організації партії, яка висунула кандидатів у депутати в багатомандатному виборчому окрузі, може бути громадянин України, який має право голосу на відповідних місцевих виборах.

Не може бути представником місцевої організації партії член виборчої комісії, довірена особа кандидата у депутати в одномандатному мажоритарному виборчому окрузі, кандидата на посаду сільського, селищного, міського голови, посадова особа органу державної влади чи місцевого самоврядування, військовослужбовець, особа рядового та начальницького складу органів внутрішніх справ України, Державної кримінально-виконавчої служби України, працівник Служби безпеки України, особа, яка проходить альтернативну (невійськову) службу, особа, яка має судимість за вчинення умисного злочину, що не погашена або не знята в установленому законом порядку.

4. Заява про реєстрацію представника місцевої організації партії, підписана керівником місцевої організації партії і засвідчена печаткою місцевої організації партії або печаткою організації політичної партії вищого рівня, та копія рішення керівного органу місцевої організації партії про затвердження кандидатури представника подаються до територіальної виборчої комісії одночасно із заявою про реєстрацію кандидатів у депутати в багатомандатному виборчому окрузі. У заяві про реєстрацію представника місцевої організації партії зазначаються прізвище, власне ім'я (усі власні імена) та по батькові (за наявності) представника, його громадянство, день, місяць і рік народження, місце роботи (заняття), займана посада, адреса місця проживання, за наявності — номер контактного телефону. До заяви додається письмова згода цієї особи представляти інтереси місцевої організації партії в територіальній виборчій комісії.

5. Територіальна виборча комісія не пізніше трьох днів з дня надходження документів, зазначених у частині четвертій цієї статті, реєструє представника місцевої організації партії в територіальній виборчій комісії з правом дорадчого голосу та видає йому посвідчення за формою, встановленою Центральною виборчою комісією. У разі відмови в реєстрації (скасування реєстрації) кандидатів у депутати, включених до виборчого списку від місцевої організації партії, або втрати місцевою організацією партії статусу суб'єкта виборчого процесу з інших підстав повноваження представника місцевої організації партії в територіальній виборчій комісії вважаються припиненими з моменту настання зазначених обставин.

6. Місцева організація партії, яка висунула кандидатів у депутати у багатомандатному виборчому окрузі, може мати до трьох уповноважених осіб у багатомандатному виборчому окрузі.

7. Уповноваженою особою місцевої організації партії може бути громадянин України, який має право голосу на відповідних місцевих виборах.

Уповноваженою особою не може бути член виборчої комісії, довірена особа кандидата, офіційний спостерігач — суб'єкт виборчого процесу, посадова особа органу державної влади чи місцевого самоврядування, військовослужбовець, особа рядового та начальницького складу органів внутрішніх справ України, Державної кримінально-виконавчої служби України, працівник Служби безпеки України, особа, яка проходить альтернативну (невійськову) службу, особа, яка має судимість за вчинення умисного злочину, якщо ця судимість не погашена і не знята в установленому законом порядку.

Список уповноважених осіб затверджується керівним органом місцевої організації партії.

8. Заява про реєстрацію уповноважених осіб місцевої організації партії, підписана керівником місцевої організації партії і засвідчена печаткою місцевої організації партії або організації політичної партії вищого рівня, та копія рішення керівного органу місцевої організації партії про затвердження списку уповноважених осіб місцевої організації партії подаються до територіальної виборчої комісії у будь-який час після реєстрації кандидатів у депутати, включених до виборчого списку місцевої організації партії. У заяві про реєстрацію уповноважених осіб зазначаються прізвище, власне ім'я (усі власні імена) та по батькові (за наявності), відповідний виборчий округ, громадянство, день, місяць і рік народження, місце роботи (заняття), займана посада, адреса місця проживання, за наявності — номер контактного телефону кожної уповноваженої особи. До заяви додаються письмові згоди цих осіб представляти інтереси місцевої організації партії у відповідному виборчому окрузі.

9. Територіальна виборча комісія не пізніше трьох днів з дня надходження документів, зазначених у частині восьмій цієї статті, реєструє уповноважених осіб місцевої організації партії, яка висунула кандидатів у депутати в багатомандатному виборчому окрузі, та видає представникам місцевої організації партії їх посвідчення за формою, встановленою Центральною виборчою комісією. У разі втрати місцевою організацією партії статусу суб'єкта виборчого процесу повноваження уповноважених осіб місцевої організації партії вважаються припиненими з моменту настання зазначених обставин.

10. Уповноважена особа місцевої організації партії з дня її реєстрації територіальною виборчою комісією до припинення її повноважень або закінчення виборчого процесу має право на звільнення від виробничих або службових обов'язків без збереження заробітної плати за погодженням із власником підприємства, установи, організації або уповноваженим ним органом.

11. Представник, уповноважена особа місцевої організації партії мають право у будь-який час до дня виборів звернутися до територіальної виборчої комісії із заявою про складення своїх повноважень.

12. Керівний орган місцевої організації партії, який приймає рішення про затвердження представника, уповноваженої особи цієї місцевої організації партії, у будь-який час до дня виборів може прийняти рішення про відкликання представника чи уповноваженої особи та про затвердження іншої кандидатури замість вибулої. Відповідна заява разом із копією рішення та іншими документами подається до територіальної виборчої комісії у порядку, передбаченому частинами четвертою та восьмою цієї статті.

13. На підставі заяви, поданої відповідно до частини одинадцятої або дванадцятої цієї статті, територіальна виборча комісія не пізніше трьох днів з дня надходження такої заяви, а напередодні дня виборів — невідкладно приймає рішення про скасування реєстрації представника чи уповноваженої особи місцевої організації партії, яка висунула кандидатів у депутати в багатомандатному виборчому окрузі, та у разі подання документів приймає рішення про реєстрацію іншої особи представником, уповноваженою особою. Копія рішення видається

представнику місцевої організації партії або надсилається на адресу керівного органу відповідної місцевої організації партії.

14. Посвідчення представника, уповноваженої особи місцевої організації партії, повноваження яких припинено до закінчення виборчого процесу, негайно повертаються місцевою організацією партії до відповідної територіальної виборчої комісії.

15. Представник місцевої організації партії у територіальній виборчій комісії з правом дорадчого голосу має право:

1) бути присутнім на всіх засіданнях цієї територіальної виборчої комісії під час обговорення питань, пов'язаних з місцевими виборами, та брати участь у їх обговоренні;

2) знайомитися із змістом протоколів засідань територіальної виборчої комісії та її рішеннями, отримувати копії цих рішень;

3) невідкладно знайомитися з протоколами, телефонограмами та іншими офіційними повідомленнями, що надходять до територіальної виборчої комісії від відповідних дільничних виборчих комісій про підрахунок голосів на виборчій дільниці;

4) у разі виявлення порушень цього Закону скласти відповідний акт, який підписується ним і не менш як двома виборцями, які засвідчують це порушення, та подається до відповідної виборчої комісії;

5) реалізовувати інші права, передбачені цим Законом.

16. Уповноважена особа місцевої організації партії, кандидати у депутати від якої зареєстровані у багатомандатному виборчому окрузі:

1) сприяє місцевій організації партії в її участі у виборчому процесі, в тому числі у проведеному передвиборній агітації;

2) представляє місцеву організацію партії у відносинах з виборчими комісіями (крім Центральної виборчої комісії), органами державної влади, органами місцевого самоврядування, виборцями, іншими суб'єктами виборчого процесу на території відповідного виборчого округу;

3) може брати участь з правом дорадчого голосу у засіданнях виборчих комісій на території відповідного виборчого округу;

4) має право бути присутнім на виборчій дільниці під час голосування та на засіданні дільничної виборчої комісії під час підрахунку голосів виборців з урахуванням обмежень, установлених частиною дев'ятою статті 27 цього Закону;

5) має право в разі виявлення порушення цього Закону скласти відповідний акт, який підписується нею та не менш як двома виборцями, які засвідчують це порушення, та подається до відповідної виборчої комісії;

6) реалізовувати інші права, передбачені цим Законом.

17. У разі одночасного проведення місцевих виборів із всеукраїнським референдумом представником або уповноваженою особою місцевої організації партії не може бути член комісії референдуму.

Стаття 55. Гарантії діяльності кандидатів у депутати в одномандатних, одномандатних мажоритарних виборчих округах, кандидатів на посаду сільського, селищного, міського голови

1. Кандидати у депутати в одномандатних, одномандатних мажоритарних виборчих округах, кандидати на посаду сільського, селищного, міського голови з дня, наступного за днем їх реєстрації територіальною виборчою комісією, мають рівні права під час виборчого процесу на їх виступи та виступи відповідних довірених осіб на передвиборних та інших зборах, нарадах, засіданнях, мітингах, безпосередньо пов'язаних з виборами, у засобах масової інформації.

2. Кандидату в депутати, кандидату на посаду сільського, селищного, міського голови не може бути відмовлено у звільненні на період передвиборної агітації від виконання виробничих або службових обов'язків за місцем роботи з наданням неоплачуваної відпустки.

3. Кандидат у депутати, кандидат на посаду сільського, селищного, міського голови під час передвиборної агітації не може бути звільнений з роботи з ініціативи власника підприємства, установи, організації або уповноваженого ним органу (крім випадків ліквідації), командира військової частини (формування). Кандидат у депутати, кандидат на посаду сільського, селищного, міського голови без його згоди не може бути переведений на іншу роботу, направлений у відрядження чи призваний на військову або альтернативну (невійськову) службу, навчальні (перевірні) та спеціальні збори військовозобов'язаних.

Стаття 56. Довірені особи кандидатів у депутати в одномандатних, одномандатних мажоритарних виборчих округах, кандидатів на посаду сільського, селищного, міського голови

1. Кандидат на посаду сільського, селищного, міського (крім міст, зазначених в абзаці другому цієї частини) голови може мати не більше трьох довірених осіб.

Кандидат на посаду міського (міст обласного, республіканського в Автономній Республіці Крим значення, міст Києва та Севастополя) голови може мати не більше п'яти довірених осіб.

Кандидат у депутати в одномандатному мажоритарному виборчому окрузі може мати не більше двох довірених осіб.

2. Довіреною особою кандидата може бути громадянин України, який має право голосу на відповідних місцевих виборах.

Не може бути довіреною особою кандидата член виборчої комісії, представник, уповноважена особа місцевої організації партії, посадова особа органу державної влади, місцевого самоврядування, військовослужбовець, особа рядового та начальницького складу органів внутрішніх справ України, Державної кримінально-виконавчої служби України, працівник Служби безпеки України, особа, яка проходить альтернативну (невійськову) службу, особа, яка утримується в установах виконання покарань, слідчих ізоляторах або має судимість за вчинення умисного злочину, якщо ця судимість не погашена і не знята в установленому законом порядку.

3. Довірені особи кандидата в депутати, кандидата на посаду сільського, селищного, міського голови реєструються відповідною територіальною виборчою комісією за поданням кандидата за наявності письмової згоди цих осіб.

У поданні зазначаються: прізвище, власне ім'я (усі власні імена) та по батькові (за наявності) довіреної особи, її громадянство, день, місяць і рік народження, місце роботи (заняття), займана посада, адреса місця проживання, за наявності — номер контактного телефону. До заяви додається письмова згода цієї особи представляти інтереси кандидата.

Зазначені подання вносяться не пізніш як за три дні до дня виборів.

Територіальна виборча комісія не пізніше трьох днів з дня надходження подання реєструє довірених осіб кандидата у депутати в одномандатному, одномандатному мажоритарному виборчому окрузі, кандидата на посаду сільського, селищного, міського голови та видає їм посвідчення за формою, встановленою Центральною виборчою комісією.

4. Довірені особи кандидата сприяють кандидатам під час виборчого процесу, представляють інтереси кандидата у відносинах з виборчими комісіями, органами державної влади та органами місцевого самоврядування, об'єднаннями громадян, виборцями.

5. Довірені особи кандидата набувають повноважень з дня їх реєстрації територіальною виборчою комісією. Повноваження цих осіб припиняються у день скасування рішення про реєстрацію відповідного кандидата, вибуття кандидата з балотування або з дня реєстрації такого кандидата депутатом, сільським, селищним, міським головою.

6. Довірені особи кандидата мають право на звільнення від виконання виробничих або службових обов'язків з дня їх реєстрації на період виборчого процесу без збереження заробітної плати за погодженням із власником підприємства, установи, організації чи уповноваженим ним органом.

7. Кандидат у депутати в одномандатному, одномандатному мажоритарному виборчому окрузі, кандидат на посаду сільського, селищного, міського голови має право в будь-який час до дня виборів звернутися із заявою до територіальної виборчої комісії про припинення повноважень його довірених осіб і подати документи для реєстрації інших осіб у порядку, встановленому цим Законом.

8. Довірені особи кандидата мають право в будь-який час звернутися до територіальної виборчої комісії із заявою про складення своїх повноважень.

9. На підставі заяви, поданої відповідно до частини сьомої

або восьмої цієї статті, відповідна територіальна виборча комісія не пізніше трьох днів з дня надходження заяв, а напередодні дня голосування або у день голосування — невідкладно приймає рішення про скасування реєстрації довіреної особи кандидата та у разі наявності відповідних документів, передбачених частиною третьою цієї статті, приймає рішення про реєстрацію іншої особи довіреною особою. Копія рішення надсилається (видається) кандидату та довірений особі, щодо якої прийнято таке рішення.

10. Посвідчення довіреної особи кандидата, реєстрація якої скасована, негайно повертається до територіальної виборчої комісії, яка його видала.

11. Довірена особа кандидата у депутати в одномандатному, одномандатному мажоритарному виборчому окрузі, кандидата на посаду сільського, селищного, міського голови має право:

1) бути присутньою на засіданнях виборчих комісій і брати в них участь з правом дорадчого голосу;

2) бути присутньою на виборчій дільниці під час голосування та на засіданні виборчої комісії при підрахунку голосів виборців з додержанням установлених цим Законом вимог;

3) одержувати у територіальній виборчій комісії посвідчення офіційних спостерігачів від кандидата, чий інтереси вона представляє;

4) за дорученням кандидата бути розпорядником його власного виборчого фонду;

5) одержувати у територіальній виборчій комісії виготовлені передвиборні плакати кандидатів;

6) одержувати копії протоколів дільничної, територіальної виборчої комісії про підсумки голосування;

7) складати акти, що підписуються особами, які виявили порушення, і виборцями — свідками порушення, та подавати їх до відповідної виборчої комісії з додержанням строків, установлених законом;

8) звертатися до відповідної виборчої комісії із заявою про усунення виявлених порушень;

9) за дорученням кандидата оскаржувати від його імені рішення, дії або бездіяльність територіальної, дільничної виборчої комісії, що порушують законні права кандидата, в порядку, передбаченому цим Законом;

10) реалізовувати інші права, передбачені цим Законом для довірених осіб.

12. Втручання довіреної особи кандидата в роботу виборчих комісій не допускається.

13. Довірені особи кандидата здійснюють свої функції на громадських засадах.

Стаття 57. Офіційні спостерігачі

1. У виборчому процесі можуть брати участь офіційні спостерігачі від місцевих організацій партій, які висунули кандидатів у депутати в багатомандатних виборчих округах, кандидатів у депутати в одномандатних, одномандатних мажоритарних виборчих округах, кандидатів на посаду сільського, селищного, міського голови.

Офіційні спостерігачі від всеукраїнських громадських організацій, іноземних держав і міжнародних організацій, що зареєстровані в установленому цим Законом порядку, можуть вести спостереження за ходом виборчого процесу.

2. Повноваження офіційних спостерігачів починаються з дня, наступного за днем реєстрації відповідною виборчою комісією, і припиняються після встановлення територіальною виборчою комісією результатів виборів депутатів, сільських, селищних, міських голів.

3. Виборча комісія, яка зареєструвала офіційного спостерігача, може достроково припинити його повноваження в разі встановлення порушення ним цього Закону рішенням відповідної дільничної, територіальної виборчої комісії або Центральної виборчої комісії. Про припинення повноважень офіційного спостерігача приймається мотивоване рішення.

Стаття 58. Офіційні спостерігачі від місцевих організацій партій, які висунули кандидатів у депутати в багатомандатних виборчих округах, кандидатів у депутати в одномандатних, одномандатних мажоритарних виборчих округах, кандидатів на посаду сільського, селищного, міського голови

1. Офіційним спостерігачем від місцевої організації партії, яка висунула кандидата у депутати в багатомандатному виборчому окрузі, від кандидата у депутати в одномандатному, одномандатному мажоритарному виборчому окрузі, кандидата на посаду сільського, селищного, міського голови може бути громадянин України, який має право голосу на відповідних місцевих виборах.

2. Офіційний спостерігач реєструється відповідною територіальною виборчою комісією за поданням керівного органу місцевої організації партії, яка висунула кандидата у депутати в багатомандатному виборчому окрузі, за поданням кандидата у депутати в одномандатному, одномандатному мажоритарному виборчому окрузі, кандидата на посаду сільського, селищного, міського голови.

3. У поданні про реєстрацію офіційного спостерігача зазначаються його прізвище, власне ім'я (усі власні імена) та по батькові (за наявності), громадянство, день, місяць і рік народження, місце роботи (заняття), займана посада, адреса місця проживання, за наявності — номер контактного телефону. До подання додається заява про згоду цієї особи бути офіційним спостерігачем від відповідної місцевої організації партії, кандидата у депутати в одномандатному, одномандатному мажоритарному виборчому окрузі, кандидата на посаду сільського, селищного, міського голови.

4. Подання про реєстрацію офіційного спостерігача від місцевої організації партії вноситься до відповідної територіальної виборчої комісії за підписом керівника місцевої організації партії, що засвідчується печаткою відповідної місцевої організації партії або організації політичної партії вищого рівня, а від кандидата у депутати в одномандатному, одномандатному мажоритарному виборчому окрузі, кандидата на посаду сільського, селищного, міського голови за підписом кандидата не пізніш як за п'ять днів до дня виборів. Рішення про реєстрацію офіційного спостерігача або про відмову в реєстрації приймається відповідною територіальною виборчою комісією у триденний строк з дня внесення документів, зазначених у частині третій цієї статті.

5. Підставою для відмови у реєстрації офіційного спостерігача може бути недотримання вимог частин першої, третьої, четвертої цієї статті.

6. Відповідна територіальна виборча комісія видає офіційним спостерігачам посвідчення за формою, встановленою Центральною виборчою комісією.

7. Офіційний спостерігач від місцевої організації партії, кандидата у депутати в одномандатному, одномандатному мажоритарному виборчому окрузі, кандидата на посаду сільського, селищного, міського голови може:

1) перебувати у приміщеннях для голосування перед початком голосування під час перевірки виборчих скриньок, їх пломбівання або опечатування та під час голосування;

2) спостерігати за діями членів дільничної виборчої комісії, в тому числі під час видачі бюлетенів виборцям і підрахунку голосів, не заважаючи членам комісії здійснювати свої повноваження;

3) робити фото-, кінозйомки, аудіо- та відеозаписи;

4) бути присутнім при видачі виборчих бюлетенів членам дільничної виборчої комісії для організації голосування виборців за межами приміщення для голосування та при проведенні такого голосування;

5) бути присутнім із дотриманням вимог цього Закону на засіданнях дільничних, територіальних виборчих комісій, у тому числі під час підрахунку голосів виборців на виборчій дільниці, встановлення територіальною виборчою комісією підсумків голосування та результатів місцевих виборів;

6) отримувати копію протоколу відповідної виборчої комісії про результати підрахунку голосів на виборчій дільниці, копію протоколу про підсумки голосування у відповідному виборчому окрузі відразу після його підписання;

7) звертатися до відповідної виборчої комісії з письмовою заявою про усунення порушень цього Закону в разі їх виявлення;

8) складати акт про виявлене порушення цього Закону, що підписується ним та не менш як двома виборцями, які засвідчують це порушення, із зазначенням їх прізвищ, власних імен

ПРОДОВЖЕННЯ НА 16—22-Й СТОР.

(усіх власних імен) та по батькові (за наявності), адрес місць проживання, та подавати його до відповідної виборчої комісії у строки, передбачені цим Законом;

9) реалізовувати інші права, передбачені цим Законом для офіційних спостерігачів від місцевої організації партії, кандидата у депутати в одномандатному, одномандатному мажоритарному виборчому окрузі, кандидата на посаду сільського, селищного, міського голови.

8. Офіційний спостерігач від місцевої організації партії, кандидата у депутати в одномандатному, одномандатному мажоритарному виборчому окрузі, кандидата на посаду сільського, селищного, міського голови не має права:

- 1) втручатися в роботу виборчої комісії, чинити дії, що порушують хід виборчого процесу або заважають членам виборчої комісії здійснювати свої повноваження;
- 2) заповнювати замість виборця (у тому числі на його прохання) виборчий бюлетень;
- 3) бути присутнім при заповненні виборцем виборчого бюлетеня у кабіні для таємного голосування.

9. У разі порушення офіційним спостерігачем вимог частини восьмої цієї статті виборча комісія може позбавити його права бути присутнім у приміщенні виборчої дільниці під час голосування та на засіданнях територіальної, дільничної виборчої комісії.

10. Керівний орган місцевої організації партії, яка висунула кандидатів у депутати в багатомандатному виборчому окрузі, кандидат у депутати в одномандатному, одномандатному мажоритарному виборчому окрузі, кандидат на посаду сільського, селищного, міського голови мають право відкликати свого офіційного спостерігача, звернувшись до відповідної територіальної виборчої комісії із письмовою заявою про припинення його повноважень, і подати документи для реєстрації іншої особи в порядку, встановленому цим Законом.

11. Офіційний спостерігач має право у будь-який час звернутися до територіальної виборчої комісії із заявою про складення своїх повноважень. На підставі такої заяви територіальна виборча комісія приймає рішення про скасування реєстрації офіційного спостерігача, копія якого видається уповноваженій особі місцевої організації партії, кандидату у депутати в одномандатному, одномандатному мажоритарному виборчому окрузі, кандидату на посаду сільського, селищного, міського голови.

12. У разі втрати місцевою організацією партії, кандидатом статусу суб'єкта виборчого процесу повноваження офіційних спостерігачів вважаються припиненими з моменту настання зазначених обставин.

Стаття 59. Офіційні спостерігачі від всеукраїнських громадських організацій, іноземних держав, міжнародних організацій

1. Офіційні спостерігачі від всеукраїнських громадських організацій, іноземних держав, міжнародних організацій реєструються Центральною виборчою комісією. Порядок реєстрації офіційних спостерігачів від всеукраїнських громадських організацій, іноземних держав, міжнародних організацій визначається Центральною виборчою комісією. Спостереження за виборами можуть вести всеукраїнські громадські організації, зареєстровані у встановленому законом порядку не менш як за 365 днів до дня виборів та до статутної діяльності яких належать питання виборчого процесу та спостереження за ним.

Заява щодо реєстрації офіційних спостерігачів від всеукраїнських громадських організацій подається відповідними організаціями за підписом керівника цієї організації, засвідчується її печаткою, разом із завіреною Міністерством юстиції України копією статуту (положення) цієї організації не пізніш як за десять днів до дня виборів.

Пропозиції щодо реєстрації офіційних спостерігачів від іноземних держав, міжнародних організацій подаються іноземними державами, міжнародними організаціями безпосередньо або через Міністерство закордонних справ України до Центральної виборчої комісії в установленому нею порядку не пізніш як за десять днів до дня виборів.

2. Рішення про реєстрацію або про відмову в реєстрації офіційних спостерігачів від всеукраїнських громадських організацій, іноземних держав, міжнародних організацій приймається Центральною виборчою комісією не пізніш як за п'ять днів до дня виборів.

3. Громадяни України не можуть бути зареєстровані офіційними спостерігачами від іноземних держав чи міжнародних організацій. Громадяни України або іноземці чи особи без громадянства, які володіють українською мовою, можуть супроводжувати зареєстрованих офіційних спостерігачів від іноземних держав і міжнародних організацій у межах виборчих дільниць та під час засідань виборчих комісій виключно для виконання функцій перекадача.

4. Центральна виборча комісія видає зареєстрованим нею офіційним спостерігачам від всеукраїнських громадських організацій, іноземних держав, міжнародних організацій посвідчення за встановленою нею формою.

5. Офіційні спостерігачі від всеукраїнських громадських організацій, іноземних держав, міжнародних організацій здійснюють свої повноваження на території України.

6. Офіційний спостерігач від всеукраїнської громадської організації, іноземної держави, міжнародної організації веде спостереження за виборчим процесом та має право:

- 1) бути присутнім на зустрічах кандидата в депутати, кандидата на посаду сільського, селищного, міського голови, на передвиборних зборах, мітингах, засіданнях виборчих комісій;
- 2) знайомитися з матеріалами передвиборної агітації;
- 3) перебувати на виборчих дільницях під час голосування, а також на засіданнях дільничних виборчих комісій при підрахунку голосів виборців та територіальних виборчих комісій при встановленні підсумків голосування;
- 4) робити фото- та кінозйомки, аудіо- та відеозаписи, не порушуючи при цьому таємниці голосування;
- 5) після проведення виборів публічно висловлювати свої пропозиції щодо організації проведення місцевих виборів та вдосконалення законодавства України із урахуванням у тому числі міжнародного досвіду, проводити прес-конференції з додержанням вимог законодавства України;
- 6) утворювати спільно з іншими офіційними спостерігачами від всеукраїнських громадських організацій, іноземних держав, міжнародних організацій для координації своєї діяльності в межах повноважень, передбачених цим Законом.

7. Офіційні спостерігачі від всеукраїнських громадських організацій, іноземних держав, міжнародних організацій здійснюють спостереження самостійно і незалежно.

8. Міністерство закордонних справ України, інші органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування та виборчої комісії сприяють офіційним спостерігачам від іноземних держав, міжнародних організацій у здійсненні ними повноважень.

9. Фінансове і матеріальне забезпечення діяльності офіційних спостерігачів від всеукраїнських громадських організацій здійснюється за рахунок коштів відповідних організацій.

Фінансове і матеріальне забезпечення діяльності офіційних спостерігачів від іноземних держав, міжнародних організацій здійснюється за рахунок коштів держав чи організацій, які направили цих спостерігачів в Україну, або за власні кошти цих спостерігачів.

10. Офіційні спостерігачі від всеукраїнських громадських організацій, іноземних держав та міжнародних організацій, не мають права втручатися в роботу виборчої комісії, чинити дії, що порушують хід виборчого процесу або заважають членам виборчої комісії здійснювати свої повноваження; заповнювати замість виборця (у тому числі і на його прохання) виборчий бюлетень або іншим чином порушувати таємницю голосування та використовувати свій статус у діяльності, не пов'язаний із спостереженням за ходом виборчого процесу. Ці обмеження поширюються на осіб, які відповідно до частини третьої цієї статті супроводжують офіційних спостерігачів, під час безпосередньої роботи з офіційним спостерігачем від іноземної держави, міжнародної організації.

Розділ IX. ФІНАНСОВЕ ТА МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПІДГОТОВКИ ТА ПРОВЕДЕННЯ ВИБОРІВ

Стаття 60. Фінансування місцевих виборів

1. Витрати на підготовку і проведення чергових, позачергових та перших місцевих виборів здійснюються за рахунок кош-

тів Державного бюджету України, передбачених на здійснення Центральною виборчою комісією керівництва та управління у сфері проведення виборів та референдумів, коштів відповідного місцевого бюджету, отриманих як цільова субвенція з Державного бюджету України, а також коштів власних виборчих фондів місцевих організацій партій, кандидатів у депутати від яких зареєстровані у багатомандатних виборчих округах, кандидатів у депутати в одномандатних, одномандатних мажоритарних виборчих округах, кандидатів на посаду сільського, селищного, міського голови.

Усі інші види місцевих виборів проводяться за рахунок коштів відповідних місцевих бюджетів та коштів власних виборчих фондів місцевих організацій партій, кандидатів у депутати в одномандатних, одномандатних мажоритарних виборчих округах, кандидатів на посаду сільського, селищного, міського голови.

2. Місцева організація партії, яка висунула кандидатів у депутати в багатомандатному виборчому окрузі, кандидати у депутати в одномандатних, одномандатних мажоритарних виборчих округах, кандидати на посаду сільського, селищного, міського голови для фінансування своєї передвиборної агітації можуть утворити власний виборчий фонд, що формується в порядку, встановленому цим Законом.

Стаття 61. Фінансове забезпечення підготовки і проведення виборів депутатів, сільських, селищних, міських голів

1. Фінансове забезпечення підготовки і проведення чергових, позачергових та перших місцевих виборів за рахунок коштів відповідного місцевого бюджету, отриманих як цільова субвенція з Державного бюджету України, здійснюється територіальною виборчою комісією відповідно до затвердженого нею кошторису, який повинен включати витрати, зокрема на найм (оренду) відповідних приміщень у межах коштів, передбачених на підготовку та проведення місцевих виборів у Державному бюджеті України.

Фінансове забезпечення діяльності Центральної виборчої комісії щодо підготовки і проведення виборів депутатів, сільських, селищних, міських голів здійснюється за рахунок коштів Державного бюджету України.

2. У законі про Державний бюджет України окремо передбачаються цільова субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам для підготовки і проведення чергових місцевих виборів та цільова субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам для підготовки і проведення позачергових та перших місцевих виборів.

3. Розподіл субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на підготовку та проведення чергових місцевих виборів здійснюється Центральною виборчою комісією за погодженням з Міністерством фінансів України.

4. Розподіл субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на підготовку та проведення позачергових та перших місцевих виборів здійснюється Центральною виборчою комісією за погодженням з Міністерством фінансів України.

Центральна виборча комісія здійснює розподіл зазначеної субвенції між місцевими бюджетами на підставі прийнятих Верховною Радою України постанов про призначення позачергових місцевих виборів, прийнятих у встановленому порядку рішень про призначення перших місцевих виборів.

Територіальна виборча комісія в межах обсягу витраток складає кошторис витратків на підготовку і проведення позачергових та перших місцевих виборів з урахуванням витратків дільничних виборчих комісій.

5. Центральна виборча комісія затверджує середні норми витратків територіальної та дільничної виборчих комісій на підготовку і проведення місцевих виборів.

6. Територіальна виборча комісія відповідно до середніх норм витратків складає єдиний кошторис на підготовку і проведення чергових місцевих виборів із включенням до нього власних витратків та витратків дільничних виборчих комісій.

7. Фінансування виборчих комісій здійснюється в порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України. Кошти на підготовку і проведення місцевих виборів починають перераховуватися територіальним виборчим комісіям за 42 дні до дня виборів.

8. Територіальна виборча комісія зобов'язана не пізніш як у тижневий строк з дня офіційного оприлюднення результатів місцевих виборів повернути невикористані нею на підготовку і проведення виборів кошти Державного бюджету України в порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.

9. Територіальна виборча комісія складає та подає в десятиденний строк з дня офіційного оприлюднення результатів місцевих виборів до відповідної місцевої ради фінансовий звіт про надходження та використання коштів відповідного місцевого бюджету, отриманих як цільова субвенція з Державного бюджету України.

10. Контроль за цільовим використанням коштів відповідного місцевого бюджету, отриманих як цільова субвенція з Державного бюджету України, здійснюється відповідними органами Міністерства фінансів України і Рахунковою палатою.

11. Відшкодування кредиторської заборгованості територіальних виборчих комісій за умови незавершеного фінансування місцевих виборів у межах коштів відповідного місцевого бюджету, отриманих як цільова субвенція з Державного бюджету України, здійснюється Кабінетом Міністрів України до закінчення фінансового року.

Стаття 62. Виборчий фонд місцевої організації партії, кандидата у депутати в одномандатному, одномандатному мажоритарному виборчому окрузі, кандидата на посаду сільського, селищного, міського голови

1. Місцева організація партії, яка висунула кандидатів у депутати в багатомандатних виборчих округах, кандидат у депутати в одномандатному, одномандатному мажоритарному виборчому окрузі, кандидат на посаду сільського, селищного, міського голови можуть відкрити рахунок власного виборчого фонду не пізніш як за 18 днів до дня місцевих виборів. Підставою для відкриття рахунку виборчого фонду є копія рішення територіальної виборчої комісії про реєстрацію кандидатів у депутати, включених до виборчого списку від місцевої організації партії, кандидата в депутати відповідно в одномандатному, одномандатному мажоритарному виборчому окрузі, кандидата на посаду сільського, селищного, міського голови.

2. Порядок відкриття і закриття рахунку виборчого фонду місцевої організації партії, кандидата в депутати, кандидата на посаду сільського, селищного, міського голови встановлюється Національним банком України за погодженням з Центральною виборчою комісією не пізніш як за 40 днів до дня місцевих виборів.

3. Рахунок виборчого фонду відкривається в установі банку України, яка визначається територіальною виборчою комісією, за місцезнаходженням відповідної виборчої комісії. Місцева організація партії, кандидат у депутати, кандидат на посаду сільського, селищного, міського голови мають право відкрити лише один рахунок, виключно в національній валюті.

4. Використання коштів з рахунку виборчого фонду здійснюється у безготівковій формі.

5. Послуги установи банку, пов'язані з відкриттям і закриттям рахунку виборчого фонду, надаються безоплатно. Установа банку за користування коштами, що знаходяться на рахунку виборчого фонду, відсотки не нараховує і не сплачує.

6. Установа банку не пізніше наступного робочого дня з дня відкриття рахунку виборчого фонду повідомляє територіальну виборчу комісію про відкриття рахунку та його реквізити.

7. Інформація про відкриття рахунку виборчого фонду та його реквізити може оприлюднюватися у друкованих засобах масової інформації за рахунок коштів виборчого фонду.

8. Використання коштів з рахунку виборчого фонду припиняється за день до дня місцевих виборів. До цього строку рахунок не може бути закрито, а витрачання коштів з нього припинено чи обмежено інакше як на підставі рішення суду.

9. Рахунок виборчого фонду закривається установою банку на шістнадцятий день після дня офіційного оприлюднення результатів відповідних місцевих виборів.

Стаття 63. Розпорядники виборчого фонду місцевої організації партії, кандидати у депутати від яких зареєстровані у багатомандатних виборчих округах, кандидатів у депутати, кандидатів на посаду сільського, селищного, міського голови

1. Місцева організація партії, яка висунула кандидатів у депутати в багатомандатних виборчих округах, кандидати у депутати в одномандатному, одномандатному мажоритарному виборчому окрузі, кандидати на посади сільського, селищного

го, міського голови з числа своїх відповідно уповноважених та довірених осіб визначають розпорядників виборчого фонду, які разом з керівником місцевої організації партії, кандидатом у депутати, кандидатом на посаду сільського, селищного, міського голови несуть відповідальність за використання коштів відповідного виборчого фонду згідно із законами України.

Розпорядниками відповідного виборчого фонду можуть бути:

- дві уповноважені особи місцевої організації партії за рішенням керівного органу місцевої організації партії;
  - одна довірена особа кандидата у депутати в одномандатному, одномандатному мажоритарному виборчому окрузі;
  - одна довірена особа кандидата на посаду сільського, селищного, міського голови.
2. Розпорядники коштів виборчого фонду зобов'язані вести облік надходження та використання коштів власного виборчого фонду.
3. Установа банку, в якій відкрито рахунок виборчого фонду, надає розпоряднику виборчого фонду потижнево або за його зверненням відомості про розміри та джерела внесків, що надійшли на рахунок виборчого фонду.

4. Розпорядники виборчого фонду зобов'язані не пізніш як на п'ятий день після дня місцевих виборів подати до відповідної територіальної виборчої комісії фінансовий звіт за формою, встановленою Центральною виборчою комісією не пізніш як за 40 днів до дня місцевих виборів.

Стаття 64. Формування виборчого фонду та здійснення контролю за надходженням, обліком та використанням його коштів

1. Виборчий фонд місцевої організації партії, яка висунула кандидатів у депутати в багатомандатних виборчих округах, формується за рахунок її власних коштів, а також добровільних внесків фізичних осіб.

Виборчий фонд кандидата у депутати в одномандатному, одномандатному мажоритарному виборчому окрузі, кандидата на посаду сільського, селищного, міського голови, висунутого місцевою організацією партії, формується за рахунок їх власних коштів, добровільних внесків фізичних осіб, а також за рахунок коштів відповідної місцевої організації партії.

Виборчий фонд кандидата у депутати в одномандатному виборчому окрузі, кандидата на посаду сільського, селищного голови, висунутого шляхом самовисування, формується за рахунок їх власних коштів та добровільних внесків фізичних осіб. Власні кошти місцевої організації партії, кандидата в депутати, кандидата на посаду сільського, селищного, міського голови, які перераховуються на рахунок виборчого фонду, не підлягають обмеженням за сумою і кількістю перерахувань.

2. Розмір добровільного внеску однієї фізичної особи до одного виборчого фонду не може перевищувати десяти мінімальних заробітних плат.

3. Забороняється робити добровільні внески до виборчого фонду:

- 1) іноземцям, особам, які мають подвійне громадянство, та особам без громадянства;
- 2) анонімним жертводавцям (без зазначення у платіжному документі відомостей, передбачених частиною четвертою цієї статті);
4. Добровільний внесок громадянина України до виборчого фонду приймається установою банку або відділенням зв'язку за умови подання громадянином документа, передбаченого частиною другою статті 3 цього Закону. У платіжному документі при цьому обов'язково зазначаються прізвище, власне ім'я (усі власні імена) та по батькові (за наявності), дата народження та адреса місця проживання громадянина.
5. Добровільний внесок перераховується установою банку або переказується відділенням зв'язку на рахунок виборчого фонду не пізніше наступного робочого дня після отримання відповідного платіжного документа. Строк безготівкового перерахування внеску на рахунок виборчого фонду не повинен перевищувати одного банківського дня.
6. Розпорядник виборчого фонду має право відмовитися від внеску фізичної особи, про що він подає відповідну заяву та платіжний документ до установи банку, в якій відкрито рахунок виборчого фонду. Цей внесок повертається фізичній особі за рахунок її добровільного внеску, а в разі неможливості такого повернення зараховується до бюджету Автономної Республіки Крим чи відповідного місцевого бюджету.
7. У разі надходження від фізичної особи добровільного внеску у розмірі, що перевищує розмір, встановлений частиною другою цієї статті, сума, на яку внесок перевищує встановлений розмір внеску, на підставі відповідної заяви та платіжного документа, поданих розпорядником виборчого фонду, повертається установою банку, в якій відкрито рахунок виборчого фонду. Цей внесок повертається фізичній особі за рахунок коштів добровільного внеску, а в разі неможливості такого повернення зараховується до бюджету Автономної Республіки Крим чи відповідного місцевого бюджету.
8. Розпорядник виборчого фонду зобов'язаний відмовитися від внеску фізичної особи, яка відповідно до цього Закону не має права робити такий внесок. На підставі заяви розпорядника виборчого фонду про відмову від внеску з цієї причини установа банку, в якій відкрито рахунок виборчого фонду, перераховує такий внесок до бюджету Автономної Республіки Крим чи відповідного місцевого бюджету за рахунок коштів цього внеску.
9. Вибірковий контроль за надходженням, обліком і використанням коштів виборчого фонду здійснюється відповідною територіальною виборчою комісією та установою банку, в якій відкрито рахунок виборчого фонду.
10. Кошти виборчого фонду не використані місцевою організацією партії, на підставі рішення вищого керівного органу місцевої організації партії, прийнятого у чотириденний строк після офіційного оприлюднення результатів місцевих виборів, перераховуються розпорядником виборчого фонду на поточний банківський рахунок місцевої організації партії у п'ятиденний строк з дня прийняття відповідного рішення вищим статутним органом місцевої організації партії. У разі неприйняття у зазначений строк такого рішення невикористані кошти виборчого фонду перераховуються установою банку у безспірному порядку до бюджету Автономної Республіки Крим чи відповідного місцевого бюджету у п'ятнадцятиденний строк з дня офіційного оприлюднення територіальною виборчою комісією результатів відповідних місцевих виборів.

Невикористані кошти виборчого фонду кандидатів у депутати, кандидатів на посаду сільського, селищного, міського голови не повертаються і перераховуються установою банку у безспірному порядку до бюджету Автономної Республіки Крим чи відповідного місцевого бюджету на п'ятнадцятий день з дня офіційного оприлюднення територіальною виборчою комісією результатів відповідних місцевих виборів.

Невикористані кошти виборчого фонду кандидатів у депутати, кандидатів на посаду сільського, селищного, міського голови не повертаються і перераховуються установою банку у безспірному порядку до бюджету Автономної Республіки Крим чи відповідного місцевого бюджету на п'ятнадцятий день з дня офіційного оприлюднення територіальною виборчою комісією результатів відповідних місцевих виборів.

Невикористані кошти виборчого фонду кандидатів у депутати, кандидатів на посаду сільського, селищного, міського голови не повертаються і перераховуються установою банку у безспірному порядку до бюджету Автономної Республіки Крим чи відповідного місцевого бюджету на п'ятнадцятий день з дня офіційного оприлюднення територіальною виборчою комісією результатів відповідних місцевих виборів.

11. У разі скасування рішення про реєстрацію кандидатів, вибуття кандидата з балотування залишки коштів їх власних виборчих фондів за рішенням територіальної виборчої комісії перераховуються до бюджету Автономної Республіки Крим чи відповідного місцевого бюджету.

12. Добровільні внески, що надійшли до виборчого фонду після строку, зазначеного в частині восьмій статті 62 цього Закону, місцевих виборів, перераховуються до бюджету Автономної Республіки Крим чи відповідного місцевого бюджету.

13. Фінансові звіти про надходження та використання коштів виборчого фонду місцевої організації партії, кандидата в депутати, кандидата на посаду сільського, селищного, міського голови оприлюднюються територіальною виборчою комісією у місцевих друкованих засобах масової інформації у п'ятиденний строк з дня надходження таких звітів до виборчої комісії.

Стаття 65. Матеріально-технічне забезпечення підготовки і проведення виборів депутатів, сільських, селищних, міських голів

1. Органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові та службові особи зобов'язані сприяти виборчим комісіям у реалізації їх повноважень:

- 1) надавати необхідні приміщення для виборчих комісій та повідомляти про їх місцезнаходження (адреси) виборчу комісію, що формує (утворює) відповідну виборчу комісію, не пізніш як за один день до її формування (утворення), забезпечувати охорону цих приміщень;
- 2) забезпечувати охорону виборчих бюлетенів та іншої виборчої документації;

3) надавати згідно з установленими Центральною виборчою комісією нормами та переліком транспортні засоби і засоби зв'язку, обладнання, інвентар, оргтехніку, що підлягають поверненню після припинення повноважень виборчих комісій. Порядок оплати або відшкодування зазначених послуг встановлюється Кабінетом Міністрів України.

2. Закупівля товарів, оплата робіт, послуг для підготовки і проведення чергових, позачергових та перших місцевих виборів здійснюється Центральною виборчою комісією за рахунок коштів Державного бюджету України, територіальними виборчими комісіями — за рахунок коштів відповідного місцевого бюджету, отриманих як цільова субвенція з Державного бюджету України, а повторних та проміжних місцевих виборів — за рахунок коштів місцевих бюджетів, без застосування тендерних (конкурсних) процедур, у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.

Розділ X. ГОЛОСУВАННЯ ТА ВСТАНОВЛЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ВИБОРІВ ДЕПУТАТІВ, СІЛЬСЬКИХ, СЕЛИЩНИХ, МІСЬКИХ ГОЛІВ

Стаття 66. Виборчі бюлетені

1. Форма та колір виборчого бюлетеня для кожних місцевих виборів (виборів депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим, обласних, районних, міських, районних у містах, сільських, селищних рад, сільських, селищних, міських голів) затверджуються Центральною виборчою комісією не пізніш як за 30 днів до дня проведення чергових місцевих виборів і не можуть змінюватися до початку виборчого процесу наступних чергових виборів.

2. Виборчі бюлетені є документами суворої звітності. 3. Текст виборчих бюлетенів для голосування у відповідних виборчих округах затверджується відповідними територіальними виборчими комісіями не пізніш як за 17 днів до дня місцевих виборів.

4. Виборчий бюлетень повинен містити назву та дату проведення місцевих виборів, означення (одномандатний чи багатомандатний) виборчого округу, номер виборчого округу (за наявності), а також позначені місця для номера виборчої дільниці, печатки дільничної виборчої комісії, прізвища та підпису члена дільничної виборчої комісії, який видаватиме виборчий бюлетень. За наявності підтвердженої відповідним поліграфічним підприємством технічної можливості територіальна виборча комісія може прийняти рішення про виготовлення виборчих бюлетенів із зазначенням номерів виборчих дільниць.

5. Виборчий бюлетень має контрольний талон, відокремлений лінією відриву. Контрольний талон повинен містити назву та дату проведення виборів, означення (одномандатний чи багатомандатний виборчий округ), номер виборчого округу (за наявності), а також позначені місця для номера виборчої дільниці, номера, за яким виборця внесено до списку виборців, підпису виборця, який отримує виборчий бюлетень, прізвища та підпису члена дільничної виборчої комісії, який видав виборчий бюлетень.

У контрольних талонах виборчих бюлетенів, які виготовляються із зазначенням номерів виборчих дільниць, зазначається номер виборчої дільниці.

6. Кількість виборчих бюлетенів для голосування визначається відповідними територіальними виборчими комісіями не пізніш як за 15 днів до дня місцевих виборів виходячи з кількості виборців, включених до попередніх списків виборців на виборчих дільницях у межах відповідного виборчого округу, з урахуванням резерву виборчих бюлетенів, що становить 0,5 відсотка від кількості виборців на кожній виборчій дільниці у такому виборчому окрузі.

Кількість виборців, включених до списків виборців на виборчих дільницях у межах відповідного виборчого округу, визначається на підставі відомостей органів Державного реєстру виборців про кількість виборців, включених до попередніх списків виборів на виборчих дільницях, що подаються територіальним виборчим комісіям, передбаченим частиною першою статті 67 цього Закону, не пізніш як за 19 днів до дня місцевих виборів.

7. Назви місцевих організацій партій, кандидати у депутати від яких зареєстровані відповідно територіальною виборчою комісією в багатомандатному виборчому окрузі, розміщуються у виборчому бюлетені в порядку черговості подання документів до відповідної територіальної виборчої комісії для їх реєстрації.

У виборчому бюлетені для голосування в багатомандатному виборчому окрузі зазначаються порядковий номер кожної місцевої організації партії, повна назва відповідної місцевої організації партії, прізвища, власні імена (усі власні імена) та по батькові (за наявності) перших п'яти кандидатів у депутати, включених до виборчого списку місцевої організації партії. Між порядковим номером кожної місцевої організації партії та назвою цієї місцевої організації партії розміщується порожній квадрат. Після переліку всіх місцевих організацій партій у виборчому бюлетені зазначається: «Не підтримую кандидатів у депутати від жодної місцевої організації політичної партії». Ліворуч від цих слів розміщується порожній квадрат.

У виборчому бюлетені для голосування в одномандатному, одномандатному мажоритарному виборчому окрузі зазначаються в алфавітному порядку прізвища, власні імена (усі власні імена) та по батькові (за наявності) зареєстрованих у цьому виборчому окрузі кандидатів (у депутати, на посаду сільського, селищного, міського голови), з відомостями про рік народження, освіту, місце проживання, основне місце роботи (заняття), партійність, а також суб'єкт висування кожного кандидата (у разі якщо кандидат висунутий шляхом самовисування, міститься позначка «Самовисування»). Ліворуч від прізвища кожного кандидата розміщується порожній квадрат. Після прізвищ усіх кандидатів у виборчому бюлетені зазначається «Не підтримую жодного кандидата». Ліворуч від цих слів розміщується порожній квадрат.

8. Виборчий бюлетень повинен містити роз'яснення щодо порядку його заповнення виборцем під час голосування.

9. Виборчі бюлетені друкуються державною мовою.

10. Виборчі бюлетені для голосування у відповідному виборчому окрузі друкуються на однаковому папері та повинні бути однаковими за розміром, кольором і змістом.

11. Ступінь захисту виборчого бюлетеня для відповідних місцевих виборів встановлюється виборчою комісією Автономної Республіки Крим, відповідною територіальною виборчою комісією.

12. Виборчий бюлетень друкується на одному аркуші з текстовою частиною лише з одного боку.

Стаття 67. Порядок виготовлення виборчих бюлетенів та їх передачі виборчим комісіям

1. Територіальні виборчі комісії на підставі договорів, укладених між виборчими комісіями і підприємствами, забезпечують виготовлення поліграфічними підприємствами виборчих бюлетенів для голосування на місцевих виборах відповідно:

виборча комісія Автономної Республіки Крим, обласна, районна, міська (міста республіканського в Автономній Республіці Крим, обласного значення, міст Києва та Севастополя) територіальна виборча комісія — не раніш як за десять днів до дня виборів та отримує виготовлені виборчі бюлетені не пізніш як за дев'ять днів до дня виборів в упаковці підприємства-виготворювача на підставі акта приймання-передачі за формою, встановленою Центральною виборчою комісією;

сільська, селищна, міська (міст районного значення), районна в місті територіальна виборча комісія — не пізніш як за п'ять днів до дня виборів та отримує виготовлені виборчі бюлетені не пізніш як за чотири дні до дня виборів в упаковці підприємства-виготворювача на підставі акта приймання-передачі за формою, встановленою Центральною виборчою комісією.

2. Підприємства, які виготовляють виборчі бюлетені, визначаються територіальними виборчими комісіями, зазначеними у частині першій цієї статті.

3. Технічні відходи, поліграфічний брак, а також друкарські форми знищуються поліграфічним підприємством у присутності трьох членів відповідної територіальної виборчої комісії, які повинні бути представниками місцевих організацій різних партій, у порядку та строки, визначені умовами договору про виготовлення виборчих бюлетенів, про що складається акт у двох примірниках.

4. Не пізніше наступного дня після отримання виборчих бюлетенів територіальна виборча комісія на своєму засіданні передає виборчі бюлетені в упаковці підприємства-виготворювача

ча таким територіальним виборчим комісіям з відповідних місцевих виборів:

виборча комісія Автономної Республіки Крим, обласна територіальна виборча комісія передає виборчі бюлетені для голосування по виборах депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим, обласної ради відповідним районним, міським (міст республіканського в Автономній Республіці Крим, обласного значення) територіальним виборчим комісіям;

районна територіальна виборча комісія передає виборчі бюлетені для голосування по виборах депутатів районної ради відповідним сільським, селищним, міським територіальним виборчим комісіям;

міська (у містах, де утворені районні у місті ради) територіальна виборча комісія передає виборчі бюлетені для голосування по виборах депутатів міської ради, міського голови відповідним районним у місті територіальним виборчим комісіям; міська (міста Севастополя, міста республіканського в Автономній Республіці Крим, обласного значення) територіальна виборча комісія передає виборчі бюлетені з виборів депутатів міської ради, міського голови відповідній сільській, селищній, міській (села, селища, міста, що входять до складу відповідного міста) територіальній виборчій комісії.

Виборчі бюлетені від імені територіальної виборчої комісії отримують не менш як три члени цієї комісії, які повинні бути представниками місцевих організацій різних партій.

5. Районна, міська (у містах, де не утворені районні у місті ради), районна у місті, сільська, селищна територіальна виборча комісія не раніш як за три дні до дня виборів на своєму засіданні передає відповідним дільничним виборчим комісіям виборчі бюлетені для голосування з кожних місцевих виборів. Виборчі бюлетені від імені відповідної дільничної виборчої комісії отримують не менш як три члени цієї комісії, які повинні бути представниками різних суб'єктів висування кандидатур до складу відповідної дільничної виборчої комісії.

6. Про передачу відповідним територіальним виборчим комісіям виборчих бюлетенів для голосування з відповідних місцевих виборів територіальна виборча комісія, яка передає виборчі бюлетені, складає у трьох примірниках протокол за формою, встановленою Центральною виборчою комісією, в якому зазначаються:

назва місцевих виборів; означення та/або номер виборчого округу; кількість переданих виборчих бюлетенів; прізвища та підписи членів територіальної виборчої комісії, які прийняли виборчі бюлетені.

Про передачу дільничній виборчій комісії виборчих бюлетенів для голосування з відповідних місцевих виборів територіальна виборча комісія, яка передає виборчі бюлетені, складає у трьох примірниках протокол за формою, встановленою Центральною виборчою комісією, в якому зазначаються для кожних місцевих виборів:

назва місцевих виборів; означення та/або номер виборчого округу; номер виборчої дільниці; кількість виборців на виборчій дільниці згідно з попереднім списком виборців; кількість переданих на виборчу дільницю відповідних виборчих бюлетенів; прізвища та підписи членів дільничної виборчої комісії, які прийняли виборчі бюлетені.

Перший примірник такого протоколу зберігається у територіальній виборчій комісії, яка передає виборчі бюлетені, другий — передається до відповідної виборчої комісії, яка отримує виборчі бюлетені, третій — невідкладно вивішується у приміщенні територіальної виборчої комісії, яка передала виборчі бюлетені, для загального ознайомлення.

7. Виборча комісія Автономної Республіки Крим, обласна, районна, міська (у містах, де не утворені районні у місті ради), районна в місті територіальна виборча комісія передає відповідним територіальним виборчим комісіям усі виборчі бюлетені, виготовлені для відповідного виборчого округу. Виборчі бюлетені передаються дільничній виборчій комісії в кількості, що дорівнює кількості громадян, включених до списку виборців на виборчій дільниці, з резервом виборчих бюлетенів, що становить 0,5 відсотка від кількості виборців, включених до попередніх списків виборців на цій виборчій дільниці.

8. Кожен член територіальної виборчої комісії, кандидати у депутати в одномандатному, одномандатному мажоритарному виборчому окрузі, кандидати на посаду сільського, селищного, міського голови або їх довірені особи, уповноважена особа місцевих організацій партій мають право отримати копії протоколів про передачу виборчих бюлетенів територіальним, дільничним виборчим комісіям, засвідчені підписами голови та секретаря виборчої комісії, яка передає виборчі бюлетені, і засвідчені печаткою цієї комісії, але не більш як по одній копії кожного протоколу.

9. Члени територіальної, дільничної виборчої комісії транспортують виборчі бюлетені до приміщення відповідної територіальної, дільничної виборчої комісії у супроводі працівника органів внутрішніх справ.

10. Приймання виборчих бюлетенів територіальною, дільничною виборчою комісією відбувається на засіданні відповідної виборчої комісії невідкладно після прибуття членів виборчої комісії, які отримали бюлетені.

При прийнятті бюлетенів дільничною виборчою комісією секретар дільничної виборчої комісії, а у разі його відсутності — визначений рішенням комісії член комісії проставляє у визначених місцях кожного виборчого бюлетеня печатку дільничної виборчої комісії. Визначений рішенням дільничної виборчої комісії член дільничної виборчої комісії за необхідності проставляє на кожному виборчому бюлетені у визначеному місці номер виборчої дільниці, інший визначений рішенням дільничної виборчої комісії член дільничної виборчої комісії перераховує отримані виборчі бюлетені для кожних місцевих виборів окремо та для кожного виборчого округу, перевіряючи відповідність номерів (позначень) виборчого округу, до якого належить виборча дільниця, що отримала виборчі бюлетені. При підрахунку виборчих бюлетенів визначений виборчою комісією член комісії рахує виборчі бюлетені вголос. Інші члени комісії спостерігають за підрахунком. При підрахунку виборчих бюлетенів забороняється поділ комісії на кілька груп, кожна з яких підраховує частину бюлетенів.

11. У разі виявлення невідповідності підрахованої кількості виборчих бюлетенів та кількості, зазначеної у витягу з протоколу територіальної виборчої комісії про передачу виборчих бюлетенів, дільнична виборча комісія складає у двох примірниках акт про розбіжності, за формою, затвердженою Центральною виборчою комісією, із зазначенням встановленої рішенням дільничної виборчої комісії причини розбіжності. Один примірник акта передається до територіальної виборчої комісії, а другий зберігається у дільничній виборчій комісії. За наявності зазначених розбіжностей кількістю виборчих бюлетенів, отриманих дільничною виборчою комісією, вважається кількість, встановлена на засіданні дільничної виборчої комісії та зафіксована в акті про розбіжності і в протоколі засідання комісії.

12. Територіальна, дільнична виборча комісія забезпечує збереження та охорону отриманих виборчих бюлетенів. Виборчі бюлетені зберігаються у приміщенні виборчої комісії в сейфі (металевій шафі або окремім кімнаті), який (яка) опечатується стрічкою з проставленням на ній підписів усіх присутніх на засіданні комісії та печатки комісії. Сейф (металева шафа чи окрема кімната) постійно (до передачі бюлетенів дільничним виборчим комісіям або до дня голосування) перебуває під охороною працівника органів внутрішніх справ.

13. Відповідальність за організацію збереження виборчих бюлетенів несуть члени виборчих комісій, які одержують, передають і зберігають виборчі бюлетені.

14. У разі скасування рішення про реєстрацію кандидата у депутати в одномандатному, одномандатному мажоритарному виборчому окрузі, кандидата на посаду сільського, селищного, міського голови після виготовлення виборчих бюлетенів відповідна територіальна виборча комісія приймає рішення про внесення змін до виборчого бюлетеня. Копія такого рішення невідкладно передається територіальною виборчою комісією до Центральної виборчої комісії.

Такі зміни за рішенням територіальної виборчої комісії вносяться до виборчих бюлетенів членами дільничних виборчих комісій з використанням відповідного штампа «Вибув». Про

проставлення на виборчому бюлетені штампа «Вибув», що засвідчує внесення змін до виборчого бюлетеня, дільничні виборчі комісії невідкладно письмово повідомляють територіальну виборчу комісію, що прийняла рішення про внесення змін до виборчого бюлетеня, а відповідна територіальна виборча комісія невідкладно повідомляє про це Центральну виборчу комісію. Член дільничної виборчої комісії під час видачі виборчого бюлетеня повідомляє кожному виборцю про зміни, внесені до виборчого бюлетеня.

Штамп «Вибув» передається дільничним виборчим комісіям одночасно з рішенням територіальної виборчої комісії про скасування рішення про реєстрацію кандидата у депутати в одномандатному, одномандатному мажоритарному виборчому окрузі, кандидата на посаду сільського, селищного, міського голови.

Використання штампа «Вибув» без відповідного рішення територіальної виборчої комісії забороняється.

15. У разі скасування рішення про реєстрацію усіх кандидатів у депутати, включених до виборчого списку місцевої організації партії після виготовлення виборчих бюлетенів для голосування в багатомандатному виборчому окрузі, відповідна територіальна виборча комісія приймає рішення про внесення змін до виборчого бюлетеня. Копія такого рішення невідкладно передається територіальною виборчою комісією до Центральної виборчої комісії.

Такі зміни за рішенням територіальної виборчої комісії можуть бути внесені до виборчих бюлетенів членами дільничних виборчих комісій з використанням відповідного штампа «Вибув». Про проставлення на виборчому бюлетені штампа, що засвідчує внесення змін до виборчого бюлетеня, дільничні виборчі комісії невідкладно письмово повідомляють територіальну виборчу комісію, що прийняла рішення про внесення змін до виборчого бюлетеня, а відповідна територіальна виборча комісія невідкладно повідомляє про це Центральну виборчу комісію. Член дільничної виборчої комісії під час видачі виборчого бюлетеня повідомляє кожному виборцю про зміни, внесені до виборчого бюлетеня.

Штамп «Вибув» передається дільничним виборчим комісіям одночасно з рішенням територіальної виборчої комісії про скасування рішення про реєстрацію усіх кандидатів у депутати, включених до виборчого списку місцевої організації партії.

Використання штампа «Вибув» дільничною виборчою комісією без отримання відповідного рішення територіальної виборчої комісії забороняється.

Стаття 68. Приміщення для голосування

1. Голосування проводиться у спеціально відведеному приміщенні, в якому обладнуються у достатній кількості кабін для таємного голосування та визначаються місця видачі виборчих бюлетенів. Для малих виборчих дільниць кількість таких кабін повинна бути не менше двох, для середніх — не менше чотирьох, для великих — не менше шести.

2. Виборчі скриньки для голосування встановлюються так, щоб виборці при підході до них мали можливість проходити через кабін для таємного голосування.

3. Виборча скринька для голосування має бути виготовлена з прозорого матеріалу. Кожна виборча дільниця забезпечується необхідною кількістю виборчих скриньок — великих (стаціонарних) та малих (переносних). Мала виборча дільниця повинна мати не менше двох великих та двох малих виборчих скриньок, середня — не менше трьох великих і двох малих скриньок, велика — не менше чотирьох великих і трьох малих скриньок. Для голосування на виборчих дільницях з незначною кількістю виборців дільничні виборчі комісії можуть користуватися малими виборчими скриньками.

4. Приміщення для голосування повинно бути обладнано таким чином, щоб місця видачі виборчих бюлетенів, кабін для таємного голосування, виборчі скриньки для голосування знаходилися у полі зору членів дільничної виборчої комісії та осіб, які відповідно до цього Закону мають право бути присутніми у приміщенні для голосування.

5. У приміщенні для голосування або безпосередньо перед ним дільнична виборча комісія розміщує плакати, що роз'яснюють порядок голосування та відповідальність за порушення законодавства про вибори, передбачені цим та іншими законами України, інформаційні плакати місцевих організацій партій, кандидати в депутати від яких зареєстровані у багатомандатному виборчому окрузі, кандидатів у депутати в одномандатному, одномандатному мажоритарному виборчому окрузі, кандидатів на посаду сільського, селищного, міського голови, які виготовляються за рахунок коштів відповідного місцевого бюджету, отриманих як цільова субвенція з Державного бюджету України.

Інформаційні плакати розміщуються в порядку розташування місцевих організацій партій, кандидатів у депутати в одномандатному, одномандатному мажоритарному виборчому окрузі, кандидатів на посаду сільського, селищного, міського голови у виборчих бюлетенях.

Стаття 69. Організація і порядок голосування

1. Голосування у день місцевих виборів проводиться з 8 до 22 години.

2. Дільнична виборча комісія не пізніш як за десять днів до дня виборів надсилає (доставляє) кожному виборцю іменне запрошення, яким повідомляє про час і місце голосування.

3. Організація проведення голосування, обладнання приміщення для голосування та підтримання в ньому належного порядку, забезпечення таємності волевиявлення виборців під час голосування покладаються на дільничну виборчу комісію.

4. Дільнична виборча комісія не раніш як за годину до початку голосування проводить засідання, під час якого відкривається сейф (металева шафа, кімната) з виборчими бюлетенями. Голова дільничної виборчої комісії на підставі витягу з протоколу кожної територіальної виборчої комісії про передачу виборчих бюлетенів дільничній виборчій комісії оголошує кількість виборчих бюлетенів для голосування з кожних місцевих виборів та окремо по кожному виборчому округу, в яких проводиться голосування на виборчій дільниці, отриманих дільничною виборчою комісією. Ці відомості заносяться до відповідних протоколів дільничної виборчої комісії про підрахунок голосів виборців на виборчій дільниці.

5. У разі виявлення пошкодження стрічки, якою було опечатано сейф (металеву шафу, кімнату) дільнична виборча комісія негайно повідомляє про це органи внутрішніх справ і територіальну виборчу комісію та перераховує виборчі бюлетені, про що складається акт, який підписується всіма присутніми при цьому членами дільничної виборчої комісії та засвідчується печаткою цієї дільничної виборчої комісії. Кількість виборчих бюлетенів, зазначена у вказаному акті, вважається кількістю бюлетенів, отриманих дільничною виборчою комісією.

6. Голова дільничної виборчої комісії перед початком голосування надає для огляду членам дільничної виборчої комісії, особам, яким цим Законом надано право бути присутніми на засіданні дільничної виборчої комісії, всі наявні виборчі скриньки. Виборчі скриньки після огляду пломбуються або опечатуються печаткою дільничної виборчої комісії. У кожному виборчому скриньку, що використовується для голосування на виборчій дільниці, опускається контрольний лист, в якому зазначені номер виборчої дільниці, час його вкідання у виборчу скриньку, прізвища голови, заступника голови, секретаря та інших членів дільничної виборчої комісії, присутніх при цьому осіб, яким надано право бути присутніми на засіданні дільничної виборчої комісії відповідно до частини дев'ятої статті 27 цього Закону. Контрольний лист підписується зазначеними особами. Їх підписи засвідчуються печаткою цієї дільничної виборчої комісії. На контрольному листі може бути зазначено про відмову присутньої на засіданні виборчої комісії особи підписатись на контрольному листі.

7. При проведенні голосування на виборчій дільниці два члени дільничної виборчої комісії надають виборцю можливість проголосувати: один член дільничної виборчої комісії за умови пред'явлення виборцем одного з документів, зазначених у частині другій статті 3 цього Закону, наявності виборця у списку виборців на відповідній виборчій дільниці та наявності у нього права голосу на відповідних місцевих виборах (враховуючи відмітку в графі «Примітка» щодо постійної нездатності пересуватися самостійно або запису «Голосує за місцем перебування») надає виборцю список виборців для підпису; другий член дільничної виборчої комісії зобов'язаний вписати своє

ПРОДОВЖЕННЯ НА 18—22-Й СТОР.

ПОЧАТОК НА 7—17-Й СТОР.

прізвище і розписатися у визначеному місці на виборчих бюлетенях для відповідних місцевих виборів і на контрольних талонах виборчих бюлетенів, проставити на контрольних талонах у позначеному місці номер, за яким виборця внесено до списку виборців на дільниці. Виборець розписується у списку виборців за отримання ним виборчих бюлетенів для голосування на місцевих виборах, а також розписується у визначеному місці на контрольному талоні кожного виборчого бюлетеня. Після цього член виборчої комісії відокремлює від кожного виборчого бюлетеня, який видається виборцю, контрольний талон та видає виборцю виборчі бюлетені для голосування. При цьому робити на виборчих бюлетенях будь-які інші позначки забороняється. Член виборчої комісії повідомляє виборцю, скільки виборчих бюлетенів він отримав. Контрольні талони виданих виборчих бюлетенів зберігаються до кінця голосування у члена комісії, який видав виборчі бюлетені.

8. Виборець може перебувати у приміщенні для голосування протягом часу, необхідного для голосування.

9. Виборчий бюлетень заповнюється виборцем особисто в кабіні для таємного голосування. Під час заповнення виборчого бюлетеня забороняється присутність інших осіб. Виборець, який внаслідок фізичних вад не може самостійно заповнити виборчий бюлетень, має право з відома голови або іншого члена дільничної виборчої комісії скористатися допомогою іншої особи, крім члена виборчої комісії, кандидата у депутати, кандидата на посаду сільського, селищного, міського голови, уповноваженої особи місцевої організації партії, довіреної особи кандидата, офіційного спостерігача.

10. Виборець не має права передавати свої виборчі бюлетені іншим особам. Отримання виборчого бюлетеня від інших осіб (крім члена виборчої комісії, який видає бюлетень), заохочення або примушування виборців до передачі бюлетеня іншим особам шляхом підкупу, погроз або іншим способом забороняються.

11. У виборчому бюлетені для голосування в багатомандатному виборчому окрузі виборець робить позначку «плюс» (+) або іншу, що засвідчує волевиявлення виборця, у квадраті проти назви місцевої організації партії, за кандидатів у депутати від якої він голосує. У разі якщо виборець не підтримує кандидатів у депутати від жодної місцевої організації партії в багатомандатному виборчому окрузі, виборець робить позначку «плюс» (+) або іншу, що засвідчує волевиявлення виборця, у квадраті проти слів «Не підтримую кандидатів у депутати від жодної місцевої організації політичної партії».

У виборчих бюлетенях для голосування в одномандатному мажоритарному виборчому окрузі виборець робить позначку «плюс» (+) або іншу, що засвідчує волевиявлення виборця, у квадраті проти прізвища кандидата в депутати, за якого він голосує.

У виборчих бюлетенях для голосування в одномандатному виборчому окрузі виборець робить позначку «плюс» (+) або іншу, що засвідчує волевиявлення виборця, у квадраті проти прізвища кандидата в депутати, за якого він голосує.

У виборчих бюлетенях для голосування з виборів сільського, селищного, міського голови виборець робить позначку «плюс» (+) або іншу, що засвідчує волевиявлення виборця, у квадраті проти прізвища кандидата на посаду сільського, селищного, міського голови, за якого він голосує.

У разі якщо виборець не підтримує жодного кандидата в депутати в одномандатному, одномандатному мажоритарному виборчому окрузі, кандидата на посаду сільського, селищного, міського голови, він робить у відповідному виборчому бюлетені позначку «плюс» (+) або іншу, що засвідчує волевиявлення виборця, у квадраті проти слів «Не підтримую жодного кандидата».

12. Виборець може голосувати лише за один список кандидатів у депутати від місцевої організації партії у відповідному багатомандатному виборчому окрузі, одного кандидата в депутати у відповідному одномандатному мажоритарному виборчому окрузі, одного кандидата в депутати у відповідному одномандатному виборчому окрузі, за одного кандидата на посаду відповідно сільського, селищного, міського голови.

13. У разі якщо виборець, заповнюючи виборчий бюлетень, припустився помилки, він має право невідкладно звернутися з письмовою заявою до членів виборчої комісії, які видали йому виборчий бюлетень, з проханням видати йому інший виборчий бюлетень. Члени дільничної виборчої комісії видають інший виборчий бюлетень лише один раз у порядку, встановленому частиною сьомою цієї статті, тільки в обмін на зіпсований, про що робиться відповідна позначка в списку виборців проти прізвища виборця та ставиться підпис члена дільничної виборчої комісії. Зіпсований виборчий бюлетень негайно погашається як невикористаний, про що складається акт. Зіпсований і погашений виборчий бюлетень при підрахунку голосів ураховується як невикористаний і запakuоується разом із контрольним талоном у пакет з невикористаними виборчими бюлетенями.

14. Виборець опускає заповнені виборчі бюлетені у виборчу скриньку. При пред'явленні відповідного посвідчення або за наявності фізичних вад, які не потребують документального підтвердження, виборець має право з відома голови або іншого члена дільничної виборчої комісії доручити зробити це іншій особі, крім члена виборчої комісії, кандидата у депутати, кандидата на посаду сільського, селищного, міського голови, уповноваженої особи місцевих організацій партій, довіреної особи кандидата, офіційного спостерігача.

15. У разі пошкодження виборчої скриньки під час голосування вона опечатується головою дільничної виборчої комісії і не менш як трьома членами виборчої комісії у спосіб, що унеможливує вкидання виборчих бюлетенів. Ця виборча скринька зберігається в приміщенні для голосування і не використовується до закінчення голосування.

16. О 22 годині голова дільничної виборчої комісії оголошує про закінчення голосування. Доступ інших виборців до приміщення для голосування припиняється, після чого мають право проголосувати лише виборці, які знаходяться у приміщенні для голосування. Після виходу з приміщення для голосування останнього виборця приміщення зачиняється і в ньому залишаються тільки члени виборчої комісії та особи, яким цим Законом надано право бути присутніми на засіданні дільничної виборчої комісії.

17. Під час проведення голосування не допускається закриття приміщень для голосування, припинення голосування, розкриття виборчих скриньок, підрахунок голосів до закінчення встановленого цим Законом часу голосування.

Стаття 70. Порядок організації голосування за межами приміщення для голосування

1. Виборець, який за станом здоров'я не може прийти до приміщення для голосування звичайної виборчої дільниці, де його включено до списку виборців, а також виборець, якого включено до списку виборців на спеціальній виборчій дільниці, утвореній у стаціонарному лікувальному закладі згідно з частиною п'ятою статті 18 цього Закону, та у зв'язку з постійним режимом не може прийти до приміщення для голосування, має право звернутися до дільничної виборчої комісії з письмовою заявою про надання йому можливості проголосувати за межами приміщення для голосування. Власоручно підписана виборцем заява із зазначенням місця перебування може бути подана до дільничної виборчої комісії особисто або через інших осіб до 12 години останньої суботи перед днем виборів.

Виборців, щодо яких є відмітка у відповідному списку виборців про їх постійну нездатність самостійно пересуватися, включають до витягу із списку виборців без додаткового рішення комісії за умови, що відповідні особи до 16 години останньої п'ятниці, що передує дню голосування, не попередили своєю особистою заявою відповідну дільничну виборчу комісію про бажання проголосувати у приміщенні для голосування.

2. Заява виборця про бажання голосувати за межами приміщення для голосування реєструється дільничною виборчою комісією в окремому журналі, де зазначаються день і час її надходження, прізвище, власне ім'я (усі власні імена) та по батькові (за наявності), адреса місця проживання (місце перебування) виборця.

3. На підставі заяв, зазначених у частині першій цієї статті, а також приміток у списку виборців про постійну нездатність

виборця пересуватися самостійно, дільнична виборча комісія на своєму засіданні в останню суботу перед днем виборів виготовляє витяг зі списку виборців за формою, встановленою Центральною виборчою комісією. При цьому у списку виборців замість підпису виборця секретар або інший визначений виборчою комісією член дільничної виборчої комісії робить запис «Голосує за місцем перебування». До витягу із списку виборців також включаються виборці, стосовно яких у списку виборців стоїть відмітка про постійну нездатність самостійно пересуватися, якщо такий виборець до 12 години останньої суботи перед днем виборів письмово не повідомить відповідну дільничну виборчу комісію про бажання голосувати у приміщенні для голосування.

4. Голосування виборця за межами приміщення для голосування організовують не менш як три члени дільничної виборчої комісії, визначені рішенням цієї комісії, які не можуть бути представниками місцевої організації однієї політичної партії.

5. Голосування виборця за межами приміщення для голосування організовується з таким розрахунком, щоб члени дільничної виборчої комісії, які організовують таке голосування, повернулись до приміщення для голосування не пізніш як за годину до закінчення голосування.

6. Голова дільничної виборчої комісії зобов'язаний оголосити про те, що члени дільничної виборчої комісії відбувають для організації голосування за межами приміщення для голосування. Голова дільничної виборчої комісії видає членам дільничної виборчої комісії бюлетені для голосування з кожних відповідних місцевих виборів у кількості, яка дорівнює кількості виборців у витягу зі списку виборців, витяг із списку виборців та опломбовану або опечатану переносну скриньку, в яку при цьому опускається контрольний лист. У цьому контрольному листі зазначаються час виходу (година та хвилини) членів дільничної виборчої комісії для проведення голосування за межами приміщення для голосування, кількість отриманих виборчих бюлетенів для голосування з кожних відповідних місцевих виборів, прізвища та ініціали членів дільничної виборчої комісії, яким видані виборчі бюлетені для голосування. Контрольний лист підписується присутніми членами дільничної виборчої комісії, офіційними спостерігачами, їх підписи засвідчуються печаткою цієї дільничної виборчої комісії. На контрольному листі може бути зазначено про відмову присутньої на засіданні виборчої комісії особи підписатися на контрольному листі.

7. При проведенні голосування за межами приміщення для голосування мають право бути присутніми кандидати в депутати, кандидати на посаду сільського, селищного, міського голови, уповноважені особи місцевих організацій партій, довірені особи кандидатів, офіційні спостерігачі.

8. При організації голосування за межами приміщення для голосування член дільничної виборчої комісії на підставі витягу зі списку виборців, за умови пред'явлення виборцем одного з документів, зазначених у частині другій статті 3 цього Закону, та наявності у нього права голосу на відповідних місцевих виборах видає виборцю один бюлетень для голосування з кожних місцевих виборів. При цьому член дільничної виборчої комісії вписує свої прізвище та ініціали і розписується у визначених місцях на виборчому бюлетені та контрольному талоні, а також проставляє на контрольному талоні виборчого бюлетеня номер виборця у списку виборців. Виборець розписується у контрольному талоні виборчого бюлетеня та у витягу зі списку виборців, заповнює виборчий бюлетень у порядку, передбаченому частиною одинадцятою статті 69 цього Закону, та опускає його у переносну скриньку.

9. У разі якщо виборець, включений до витягу із списку виборців для голосування за межами приміщення для голосування, прибув у приміщення для голосування після того, як члени дільничної виборчої комісії вийшли для організації голосування за межами приміщення для голосування, такому виборцю не може бути виданий бюлетень для голосування до повернення членів комісії, які організовують голосування за межами приміщення для голосування, та з'ясування питання, чи не проголосував цей виборець за межами приміщення для голосування.

10. Після проведення голосування за межами приміщення для голосування член дільничної виборчої комісії, який видав виборцю виборчий бюлетень, у списку виборців напроти прізвища виборця робить позначку «Голосував за місцем перебування», зазначає свої прізвище та ініціали і ставить свій підпис.

11. Витяг зі списку виборців, за яким організовувалося голосування за межами приміщення для голосування, додається до списку виборців і є його невід'ємною складовою частиною. До списку виборців додаються письмові заяви виборців, на підставі яких проводилося це голосування.

Стаття 71. Порядок підрахунку голосів виборців на виборчій дільниці

1. Підрахунок голосів виборців на виборчій дільниці здійснюється відкрито і гласно членами дільничної виборчої комісії на її засіданні, яке проводиться у тому ж приміщенні, де відбувалося голосування.

2. Засідання дільничної виборчої комісії починається відразу після закінчення голосування, проводиться без перерви і закінчується після складення та підписання відповідних протоколів про підрахунок голосів виборців на виборчій дільниці з усіх місцевих виборів та по всіх виборчих округах, в яких проводилося голосування на виборчій дільниці, відповідно до вимог, передбачених цим Законом. На час проведення засідання дільнична виборча комісія доручає ведення протоколу засідання виборчої комісії заступнику голови або іншому члену дільничної виборчої комісії. Секретар дільничної виборчої комісії на цьому засіданні вносить відомості до протоколу про підрахунок голосів виборців.

3. Дільнична виборча комісія на підставі списку виборців для місцевих виборів встановлює кількість виборців на виборчій дільниці. Ця кількість оголошується і заноситься до відповідних протоколів про підрахунок голосів виборців на виборчій дільниці з кожних місцевих виборів.

4. Дільнична виборча комісія підраховує невикористані виборчі бюлетені, у тому числі бюлетені, зазначені у частині тринадцятій статті 69 цього Закону, окремо з кожних місцевих виборів та у кожному виборчому окрузі, в яких проводилося голосування на виборчій дільниці. Кількість таких бюлетенів з кожних місцевих виборів та у кожному з округів оголошується і заноситься до відповідних протоколів про підрахунок голосів виборців на виборчій дільниці.

5. Невикористані виборчі бюлетені з кожних місцевих виборів погашаються шляхом відокремлення правого нижнього кута бюлетеня. Погашені невикористані виборчі бюлетені разом із бюлетенями, зазначеними у частині тринадцятій статті 69 цього Закону, запакуюються окремо з кожних місцевих виборів та по кожному виборчому округу. На пакетах робляться написи «Невикористані виборчі бюлетені», зазначаються назва місцевих виборів, позначення та/або номер виборчого округу, номер виборчої дільниці, кількість запакованих виборчих бюлетенів по відповідному виборчому округу, дата і час пакування, ставляться підписи присутніх членів дільничної виборчої комісії та печатка комісії.

6. Дільнична виборча комісія підраховує кількість виборців, які отримали виборчі бюлетені з відповідних місцевих виборів, у відповідному виборчому окрузі за підписами виборців у списку виборців та у витягу із списку виборців, передбаченому частиною третьою статті 70 цього Закону. Ця кількість оголошується.

7. Дільнична виборча комісія підраховує кількість контрольних талонів виборчих бюлетенів з підписами виборців та членів дільничної виборчої комісії, які їх видали, окремо з кожних місцевих виборів та по кожному виборчому округу, в яких проводилося голосування на виборчій дільниці. Кількість таких талонів по кожному виборчому округу оголошується.

8. У разі взаємної відповідності кількості контрольних талонів, визначеній згідно з частиною сьомою цієї статті, кількість виборців, які отримали виборчі бюлетені, визначений згідно з частиною шостою цієї статті, ця кількість оголошується і заноситься до відповідного протоколу про підрахунок голосів виборців на виборчій дільниці у графу «Кількість виборців, які отримали виборчі бюлетені».

9. У разі невідповідності кількості контрольних талонів, зазначених у частині сьомій цієї статті, кількості підписів виборців у списку виборців, які отримали виборчі бюлетені, складається акт із зазначенням установленого рішенням дільничної ви-

борчої комісії причини такої невідповідності, який підписується присутніми членами дільничної виборчої комісії. Цей акт мають право також підписати присутні кандидати в депутати, кандидати на посади сільського, селищного, міського голови, довірені особи кандидатів, уповноважені особи місцевої організації партії, офіційні спостерігачі. Підписи засвідчуються печаткою цієї дільничної виборчої комісії. Після цього комісія приймає рішення про встановлення кількості виборців, які отримали виборчі бюлетені для голосування у відповідному виборчому окрузі. Ця кількість оголошується і заноситься до відповідних протоколів про підрахунок голосів виборців на виборчій дільниці.

10. Список виборців, доданий до нього витяг зі списку виборців, передбачений частиною третьою статті 70 цього Закону, заяви виборців про надання їм можливості проголосувати за межами приміщення для голосування, на підставі яких складався витяг зі списку виборців, запакуюються в окремий пакет. На пакеті робиться напис «Список виборців для місцевих виборів», зазначаються назва територіальної громади, номер виборчої дільниці, дата і час пакування, ставляться підписи присутніх членів дільничної виборчої комісії та печатка цієї виборчої комісії.

11. Контрольні талони виборчих бюлетенів для голосування по кожних місцевих виборах запакуюються в окремі пакети. На пакетах робляться відповідні написи «Контрольні талони виборчих бюлетенів», зазначаються назва місцевих виборів, позначення та/або номер виборчого округу, номер виборчої дільниці, кількість запакованих контрольних талонів з відповідних місцевих виборів у відповідному виборчому окрузі, дата і час пакування, ставляться підписи присутніх членів дільничної виборчої комісії та печатка цієї виборчої комісії.

12. Підрахунок голосів виборців на виборчій дільниці проводиться дільничною виборчою комісією окремо з кожних місцевих виборів в такій послідовності:

1) підрахунок голосів по всеукраїнському референдуму (в разі одночасного проведення місцевих виборів із всеукраїнським референдумом);

2) підрахунок голосів по виборах відповідно депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим у:

багатомандатному виборчому окрузі;

одномандатному мажоритарному виборчому окрузі;

3) підрахунок голосів по виборах відповідно депутатів обласної ради у:

багатомандатному виборчому окрузі;

одномандатному мажоритарному виборчому окрузі;

4) підрахунок голосів по виборах депутатів районної ради у:

багатомандатному виборчому окрузі;

одномандатному мажоритарному виборчому окрузі;

5) підрахунок голосів по виборах міського голови;

6) підрахунок голосів по виборах міської ради у:

багатомандатному виборчому окрузі;

одномандатному мажоритарному виборчому окрузі;

7) підрахунок голосів по виборах районної у місті ради у:

багатомандатному виборчому окрузі;

одномандатному мажоритарному виборчому окрузі;

8) підрахунок голосів по виборах сільського, селищного голови;

9) підрахунок голосів по виборах сільської, селищної ради.

Під час підрахунку голосів виборців з кожних місцевих виборів бюлетені з тих місцевих виборів, підрахунок голосів виборців з яких ще не проводився, складаються у виборчі скриньки, які постійно перебувають у полі зору членів дільничної виборчої комісії.

13. Перед відкриттям виборчих скриньок дільнична виборча комісія повинна перевірити, чи дорівнює окремо з кожних місцевих виборів та по кожному виборчому округу, в якому проводилося голосування на виборчій дільниці, сума кількості невикористаних виборчих бюлетенів у цьому виборчому окрузі і кількість виборців, які отримали виборчі бюлетені, кількість виборчих бюлетенів у цьому виборчому окрузі, отриманих дільничною виборчою комісією. В разі невідповідності цих даних дільнична виборча комісія складає акт із зазначенням установленої рішенням дільничної виборчої комісії причини такої невідповідності, який підписується присутніми членами дільничної виборчої комісії. Цей акт мають право підписати присутні кандидати в депутати, кандидати на посади сільського, селищного, міського голови, довірені особи кандидатів, уповноважені особи місцевих організацій партій, офіційні спостерігачі. Підписи засвідчуються печаткою дільничної виборчої комісії.

14. Дільнична виборча комісія перевіряє цілісність пломб або печаток на виборчих скриньках.

15. У разі виявлення на виборчих скриньках пошкоджень пломб або печаток складається акт із зазначенням характеру виявлених пошкоджень, який підписується присутніми членами дільничної виборчої комісії. Цей акт мають право підписати присутні кандидати в депутати, кандидати на посаду сільського, селищного, міського голови, довірені особи кандидатів, уповноважені особи місцевих організацій партій, офіційні спостерігачі. Підписи засвідчуються печаткою дільничної виборчої комісії.

16. Виборчі скриньки відкриваються дільничною виборчою комісією почергово. Першими відкриваються виборчі скриньки, що використовувалися при голосуванні виборців за межами приміщення для голосування, а останніми відкриваються, за їх наявності, виборчі скриньки з пошкодженими печатками або пломбами чи іншими пошкодженнями, виявленими під час голосування.

17. Після відкриття непошкодженої виборчої скриньки її вміст висипається на стіл, за яким розміщуються члени дільничної виборчої комісії, при цьому перевіряється наявність у скриньці контрольного листа (двох контрольних листів — для переносних виборчих скриньок). Виборчі бюлетені з пошкодженої виборчої скриньки виймаються по одному без їх перемішування.

18. У разі відсутності у виборчій скриньці контрольного листа (двох контрольних листів — для переносних виборчих скриньок) дільнична виборча комісія складає у порядку, встановленому цією статтею, акт про відсутність у скриньці контрольного листа, в якому зазначає кількість виборчих бюлетенів, що знаходяться у цій скриньці. Такі виборчі бюлетені не враховуються при встановленні загальної кількості виборців, які взяли участь у голосуванні, та при підрахунку голосів виборців.

19. У разі виникнення сумнівів щодо достовірності контрольного листа, що знаходиться у виборчій скриньці, рішення щодо визнання виборчих бюлетенів, що знаходяться у такій виборчій скриньці, такими, що не підлягають врахуванню при встановленні загальної кількості виборців, які взяли участь у голосуванні, та при підрахунку голосів виборців, приймається дільничною виборчою комісією шляхом голосування.

20. Виявлені у виборчих скриньках бюлетені для голосування, на яких зазначені назва (номер) виборчого округу та (або) номер виборчої дільниці не відповідають назві (номеру) відповідного виборчого округу та (або) номеру виборчої дільниці, на якій проводиться підрахунок голосів, а також бюлетені, на яких наявний відтиск печатки іншої комісії чи будь-якої іншої печатки, вважаються такими, що не підлягають врахуванню при встановленні кількості виборців, які взяли участь у голосуванні, та при підрахунку голосів виборців.

21. Виборчі бюлетені, що не підлягають врахуванню при встановленні загальної кількості виборців, які взяли участь у голосуванні, та при підрахунку голосів виборців, запакуюються окремо з кожних місцевих виборів і по кожному виборчому округу. На пакетах робиться відповідний напис «Виборчі бюлетені, що не підлягають врахуванню», зазначаються назва виборів, позначення та/або номер виборчого округу, номер виборчої дільниці, кількість запакованих виборчих бюлетенів у відповідному виборчому окрузі, дата і час пакування, ставляться підписи присутніх членів дільничної виборчої комісії та печатка комісії.

22. Виборчі бюлетені для голосування з кожних місцевих виборів і по кожному виборчому округу відокремлюються одні від одних. Виборча комісія підраховує загальну кількість виборчих бюлетенів окремо з кожних місцевих виборів та по кожному виборчому округу.

23. При підрахунку виборчих бюлетенів визначений дільничною виборчою комісією член комісії рахує виборчі бюлетені вголос. Усі предмети, що не є виборчими бюлетенями вста-

новленої форми, складаються окремо і не підраховуються. У разі виникнення сумнівів, чи є предмет виборчим бюлетенем, дільнична виборча комісія вирішує це питання шляхом голосування. При цьому кожен член виборчої комісії має право особисто оглянути предмет. На час його огляду підрахунок виборчих бюлетенів припиняється. Предмети, що не є виборчими бюлетенями, запаковуються в окремий пакет. На пакеті робиться напис «Предмети», зазначаються назва територіальної громади, номер виборчої дільниці, дата, час пакування, ставляться підписи присутніх членів дільничної виборчої комісії та печатка комісії.

24. Після підрахунку виборчих бюлетенів у всіх виборчих скриньках дільнична виборча комісія підраховує загальну кількість виборчих бюлетенів у виборчих скриньках окремо з кожних місцевих виборів та по кожному виборчому округу, за винятком виборчих бюлетенів, що не підлягають врахуванню відповідно до положень частин вісімнадцятої, дев'ятнадцятої та двадцятої цієї статті, і таким чином встановлює кількість виборців, які взяли участь у голосуванні відповідно по кожному виборчому округу, в якому проводилося голосування на виборчій дільниці. Кожна з цих кількостей оголошується і заноситься до відповідного протоколу про підрахунок голосів виборців на виборчій дільниці.

25. Виборчі бюлетені в багатомандатному виборчому окрузі розкладаються на місця, позначені окремими таблицьками, що містять з обох боків назву місцевої організації партії, написи «Недійсні», «Проти всіх». Після цього розкладаються виборчі бюлетені на місця, позначені окремими таблицьками, що містять з обох боків прізвище кандидата у депутати, — окремо для кожного одномандатного, одномандатного мажоритарного виборчого округу, прізвища кандидата в депутати, кандидатів на посаду сільського, селищного, міського голови, та для кожного з цих випадків — з написами «Недійсні», «Проти всіх».

26. При розкладанні виборчих бюлетенів визначений дільничною виборчою комісією член комісії показує кожний виборчий бюлетень усім членам комісії, виголошуючи результат волевиявлення виборця. У разі виникнення сумнівів щодо змісту виборчого бюлетеня виборча комісія вирішує питання шляхом голосування. При цьому кожен член виборчої комісії має право особисто оглянути виборчий бюлетень. На час огляду виборчого бюлетеня підрахунок інших виборчих бюлетенів припиняється.

27. Недійсними вважаються виборчі бюлетені:

- 1) на яких відсутня печатка цієї дільничної виборчої комісії;
- 2) на яких не зазначено прізвище та відсутній підпис члена дільничної виборчої комісії, який його видав;
- 3) на яких зроблено більш як одну позначку;
- 4) на яких не поставлено жодної позначки;
- 5) в яких не відірвано контрольний талон;
- 6) з яких неможливо з інших причин установити зміст волевиявлення виборця;

7) до яких не внесено зміни, передбачені у частинах чотирнадцятій, п'ятнадцятій статті 67 цього Закону, або внесено зміни невідповідно до такого рішення.

28. У разі виникнення сумнівів щодо дійсності виборчого бюлетеня питання вирішується дільничною виборчою комісією шляхом голосування. При цьому кожен член дільничної виборчої комісії має право особисто оглянути виборчий бюлетень. На час огляду виборчого бюлетеня підрахунок інших виборчих бюлетенів припиняється.

29. Недійсні виборчі бюлетені підраховуються окремо з кожних місцевих виборів та по кожному виборчому округу. Кожна з цих кількостей оголошується і заноситься до відповідного протоколу про підрахунок голосів виборців на виборчій дільниці. Недійсні виборчі бюлетені запаковуються окремо з кожних місцевих виборів та по кожному виборчому округу. На пакетах робляться написи «Недійсні виборчі бюлетені багатомандатного виборчого округу по виборах депутатів», «Недійсні виборчі бюлетені одномандатного виборчого округу по виборах депутатів» (для одномандатного, одномандатного мажоритарного виборчих округів), «Недійсні виборчі бюлетені по виборах сільського, селищного, міського голови», зазначаються назва місцевих виборів, позначення та/або номер виборчого округу, номер виборчої дільниці, кількість запакованих недійсних виборчих бюлетенів у відповідному виборчому окрузі, дата і час пакування, ставляться підписи присутніх членів дільничної виборчої комісії та печатка комісії.

30. Дільнична виборча комісія підраховує кількість голосів виборців, поданих за кандидатів у депутати у багатомандатному виборчому окрузі, включених до виборчого списку кожної місцевої організації партії, а також кількість голосів виборців, які не підтримали кандидатів у депутати в багатомандатному виборчому окрузі, включених до виборчого списку, від жодної місцевої організації партії. Під час підрахунку голосів кожен член комісії має право перевірити або перерахувати відповідні виборчі бюлетені. Результати підрахунку голосів виборців на виборчій дільниці у багатомандатному виборчому окрузі оголошуються і заносяться до протоколу про підрахунок голосів виборців на виборчій дільниці у багатомандатному виборчому окрузі.

31. Дільнична виборча комісія зобов'язана при підрахунку голосів виборців на виборчій дільниці у багатомандатному виборчому окрузі перевірити, чи дорівнює кількість виборців, які взяли участь у голосуванні на виборчій дільниці в цьому виборчому окрузі, сумі кількостей недійсних виборчих бюлетенів на виборчій дільниці в цьому виборчому окрузі та виборчих бюлетенів, голоси в яких подані за кандидатів у депутати від кожної місцевої організації партії, та кількості виборчих бюлетенів, у яких виборці не підтримали кандидатів у депутати від жодної місцевої організації партії. У разі невідповідності цих даних дільнична виборча комісія складає акт із зазначенням установленого рішенням дільничної виборчої комісії причини такої розбіжності, який підписується присутніми членами дільничної виборчої комісії. Цей акт мають право підписати присутні кандидати в депутати, які балотуються у багатомандатному виборчому окрузі, уповноважені особи місцевої організації партії, офіційні спостерігачі від місцевої організації партії. Підписи засвідчуються печаткою цієї виборчої комісії.

32. Виборчі бюлетені з голосами виборців у багатомандатному виборчому окрузі, поданими за кандидатів від кожної місцевої організації партії, та виборчі бюлетені, в яких виборці не підтримали кандидатів у депутати від жодної місцевої організації партії, запаковуються окремо. На пакетах зазначаються відповідна назва місцевої організації партії, напис «Не підтримали кандидатів у депутати від жодної місцевої організації політичної партії», назва місцевих виборів, назва багатомандатного виборчого округу, номер виборчої дільниці, назва виборчих бюлетенів, кількість запакованих виборчих бюлетенів, дата і час пакування, ставляться підписи присутніх членів дільничної виборчої комісії та печатка комісії.

33. Дільнична виборча комісія підраховує кількість голосів виборців, поданих за кожного кандидата в депутати в одномандатному, одномандатному мажоритарному виборчому окрузі, кандидата на посаду сільського, селищного, міського голови, а також кількість голосів виборців, які не підтримали жодного відповідного кандидата в цьому виборчому окрузі. Під час підрахунку голосів виборців кожен член дільничної виборчої комісії має право перевірити або перерахувати відповідні виборчі бюлетені. Результати підрахунку голосів виборців за кандидатів у депутати у одномандатному, одномандатному мажоритарному виборчому окрузі, кандидатів на посаду сільського, селищного, міського голови, кандидата на посаду сільського, селищного, міського голови на виборчій дільниці оголошуються і заносяться до протоколу про підрахунок голосів виборців на виборчій дільниці у відповідному виборчому окрузі.

34. Дільнична виборча комісія при підрахунку голосів виборців на виборчій дільниці, поданих за кандидатів у депутати в одномандатному, одномандатному мажоритарному виборчому окрузі, за кандидатів на посаду сільського, селищного, міського голови, зобов'язана перевірити, чи дорівнює кількість виборців, які взяли участь у голосуванні, сумі кількості недійсних виборчих бюлетенів, виборчих бюлетенів, голоси в яких подані за кандидатів в одномандатному, одномандатному мажоритарному виборчому окрузі, виборчих бюлетенів, у яких виборці не підтримали жодного кандидата. В разі невідповідності цих даних дільнична виборча комісія складає акт із зазначенням установленого рішенням дільничної виборчої комісії причини такої розбіжності, який підписується членами дільничної виборчої комісії. Цей акт мають право також підписати

присутні кандидати в депутати, які балотуються у одномандатному, одномандатному мажоритарному виборчому окрузі, кандидати на посаду сільського, селищного, міського голови, їх довірені особи та їх офіційні спостерігачі. Підписи засвідчуються печаткою комісії.

35. Після підрахунку голосів виборців на виборчій дільниці, поданих за кандидатів у депутати в одномандатному, одномандатному мажоритарному виборчому окрузі, кандидатів на посаду сільського, селищного, міського голови, виборчі бюлетені з голосами виборців, поданими за кожного кандидата, та виборчі бюлетені, в яких виборці не підтримали жодного кандидата, запаковуються окремо. На пакетах відповідно зазначаються прізвище та ініціали кандидата та написи «Не підтримали жодного кандидата у депутати в одномандатному виборчому окрузі» (для одномандатного, одномандатного мажоритарного виборчих округів) та «Не підтримали жодного кандидата на посаду сільського голови» або «Не підтримали жодного кандидата на посаду селищного голови», або «Не підтримали жодного кандидата на посаду міського голови», назва виборів, позначення та/або номер округу, номер виборчої дільниці, кількість запакованих виборчих бюлетенів, дата і час пакування, ставляться підписи присутніх членів дільничної виборчої комісії та печатка комісії.

Стаття 72. Протоколи дільничної виборчої комісії про підрахунок голосів виборців

1. Дільнична виборча комісія на своєму засіданні складає протокол про підрахунок голосів виборців з кожних місцевих виборів по кожному виборчому округу, по якому проводиться голосування на виборчій дільниці. Форма бланка протоколу дільничної виборчої комісії про підрахунок голосів виборців на виборчій дільниці затверджується Центральною виборчою комісією не пізніш як за тридцять днів до дня виборів. Бланки протоколів дільничних виборчих комісій про підрахунок голосів виборців з кожних місцевих виборів по кожному виборчому округу виготовляються відповідною територіальною виборчою комісією для кожної виборчої дільниці у кількості примірників, визначеній відповідною територіальною виборчою комісією, в порядку та строки, визначені статтею 67 цього Закону для виготовлення виборчих бюлетенів. Бланки протоколу дільничної виборчої комісії про підрахунок голосів виборців на виборчій дільниці передаються виборчим комісіям разом із виборчими бюлетенями в порядку та строки, визначені статтею 67 цього Закону.

2. До протоколу дільничної виборчої комісії про підрахунок голосів виборців на виборчій дільниці, поданих за кандидата на посаду сільського, селищного, міського голови, прописом та цифрами заносяться:

- 1) кількість виборчих бюлетенів для голосування у виборчому окрузі, одержаних дільничною виборчою комісією;
- 2) кількість виборців, внесених до списку виборців на виборчій дільниці;
- 3) кількість невикористаних виборчих бюлетенів;
- 4) кількість виборців, які отримали виборчі бюлетені;
- 5) кількість виборців, які взяли участь у голосуванні;
- 6) кількість виборчих бюлетенів, визнаних недійсними;
- 7) кількість голосів виборців, поданих за кожного кандидата;
- 8) кількість виборців, які не підтримали жодного з кандидатів.

3. До протоколу дільничної виборчої комісії про підрахунок голосів виборців на виборчій дільниці, поданих за кандидата в депутати відповідно у одномандатному, одномандатному мажоритарному виборчому окрузі прописом та цифрами заносяться:

- 1) кількість виборчих бюлетенів для голосування відповідно в одномандатному, одномандатному мажоритарному виборчому окрузі, одержаних дільничною виборчою комісією;
- 2) кількість виборців, внесених до списку виборців на виборчій дільниці;
- 3) кількість невикористаних виборчих бюлетенів;
- 4) кількість виборців, які отримали виборчі бюлетені;
- 5) кількість виборців, які взяли участь у голосуванні;
- 6) кількість виборчих бюлетенів, визнаних недійсними;
- 7) кількість голосів виборців, поданих за кожного кандидата;
- 8) кількість виборців, які не підтримали жодного з кандидатів.

4. До протоколу дільничної виборчої комісії про підрахунок голосів виборців на виборчій дільниці, поданих за кандидатів у депутати в багатомандатному виборчому окрузі, прописом та цифрами заносяться:

- 1) кількість виборчих бюлетенів для голосування в багатомандатному виборчому окрузі, одержаних дільничною виборчою комісією;
- 2) кількість виборців, внесених до списку виборців на виборчій дільниці;
- 3) кількість невикористаних виборчих бюлетенів;
- 4) кількість виборців, які отримали виборчі бюлетені;
- 5) кількість виборців, які взяли участь у голосуванні;
- 6) кількість виборчих бюлетенів, визнаних недійсними;
- 7) кількість голосів виборців, поданих за кандидатів у депутати по багатомандатному виборчому округу від кожної місцевої організації партії;
- 8) кількість виборців, які не підтримали кандидатів у депутати по багатомандатному виборчому округу від жодної місцевої організації партії.

5. Протокол про підрахунок голосів виборців з кожних місцевих виборів по кожному виборчому округу, по якому проводиться голосування на виборчій дільниці, складається дільничною виборчою комісією у кількості примірників, яка на чотири більша, ніж кількість осіб, які входять до складу дільничної виборчої комісії. Примірники протоколу нумеруються і мають однакову юридичну силу. У протоколі про підрахунок голосів виборців на виборчій дільниці зазначаються дата і час (година і хвилини) його підписання членами дільничної виборчої комісії. Кожен примірник протоколу підписується головою, заступником голови, секретарем та іншими членами дільничної виборчої комісії, які присутні на засіданні виборчої комісії. Член дільничної виборчої комісії, присутній на засіданні дільничної виборчої комісії, зобов'язаний підписати протокол про підрахунок голосів виборців на виборчій дільниці. В разі незгоди з результатами підрахунку голосів, зафіксованими у протоколі комісії, член комісії підписує протокол із приміткою «З окремою думкою». Письмовий виклад окремої думки додається до відповідного протоколу про підрахунок голосів виборців на виборчій дільниці. В разі відсутності підпису члена дільничної виборчої комісії у протоколі підрахунку голосів виборців на виборчій дільниці проти його прізвища зазначається причина відсутності підпису. Цей протокол підписується та засвідчується печаткою дільничної виборчої комісії лише після його остаточного заповнення. Перший і другий примірники протоколу про підрахунок голосів виборців на виборчій дільниці мають право також підписати кандидати в депутати, кандидати на посади сільського, селищного, міського голови, довірені особи кандидатів, уповноважені особи місцевих організацій партій, офіційні спостерігачі, які були присутні на засіданні дільничної виборчої комісії при підрахунку голосів виборців.

Непідписання або відмова від підписання протоколу окремими членами комісії не має правових наслідків для дійсності протоколу.

6. Забороняються заповнення протоколів про підрахунок голосів виборців на виборчій дільниці олівцем, а також внесення до них без відповідного рішення дільничної виборчої комісії будь-яких виправлень.

7. Якщо після підписання протоколу про підрахунок голосів виборців на виборчій дільниці дільнична виборча комісія виявила в ньому неточності (описку чи помилку у цифрах), вона на своєму засіданні розглядає питання про внесення змін до нього шляхом складення нового протоколу, на якому робиться позначка «Уточнений».

8. Кандидатам у депутати, кандидатам на посаду сільського, селищного, міського голови, довіреним особам кандидатів, представникам та уповноваженим особам місцевих організацій партій, офіційним спостерігачам, які були присутні на засіданні дільничної виборчої комісії при підрахунку голосів виборців, на їх прохання невідкладно видаються копії протоколу про підрахунок голосів виборців з відповідних місцевих виборів по відповідному виборчому округу, в тому числі з позначкою «Уточнений», засвідчені підписами голови і секретаря дільнич-

ної виборчої комісії та печаткою виборчої комісії, з розрахунку не більш як по одній копії кожного протоколу для кожної місцевої організації партії, яка висунула кандидатів у депутати в багатомандатному виборчому окрузі, кожного кандидата в депутати в одномандатному, одномандатному мажоритарному виборчому окрузі, кандидата на посаду сільського, селищного, міського голови. При видачу копій протоколу про підрахунок голосів виборців на виборчій дільниці, поданих на відповідних місцевих виборах у відповідному виборчому окрузі, складається акт за формою, встановленою Центральною виборчою комісією. В акті зазначаються перелік осіб, які одержали копії відповідного протоколу, номер примірника, дата та час одержання цих копій і проставляються підписи цих осіб. Акт підписується головою та секретарем дільничної виборчої комісії і засвідчується печаткою дільничної виборчої комісії.

9. Перший і другий примірники протоколу дільничної виборчої комісії про підрахунок голосів виборців на виборчій дільниці з відповідних місцевих виборів у відповідному виборчому окрузі, а за наявності — і відповідні примірники протоколу з позначкою «Уточнений», акт про видачу копій протоколу, складений відповідно до частини восьмої цієї статті, запаковуються. На пакеті робиться напис «Протокол про підрахунок голосів» та зазначаються назва відповідних виборів, позначення та/або номер виборчого округу, номер виборчої дільниці, дата і час пакування, ставляться підписи усіх присутніх членів дільничної виборчої комісії та печатка дільничної виборчої комісії. Третій примірник протоколу дільничної виборчої комісії про підрахунок голосів виборців на виборчій дільниці, поданих на відповідних місцевих виборах у відповідному виборчому окрузі, а також протокол з поміткою «Уточнений» зберігається у секретаря дільничної виборчої комісії, четвертий примірник зазначеного протоколу (протоколу з поміткою «Уточнений») невідкладно вивішується для загального ознайомлення у приміщенні дільничної виборчої комісії, а решта по одному примірнику зазначеного протоколу (протоколу з поміткою «Уточнений») видається членам дільничної виборчої комісії.

10. Після складення у порядку, визначеному цією статтею, протоколів з кожних місцевих виборів по кожному виборчому округу пакети з протоколами дільничної виборчої комісії про підрахунок голосів виборців на виборчій дільниці з кожних місцевих виборів по кожному виборчому округу, пакети з виборчими бюлетенями, контрольними талонами, предметами, а також, за наявності, окремими думками членів виборчої комісії, викладеними у письмовій формі, актами, заявами, скаргами та рішеннями, прийнятими виборчою комісією, невідкладно доставляються членами дільничної виборчої комісії до відповідної територіальної виборчої комісії у порядку, визначеному статтею 74 цього Закону. Список виборців для місцевих виборів додається до виборчої документації по виборах депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим, обласної ради, Київської, Севастопольської міської ради.

Стаття 73. Визнання дільничною виборчою комісією голосування на виборчій дільниці недійсним

1. Дільнична виборча комісія приймає рішення про визнання голосування на виборчій дільниці недійсним у разі встановлення нею порушень вимог цього Закону, внаслідок яких неможливо достовірно встановити результати волевиявлення виборців, лише за таких обставин:

1) виявлення фактів незаконного голосування (вкидання виборчого бюлетеня до виборчої скриньки за виборця іншою особою, крім випадків, передбачених цим Законом; голосування особами, які не мають права голосу; голосування особами, які не включені до списку виборців на виборчій дільниці або включені до нього безпідставно; голосування виборцем більше одного разу) у кількості, що перевищує десять відсотків від кількості виборців, які отримали виборчі бюлетені на виборчій дільниці;

2) знищення або пошкодження виборчої скриньки (скриньок), що унеможливило встановлення змісту виборчих бюлетенів, якщо кількість цих бюлетенів перевищує десять відсотків кількості виборців, які отримали виборчі бюлетені на виборчій дільниці;

3) виявлення у виборчих скриньках виборчих бюлетенів у кількості, що перевищує більш як на десять відсотків кількість виборців, які отримали бюлетені на виборчій дільниці.

2. У кожному випадку виявлення обставин, зазначених у частині першій цієї статті, дільнична виборча комісія складає відповідний акт, який підписується всіма присутніми членами дільничної виборчої комісії та засвідчується печаткою виборчої комісії. Такий акт (акти) є підставою для розгляду дільничною виборчою комісією питання про визнання голосування на виборчій дільниці недійсним.

3. У разі прийняття рішення про визнання голосування на виборчій дільниці недійсним протокол дільничної виборчої комісії про підрахунок голосів виборців на виборчій дільниці за кандидатів на посаду сільського, селищного, міського голови повинен містити лише відомості, зазначені у пунктах 1-6 частини другої статті 72 цього Закону, а за кандидатів у депутати в одномандатному, одномандатному мажоритарному виборчому окрузі — відомості, зазначені у пунктах 1-6 частини третьої статті 72 цього Закону.

4. У разі прийняття рішення про визнання голосування на виборчій дільниці недійсним протокол дільничної виборчої комісії про підрахунок голосів виборців на виборчій дільниці, поданих за кандидатів у депутати в багатомандатному виборчому окрузі, повинен містити лише відомості, зазначені у пунктах 1-6 частини четвертої статті 72 цього Закону.

5. Виборчі бюлетені запаковуються в пакети. На пакетах робиться напис «Виборчі бюлетені», зазначаються назва місцевих виборів, позначення та/або номер виборчого округу, номер виборчої дільниці, кількість запакованих виборчих бюлетенів, дата і час пакування, ставляться підписи присутніх членів дільничної виборчої комісії та печатка комісії.

6. Рішення дільничної виборчої комісії про визнання голосування на виборчій дільниці недійсним та акт (акти), на підставі якого (яких) прийнято це рішення, додаються до першого примірника протоколу про підрахунок голосів виборців на виборчій дільниці у відповідних виборчих округах.

Стаття 74. Порядок транспортування і передачі документів до територіальної виборчої комісії

1. Транспортування виборчих документів до відповідної територіальної виборчої комісії здійснюється за рішенням відповідної дільничної, територіальної виборчої комісії трьома членами цієї виборчої комісії (в разі неможливості — двома) — представниками трьох (відповідно двох) місцевих організацій різних партій. При транспортуванні виборчих документів членами дільничної, територіальної виборчої комісії їх супроводжує працівник органів внутрішніх справ України, який повинен забезпечити охорону при транспортуванні. За своїм бажанням інші члени дільничної, територіальної виборчої комісії, не зайняті у транспортуванні виборчих документів, кандидати в депутати, кандидати на посади сільського, селищного, міського голови, довірені особи кандидатів, представники та уповноважені особи місцевих організацій партій, офіційні спостерігачі — суб'єкти відповідного виборчого процесу можуть супроводжувати транспортування документів. Супроводження транспортування виборчих документів іншими особами забороняється. Під час транспортування виборчих документів забороняється розпечатувати пакети з виборчими бюлетенями та іншою виборчою документацією.

2. Протоколи про підрахунок голосів виборців на виборчій дільниці, протоколи про підсумки голосування у відповідному виборчому окрузі та інші документи дільничної, територіальної виборчої комісії передаються відповідній територіальній виборчій комісії на її засіданні.

Стаття 75. Встановлення підсумків голосування

1. Протоколи та інші виборчі документи дільничних виборчих комісій, територіальних виборчих комісій приймаються і розглядаються на засіданні відповідної територіальної виборчої комісії.

2. Засідання територіальної виборчої комісії починається з моменту надходження перших протоколів про підрахунок голосів виборців на виборчій дільниці або протоколів про підсумки голосування у відповідному виборчому окрузі та інших виборчих документів дільничної, територіальної виборчої комісії і продовжується безперервно до встановлення підсумків голосування та (або) результатів відповідних місцевих виборів.

3. У разі відповідності протоколів дільничної виборчої комі-

ПРОДОВЖЕННЯ НА 20—22-Й СТОР.

ПОЧАТОК НА 7—19-Й СТОР.

сії про підрахунок голосів виборців на виборчих дільницях у відповідному виборчому окрузі з відповідних місцевих виборів, протоколів відповідних територіальних виборчих комісій про підсумки голосування у відповідному виборчому окрузі з відповідних місцевих виборів вимогам цього Закону занесені до них відомості оголошуються.

4. У разі виявлення у протоколі дільничної виборчої комісії про підрахунок голосів виборців на виборчій дільниці у відповідному виборчому окрузі з відповідних місцевих виборів, у протоколі територіальної виборчої комісії про підсумки голосування у відповідному виборчому окрузі з відповідних місцевих виборів виправлень, помилок, неточностей територіальна виборча комісія своїм рішенням може зобов'язати відповідно дільничну, територіальну виборчу комісію внести зміни до цього протоколу шляхом складання протоколу з позначкою «Уточнений». Під час розгляду цього питання дільничною, територіальною виборчою комісією відповідні примірники протоколів про підрахунок голосів виборців на виборчій дільниці, протоколів відповідних територіальних виборчих комісій про підсумки голосування у відповідному виборчому окрузі з відповідних місцевих виборів та додані до них документи зберігаються в територіальній виборчій комісії, яка відповідно до частини першої цієї статті прийняла такі протоколи.

5. Дільнична, територіальна виборча комісія зобов'язана у строк, визначений відповідною територіальною виборчою комісією, розглянути питання про внесення змін до протоколу. Після цього протокол з позначкою «Уточнений» негайно транспортується і передається відповідній територіальній виборчій комісії в порядку, встановленому статтею 74 цього Закону.

6. За наявності відповідно оформлених актів, складених уповноваженими особами місцевої організації партії, довіреними особами кандидатів та офіційними спостерігачами — суб'єктами відповідного виборчого процесу, про порушення вимог цього Закону під час проведення голосування та (або) підрахунку голосів виборців на виборчій дільниці, що дозволяє територіальній виборчій комісії поставити під сумнів результати підрахунку голосів виборців на цій дільниці, територіальна виборча комісія може прийняти рішення про проведення повторного підрахунку голосів виборців.

7. У разі наявності акта або письмової заяви про порушення вимог цього Закону під час транспортування протоколу про підрахунок голосів виборців на виборчій дільниці та інших виборчих документів до територіальної виборчої комісії територіальна виборча комісія може, а в разі наявних ознак розпечатування запечатаних документів зобов'язана прийняти рішення про повторний підрахунок голосів виборців на цій дільниці.

8. Протоколи та інші виборчі документи дільничної виборчої комісії до проведення територіальною виборчою комісією повторного підрахунку голосів виборців на виборчій дільниці зберігаються у приміщенні для засідання відповідної територіальної виборчої комісії.

9. Повторний підрахунок голосів виборців на виборчих дільницях у відповідному виборчому окрузі з відповідних місцевих виборів здійснюється територіальною виборчою комісією, яка прийняла рішення про повторний підрахунок голосів, з обов'язковою участю членів дільничної виборчої комісії, які передають виборчу документацію, після розгляду і прийняття протоколів та інших виборчих документів від усіх дільничних виборчих комісій. У повторному підрахунку голосів виборців на виборчій дільниці територіальною виборчою комісією мають право брати участь усі члени цієї дільничної виборчої комісії і можуть бути присутніми уповноважені особи місцевих організацій партій, довірені особи кандидатів, офіційні спостерігачі — суб'єкти відповідного виборчого процесу.

10. Територіальна виборча комісія в разі повторного підрахунку нею голосів виборців на відповідній виборчій дільниці складає протокол про повторний підрахунок голосів виборців на виборчій дільниці у відповідному виборчому окрузі з відповідних місцевих виборів за формою, встановленою Центральною виборчою комісією.

11. Протокол про повторний підрахунок голосів виборців на виборчій дільниці у відповідному виборчому окрузі з відповідних місцевих виборів складається територіальною виборчою комісією у чотирьох примірниках. Примірники протоколів нумеруються і мають однакову юридичну силу. Цей протокол підписується присутніми членами територіальної виборчої комісії та членами дільничної виборчої комісії, які брали участь у повторному підрахунку голосів виборців, і засвідчується печаткою територіальної виборчої комісії. Відомості, занесені до протоколу, оголошуються. Непідписання протоколу окремими членами виборчої комісії не має правових наслідків для дійсності протоколу.

12. У разі виявлення територіальною виборчою комісією на відповідній виборчій дільниці обставин, зазначених у частині сьомій цієї статті, територіальна виборча комісія може прийняти рішення про визнання голосування на виборчій дільниці недійсним. У цьому випадку протокол про повторний підрахунок голосів виборців на виборчій дільниці у відповідному виборчому окрузі з відповідних місцевих виборів складається виборчою комісією у порядку, визначеному частиною одинадцятою цієї статті.

13. Перший примірник протоколу територіальної виборчої комісії про повторний підрахунок голосів виборців на відповідній виборчій дільниці разом із протоколом дільничної виборчої комісії про підрахунок голосів виборців на цій дільниці, рішенням територіальної виборчої комісії про визнання голосування на виборчій дільниці недійсним додаються до протоколу територіальної виборчої комісії про підсумки голосування у відповідному виборчому окрузі. Другий примірник цього протоколу зберігається у секретаря територіальної виборчої комісії, третій — передається дільничній виборчій комісії, четвертий — відразу вивішується для загального ознайомлення у приміщенні територіальної виборчої комісії. Копії кожного з протоколів видаються членам територіальної виборчої комісії. Відомості, занесені до протоколу територіальної виборчої комісії про повторний підрахунок голосів виборців на відповідній виборчій дільниці у відповідному виборчому окрузі з відповідних місцевих виборів, оголошуються.

14. Територіальна виборча комісія після прийняття і розгляду протоколів (в тому числі з позначками «Уточнений») дільничних, територіальних виборчих комісій відповідно про підрахунок голосів виборців на відповідних виборчих дільницях, про підсумки голосування у відповідних виборчих округах з відповідних місцевих виборів, на підставі цих протоколів, а в разі повторного підрахунку голосів виборців — протоколів територіальної виборчої комісії про повторний підрахунок голосів виборців на відповідній виборчій дільниці встановлює та заносить до протоколу про підсумки голосування окремо по кожному виборчому округу з відповідних місцевих виборів такі відомості:

- 1) кількість виборчих бюлетенів, одержаних дільничними виборчими комісіями;
- 2) кількість виборців, включених до списків виборців на виборчих дільницях;
- 3) кількість невикористаних виборчих бюлетенів;
- 4) кількість виборців, які отримали виборчі бюлетені;
- 5) кількість виборців, які взяли участь у голосуванні;
- 6) кількість виборчих бюлетенів, визнаних недійсними.

15. До протоколу територіальної виборчої комісії про підсумки голосування у відповідному одномандатному, одномандатному мажоритарному виборчому окрузі з відповідних місцевих виборів, крім відомостей, зазначених у частині чотирнадцятій цієї статті, цифрами і прописом заносяться:

- 1) кількість голосів виборців, поданих за кожного кандидата в депутати в одномандатному, одномандатному мажоритарному виборчому окрузі, за кожного кандидата на посаду сільського, селищного, міського голови;
- 2) кількість голосів виборців, які не підтримали жодного кандидата в депутати в одномандатному, одномандатному мажоритарному виборчому окрузі, жодного кандидата на посаду сільського, селищного, міського голови.

16. До протоколу територіальної виборчої комісії про підсумки голосування в багатомандатному виборчому окрузі з відповідних місцевих виборів, крім відомостей, зазначених у частині чотирнадцятій цієї статті, цифрами і прописом заносяться:

- 1) кількість голосів виборців, поданих за кандидатів у депу-

тати у багатомандатному виборчому окрузі, включених до виборчого списку кандидатів у депутати від кожної місцевої організації партії;

- 2) кількість виборців, які не підтримали кандидатів у депутати у багатомандатному виборчому окрузі від жодної місцевої організації партії.

17. Протокол територіальної виборчої комісії про підсумки голосування у відповідному виборчому територіальному окрузі містить відомості, зазначені у частині чотирнадцятій цієї статті, і відомості, зазначені відповідно у частинах п'ятнадцятій або шістнадцятій цієї статті.

18. Протоколи про підсумки голосування у відповідних виборчих округах складаються територіальною виборчою комісією у кількості примірників, що на три більша, ніж кількість осіб, які входять до складу територіальної виборчої комісії. Примірники протоколів нумеруються і мають однакову юридичну силу.

У протоколі про підсумки голосування зазначаються дата і час (година і хвилини) його підписання членами територіальної виборчої комісії. Кожен примірник протоколу підписується головою, заступником голови, секретарем та іншими членами територіальної виборчої комісії, які присутні на засіданні виборчої комісії. Член територіальної виборчої комісії, присутній на засіданні комісії, зобов'язаний підписати протокол про підсумки голосування. В разі своєї незгоди з установленими підсумками голосування, зафіксованими у протоколі про підсумки голосування, член комісії підписує протокол із приміткою «З окремою думкою». Письмовий виклад окремої думки додається до відповідного протоколу про підсумки голосування. В разі відсутності підпису члена територіальної виборчої комісії у протоколі про підсумки голосування проти його прізвища зазначається причина відсутності підпису. Протокол підписується та засвідчується печаткою територіальної виборчої комісії лише після його остаточного заповнення. Перший і другий примірники протоколу про підсумки голосування з відповідних місцевих виборів також мають право підписати кандидати в депутати, кандидати на посаду сільського, селищного, міського голови, довірені особи кандидатів, уповноважені особи місцевих організацій партій, офіційні спостерігачі — суб'єкти відповідного виборчого процесу, які були присутні на засіданні територіальної виборчої комісії при встановленні підсумків голосування. Непідписання протоколу окремими членами виборчої комісії не має правових наслідків для дійсності протоколу.

19. Забороняються заповнення протоколів територіальної виборчої комісії про підсумки голосування у відповідних виборчих округах олівцем, внесення до них без відповідного рішення комісії будь-яких виправлень.

20. Якщо після підписання протоколу про підсумки голосування у відповідному виборчому окрузі територіальна виборча комісія виявила в ньому неточності (описку чи помилку у цифрах), вона на своєму засіданні розглядає питання про внесення змін до протоколу шляхом складання нового протоколу, на якому робиться позначка «Уточнений».

21. Перший примірник протоколу територіальної виборчої комісії про підсумки голосування з відповідних місцевих виборів по відповідному виборчому округу, а за наявності — і відповідний примірник протоколу з позначкою «Уточнений» запковуються. На пакеті робиться напис «Протокол про підсумки голосування» та зазначаються назва відповідних виборів, позначення та/або номер виборчого округу, дата і час пакування, ставляться підписи усіх присутніх членів територіальної виборчої комісії та печатка територіальної виборчої комісії. Другий примірник протоколу територіальної виборчої комісії про підсумки голосування з відповідних місцевих виборів по відповідному виборчому округу, а також протокол з позначкою «Уточнений» зберігаються у секретаря територіальної виборчої комісії, третій примірник зазначеного протоколу (протоколу з позначкою «Уточнений») невідкладно вивішується для загального ознайомлення у приміщенні територіальної виборчої комісії, а решта по одному примірнику зазначеного протоколу (протоколу з позначкою «Уточнений») видається членам територіальної виборчої комісії.

22. Встановлення підсумків голосування у виборчих округах по виборах депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим, обласних, районних, міських (у містах, де утворені районні у місті ради) рад здійснюється відповідною територіальною виборчою комісією в порядку та черговості, визначених частиною дванадцятою статті 71 цього Закону.

23. Перший примірник протоколу територіальної виборчої комісії про підсумки голосування у виборчих округах по виборах депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим, обласних, районних, міських (у містах, де утворені районні у місті ради) рад разом із відповідними бюлетенями, протоколами та актами дільничних виборчих комісій, списками виборців, рішеннями, прийнятими на підставі цих актів, і за наявності протоколами територіальної виборчої комісії про повторний підрахунок голосів виборців, поданих на відповідних місцевих виборах на відповідній виборчій дільниці, окремими думками членів територіальної виборчої комісії, викладеними у письмовій формі, заявами і скаргами та рішеннями, прийнятими виборчою комісією за результатами їх розгляду, територіальна виборча комісія транспортує до виборчої комісії Автономної Республіки Крим, відповідних обласних, районних, міських територіальних виборчих комісій. Другий примірник протоколу зберігається у секретаря територіальної виборчої комісії, третій — невідкладно вивішується для загального ознайомлення у приміщенні територіальної виборчої комісії, а решта по одному примірнику видається членам територіальної виборчої комісії.

Стаття 76. Встановлення результатів виборів депутатів у одномандатних виборчих округах, виборів сільського, селищного, міського голови

1. Сільська, селищна територіальна виборча комісія на підставі протоколів про підсумки голосування у відповідному одномандатному виборчому окрузі по виборах депутатів встановлює результати виборів у цьому окрузі, про що складає протокол. До протоколу про результати виборів у відповідному одномандатному виборчому окрузі з відповідних виборів депутатів заносяться прописом та цифрами такі відомості:

- 1) кількість виготовлених виборчих бюлетенів;
- 2) кількість виборчих бюлетенів, одержаних дільничними виборчими комісіями;
- 3) кількість виборців, включених до списків виборців на виборчих дільницях;
- 4) кількість невикористаних виборчих бюлетенів;
- 5) кількість виборців, які отримали виборчі бюлетені;
- 6) кількість виборців, які взяли участь у голосуванні;
- 7) кількість виборчих бюлетенів, визнаних недійсними;
- 8) кількість голосів виборців, поданих за кожного кандидата в депутати;
- 9) кількість голосів виборців, які не підтримали жодного кандидата в депутати;
- 10) прізвище, власне ім'я (усі власні імена) та по батькові (за наявності) кандидата у депутати, який набрав найбільшу кількість голосів виборців у відповідному виборчому окрузі.

2. Сільська, селищна територіальна виборча комісія на своєму засіданні на підставі складеного нею протоколу про результати виборів депутатів у одномандатному виборчому окрузі не пізніш як на п'ятий день з дня виборів приймає одне з рішень: про визнання депутата обраним у відповідному одномандатному виборчому окрузі, про призначення повторного голосування, про визнання виборів у відповідному одномандатному виборчому окрузі такими, що не відбулися.

3. Сільська, селищна, міська територіальна виборча комісія на підставі протоколу (протоколів, у тому числі з позначкою «Уточнений») про підсумки голосування в одномандатному виборчому окрузі по виборах сільського, селищного, міського голови встановлює результати виборів у цьому виборчому окрузі, про що складає протокол. До протоколу про результати виборів у відповідному одномандатному виборчому окрузі з відповідних виборів сільського, селищного, міського голови заносяться прописом та цифрами такі відомості:

- 1) кількість виготовлених виборчих бюлетенів;
- 2) кількість виборчих бюлетенів, одержаних дільничними виборчими комісіями;
- 3) кількість виборців, включених до списків виборців на виборчих дільницях;
- 4) кількість невикористаних виборчих бюлетенів;

- 5) кількість виборців, які отримали виборчі бюлетені;
- 6) кількість виборців, які взяли участь у голосуванні;
- 7) кількість виборчих бюлетенів, визнаних недійсними;
- 8) кількість голосів виборців, поданих за кожного кандидата на посаду сільського, селищного, міського голови;
- 9) кількість голосів виборців, які не підтримали жодного кандидата на посаду сільського, селищного, міського голови;
- 10) прізвище, власне ім'я (усі власні імена) та по батькові (за наявності) кандидата на посаду сільського, селищного, міського голови, який набрав найбільшу кількість голосів виборців у відповідному виборчому окрузі.

4. Сільська, селищна, міська територіальна виборча комісія на своєму засіданні на підставі складеного нею протоколу про результати виборів сільського, селищного, міського голови не пізніш як на п'ятий день з дня виборів приймає одне з рішень: про визнання сільського, селищного, міського голови обраним, про призначення повторного голосування, про визнання виборів відповідного сільського, селищного, міського голови такими, що не відбулися.

5. Обраним депутатом, сільським, селищним, міським головою вважається кандидат, який одержав більшість голосів виборців, які взяли участь у голосуванні, відносно інших кандидатів, які балотувалися в цьому виборчому окрузі.

6. Якщо найбільшу і водночас однакову кількість голосів виборців у виборчому окрузі набрали два або більше кандидатів, проводиться повторне голосування по цих кандидатурах.

7. Вибори у виборчому окрузі визнаються такими, що не відбулися, у зв'язку з настанням обставин, передбачених частиною другою статті 46 цього Закону.

8. Відомлення про результати голосування і підсумки виборів, обраного депутата, сільського, селищного, міського голови, із зазначенням прізвища, власного імені (усіх власних імен), по батькові (за наявності), дати народження, громадянства, партійності, посади, місця роботи (заняття), місця проживання депутата, сільського, селищного, міського голови, назви місцевої організації партії, від якої він обраний, не пізніш як на п'ятий день після проведення виборів публікуються у пресі або доводяться до відома населення в інший спосіб. Про результати голосування і підсумки виборів територіальна виборча комісія приймає відповідне рішення. Про результати виборів депутатів сільської, селищної ради, сільського, селищного, міського голови відповідна територіальна виборча комісія невідкладно надсилає повідомлення Центральної виборчої комісії за формою, встановленою Центральною виборчою комісією, та інформує відповідну раду — на її першому пленарному засіданні відповідно до Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні».

Стаття 77. Встановлення результатів виборів депутатів у багатомандатному виборчому окрузі, одномандатних мажоритарних виборчих округах

1. Виборча комісія Автономної Республіки Крим, обласна, районна, міська, районна у місті територіальна виборча комісія на своєму засіданні на підставі протоколів про підсумки голосування по виборах депутатів відповідної ради не пізніш як на п'ятий день з дня місцевих виборів встановлює результати виборів депутатів у багатомандатному виборчому окрузі, про що складає протокол про результати виборів. До протоколу про результати виборів у відповідному багатомандатному виборчому окрузі з відповідних місцевих виборів заносяться прописом та цифрами такі відомості:

- 1) кількість виготовлених виборчих бюлетенів;
- 2) кількість виборчих бюлетенів, одержаних дільничними виборчими комісіями;
- 3) кількість виборців, включених до списків виборців на виборчих дільницях;
- 4) кількість невикористаних виборчих бюлетенів;
- 5) кількість виборців, які отримали виборчі бюлетені;
- 6) кількість виборців, які взяли участь у голосуванні;
- 7) кількість виборчих бюлетенів, визнаних недійсними;
- 8) кількість голосів виборців, поданих за кандидатів у депутати у багатомандатному виборчому окрузі, включених до виборчого списку кандидатів у депутати від кожної місцевої організації партії;
- 9) кількість виборців, які не підтримали кандидатів у депутати у багатомандатному виборчому окрузі від жодної місцевої організації партії.

2. Кількість голосів виборців, необхідних для отримання одного депутатського мандата у відповідному багатомандатному виборчому окрузі (далі — виборча квота), обчислюється шляхом ділення сумарної кількості голосів виборців, поданих за кандидатів, включених до виборчих списків від місцевих організацій партій, що отримали три і більше відсотків голосів виборців, які взяли участь у голосуванні у відповідному багатомандатному виборчому окрузі, на число, що дорівнює половині депутатських мандатів у цьому виборчому окрузі.

3. Право на участь у розподілі депутатських мандатів у відповідному багатомандатному виборчому окрузі набувають кандидати в депутати, включені до виборчих списків від місцевих організацій партій, що отримали три і більше відсотків голосів виборців, за умови, що кількість цих голосів виборців дорівнює виборчій квоті або є більшою за виборчу квоту.

4. Кандидати в депутати, включені до виборчого списку від місцевої організації партії, за який подали свої голоси виборці у кількості, меншій, ніж виборча квота, права на участь у розподілі депутатських мандатів у відповідному багатомандатному виборчому окрузі не мають.

5. Депутатські мандати у багатомандатному виборчому окрузі між кандидатами у депутати, включеними до виборчих списків від місцевих організацій партій, які відповідно до частини третьої цієї статті мають право на участь у розподілі депутатських мандатів у цьому окрузі, розподіляються пропорційно до кількості голосів виборців, поданих за відповідний виборчий список від місцевої організації партії, у послідовності, визначеній частинами шостою, сьомою цієї статті.

6. Кількість голосів виборців, поданих за кандидатів у депутати, включених до виборчих списків від кожної місцевої організації партії, що набула право на участь у розподілі депутатських мандатів, ділиться на виборчу квоту. Ціла частина отриманого числа становить кількість депутатських мандатів, що отримали кандидати в депутати від цієї організації партії. Дробові залишки враховуються при розподілі решти депутатських мандатів, що залишаються після цього нерозподіленими.

7. Виборчі списки кандидатів у депутати від місцевої організації партії, які мають більш порівняно з іншими дробові залишки після ділення відповідно до частини шостої цієї статті, отримують по одному додатковому депутатському мандату, починаючи з виборчого списку, що має найбільший дробовий залишок. Якщо дробові залишки у двох чи більше виборчих списках однакові, першим додатковий депутатський мандат отримує той виборчий список, за кандидатів якого віддано більш кількість голосів виборців. Розподіл додаткових депутатських мандатів закінчується після вичерпання загальної кількості депутатських мандатів.

8. Результатом виборів депутатів у багатомандатному виборчому окрузі є визначення в порядку черговості у виборчих списках кандидатів у депутати від місцевих організацій партій осіб, обраних депутатами від місцевих організацій партій відповідно до кількості депутатських мандатів, отриманих виборчими списками від місцевих організацій партій.

У разі настання обставин, передбачених частиною другою статті 46 цього Закону, відповідна територіальна виборча комісія приймає рішення про визнання виборів у багатомандатному виборчому окрузі такими, що не відбулися.

9. Після встановлення кількості депутатських мандатів, отриманих виборчими списками від місцевих організацій партій, та визначення відповідно до вимог абзацу першого частини восьмої цієї статті осіб, обраних депутатами, територіальна виборча комісія у протоколі про результати виборів депутатів у відповідному багатомандатному виборчому окрузі з відповідних місцевих виборів також зазначає:

- 1) кількість депутатських мандатів, отриманих виборчими списками місцевих організацій партій;
- 2) прізвище, власне ім'я (усі власні імена) та по батькові (за наявності), рік народження, освіту, посаду, місце роботи (заняття), адресу місця проживання, партійність кожного обраного депутата.

10. Протокол територіальної виборчої комісії про результати виборів депутатів у багатомандатному виборчому окрузі

складається у двох примірниках, підписується головою, заступником голови, секретарем комісії та іншими членами комісії, присутніми на засіданні, і засвідчується печаткою територіальної виборчої комісії. До протоколу додаються, за наявності, висловлені у письмовій формі окремі думки членів територіальної виборчої комісії, заяви і скарги на порушення порядку встановлення результатів виборів територіальною виборчою комісією та рішення, які комісія прийняла в результаті їх розгляду. Перший примірник протоколу зберігається у територіальній виборчій комісії, другий — невідкладно вивішується для загального ознайомлення у приміщенні територіальної виборчої комісії. На прохання кандидатів у депутати, включених до виборчих списків, уповноважених осіб місцевих організацій партій, офіційних спостерігачів від місцевих організацій партій їм видаються копії протоколу. Непідписання протоколу окремими членами виборчої комісії не має правових наслідків для діяльності протоколу.

11. Виборча комісія Автономної Республіки Крим, обласна, районна, міська, районна у місті територіальна виборча комісія на підставі протоколів про підсумки голосування (в тому числі з позначкою «Уточнений») в одномандатному мажоритарному виборчому окрузі встановлює результати виборів у цьому виборчому окрузі, про що складає протокол. До протоколу про результати виборів у відповідному одномандатному мажоритарному виборчому окрузі з відповідних місцевих виборів заносяться прописом та цифрами такі відомості:

- 1) кількість виготовлених виборчих бюлетенів;
- 2) кількість виборчих бюлетенів, одержаних дільничними виборчими комісіями;
- 3) кількість виборців, включених до списків виборців на виборчих дільницях;
- 4) кількість невикористаних виборчих бюлетенів;
- 5) кількість виборців, які отримали виборчі бюлетені;
- 6) кількість виборців, які взяли участь у голосуванні;
- 7) кількість виборчих бюлетенів, визнаних недійсними;
- 8) кількість голосів виборців, поданих за кожного кандидата у депутати;
- 9) кількість голосів виборців, які не підтримали жодного кандидата у депутати;
- 10) прізвище, власне ім'я (усі власні імена) та по батькові (за наявності) кандидата у депутати, який набрав найбільшу кількість голосів виборців у відповідному виборчому окрузі.
12. Територіальна виборча комісія на своєму засіданні на підставі складеного нею протоколу про результати виборів депутатів у одномандатному мажоритарному виборчому окрузі не пізніш як на п'ятий день з дня виборів приймає одне з рішень про результати виборів: про визнання депутата обраним, про призначення повторного голосування, про визнання місцевих виборів у виборчому окрузі такими, що не відбулися.

Обраним депутатом вважається кандидат, який одержав більшість голосів виборців, які взяли участь у голосуванні, відносно інших кандидатів, які балотувалися в цьому виборчому окрузі.

Якщо найбільшу і водночас однакову кількість голосів по виборах у виборчому окрузі набрали два або більше кандидатів, проводиться повторне голосування по цих кандидатах.

13. Вибори в одномандатному мажоритарному виборчому окрузі визнаються такими, що не відбулися, в разі настання обставин, передбачених частиною другою статті 46 цього Закону.

14. У разі обрання одного з кандидатів, включеного до виборчого списку від місцевої організації партії, депутатом у багатомандатному виборчому окрузі та депутатом у одномандатному мажоритарному виборчому окрузі або сільським, селищним, міським головою такий кандидат вважається обраним відповідно депутатом у одномандатному мажоритарному виборчому окрузі або сільським, селищним, міським головою.

Кандидат у депутати, включений до виборчого списку від місцевої організації партії у багатомандатному виборчому окрузі, у разі обрання його депутатом у одномандатному мажоритарному виборчому окрузі або сільським, селищним, міським головою невідкладно після отримання рішення територіальної виборчої комісії про результати відповідних місцевих виборів повідомляє про своє обрання територіальну виборчу комісію, яка встановлює результати місцевих виборів по відповідному багатомандатному виборчому окрузі.

У такому разі відповідна територіальна виборча комісія протягом одного дня з дня отримання такого повідомлення або відповідного повідомлення Центральної виборчої комісії приймає рішення про визнання обраним депутатом наступного за черговістю кандидата в депутати у виборчому списку відповідної місцевої організації партії.

15. Про прийняте згідно з абзацом третім частини чотирнадцятої цієї статті рішення територіальна виборча комісія повідомляє відповідного кандидата у депутати наступного дня з дня прийняття такого рішення.

16. Повідомлення про результати голосування, список обраних депутатів у багатомандатному окрузі (в алфавітному порядку), обраного депутата в одномандатному мажоритарному виборчому окрузі із зазначенням прізвища, власного імені (усіх власних імен), по батькові (за наявності), дати народження, громадянства, партійності, посади, місця роботи (заняття), місця проживання депутата, назви місцевої організації партії, від якої він обраний, не пізніш як на п'ятий день після проведення виборів публікуються в пресі або доводяться до відома населення в інший спосіб. Про результати голосування і підсумки виборів територіальна виборча комісія приймає відповідні рішення. Про результати виборів депутатів територіальна виборча комісія невідкладно надсилає повідомлення Центральної виборчій комісії за формою, встановлену Центральною виборчою комісією, та інформує відповідну раду на її першому пленарному засіданні відповідно до Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні».

Стаття 78. Проведення повторного голосування

1. Територіальна виборча комісія приймає рішення про проведення в виборчому окрузі повторного голосування, якщо у цьому виборчому окрузі найбільшу і водночас однакову кількість голосів набрали два або більше кандидатів у депутати, кандидатів на посаду сільського, селищного, міського голови.

2. Про прийняте рішення щодо проведення повторного голосування територіальна виборча комісія не пізніш як на другий день після встановлення результатів виборів інформує відповідну раду та виборців.

3. Повторне голосування по кандидатах, зазначених у частині першій цієї статті, проводиться не пізніш як у двотижневий строк після дня виборів, у порядку, встановленому цим Законом.

4. Повторне голосування проводиться тим же виборчими комісіями, по тих же виборчих округах, виборчих дільницях, за тими ж списками виборців.

Стаття 79. Офіційне оприлюднення результатів виборів

1. Територіальна виборча комісія не пізніш як на п'ятий день з дня встановлення результатів виборів депутатів, сільського, селищного, міського голови оприлюднює результати місцевих виборів у відповідних місцевих друкованих засобах масової інформації.

Список обраних депутатів відповідної ради публікується із зазначенням в алфавітному порядку прізвища, власного імені (усіх власних імен) та по батькові (за наявності), року народження, освіти, посади, місця роботи (заняття), адреси місця проживання, партійності та назви місцевої організації партії, від яких обрано депутата (або позначки «Висунутий шляхом самовисування»).

У повідомленні про результати виборів та обраного сільського, селищного, міського голову зазначаються прізвище, власне ім'я (усі власні імена) та по батькові (за наявності), рік народження, освіта, посада, місце роботи (заняття), адреса місця проживання, партійність та назва місцевої організації партії, від якої обрано відповідного сільського, селищного, міського голову (або позначка «Висунутий шляхом самовисування»).

2. Офіційне оприлюднення територіальною виборчою комісією результатів виборів депутатів, сільських, селищних, міських голів є підставою для звільнення з роботи (посади), несумісної з посадою сільського, селищного, міського голови, та прийняття рішення про припинення дії іншого представницького мандата особи, обраної депутатом, сільським, селищним, міським головою.

Стаття 80. Реєстрація обраних депутатів, сільських, селищних, міських голів

1. Особа, обрана депутатом, сільським, селищним, міським головою, для її реєстрації, у разі наявності іншого представницького мандата, зобов'язана подати до територіальної виборчої комісії протягом 20 днів з дня офіційного оприлюднення результатів місцевих виборів копію зареєстрованої заяви про припинення дії іншого представницького мандата, поданої відповідно до Верховної Ради України, Верховної Ради Автономної Республіки Крим, місцевої ради. Особа, обрана сільським, селищним, міським головою, одночасно з копією заяви про припинення дії іншого представницького мандата подає документ про звільнення з роботи (посади), несумісної з посадою сільського, селищного, міського голови.

2. У разі звернення особи, обраної депутатом, сільським, селищним, міським головою, до територіальної виборчої комісії щодо наявності поважних причин, які перешкоджають виконанню вимог частини першої цієї статті, територіальна виборча комісія може прийняти рішення про визнання цих причин поважними і встановити інший строк виконання зазначених вимог або про відмову у визнанні цих причин поважними.

3. При отриманні документів, зазначених у частині першій цієї статті, територіальна виборча комісія приймає рішення про реєстрацію депутата, сільського, селищного, міського голови.

4. У разі невиконання без поважних причин особою, обраною депутатом у багатомандатному виборчому окрузі, у строки, зазначені у частинах першій і другій цієї статті, вимог частини першої цієї статті територіальна виборча комісія приймає рішення про визнання її такою, яка відмовилася від депутатського мандата, та визнає обраним депутатом наступного за черговістю кандидата в депутати у виборчому списку відповідної місцевої організації партії та реєструє його в установленому цим Законом порядку.

5. У разі обрання одного з кандидатів, включеного до виборчого списку від місцевої організації партії, депутатом у багатомандатному виборчому окрузі та депутатом у одномандатному мажоритарному виборчому окрузі або сільським, селищним, міським головою такий кандидат вважається обраним відповідно депутатом у одномандатному мажоритарному виборчому окрузі або сільським, селищним, міським головою.

В такому разі відповідна територіальна виборча комісія протягом одного дня з дня отримання такого повідомлення або відповідного повідомлення Центральної виборчої комісії приймає рішення про визнання обраним депутатом наступного за черговістю кандидата в депутати у виборчому списку відповідної місцевої організації партії та реєструє його в установленому цим Законом порядку.

6. Про прийняте згідно з частиною четвертою, абзацом другим частини п'ятої цієї статті рішення територіальна виборча комісія повідомляє відповідного кандидата у депутати наступного дня з дня прийняття такого рішення.

7. У разі невиконання без поважних причин та у строки, передбачені частинами першою та другою цієї статті, особою, обраною депутатом по одномандатному, одномандатному мажоритарному виборчому округу, вимог частини першої цієї статті територіальна виборча комісія приймає рішення про визнання особи такою, що відмовилася відповідно від депутатського мандата, та призначає повторні вибори відповідно до Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні».

У разі невиконання без поважних причин та у строки, передбачені частинами першою та другою цієї статті, особою, обраною кандидатом на посаду сільського, селищного, міського голови, вимог частини першої цієї статті територіальна виборча комісія приймає рішення про визнання особи такою, що відмовилася відповідно від посади сільського, селищного, міського голови, та призначає повторні вибори відповідно до Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні».

Розділ XI. ЗАМІЩЕННЯ ДЕПУТАТІВ, ПОЗАЧЕРГОВІ, ПОВТОРНІ, ПРОМІЖНІ ТА ПЕРШІ ВИБОРИ

Стаття 81. Заміщення депутатів та проміжні вибори депутатів

1. У разі коли депутат, який обирався в багатомандатному виборчому окрузі, достроково припинив повноваження або його повноваження достроково припинені на підставах і в порядку, передбачених Конституцією та законами України, за рішенням територіальної виборчої комісії обраним депутатом визнається наступний за черговістю кандидат у депутати у виборчому списку місцевої організації партії. Якщо черговість для отримання депутатського мандата вичерпана, депутатський мандат залишається вакантним до проведення чергових або позачергових виборів.

2. Реєстрація особи, обраної депутатом відповідно до частини першої цієї статті, та видання їй тимчасового посвідчення депутата здійснюються територіальною виборчою комісією з дотриманням порядку, передбаченого статтею 80 цього Закону.

3. Проміжні вибори депутата в одномандатних, одномандатних мажоритарних виборчих округах проводяться у порядку та строки, передбачені цим Законом. У разі дострокового припинення повноважень депутата менш як за шість місяців до закінчення строку повноважень діючого складу відповідної місцевої ради вибори депутата замість того, повноваження якого були достроково припинені, за рішенням відповідної ради можуть не проводитися.

Стаття 82. Проведення повторних місцевих виборів депутатів (депутата), сільських, селищних, міських голів

1. Рішення про призначення повторних виборів депутатів (депутата) у відповідному багатомандатному, одномандатному, одномандатному мажоритарному виборчому окрузі приймається територіальною виборчою комісією не пізніш як у десятиденний строк з дня прийняття рішення про визнання відповідних виборів депутатів у цьому виборчому окрузі такими, що не відбулися, чи в разі визнання особи такою, яка відмовилася від депутатського мандата в відповідному одномандатному, одномандатному мажоритарному виборчому окрузі.

Рішення про призначення повторних виборів сільського, селищного, міського голови приймається територіальною виборчою комісією не пізніш як у десятиденний строк з дня прийняття рішення про визнання відповідних виборів такими, що не відбулися, чи в разі визнання особи такою, яка відмовилася від посади відповідно сільського, селищного, міського голови.

2. Повторні місцеві вибори проводяться тими ж виборчими комісіями, по тих же виборчих округах, виборчих дільницях, за тими ж списками виборців у порядку та строки, визначені цим Законом.

3. На повторних місцевих виборах не можуть балотуватися громадяни, стосовно яких було скасовано рішення про реєстрацію їх як кандидатів у депутати, кандидатів на посаду сільських, селищних, міських голів та в інших випадках, передбачених законом.

Стаття 83. Проведення позачергових виборів до Верховної Ради Автономної Республіки Крим, місцевої ради та сільського, селищного, міського голови

1. Позачергові вибори депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим, місцевої ради та сільського, селищного, міського голови проводяться в порядку і строки, передбачені цим Законом для чергових виборів.

2. Верховна Рада Автономної Республіки Крим, місцева рада, сільський, селищний, міський голова, обрані на позачергових виборах, здійснюють свої повноваження до обрання нового складу ради, сільського, селищного, міського голови на наступних чергових місцевих виборах у порядку, встановленому Конституцією та законами України.

Стаття 84. Перші місцеві вибори

1. Перші місцеві вибори призначаються відповідно Верховною Радою України, Верховною Радою Автономної Республіки Крим, обласною, Київською, Севастопольською міською радою.

2. Перші місцеві вибори проводяться в порядку і строки, встановлені цим Законом, з такими особливостями:

1) територіальна виборча комісія утворюється в порядку, встановленому статтею 22 цього Закону;

2) територіальна виборча комісія відповідно до цього Закону утворює виборчі округи, а також виборчі дільниці, дільничні виборчі комісії у порядку та строки, передбачені цим Законом;

3) депутати місцевої ради, сільський, селищний, міський голова обираються на перших місцевих виборах на строк до обрання на чергових виборах депутатів та сільського, селищного, міського голови і формування за результатами таких виборів відповідної ради у повноважному складі;

4) рішення про утворення нової місцевої ради та загальний склад (кількість депутатів) новоутвореної місцевої ради приймається відповідно Верховною Радою Автономної Республіки Крим, обласною, Київською, Севастопольською міською радою в кількості, визначеній частиною четвертою статті 16 цього Закону.

3. Рішення про проведення перших місцевих виборів у районах приймається Верховною Радою України.

Розділ XII. ОСКАРЖЕННЯ РІШЕНЬ, ДІЙ ЧИ БЕЗДІЯЛЬНОСТІ, ЩО СТОСУЮТЬСЯ МІСЦЕВИХ ВИБОРІВ

Стаття 85. Оскарження рішень, дій чи бездіяльності, що стосуються місцевих виборів

1. Кандидат у депутати, кандидат на посаду сільського, селищного, міського голови, його довірена особа, місцева організація політичної партії, кандидати від якої зареєстровані на відповідних місцевих виборах, її представник або уповноважена особа, а також виборець, виборчі права або охоронювані законом інтереси якого щодо участі у виборчому процесі порушено рішенням, дією чи бездіяльністю суб'єкта оскарження, може звернутися до виборчої комісії зі скаргою, що стосується виборчого процесу, з урахуванням особливостей, визначених цією статтею та статтями 86-89 цього Закону.

Від імені кандидата в депутати, кандидата на посаду сільського, селищного, міського голови скарга може бути подана також його довіреною особою.

Суб'єкт виборчого процесу може звернутися до суду в порядку, встановленому Кодексом адміністративного судочинства України.

2. Суб'єкти звернення зі скаргою, зазначені в частині першій цієї статті, можуть з урахуванням вимог цього Закону оскаржити до відповідної виборчої комісії рішення, дії чи бездіяльність, що стосуються виборчого процесу, таких суб'єктів оскарження:

- 1) виборчої комісії, члена виборчої комісії;
- 2) місцевої організації партії, кандидати від якої зареєстровані на відповідних місцевих виборах, крім рішення чи дій, які відповідно до закону, її статуту (положення) належать до внутрішньої організаційної діяльності місцевої організації партії;
- 3) кандидата у депутати, кандидата на посаду сільського, селищного, міського голови.

3. Виборча комісія може оскаржити до суду рішення, дії чи бездіяльність, що стосуються виборчого процесу, таких суб'єктів оскарження:

- 1) органу державної влади, органу місцевого самоврядування, закладу, підприємства, установи, організації, їх посадових чи службових осіб;
- 2) засобу масової інформації, його посадової чи службової особи або творчого працівника;
- 3) кандидата у депутати, кандидата на посаду сільського, селищного, міського голови;
- 4) місцевої організації партії, крім рішення чи дій, які відповідно до закону, її статуту (положення) належать до внутрішньої організаційної діяльності відповідної місцевої організації партії.

4. Рішення, дії чи бездіяльність дільничної виборчої комісії, її члена може бути оскаржено до територіальної виборчої комісії, яка утворила відповідну дільничну виборчу комісію, або до суду.

5. Рішення, дії чи бездіяльність територіальної виборчої комісії, її члена може бути оскаржено до територіальної виборчої комісії вищого рівня з відповідних місцевих виборів або до суду.

6. Рішення, дії чи бездіяльність територіальної виборчої комісії, яка є вищою для всіх виборчих комісій з відповідних місцевих виборів, її члена може бути оскаржено до суду.

7. Скарга щодо бездіяльності територіальної виборчої комісії, яка є вищою для всіх виборчих комісій з відповідних місцевих виборів, також може бути подана до Центральної виборчої комісії.

8. Рішення, дії чи бездіяльність органу державної влади, органу місцевого самоврядування, закладу, підприємства, установи, організації, їх посадової чи службової особи, місцевої організації партії, крім рішення чи дій, які відповідно до закону, її статуту (положення) належать до внутрішньої організаційної діяльності місцевої організації партії, засобу масової інформації та його посадової чи службової особи або творчого працівника, може бути оскаржено до суду.

9. Виборець може оскаржити рішення, дії чи бездіяльність порушили або порушують його виборчі права або охоронювані законом інтереси щодо участі у виборчому процесі його особою.

10. Позовні заяви, що стосуються призначення, підготовки і проведення місцевих виборів, розглядаються судом у порядку, встановленому Кодексом адміністративного судочинства України.

11. Суд, до якого подано позовну заяву, невідкладно повідомляє відповідну виборчу комісію та комісію вищого рівня про її надходження, а також про ухвалене судом рішення.

12. У разі отримання повідомлення суду про відкриття провадження в адміністративній справі за позовною заявою виборча комісія, до якої подано аналогічну скаргу (скаргу аналогічного змісту), повертає таку скаргу суб'єкту звернення зі скаргою без розгляду не пізніше наступного дня з дня отримання повідомлення суду із зазначенням підстав її повернення.

Стаття 86. Строки оскарження

1. Скарга до виборчої комісії може бути подана відповідним суб'єктом звернення зі скаргою у дводенний строк з дня прийняття рішення, вчинення дії або допущення бездіяльності суб'єктом оскарження.

2. Скарга, що стосується порушення, яке мало місце до дня голосування, може бути подана у строк, встановлений частиною першою цієї статті, але не пізніше 24 години дня, що передує дню голосування.

3. Скарга, що стосується порушення, яке мало місце під час голосування, може бути подана до відповідної дільничної виборчої комісії не пізніше закінчення голосування.

4. Скарга на рішення, дії чи бездіяльність виборчої комісії, члена цієї комісії, що мали місце у день голосування, під час підрахунку голосів та встановлення підсумків голосування, може бути подана до виборчої комісії вищого рівня у дводенний строк з дня прийняття рішення, вчинення дії або бездіяльності.

5. Днем подання скарги вважається день фактичного отримання скарги відповідною виборчою комісією.

6. Строк подання скарги продовженою або поновленню не підлягає, крім випадку повторного подання скарги після усунення її недоліків не пізніше наступного дня після дня її повернення суб'єктом розгляду скарги без розгляду відповідно до частини третьої статті 88 цього Закону.

7. Зміна або уточнення вимог суб'єкта звернення зі скаргою під час розгляду скарги відповідною виборчою комісією,

ЗАКІНЧЕННЯ НА 22-Й СТОР.

викликані виявленням обставин, не відомих раніше суб'єкту звернення зі скаргою, не вважається новою скаргою і не підлягає встановленню обмеженням строків.

8. Строки судового оскарження рішень, дій чи бездіяльності, що стосуються виборчого процесу, встановлюються Кодексом адміністративного судочинства України.

- Стаття 87. Форма і зміст скарги
- Скарга до виборчої комісії подається у письмовій формі. Скарга має містити:
    - назву виборчої комісії, до якої подається скарга;
    - прізвище, власне ім'я (усі власні імена), по батькові (за наявності) або найменування суб'єкта звернення зі скаргою, адресу місця його проживання, місцезнаходження (поштова адреса), а також номер засобу зв'язку, адресу електронної пошти, якщо такі є;
    - прізвище, власне ім'я (усі власні імена), по батькові (за наявності) або найменування суб'єкта оскарження, адресу місця його проживання, місцезнаходження (поштова адреса), а також номер засобу зв'язку, адресу електронної пошти, якщо такі є;
    - суть порушеного питання;
    - вклад обставин і зазначення доказів, якими суб'єкт звернення зі скаргою обґрунтовує свої вимоги;
    - чітко сформульовані вимоги із зазначенням суті рішення, ухвалення якого вимагається від суб'єкта розгляду скарги;
    - перелік документів і матеріалів, що додаються;
    - зазначення заінтересованих осіб, яких суб'єкт звернення зі скаргою вважає за потрібне залучити до розгляду скарги;
    - підпис суб'єкта звернення зі скаргою або його представника із зазначенням дати підписання.
  - До скарги додаються її копії та копії усіх документів, що додаються до неї, у кількості, яка дорівнює кількості суб'єктів оскарження та заінтересованих осіб, зазначених у скарзі.
- Якщо скарга від імені кандидата в депутати, кандидата на посаду сільського, селищного, міського голови подається його довіреною особою, то у скарзі зазначаються також прізвище, ім'я та по батькові, місце проживання або місцезнаходження (поштова адреса), вид та номер засобів зв'язку кандидата, в інтересах якого вона подається, та додається засвідчений відповідно до вимог законодавства документ, що посвідчує повноваження особи, яка її подає.
- Скарга, що подається від імені місцевої організації партії — суб'єкта виборчого процесу, підписується її головою (керівником) або іншою уповноваженою на те особою із засвідченням підпису печаткою місцевої організації партії.
3. Форма та зміст, а також вимоги до позовної заяви до суду визначаються Кодексом адміністративного судочинства України.
- Стаття 88. Порядок і строки розгляду скарг
- Порядок розгляду скарг виборчими комісіями, з урахуванням вимог цього Закону, встановлює Центральна виборча комісія.
  - Скарга, оформлена без додержання вимог статті 87 цього Закону, повертається головою або заступником голови відповідно територіальної, дільничної виборчої комісії суб'єкту звернення зі скаргою без розгляду не пізніше наступного дня з дня надходження скарги, а скарга, подана напередодні дня голосування, в день голосування чи наступного дня після дня голосування, — невідкладно. У разі повернення скарги без розгляду зазначається вичерпний перелік недоліків, які перешкоджають розгляду скарги, і вказується на можливість повторного звернення зі скаргою, оформленою відповідно до вимог статті 87 цього Закону, у встановлені цим Законом строки.
  - У разі повторного подання скарги з невіправленими недоліками або з допущенням нових недоліків виборча комісія приймає рішення про залишення її без розгляду по суті.
  - Скарга, оформлена з додержанням вимог статті 87 цього Закону, розглядається відповідною виборчою комісією на засіданні не пізніше наступного дня з дня її отримання, якщо інше не передбачене цим Законом.
  - Скарга, що стосується порушення, яке мало місце до дня голосування, розглядається виборчою комісією у строк, передбачений частиною четвертою цієї статті, але не пізніше двадцять четвертої години дня, що передує дню голосування.
  - Скарга, що стосується порушення, яке мало місце під час голосування, подана до дільничної виборчої комісії, розглядається нею одразу після закінчення голосування.
  - Скарга, що стосується порушення, яке мало місце в день голосування, під час підрахунку голосів та встановленні підсумків голосування на дільниці, подана до територіальної виборчої комісії, розглядається відповідною територіальною виборчою комісією у дводенний строк з дня її подання.
  - Якщо виборча комісія при розгляді скарги визнає необхідним проведення перевірки зазначених у скарзі обставин правоохоронними органами, відповідні правоохоронні органи за зверненням виборчої комісії перевіряють ці обставини та вживають відповідних заходів щодо припинення порушення законодавства у дводенний строк з дня отримання звернення виборчої комісії, а якщо таке звернення отримано ними менш як за три дні до дня голосування, у день голосування чи наступного за ним дня, — невідкладно. Про результати перевірки та вжиті заходи відповідні органи у дводенний строк повідомляють виборчу комісію, яка до них звернулася.
  - Розгляд скарги виборчою комісією здійснюється з обов'язковим своєчасним повідомленням суб'єкта звернення зі скаргою, суб'єкта оскарження та інших заінтересованих осіб рекомендованою телеграмою, факсимільним повідомленням, засобами електронної пошти про час і місце розгляду скарги. Допускається повідомлення суб'єкта звернення зі скаргою, суб'єкта оскарження та заінтересованих осіб про час і місце розгляду скарги телефоном із фіксуванням такої дії службовою особою суб'єкта розгляду скарги окремою письмовою довідкою, яка додається до протоколу. Неприбуття на засідання суб'єкта розгляду скарги, осіб, які були належним чином повідомлені про нього, не перешкоджає розгляду скарги.
  - Копії скарги та доданих до неї документів надаються суб'єкту оскарження та заінтересованим особам заздалегідь, а у разі неможливості — не пізніше початку розгляду скарги. Суб'єкт оскарження має право подати письмові пояснення по суті скарги, які беруться до розгляду виборчою комісією.
  - Виборча комісія приймає рішення про залишення скарги без розгляду по суті, якщо вона подана неналежним суб'єктом звернення зі скаргою чи до неналежного суб'єкта розгляду скарги або з порушенням строків оскарження, встановлених цим Законом.
  - Суди, виборчі комісії, правоохоронні органи (прокуратура, міліція) організують свою роботу під час виборчого процесу, в тому числі у вихідні дні та в день голосування, таким чином, щоб забезпечити прийом і розгляд позовних заяв, скарг та звернень виборчих комісій у строки та спосіб, встановлені цим Законом.
- Стаття 89. Докази
- Доказами, на підставі яких виборча комісія встановлює наявність чи відсутність обставин, що обґрунтовують вимоги і заперечення скаржника, суб'єкта оскарження чи заінтересованих осіб, та інші обставини, що мають значення для правильного розгляду скарги, можуть бути:
    - письмові документи і матеріали (в тому числі електронні), які містять відомості про обставини, що мають значення для правильного розгляду скарги;
    - письмові пояснення суб'єктів виборчого процесу, посадових і службових осіб органів державної влади, органів місцевого самоврядування, закладів, підприємств, установ, організацій, відповідних правоохоронних органів, отримані на вимогу суб'єкта розгляду скарги, в тому числі членів виборчої комісії, на виконання повноважень виборчої комісії;
    - речові докази;
    - висновки експертів, надані письмово на запит виборчої

- комісії — суб'єкта розгляду скарги, суб'єкта звернення зі скаргою або суб'єкта оскарження.
  - Докази виборчій комісії надають суб'єкт звернення зі скаргою, суб'єкт оскарження, заінтересовані особи. Виборча комісія — суб'єкт розгляду скарги може у межах встановлених цим Законом строків розгляду скарг витребувати додаткові докази за власною ініціативою.
  - Якщо суб'єкт звернення зі скаргою, суб'єкт оскарження чи заінтересована особа не нададуть доказів для підтвердження обставин, на які вони посилаються, виборча комісія вирішує справу на основі наявних доказів.
  - Виборча комісія приймає до розгляду лише ті докази, які мають значення для розгляду скарги. Докази, одержані з порушенням закону, при розгляді скарги до уваги не беруться. Про відхилення доказів зазначається у рішенні виборчої комісії — суб'єкта розгляду скарги.
  - Обставини (факти), для доведення яких законом встановлені певні засоби доказування, не можуть доводитися іншими засобами доказування.
  - Письмові докази подаються в оригіналі або в засвідчений у встановленому порядку копії. Якщо подано копію письмового доказу, виборча комісія має право вимагати подання оригіналу або самостійно витребуває оригінал письмового доказу. Після розгляду скарги виборча комісія на вимогу власника документа повертає оригінал документа, а в справі скарги залишається засвідчена в установленому порядку його копія.
  - Виборча комісія оцінює належність, достовірність кожного доказу, а також достатність і взаємний зв'язок доказів у їх сукупності, керуючись законом. Ніякі докази не мають наперед установленої сили, за винятком обставин, фактів, установлених судовим рішенням, що набрало законної сили.
- Стаття 90. Рішення за результатом розгляду скарги
- Рішення виборчої комісії за результатами розгляду скарги має бути законним і обґрунтованим.
  - Під час розгляду скарги на рішення суб'єкта оскарження виборча комісія вирішує:
    - чи мало місце прийняття оскаржуваного рішення суб'єктом оскарження;
    - чи було оскаржуване рішення прийнято суб'єктом оскарження на законних підставах;
    - чи було оскаржуване рішення прийнято в межах повноважень та відповідно до визначеної законом процедури;
    - які правові норми належить застосувати до цих правовідносин та чи віднесено законом розгляд скарги до повноважень суб'єкта їх розгляду;
    - чи належить задовольнити кожну з вимог суб'єкта звернення або відмовити в їх задоволенні;
    - чи належить поновити порушені права або законні інтереси суб'єкта звернення іншим способом;
    - які рішення слід зобов'язати прийняти або які дії, що випливають з факту скасування рішення, вчинити.
  - Під час розгляду скарги на дії (бездіяльність) суб'єкта оскарження виборча комісія вирішує:
    - чи мала місце оскаржувана дія (бездіяльність) суб'єкта оскарження;
    - чи оскаржувана дія (бездіяльність) здійснювалась (вчинялась) суб'єктом оскарження на законних підставах;
    - які правові норми належить застосувати до цих правовідносин та чи віднесено законом розгляд скарги до повноважень суб'єкта її розгляду;
    - чи належить задовольнити кожну з вимог суб'єкта звернення або відмовити в їх задоволенні;
    - чи належить поновити порушені права або законні інтереси суб'єкта звернення іншим способом;
    - які рішення слід зобов'язати прийняти або які дії, що випливають з факту визнання оскаржуваних дій чи бездіяльності протиправними, вчинити.
  - При розгляді скарги по суті виборча комісія може задовольнити скаргу повністю або частково чи відмовити в її задоволенні.
  - У разі задоволення скарги виборча комісія може прийняти рішення, яким:
    - визнати рішення суб'єкта оскарження чи окремих його положень, дії чи бездіяльність такими, що не відповідають вимогам законодавства, порушують виборчі права громадян, права та законні інтереси суб'єкта виборчого процесу;
    - скасувати рішення суб'єкта оскарження;
    - зобов'язати суб'єкта оскарження здійснити дії, передбачені законодавством, що регулює організацію та порядок проведення виборів;
    - зобов'язати суб'єкта оскарження утриматися від вчинення певних дій;
    - поновити іншим способом порушені права та законні інтереси суб'єкта звернення зі скаргою;
    - зобов'язати суб'єкта оскарження здійснити передбачені законодавством, що регулює організацію та порядок проведення виборів, дії, які випливають із факту скасування рішення, визнання оскаржуваних дій або бездіяльності протиправними.
  - Виборча комісія відмовляє в задоволенні скарги, якщо встановить, що рішення, дії або бездіяльність суб'єкта оскарження вчинені відповідно до закону, в межах повноважень, передбачених законом, і не порушують виборчі права виборців, права і законні інтереси інших суб'єктів виборчого процесу.
  - Копія рішення виборчої комісії видається чи надсилається суб'єкту звернення, суб'єкту оскарження, заінтересованим особам, відповідній виборчій комісії не пізніше наступного дня з дня прийняття рішення, а у разі прийняття рішення напередодні, в день голосування або наступного дня — невідкладно.
  - У разі визнання судом рішення відповідної виборчої комісії протиправним, у тому числі з питання визнання голосування на виборчій дільниці недійсним, установлення підсумків і результатів голосування, встановлення результатів виборів, рішення з цього питання приймається виборчою комісією, рішення якої було визнане протиправним, або виборчою комісією вищого рівня на підставі рішення суду. При цьому виборча комісія не може прийняти рішення, яке по суті повторює рішення, визнане судом протиправним, крім випадку, коли рішення було скасовано з формальних підстав.
  - Виборча комісія вищого рівня на підставі скарги, рішення суду або з власної ініціативи може скасувати рішення виборчої комісії нижчого рівня та прийняти рішення по суті питання або зобов'язати виборчу комісію нижчого рівня повторно розглянути порушене питання.
  - Порядком прийняття рішення судом за результатом розгляду позовної заяви, вимоги до рішення суду та порядок набрання законної сили рішенням суду встановлюються Кодексом адміністративного судочинства України.

Розділ XIII. ЗАКЛЮЧНІ ПОЛОЖЕННЯ

- Стаття 91. Відповідальність за порушення законодавства України про вибори депутатів та сільських, селищних, міських голів
- Особи, винні в порушенні законодавства про місцеві вибори, притягуються до дисциплінарної, адміністративної чи кримінальної відповідальності у порядку, встановленому законом.
  - Стаття 92. Зберігання виборчої та іншої документації і матеріальних цінностей
    - Територіальна виборча комісія після офіційного оприлюднення результатів місцевих виборів передає виборчу та іншу документацію до відповідної місцевої державної архівної установи.
    - Перелік виборчої та іншої документації, що підлягає зберіганню в місцевих державних архівних установах, та порядок її передачі до цих установ визначаються Центральною виборчою комісією за погодженням зі спеціальним уповноваженим органом виконавчої влади, що здійснює управління архівною справою.
    - Місцеві органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування після припинення повноважень виборчих комісій зобов'язані забезпечити збереження виборчих скриньок, кабін для голосування, печаток, штампів цих комісій, ме-

- тодичної літератури, що їм надавалися на період виборчого процесу.
- Протоколи про підрахунок голосів виборців на виборчих дільницях, про підсумки голосування у виборчих округах та про результати місцевих виборів, виборчі бюлетені, контрольні талони виборчих бюлетенів, списки виборців, акти, заяви, скарги про порушення вимог цього Закону при проведенні голосування і підрахунку голосів виборців, інші протоколи та рішення виборчих комісій зберігаються у місцевих державних архівних установах протягом одного року з дня офіційного оприлюднення результатів місцевих виборів, після чого знищуються в установленому порядку.
  - Місцеві державні архіви установи забезпечують доступ до виборчої документації з місцевих виборів у порядку, встановленому законодавством України.
- Розділ XIV. ПРИКІНЦЕВІ ТА ПЕРЕХІДНІ ПОЛОЖЕННЯ**
- Цей Закон набирає чинності з дня його опублікування.
  - Визнати таким, що втратив чинність, Закон України «Про вибори депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим, місцевих рад та сільських, селищних, міських голів» (Відомості Верховної Ради України, 2004 р., № 30-31, ст. 382; 2005 р., №№ 35-37, ст. 446; 2006 р., № 5-6, ст. 75, № 10-11, ст. 97, ст. 98, № 33, ст. 285; 2007 р., № 13, ст. 134; 2009 р., № 19, ст. 260, № 30, ст. 424, № 36-37, ст. 511).
  - Внести зміни до таких законодавчих актів України:
    - у Кодексі адміністративного судочинства України (Відомості Верховної Ради України, 2005 р., №№ 35-37, ст. 446):
      - у частині четвертій статті 172 слова «обласної виборчої комісії, Київської чи Севастопольської виборчих комісій щодо підготовки та проведення місцевих виборів; територіальної (окружної) виборчої комісії щодо підготовки та проведення виборів Київського чи Севастопольського міського голови» замінити словами «обласних, районних, міських (в тому числі міст Києва та Севастополя), районних у містах виборчих комісій щодо підготовки та проведення місцевих виборів»;
      - у статті 174:
        - у частині першій слова «(блок місцевих організацій партій)» виключити;
        - перше речення частини третьої викласти в такій редакції: «3. Позовна заява щодо оскарження рішень, дій або бездіяльності органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, їхніх посадових та службових осіб подається до окружного адміністративного суду за їх місцезнаходженням»;
        - в) у статті 175:
          - у назві слова «(блоку місцевих організацій партій)» виключити;
          - у частині першій слова «(блоку місцевих організацій партій)» та «(блок місцевих організацій партій)» виключити;
          - друге речення частини третьої викласти в такій редакції: «Позовна заява щодо оскарження дії чи бездіяльності кандидата у депутати сільської, селищної ради, кандидатів на посаду сільського, селищного голови, їх довірених осіб подається до місцевого загального суду як адміністративного суду за місцем вчинення дії чи місцем, де ця дія повинна бути вчинена»;
          - г) у статті 177:
            - у частині третій слова «(за винятком випадків, визначених частиною четвертою цієї статті)» виключити;
            - частину четверту виключити;
            - у частині п'ятій слова «не пізніше двадцять четвертої години дня, що передує дню голосування» замінити словами «не пізніш як за чотири години до початку голосування»;
            - г) у частині другій статті 178 слова «(блоку місцевих організацій партій)» виключити;
          - у Законі України «Про Верховну Раду Автономної Республіки Крим» (Відомості Верховної Ради України, 1998 р., № 29, ст. 191; 2007 р., № 13, ст. 134):
            - а) частину сьому статті 6 виключити;
            - б) текст статті 7 викласти в такій редакції: «Підставами для відкликання виборцями обраного ними депутата є:
              - порушення депутатом Конституції і законів України, інших актів законодавства України, Конституції та нормативно-правових актів Автономної Республіки Крим;
              - незадовільне виконання депутатських обов'язків, визначених цим Законом та іншими законами України;
              - використання депутатського мандата в особистих та корисливих цілях, систематичне порушення норм етики і моралі.
        - Порядок відкликання депутата Верховної Ради Автономної Республіки Крим встановлюється законом»;
        - в) у статті 151:
          - у частині першій слова «обраними за виборчим списком відповідної організації політичної партії (виборчого блоку політичних партій)» виключити;
          - частини другу та четверту виключити;
          - з) у Законі України «Про статус депутатів місцевих рад» (Відомості Верховної Ради України, 2002 р., № 40, ст. 290; 2007 р., № 13, ст. 134):
            - а) у статті 5:
              - пункт 2 частини першої виключити;
              - частини четверту — шосту виключити;
            - б) у статті 27:
              - у частині першій слова «обраними за виборчим списком відповідної місцевої організації політичної партії (виборчого блоку політичних партій)» виключити;
              - частини третю та п'яту виключити;
              - в) у пункті 3 частини першої статті 37 слова «а також програми політичної партії (виборчого блоку політичних партій), за виборчим списком якої він був обраний депутатом місцевої ради» виключити;
              - д) пункт 8 частини першої статті 21 Закону України «Про Центральну виборчу комісію» (Відомості Верховної Ради України, 2004 р., № 36, ст. 448; 2007 р., № 13, ст. 134) виключити;
              - е) частину третю статті 2 Закону України від 1 червня 2010 року «Про здійснення державних закупівель» доповнити абзацом сьомим такого змісту: «Товари, роботи і послуги, закупівля яких здійснюється для підготовки і проведення виборів та референдумів в Україні».
            - Члени територіальних виборчих комісій, створених для проведення місцевих виборів до набрання чинності цим Законом, здійснюють свої повноваження до формування відповідно до цього Закону нового складу таких територіальних виборчих комісій.
            - Чергові вибори 31 жовтня 2010 року проводяться всіх без винятку сільських, селищних, міських голів, сільських, селищних, міських, районних у місті, районних та обласних рад, крім виборів Київського міського голови, Київської міської ради та Тернопільської обласної ради.
            - Кабінету Міністрів України у місячний строк після опублікування цього Закону:
              - привести свої нормативно-правові акти у відповідність із цим Законом;
              - забезпечити прийняття нормативно-правових актів, передбачених цим Законом;
              - затвердити обсяги фінансування видатків на реалізацію першочергових заходів, необхідних для реалізації цього Закону, за поданням Центральної виборчої комісії;
              - забезпечити фінансування першочергових заходів, необхідних для реалізації цього Закону.
              - Центральній виборчій комісії:
                - затвердити та розробити протягом десяти днів з дня офіційного опублікування цього Закону перелік першочергових заходів, необхідних для реалізації цього Закону, та внести на розгляд Кабінету Міністрів України подання щодо обсягів фінансування видатків на реалізацію цих заходів;
                - привести у місячний строк після опублікування цього Закону свої акти у відповідність із цим Законом;
                - забезпечити прийняття актів, передбачених цим Законом.

Голова Верховної Ради України
В. ЛИТВИН.

м. Київ,
10 липня 2010 року.
№ 2487-VI.

БАЛАНС за II квартал 2010 року				
Рядок	Найменування статті	На звітну дату поточного кварталу	(тис.грн.) На кінець попереднього фінансового року	
1	2	3	4	
1	АКТИВИ			
2	Грошові кошти та їх еквіваленти	82 746	56 597	
3	Торгові цінні папери	20 667	20 683	
4	Інші фінансові активи, що обліковуються за справедливою вартістю з визначенням результату переоцінки у фінансових результатах	0	0	
4.1	Кошти в інших банках, у тому числі:	36 295	11 743	
5	В іноземній валюті	33 782	9 642	
5.1	Резерви під знецінення коштів в інших банках	(1 529)	(1 524)	
6	Резерви у відсотках до активу	0	13	
6.1	Кредити та зобов'язаність клієнтів, у тому числі:	581 395	621 897	
6.1.1	Кредити та зобов'язаність юридичних осіб, у тому числі:	346 652	352 206	
6.2	Кредити та зобов'язаність фізичних осіб, у тому числі:	112 663	120 014	
6.2.1	В іноземній валюті	234 743	269 691	
6.2.2	Резерви під знецінення кредитів	129 768	165 102	
7	Резерви у відсотках до активу	(92 907)	(89 397)	
8	Цінні папери в портфелі банку на продаж	0	0	
9	Резерви під знецінення цінних паперів у портфелі банку на продаж	0	0	
9.1	Резерви у відсотках до активу	0	0	
10	Цінні папери в портфелі банку до погашення	4 466	0	
11	Резерви під знецінення цінних паперів у портфелі банку до погашення	0	0	
11.1	Резерви у відсотках до активу	0	0	
12	Інвестиції в асоційовані й дочірні компанії	0	0	
13	Інвестиційна нерухомість	946	946	
14	Дебіторська заборгованість щодо поточного податку на прибуток	340	340	
15	Відстрочений податковий актив	0	0	
16	Основні засоби та нематеріальні активи	55 825	57 257	
17	Інші фінансові активи	588	273	
18	Резерви під інші фінансові активи	(7)	(4)	
18.1	Резерви у відсотках до активу	1	1	
19	Інші активи	16 154	10 198	
20	Резерви під інші активи	(10)	(1)	
20.1	Резерви у відсотках до активу	0	0	
21	Довгострокові активи, призначені для продажу, та активи групи вибуття	0	0	
22	Резерви під зменшення корисності інвестицій в асоційовані й дочірні компанії, що утримуються з метою продажу	0	0	
22.1	Резерви у відсотках до активу	0	0	
23	Усього активів, у тому числі:	704 969	689 008	
23.1	В іноземній валюті	243 892	259 041	
24	ЗОВОВ'ЯЗАННЯ			
24.1	Кошти банків, у тому числі:	0	0	
25	Кошти юридичних осіб, у тому числі:	285 668	309 200	
25.1	В іноземній валюті	114 868	131 727	
25.2	Кошти юридичних осіб на вимогу, у тому числі:	61 134	32 018	
25.2.1	В іноземній валюті	25 550	2 337	
26	Кошти фізичних осіб, у тому числі:	206 234	156 172	
26.1	В іноземній валюті	88 293	66 496	
26.2	Кошти фізичних осіб на вимогу, у тому числі:	25 648	14 967	
26.2.1	В іноземній валюті	14 724	8 086	
26.2.2	Боргові цінні папери, емітовані банком, у тому числі:	20 745	20 754	
27.1	В іноземній валюті	0	0	
28	Інші залучені кошти	19 312	22 926	
29	Зобов'язання щодо поточного податку на прибуток	0	0	
30	Відстрочені податкові зобов'язання	0	0	
31	Резерви за зобов'язаннями	1	1	
32	Інші фінансові зобов'язання	2 542	1 731	
33	Інші зобов'язання	498	40 392	
34	Субординований борг	56 738	57 279	
35	Зобов'язання, що пов'язані з довгостроковими активами, призначеними для продажу, чи групами вибуття	0	0	
36	Усього зобов'язань, у тому числі:	591 738	608 455	
36.1	В іноземній валюті	275 484	274 537	
37	ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ			
38	Статутний капітал	140 305	100 305	
39	Власні акції (частки, паї), що викуплені в акціонерів (учасників)	0	0	
40	Емісійні різниці	230	230	
41	Резерви, капіталізовані дивіденди та інші фонди банку	9 936	9 937	
42	Резерви переоцінки необоротних активів, у тому числі:	38 137	38 137	
42.1	Резерви переоцінки нерухомості	38 137	38 137	
42.2	Резерви переоцінки нематеріальних активів	0	0	
43	Резерви переоцінки цінних паперів	0	0	
44	Резерви переоцінки за операціями хеджування	0	0	
45	Прибуток/Збиток минулих років	(68 056)	(68 056)	
46	Усього власного капіталу	112 231	80 553	
47	Усього пасивів	704 969	689 008	

Зобов'язання, які обліковуються на позабалансових рахунках за II квартал 2010 року				
Рядок	Найменування статті	На звітну дату поточного кварталу	На кінець попереднього фінансового року	Зміни після дати останньої річної звітності (+/-)
1	2	3	4	5
1.	Гарантії, що надані	484	639	- 155
2.	Зобов'язання з кредитування, які надані банкам	0	0	0
3.	Зобов'язання з кредитування, які надані клієнтам	25 971	16 335	+ 9 636
4.	Надана застава	0	0	0
Рахунки довірного управління за II квартал 2010 року				
Рядок	Найменування статті	На звітну дату поточного кварталу	На кінець попереднього фінансового року	Зміни після дати останньої річної звітності (+/-)
1	2	3	4	5
1	Готівкові кошти за операціями довірного управління	0	0	0
2	Поточні рахунки банку-управителя за довірного управління	5 484	1 088	+4 396
3	Дебіторська заборгованість за операціями довірного управління	12 705	8 559	+4 146
4	Цінні папери в довірчому управлінні	0	0	0
5	Банківські метали в довірчому управлінні	0	0	0
6	Інші активи в довірчому управлінні	0	0	0
7	Витрати за операціями довірного управління	0	0	0
8	Нараховані доходи за об'єктами довірного управління	287	166	+121
9	Усього за активними рахунками довірного управління	18 476	9 813	+8 663
10	Фонди банківського управління	0	0	0
11	Рахунки установників	0	0	0
12	Кредиторська заборгованість за операціями довірного управління	0	0	0
13	Доходи від операцій довірного управління	287	166	+121
14	Усього за пасивними рахунками довірного управління	18 476	9 813	+8 663

БАЛАНС за II квартал 2010 року				
Рядок	Найменування статті	На звітну дату поточного кварталу	(тис. грн.) На кінець попереднього фінансового року	
1	2	3	4	
1	АКТИВИ			
2	Грошові кошти та їх еквіваленти	11456	11698	
3	Інші фінансові активи, що обліковуються за справедливою вартістю з визначенням результату переоцінки у фінансових результатах	0	0	
4	Кошти в інших банках, у тому числі:	316	81821	
4.1	В іноземній валюті	271	319	
5	Резерви під знецінення коштів в інших банках	(7)	(7887)	
5.1	Резерви у відсотках до активу	723192	659310	
6.1	Кредити та зобов'язаність юридичних осіб, у тому числі:	707216	639208	
6.1.1	В іноземній валюті	54844	67353	
6.2	Кредити та зобов'язаність фізичних осіб, у тому числі:	1597	20102	
6.2.1	В іноземній валюті	2811	3616	
7	Резерви під знецінення кредитів	(144832)	(26029)	
8	Резерви у відсотках до активу	0	0	
9	Цінні папери в портфелі банку на продаж	62850	66932	
10	Резерви під знецінення цінних паперів у портфелі банку на продаж	(3)	(3)	
11	Резерви у відсотках до активу	0	0	
12	Інвестиції в асоційовані й дочірні компанії	0	0	
13	Інвестиційна нерухомість	0	0	
14	Дебіторська заборгованість щодо поточного податку на прибуток	0	0	
15	Відстрочений податковий актив	2436	3388	
16	Основні засоби та нематеріальні активи	0	0	
17	Інші фінансові активи	18 189	15977	
18	Резерви під інші фінансові активи	0	0	
18.1	Резерви у відсотках до активу	1661	1547	
20	Резерви під інші активи	0	0	
20.1	Резерви у відсотках до активу	0	0	
21	Довгострокові активи, призначені для продажу, та активи групи вибуття	0	0	
22	Резерви під зменшення корисності інвестицій в асоційовані й дочірні компанії, що утримуються з метою продажу	0	0	
22.1	Резерви у відсотках до активу	0	0	
23	Усього активів, у тому числі:	657007	896090	
23.1	В іноземній валюті	35006	70061	
24	ЗОВОВ'ЯЗАННЯ			
24.1	Кошти банків, у тому числі:	184889	190159	
25	Кошти юридичних осіб, у тому числі:	161714	276681	
25.1	В іноземній валюті	37158	39159	
25.2	Кошти юридичних осіб на вимогу, у тому числі:	51311	101458	
25.2.1	В іноземній валюті	5587	3450	
26	Кошти фізичних осіб, у тому числі:	117722	157949	
26.1	В іноземній валюті	271587	271587	
26.2	Кошти фізичних осіб на вимогу, у тому числі:	35527	37545	
26.2.1	В іноземній валюті	11440	15199	
27	Боргові цінні папери, емітовані банком, у тому числі:	100728	372	
28	Інші залучені кошти	0	0	
29	Зобов'язання щодо поточного податку на прибуток	4427	427	
30	Відстрочені податкові зобов'язання	0	0	
31	Резерви за зобов'язаннями	1182	30	
32	Інші фінансові активи	2651	737	
33	Інші зобов'язання	1311	287	
34	Субординований борг	0	0	
35	Зобов'язання, що пов'язані з довгостроковими активами, призначеними для продажу, чи групами вибуття	0	0	
36	Усього зобов'язань, у тому числі:	479980	635998	
36.1	В іноземній валюті	65023	80523	
37	ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ			
38	Статутний капітал	230000	230000	
39	Власні акції (частки, паї), що викуплені в акціонерів (учасників)	0	0	
40	Емісійні різниці	2295	2295	
41	Резерви, капіталізовані дивіденди та інші фонди банку	14105	13465	
42	Резерви переоцінки необоротних активів, у тому числі:	0	0	
42.1	Резерви переоцінки нерухомості	0	0	
42.2	Резерви переоцінки нематеріальних активів	0	0	
43	Резерви переоцінки цінних паперів	2031	864	
44	Резерви переоцінки за операціями хеджування	0	0	
45	Прибуток/Збиток минулих років	1283	1228	
46	Усього власного капіталу	(84237)	1174	
47	Усього пасивів	177021	260092	

Фінансова звітність ПАТ АКБ "Львів" за II квартал 2010 року

Звіт про фінансові результати за II квартал 2010р.				
Рядок	Найменування статті	На звітну дату кварталу поточного року	(тис.грн.) На кінець попереднього фінансового року	
1	2	3	4	
1	Чистий процентний дохід/(Чисті процентні витрати)	12 241	20 427	
1.1	Процентні доходи	46 187	57 590	
1.2	Процентні витрати	(33 946)	(37 163)	
2	Чистий комісійний дохід/(Чисті комісійні витрати)	2 665	2 222	
2.1	Комісійні доходи	3 130	2 996	
2.2	Комісійні витрати	(465)	(774)	
3	Результат від торгових операцій з цінними паперами в торговому портфелі банку	0	135	
4	Результат від операцій з хеджування	0	0	
5	Результат від переоцінки інших фінансових інструментів, що обліковуються за справедливою вартістю з визначенням результату переоцінки у фінансових результатах	0	0	
6	Результат від торгівлі іноземною валютою	236	740	
7	Прибуток/(Збиток), який виникає під час первісного визнання фінансових активів за процентною ставкою, вищою або нижчою, ніж ринкова	0	0	
8	Прибуток/(Збиток), який виникає під час первісного визнання фінансових зобов'язань за процентною ставкою, вищою або нижчою, ніж ринкова	0	0	
9	Результат від переоцінки об'єктів інвестиційної нерухомості	0	0	
10	Результат від переоцінки іноземної валюти	388	732	
11	Резерв під зобов'язаннями за кредитами	(5 542)	(19 847)	
12	Знецінення цінних паперів у портфелі банку на продаж	0	0	
13	Результат від продажу цінних паперів у портфелі банку на продаж	0	0	
14	Знецінення цінних паперів у портфелі банку до погашення	0	0	
15	Резерви за зобов'язаннями	0	(2)	
16	Інші операційні доходи	454	428	
17	Доходи/(Витрати) від довгострокового погашення заборгованості	0	0	
18	Адміністративні та інші операційні витрати	(17 763)	(18 504)	
19	Результат від участі в капіталі	0	0	
19.1	Дохід від участі в капіталі	0	0	
19.2	Витрати від участі в капіталі	0	0	
20	Дохід/(Збиток) від довгострокових активів, призначених для продажу	0	0	
21	Прибуток/(Збиток) до оподаткування	(7 321)	(13 669)	
22	Витрати на податок на прибуток	0	(120)	
23	Прибуток/(Збиток) після оподаткування	(7 321)	(13 789)	
24	Чистий прибуток/(збиток) від продажу довгострокових активів, призначених для продажу	0	0	
25	Чистий прибуток/(збиток)	(7 321)	(13 789)	

Окремі показники діяльності ПАТ АКБ "Львів" за II квартал 2010 року

Рядок	Найменування рядка	На звітну дату	Нормативні показники	
1	2	3	4	
1	Регулятивний капітал банку (тис.грн.)	117 135	не <74 194	
2	Адекватність регулятивного капіталу (%)	20,38	не < 10%	
3	Співвідношення регулятивного капіталу до сукупних активів (%)	14,86	не <9%	
4	Поточна ліквідність (%)	115,92	не <40%	
5	Максимальний розмір кредитного ризику на одного контрагента (%)	23,65	не >25%	
6	Великі кредитні ризики (%)	163,42	не>800%	
7	Максимальний розмір кредитів, гарантій та поручительств, наданих одному інсайдеру (%)	2,26	не >5%	
8	Максимальний сукупний розмір кредитів, гарантій та поручительств, наданих інсайдером (%)	2,40	не >30%	
9	Рентабельність активів (%)	-2,15	x	
10	Кредитні операції, що класифіковані як "стандартні" (тис. грн.)	170 779,2	x	
10.1	Сформований резерв за такими операціями (тис. грн.)	510,2	x	
11	Кредитні операції, що класифіковані як "під контролем" (тис. грн.)	80 998,0	x	
11.1	Сформований резерв за такими операціями (тис. грн.)	1 782,7	x	
12	Кредитні операції, що класифіковані як "субстандартні" (тис. грн.)	196 771,7	x	
12.1	Сформований резерв за такими операціями (тис. грн.)	14 776,1	x	
13	Кредитні операції, що класифіковані як "сумнівні" (тис. грн.)	115 878,0	x	
13.1	Сформований резерв за такими операціями (тис. грн.)	47 088,7	x	
14	Кредитні операції, що класифіковані як "безнадійні" (тис. грн.)	9 624,7	x	
14.1	Сформований резерв за такими операціями (тис. грн.)	9 624,7	x	
15	Чистий прибуток на одну просту акцію (грн.)	-	x	
16	Сума сплачених дивідендів за 2009 рік на одну:	-	x	
16.1	Просту акцію	-	x	
16.2	Привілейовану акцію	-	x	
17	Перелік учасників (акціонерів) банку, які прямо та опосередковано володіють 10 % і більше відсотками статутного капіталу банку	ТзОВ"Нью Прогрес Холдінг"	x	

З рядка 17: Перелік учасників (акціонер

Фінансова звітність за II-й квартал 2010 року					
Баланс за II-й квартал 2010 року			Примітка „Окремі показники діяльності банку” за II-й квартал 2010 року		
(тис. грн.)					
Найменування статті	На звітну дату поточного кварталу	На кінець попереднього фінансового року	Найменування статті	На звітну дату	Нормативні показники
АКТИВИ			Регулятивний капітал банку (тис. грн.)	52 102	51936*
Грошові кошти та їх еквіваленти	26 902	28 464	Адекватність регулятивного капіталу ¹ (%)	103,20	Не менше 10%
Кошти в інших банках, у тому числі:	3 176	0	Співвідношення регулятивного капіталу до сукупних активів (%)	59,65	Не менше 9%
Резерви під знецінення коштів в інших банках	0	0	Поточна ліквідність ² (%)	129,87	Не менше 40%
Кредити та зобов’язаності клієнтів, у тому числі:	53 085	44 898	Максимальний розмір кредитного ризику на одного контрагента (%)	19,00	Не більше 25%
Кредити та зобов’язаності юридичних осіб, у тому числі:	43 268	33 404			
В іноземній валюті	2 244	3 909			
Кредити та зобов’язаності фізичних осіб, у тому числі:	9 817	11 494	Великі кредитні ризики (%)	67,60	Не більше 8-кратного розміру регулятивного капіталу
В іноземній валюті	829	667			
Резерви під знецінення кредитів	(5 331)	(4 062)	Максимальний розмір кредитів, гарантій та поручительств, наданих одному інсайдеру (%)	0,02	Не більше 5%
Резерви у відсотках до активу	10	9	Максимальний сукупний розмір кредитів, гарантій та поручительств, наданих інсайдерам (%)	0,04	Не більше 30%
Основні засоби та нематеріальні активи	4 206	1 779	Рентабельність активів ³ (%)	0,07	X
Інші активи	19	120			
Усього активів, у тому числі:	82 057	71 199	Кредитні операції, що класифіковані як «стандартні» (тис. грн.)	17 247	X
В іноземній валюті	7 753	9 266	Сформований резерв за такими операціями (тис. грн.)	27	X
ЗОБОВ’ЯЗАННЯ			Кредитні операції, що класифіковані як «під контролем» (тис. грн.)	31 821	
Кошти банків, у тому числі:	3 163	0	Сформований резерв за такими операціями (тис. грн.)	271	X
В іноземній валюті	3 163	0	Кредитні операції, що класифіковані як «субстандартні» (тис. грн.)	3 473	X
Кошти юридичних осіб, у тому числі:	24 892	15 260	Сформований резерв за такими операціями (тис. грн.)	311	X
В іноземній валюті	3 508	4 882	Кредитні операції, що класифіковані як «сумнівні» (тис. грн.)	42	X
Кошти юридичних осіб на вимогу, у тому числі:	20 319	5 400	Сформований резерв за такими операціями (тис. грн.)	0	X
В іноземній валюті	31	488	Сформований резерв за такими операціями (тис. грн.)	3 761	X
Кошти фізичних осіб, у тому числі:	1 603	3 664	Сформований резерв за такими операціями (тис. грн.)	3 761	X
В іноземній валюті	890	243	Чистий прибуток на одну просту акцію (грн.)	0,01	X
Кошти фізичних осіб на вимогу, у тому числі:	197	400	Сума сплачених дивідендів за 2009 рік на одну:	0,0	X
В іноземній валюті	2	243	Просту акцію	0,0	X
Інші залучені кошти	0	0	Привілейовану акцію	0,0	X
Зобов’язання щодо поточного податку на прибуток	0	0			
Відстрочені податкові зобов’язання	70	70			
Резерви за зобов’язаннями	3	12			
Інші фінансові зобов’язання	57	51			
Інші зобов’язання	139	40			
Усього зобов’язань, у тому числі:	29 927	19 097			
В іноземній валюті	7 561	5 124			
ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ					
Статутний капітал	44 779	44 779			
Резерви, капіталізовані дивіденди та інші фонди банку	7 323	7 154			
Прибуток/Збиток минулих років	0	0			
Прибуток/Збиток поточного року	28	169			
Усього власного капіталу	52 103	52 102			
Усього пасивів	82 057	71 199			

В. о. Голови Правління
В. о. головного бухгалтера

В. В. Коршак
Н. А. Токар

В. о. Голови Правління
В. о. головного бухгалтера

В. В. Коршак
Н. А. Токар

Звіт про фінансові результати за II-й квартал 2010 року			Примітка „Зобов’язання банку, які обліковуються на позабалансових рахунках» за II-й квартал 2010 року			
(тис. грн.)						
Найменування статті	На звітну дату кварталу		Найменування статті	На звітну дату	На кінець попереднього фінансового року	Зміни після дати останньої річної звітності (+/-)
	Поточного року	Попереднього фінансового року				
Чистий процентний дохід / (Чисті процентні витрати)	1 185	1 941	Гарантії, що надані	1 075	1 400	- 325
Процентні доходи	2 551	3 220	Зобов’язання з кредитування, які надані банкам	0	0	0
Процентні витрати	(1 366)	(1 279)	Зобов’язання з кредитування, які надані клієнтам	20 948	30 567	- 9619
Чистий комісійний дохід / (Чисті комісійні витрати)	1 729	287	Надана застава	3 167	0	+ 3 167
Комісійні доходи	1 732	292				
Комісійні витрати	(3)	(5)				
Результат від торгівлі іноземною валютою	(24)	22				
Результат від переоцінки іноземної валюти	(56)	(467)				
Резерви під зобов’язання з кредитами	(1 270)	1 306				
Резерви за зобов’язаннями	9	(8)				
Інші операційні доходи	170	39				
Адміністративні та інші операційні витрати	(1715)	(2 994)				
Прибуток / (Збиток) до оподаткування	28	126				
Витрати на податок на прибуток	0	0				
Прибуток / (Збиток) після оподаткування	28	126				
Чистий прибуток/(збиток) банку	28	126				

В. о. Голови Правління
В. о. головного бухгалтера

В. В. Коршак
Н. А. Токар

В. В. Коршак
Н. А. Токар

Баланс за II квартал 2010 року			
Рядок	Найменування статті	На звітну дату поточного кварталу	На кінець попереднього фінансового року
1	2	3	4
1	АКТИВИ		
1	Грошові кошти та їх еквіваленти	8 544	27 432
2	Торгові цінні папери інші фінансові активи, що обліковуються за справедливою вартістю з визначенням результату переоцінки у фінансових результатах	-	-
3	Кошти в інших банках, у тому числі:	-	-
4	В іноземній валюті	-	-
4.1	Резерви під знецінення коштів в інших банках	-	(1)
5	Резерви у відсотках до активу	-	-
6	Кредити та зобов’язаності клієнтів, у тому числі:	303 066	353 541
6.1	Кредити та зобов’язаності юридичних осіб, у тому числі:	225 836	278 804
6.1.1	В іноземній валюті	60 520	67 399
6.2	Кредити та зобов’язаності фізичних осіб, у тому числі:	77 230	74 736
6.2.1	В іноземній валюті	41 103	56 078
7	Резерви під знецінення кредитів	(88 565)	(41 905)
7.1	Резерви у відсотках до активу	29	12
8	Цінні папери в портфелі банку на продаж	121	121
9	Резерви під знецінення цінних паперів у портфелі банку на продаж	-	-
9.1	Резерви у відсотках до активу	(121)	(121)
10	Цінні папери в портфелі банку до погашення	100	100
11	Резерви під знецінення цінних паперів у портфелі банку до погашення	-	-
11.1	Резерви у відсотках до активу	-	-
12	Інвестиції в асоційовані й дочірні компанії	-	-
13	Інвестиційна нерухомість	-	-
14	Дебіторська зобов’язаність щодо поточного податку на прибуток	44	44
15	Відстрочені податковий актив	3 065	3 065
16	Основні засоби та нематеріальні активи	1 726	2 208
17	Інші фінансові активи	175	96
18	Резерви під інші фінансові активи	(92)	(71)
18.1	Резерви у відсотках до активу	53	58
19	Інші активи	81 515	28 491
20	Резерви під інші активи	-	-
20.1	Резерви у відсотках до активу	-	-
21	Довгострокові активи, призначені для продажу, та активи групи вибуття	-	-
22	Резерви під знецінення корисності інвестицій в асоційовані й дочірні компанії, що утримуються з метою продажу	-	-
22.1	Резерви у відсотках до активу	-	-
23	Усього активів, у тому числі:	309 478	372 926
23.1	В іноземній валюті	67 210	94 319
24	ЗОБОВ’ЯЗАННЯ		
24.1	Кошти банків, у тому числі:	96 314	97 387
24.1.1	В іноземній валюті	51 864	51 286
25	Кошти юридичних осіб, у тому числі:	15 787	19 559
25.1	В іноземній валюті	2 807	4 497
25.2	Кошти юридичних осіб на вимогу, у тому числі:	7 976	8 055
25.2.1	В іноземній валюті	386	365
26	Кошти фізичних осіб, у тому числі:	127 633	126 800
26.1	В іноземній валюті	60 059	66 757
26.2	Кошти фізичних осіб на вимогу, у тому числі:	1 560	1 314
26.2.1	В іноземній валюті	281	513
27	Боргові цінні папери, емітовані банком, у тому числі:	-	-
27.1	В іноземній валюті	-	-
28	Інші залучені кошти	-	-
29	Зобов’язання щодо поточного податку на прибуток	-	1
30	Відстрочені податкові зобов’язання	2 931	2 931
31	Резерви за зобов’язаннями	99	96
32	Інші фінансові зобов’язання	20 880	21 138
33	Інші зобов’язання	3 440	2 127
34	Субординований борг	7 514	7 587
35	Зобов’язання, що пов’язані з довгостроковими активами, призначеними для продажу, чи групами вибуття	-	-
36	Усього зобов’язань, у тому числі:	274 698	277 626
36.1	В іноземній валюті	122 326	130 209
37	ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ		
37.1	Статутний капітал	72 800	72 800
38	Власні акції (частки, паї), що викуплені в акціонерів (учасників)	-	-
39	Емісійні різниці	-	-
40	Резерви, капіталізовані дивіденди та інші фонди банку	22 215	26 093
41	Резерви переоцінки необоротних активів, у тому числі:	-	-
41.1	Резерви переоцінки нерухомості	-	-
41.2	Резерви переоцінки нематеріальних активів	-	-
42	Резерви переоцінки цінних паперів	-	-
43	Резерви переоцінки за операціями хеджування	-	-
44	Прибуток/Збиток минулих років	285	285
45	Прибуток/Збиток поточного року	(60 520)	(3 878)
46	Усього власного капіталу	34 780	95 300
47	Усього пасивів	309 478	372 926

Примітка у II кварталі 2010 року АБ "Синтез" не мав рахунків "Довірного управління"

Тимчасовий адміністратор
Головний бухгалтер

ФІНАНСОВИЙ ЗВІТ АБ "СИНТЕЗ" за II квартал 2010 року

АБ "Синтез" 322711 м. Київ, 01001, вул. Хрещатик, 32-а, ліцензія №30 від 03.12.2001р сайт банку www.synfz.kiev.ua

Звіт про фінансові результати за II квартал 2010 року				
Рядок	Найменування статті	На звітну дату кварталу	(тис. грн.)	
		поточного року	попереднього фінансового року	
1	2	3	4	
1	Чистий процентний дохід/ (Чисті процентні витрати)	8 221	18 720	
1.1	Процентні доходи	21 945	37 615	
1.2	Процентні витрати	(13 724)	(18 895)	
2	Чистий комісійний дохід/ (Чисті комісійні витрати)	(1 573)	(1 689)	
2.1	Комісійні доходи	3 751	7 599	
2.2	Комісійні витрати	(5 324)	(9 288)	
3	Результат від торгових операцій з цінними паперами в торговому портфелі банку	-	-	
4	Результат від операцій з хеджування	-	-	
5	Результат від переоцінки інших фінансових інструментів, які обліковуються за справедливою вартістю з визнанням результату переоцінки у фінансових результатах	-	-	
6	Результат від торгівлі іноземною валютою	810	(11 977)	
7	Прибуток/(Збиток), який виникає під час первісного визнання фінансових активів за процентною ставкою, вищою або нижчою, ніж ринкова	-	-	
8	Прибуток/(Збиток), який виникає під час первісного визнання фінансових зобов’язань за процентною ставкою, вищою або нижчою, ніж ринкова	-	-	
9	Результат від переоцінки об’єктів інвестиційної нерухомості	-	-	
10	Результат від переоцінки іноземної валюти	390	(231)	
11	Резерви під зобов’язаність за кредитами	(46 681)	1 005	
12	Знецінення цінних паперів у портфелі банку на продаж	-	-	
13	Результат від продажу цінних паперів у портфелі банку на продаж	-	-	
14	Знецінення цінних паперів у портфелі банку до погашення	-	-	
15	Резерви за зобов’язаннями з операційних доходів	(4)	136	
17	Доходи/(Витрати) від довгострокового погашення зобов’язаності	-	-	
18	Адміністративні та інші операційні витрати	(22 347)	(24 787)	
19	Результат від участі в капіталі	-	-	
19.1	Дохід від участі в капіталі	-	-	
19.2	Втрата від участі в капіталі	-	-	
20	Дохід/(Збиток) від довгострокових активів, призначених для продажу	-	-	
21	Прибуток/(Збиток) до оподаткування	(60 520)	(1 722)	
22	Витрати на податок на прибуток	-	(151)	
23	Прибуток/(Збиток) після оподаткування	(60 520)	(1 873)	
24	Чистий прибуток/(збиток) від продажу довгострокових активів, призначених для продажу	-	-	
25	Чистий прибуток/(збиток) банку	(60 520)	(1 873)	

Примітка "Зобов’язання банку, які обліковуються на позабалансових рахунках" за II квартал 2010 року

Рядок	Найменування статті	На звітну дату поточного кварталу	На кінець попереднього фінансового року	Зміни після дати останньої річної звітності (+/-)
1	2	3	4	5
1	Гарантії, що надані	9 799	9 479	+320
2	Зобов’язання з кредитування, які надані банкам	-	-	-
3	Зобов’язання з кредитування, які надані клієнтам	13 381	30 464	-17 083
4	Надана застава	82 334	72 876	+9 458

(тис. грн.)

Примітка "Окремі показники діяльності банку" за II квартал 2010 року			
Рядок	Найменування рядка	На звітну дату	Нормативні показники
1	2	3	4
1	Регулятивний капітал банку (тис.грн.)	-137 511	74 194
2	Адекватність регулятивного капіталу (%)	0,00	не менше 10%
3	Співвідношення регулятивного капіталу до сукупних активів (%)	0,00	не менше 9%
4	Поточна ліквідність (%)	0,00	не менше 40%
5	Максимальний розмір кредитного ризику на одного контрагента (%)	180,98	не більше 25%
6	Великі кредитні ризики (%)	-195,35	не більше 8-кратного розміру регулятивного капіталу
7	Максимальний розмір кредитів, гарантій та поручительств, наданих одному інсайдеру (%)	-	не більше 5%
8	Максимальний сукупний розмір кредитів, гарантій та поручительств, наданих інсайдерам (%)	-	не більше 30%
9	Рентабельність активів (%)	-32,70	x
10	Кредитні операції, що класифіковані як "стандартні" (тис. грн.)	6 670	x
10.1	Сформований резерв за такими операціями (тис. грн.)	13	x
11	Кредитні операції, що класифіковані як "під контролем" (тис. грн.)	67 854	x
11.1	Сформований резерв за такими операціями (тис. грн.)	1 060	x
12	Кредитні операції, що класифіковані як "субстандартні" (тис. грн.)	84 980	x
12.1	Сформований резерв за такими операціями (тис. грн.)	10 527	x
13	Кредитні операції, що класифіковані як "сумнівні" (тис. грн.)	103 567	x
13.1	Сформований резерв за такими операціями (тис. грн.)	41 244	x
14	Кредитні операції, що класифіковані як "безнадійні" (тис. грн.)	21 297	x
14.1	Сформований резерв за такими операціями (тис. грн.)	21 297	x
15	Чистий прибуток на одну просту акцію (грн.)	-8.31	x
16	Сума сплачених дивідендів на одну:	-	x
16.1	Просту акцію	-	x
16.2	Привілейовану акцію	-	x
17	Перелік учасників (акціонерів) банку, які прямо та опосередковано володіють 10% і більше відсотками статутного капіталу банку		
	ТОВ "Преміум-плюс" Лойфенфельд О.Я.	804 24,96000% 804 74,9192%	0,00000% 0,00000%
			Є.М. Чепіль Л.М. Залуцька

Баланс за ІІ квартал 2010 року				
Рядок	Найменування статті	На звітну дату поточного кварталу	На кінець попереднього фінансового року	(тис. грн.)
1	2	3	4	
1	АКТИВИ			
2	Грошові кошти та їх еквіваленти	37356	29092	
3	Торгові цінні папери	0	0	
4	Інші фінансові активи, що обліковуються за справедливою вартістю з визначенням результату переоцінки	0	0	
4.1	у фінансових результатах	0	0	
5	Кошти в інших банках, у тому числі:	61709	18739	
5.1	В іноземній валюті	22709	2795	
6	Резерви під знецінення коштів в інших банках	(96)	(3)	
6.1	Резерви у відсотках до активу	0	0	
6.1.1	Кредити та заборгованість клієнтів, у тому числі:	332503	300018	
6.1.1.1	Кредити та заборгованість юридичних осіб, у тому числі:	311098	277660	
6.1.1.2	В іноземній валюті	62904	64495	
6.2	Кредити та заборгованість фізичних осіб, у тому числі:	21405	22358	
6.2.1	В іноземній валюті	15830	16923	
7	Резерви під знецінення кредитів	(32038)	(27545)	
7.1	Резерви у відсотках до активу	10	9	
8	Цінні папери в портфелі банку на продаж	0	0	
9	Резерви під знецінення цінних паперів в портфелі банку на продаж	0	0	
9.1	Резерви у відсотках до активу	0	0	
10	Цінні папери в портфелі банку до погашення	0	0	
11	Резерви під знецінення цінних паперів у портфелі банку до погашення	0	0	
11.1	Резерви у відсотках до активу	0	0	
12	Інвестиції в асоційовані й дочірні компанії	0	0	
13	Інвестиційна нерухомість	0	0	
14	Дебіторська заборгованість щодо поточного податку на прибуток	21	24	
15	Відстрочений податковий актив	694	248	
16	Основні засоби	2639	2439	
17	Нематеріальні активи	3252	649	
18	Інші фінансові активи	360	307	
19	Резерви під інші фінансові активи	(343)	(269)	
19.1	Резерви у відсотках до активу	95	88	
20	Інші активи	659	833	
20.1	Резерви під інші активи	(125)	(1)	
21	Резерви у відсотках до активу	19	0	
22	Довгострокові активи, призначені для продажу, та активи групи вибуття	0	0	
23	Резерви під зменшення корисності інвестицій в асоційовані й дочірні компанії, що утримуються з метою продажу	0	0	
23.1	Резерви у відсотках до активу	0	0	
23.1.1	Усього активів, у тому числі:	403952	324340	
23.1.1.1	В іноземній валюті	96260	76872	
24	Зобов'язання, у тому числі:	78577	35658	
24.1	В іноземній валюті	0	0	
25	Кошти юридичних осіб, у тому числі:	45349	42043	
25.1	В іноземній валюті	0	0	
25.2	Кошти юридичних осіб на вимогу, у тому числі:	14434	42043	
25.2.1	В іноземній валюті	0	0	
26	Кошти фізичних осіб, у тому числі:	127262	125293	
26.1	В іноземній валюті	107112	84088	
26.2	Кошти фізичних осіб на вимогу, у тому числі:	6007	2827	
26.2.1	В іноземній валюті	2625	1052	
27	Боргові цінні папери, емітовані банком, у тому числі:	0	0	
27.1	В іноземній валюті	0	0	
28	Інші залучені кошти	0	0	
29	Зобов'язання щодо поточного податку на прибуток	121	148	
30	Відстрочені податкові зобов'язання	42	2	
31	Резерви за зобов'язаннями	3	3	
32	Інші фінансові зобов'язання	306	182	
33	Інші зобов'язання	15210	207	
34	Субординований борг	13855	13859	
35	Зобов'язання, що пов'язані з довгостроковими активами, призначеними для продажу, чи групами вибуття	0	0	
36	Усього зобов'язань, у тому числі:	326688	247943	
36.1	В іноземній валюті	107117	84130	
37	ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ			
38	Статутний капітал	70000	70000	
39	Емісійні різниці	0	0	
40	Резерви, капіталізовані дивіденди та інші фонди банку	2924	1672	
41	Резерви переоцінки необоротних активів, у тому числі:	0	0	
41.1	Резерви переоцінки нерухомості	0	0	
41.2	Резерви переоцінки нематеріальних активів	0	0	
42	Резерви переоцінки цінних паперів	0	0	
43	Резерви переоцінки за операціями хеджування	0	0	
44	Прибуток/Збиток минулих років	3473	3473	
45	Прибуток/Збиток поточного року	867	1252	
46	Усього власного капіталу	77264	76397	
47	Усього пасивів	403952	324340	
Голова Правління		Іванів А.С.		
Головний бухгалтер		Горобець Н.В.		

Примітка «Зобов'язання банку, які обліковуються на позабалансових рахунках» за ІІ квартал 2010 року

Рядок	Найменування статті	На звітну дату поточного кварталу	На кінець попереднього фінансового року	(тис. грн.)
1	2	3	4	Зміни після дати останньої річної звітності (+;-)
1	Гарантії, що надані	246	215	+ 31
2	Зобов'язання з кредитування, які надані банкам	0	0	0
3	Зобов'язання з кредитування, які надані клієнтам	25447	20936	+ 4511
4	Надана застава	63209	48295	+ 14914
Голова Правління		Іванів А.С.		
Головний бухгалтер		Горобець Н.В.		

ФІНАНСОВИЙ ЗВІТ ПАТ «ФІНРОСТБАНК» за ІІ квартал 2010 року

Звіт про фінансові результати за ІІ квартал 2010 року

Рядок	Найменування статті	На звітну дату кварталу	На кінець попереднього фінансового року	(тис. грн.)
1	2	3	4	
1	Чистий процентний дохід/ (Чисті процентні витрати)	10071	7233	
1.1	Процентні доходи	27923	22420	
1.2	Процентні витрати	(17852)	(15187)	
2	Чистий комісійний дохід/ (Чисті комісійні витрати)	3232	1721	
2.1	Комісійні доходи	5856	1842	
2.2	Комісійні витрати	(2624)	(121)	
3	Результат від торгових операцій з цінними паперами в торговельно-портфель банку	0	0	
4	Результат від операцій з хеджування	0	0	
5	Результат від переоцінки інших фінансових інструментів, які обліковуються за справедливою вартістю з визначенням результату переоцінки у фінансових результатах	0	0	
6	Результат від торгівлі іноземною валютою	298	547	
7	Прибуток/(Збиток), який виникає під час первісного визнання фінансових активів за процентною ставкою, вищою або нижчою, ніж ринкова	0	0	
8	Прибуток/(Збиток), який виникає під час первісного визнання фінансових зобов'язань за процентною ставкою, вищою або нижчою, ніж ринкова	0	0	
9	Результат від переоцінки об'єктів інвестиційної нерухомості	0	0	
10	Результат від переоцінки іноземної валюти	(75)	(32)	
11	Резерви під заборгованість за кредитами	(5138)	(3837)	
12	Знецінення цінних паперів	0	0	
13	Результат від продажу цінних паперів у портфель банку на продаж	0	0	
14	Знецінення цінних паперів в портфель банку до погашення	0	0	
15	Резерви за зобов'язаннями	(1)	(29)	
16	Інші операційні доходи	187	103	
17	Доходи/(Витрати) від довгострокового погашення заборгованості	0	0	
18	Адміністративні та інші операційні витрати	(7668)	(5146)	
19	Результат від участі в капіталі	0	0	
19.1	Дохід від участі в капіталі	0	0	
19.2	Втрата від участі в капіталі	0	0	
20	Дохід/(Збиток) від довгострокових активів, призначених для продажу	0	0	
21	Прибуток/(Збиток) до оподаткування	906	560	
22	Витрати на податок на прибуток	(39)	(267)	
23	Прибуток/(Збиток) після оподаткування	867	293	
24	Чистий прибуток/(збиток) від продажу довгострокових активів, призначених для продажу	0	0	
25	Чистий прибуток/(збиток) банку	867	293	
Голова Правління		Іванів А.С.		
Головний бухгалтер		Горобець Н.В.		

Примітка "Окремі показники діяльності банку" за ІІ квартал 2010 року

Рядок	Найменування рядка	На звітну дату	Нормативні показники
1	2	3	4
1	Регулятивний капітал банку (тис.грн.)	98 884	74194
2	Адекватність регулятивного капіталу (%)	34,99	Не менше 10%
3	Співвідношення регулятивного капіталу до сукупних активів (%)	23,23	Не менше 9%
4	Поточна ліквідність (%)	189,25	Не менше 90%
5	Максимальний розмір кредитного ризику на одного контрагента (%)	32,47	Не більше 25%
6	Великі кредитні ризики (%)	212,95	Не більше 80%
7	Максимальний розмір кредитів, гарантії та поручительства, наданих одному інсайдеру (%)	0,74	Не більше 5%
8	Максимальний сукупний розмір кредитів, гарантії та поручительства, наданих інсайдерам (%)	0,94	Не більше 30%
9	Рентабельність активів (%)	0,49	X
10	Кредитні операції, що класифіковані як "стандартні" (тис. грн.)	170 846	X
10.1	Сформований резерв за такими операціями (тис. грн.)	139	x
11	Кредитні операції, що класифіковані як "під контролем" (тис. грн.)	122 201	x
11.1	Сформований резерв за такими операціями (тис. грн.)	1 300	x
12	Кредитні операції, що класифіковані як "субстандартні" (тис. грн.)	92 673	x
12.1	Сформований резерв за такими операціями (тис. грн.)	4 586	x
13	Кредитні операції, що класифіковані як "сумнівні" (тис. грн.)	8 868	x
13.1	Сформований резерв за такими операціями (тис. грн.)	5 183	x
14	Кредитні операції, що класифіковані як "безнадійні" (тис. грн.)	13 691	x
14.1	Сформований резерв за такими операціями (тис. грн.)	13 667	x
15	Чистий прибуток на одну просту акцію (грн.)	0	x
16	Сума сплачених дивідендів за рік на одну	0	x
16.1	Просту акцію	0	x
16.2	Привілейовану акцію	0	x
17	Перелік учасників (акціонерів) банку, які прямо та опосередковано володіють 10% і більше відсотками статутного капіталу банку	Код країни	Відсоток у статутному капіталі
17.1	Жовтис Олександр Ігорович	804	13,4315
17.2	Жовтис Ірина Олександрівна	804	5,1114
17.3	Жовтис Ірина Віталіївна	804	2,6100
17.4	Жовтис Ірина Олександрівна	804	9,9332
17.5	Товариство з обмеженою відповідальністю "Зерніток"	804	4,5268

Примітка : у ІІ кварталі 2010 р. АТ "ФІНРОСТБАНК" не мав рахунків "Довірного управління"

З квартальною звітністю банку можна ознайомитися на сайті www.frb.com.ua

Голова Правління Іванів А.С.
Головний бухгалтер Горобець Н.В.

Баланс за ІІ квартал 2010 р.

Рядок	Найменування статті	На звітну дату поточного кварталу	На кінець попереднього фінансового року	(тис. грн.)
1	2	3	4	
1	АКТИВИ			
2	Грошові кошти та їх еквіваленти	534 675	36 752	
3	Кошти в інших банках, у тому числі:	31 630	74 420	
4.1	В іноземній валюті	0	36 581	
5	Резерви під знецінення коштів в інших банках	(0)	(12)	
6	Кредити та заборгованість клієнтів, у тому числі:	858 061	849 847	
6.1	Кредити та заборгованість юридичних осіб, у тому числі:	558 608	538 276	
6.1.1	В іноземній валюті	219 337	219 880	
6.2	Кредити та заборгованість фізичних осіб, у тому числі:	299 453	311 571	
6.2.1	В іноземній валюті	281 324	288 237	
7	Резерви під знецінення кредитів	(118 576)	(101 835)	
7.1	Резерви у відсотках до активу	14	12	
8	Цінні папери в портфелі банку на продаж	176 283	0	
9	Інвестиційна нерухомість	6 854	6 854	
13	Дебіторська заборгованість щодо поточного податку на прибуток	82	82	
16	Основні засоби	128 416	130 582	
17	Інші фінансові активи	39 936	37 353	
18	Резерви під інші фінансові активи	(19)	(23)	
18.1	Резерви у відсотках до активу	0	0	
19	Інші активи	8 853	6 957	
20	Резерви під інші активи	(676)	(521)	
20.1	Резерви у відсотках до активу	8	7	
23	Усього активів, у тому числі:	1 665 519	1 040 456	
23.1	В іноземній валюті	490 028	501 012	
24	Кошти банків, у тому числі:	927 517	439 977	
24.1	В іноземній валюті	82 804	207 058	
25	Кошти юридичних осіб, у тому числі:	310 610	189 882	
25.1	В іноземній валюті	234 897	114 208	
25.2	Кошти юридичних осіб на вимогу, у тому числі:	197 975	34 728	
25.2.1	В іноземній валюті	166 494	5 351	
26	Кошти фізичних осіб, у тому числі:	228 937	240 166	
26.1	В іноземній валюті	291 423	209 812	
26.2	Кошти фізичних осіб на вимогу, у тому числі:	25 018	12 468	
26.2.1	В іноземній валюті	21 601	8 505	
30	Відстрочені податкові зобов'язання	19 336	19 336	
31	Резерви за зобов'язаннями	135	206	
32	Інші фінансові зобов'язання	21 168	1 732	
33	Інші зобов'язання	23 895	27	
36	Усього зобов'язань, у тому числі:	1 531 598	891 326	
36.1	В іноземній валюті	530 198	531 104	
37	Статутний капітал	124 980	124 980	
39	Емісійні різниці	1 056	1 056	
40	Резерви, капіталізовані дивіденди та інші фонди банку	18 355	18 355	
41	Резерви переоцінки необоротних активів, у тому числі:	57 684	57 684	
41.1	Резерви переоцінки нерухомості	57 684	57 684	
44	Прибуток/Збиток минулих років	(52 945)	0	
45	Прибуток/Збиток поточного року	(15 209)	(52 945)	
46	Усього власного капіталу	133 921	149 130	
47	Усього пасивів	1 665 519	1 040 456	

Примітка «Зобов'язання банку, які обліковуються на позабалансових рахунках» за ІІ квартал 2010 року

Рядок	Найменування статті	На звітну дату поточного кварталу	На кінець попереднього фінансового року	Зміни після дати останньої річної звітності (+;-)
1	2	3	4	5
1	Гарантії, що надані	4 169	25 497	-21 328
3	Зобов'язання з кредитування, які надані клієнтам	130 733	112 724	+18 009
4	Надана застава	438 758	671 110	-232 352

Примітка «Рахунки довірного управління» за ІІ квартал 2010 року

Рядок	Найменування статті	На звітну дату поточного кварталу	На кінець попереднього фінансового року	Зміни після дати останньої річної звітності (+;-)
1	2	3	4	5
1	Цінні папери в довірчому управлінні	18 116	18 116	0
6	Інші активи в довірчому управлінні	10 817	10 872	-55
7	Витрати за операціями довірного управління	0	3 225	-3 225
9	Усього за активними довірчими рахунками	28 933	32 213	-3 280
11	Рахунки установників	28 933	32 191	-3 258
13	Доходи від операцій довірного управління	0	22	-22
14	Усього за пасивними рахунками довірного управління	28 933	32 213	-3 280

МІСТО БАНК
ФІНАНСОВА ЗВІТНІСТЬ ПАТ «МІСТО БАНК» за ІІ квартал 2010 року м.Одеса, Фонтанська дор.11, тел.-факс 711-67-77 мфо 328760 Ліц. НБУ № 194 від 02.12.2009 року

Баланс за 2 квартал 2010 року				
Рядок	Найменування статті	На звітну дату поточного кварталу	На кінець попереднього фінансового року (тис. грн.)	
1	2	3	4	
1	АКТИВИ			
1	Грошові кошти та їх еквіваленти	688 796	717 488	
2	Торгові цінні папери	0	0	
3	Інші фінансові активи, що обліковуються за справедливою вартістю з визначенням результату переоцінки у фінансових результатах	0	0	
4	Кошти в інших банках, у тому числі:	0	33 000	
4.1	В іноземній валюті	0	0	
4.5	Резерви під знецінення коштів в інших банках	0	(330)	
5	Резерви у відсотках до активу	0	0	
5.1	Кредити та заборгованість клієнтів, у тому числі:	2 096 266	2 319 932	
6.1	Кредити та заборгованість юридичних осіб, у тому числі:	521 757	607 504	
6.1.1	В іноземній валюті	302 337	307 571	
6.2	Кредити та заборгованість фізичних осіб, у тому числі:	1 574 509	1 712 428	
6.2.1	В іноземній валюті	1 448 855	1 586 080	
7.1	Резерви під знецінення кредитів	(541 634)	(395 518)	
7.1	Резерви у відсотках до активу	26	17	
8	Цінні папери в портфелі банку на продаж	77	77	
9	Резерви під знецінення цінних паперів у портфелі банку на продаж	0	0	
9.1	Резерви у відсотках до активу	0	0	
10	Цінні папери в портфелі банку до погашення	386 284	114 428	
11	Резерви під знецінення цінних паперів у портфелі банку до погашення	(2 126)	(2 128)	
11.1	Резерви у відсотках до активу	1	2	
12	Інвестиції в асоційовані й дочірні компанії	0	0	
13	Інвестиційна нерухомість	127	128	
14	Довгострокова заборгованість щодо поточного податку на прибуток	8 450	8 255	
15	Відстрочений податковий актив	0	0	
16	Основні засоби та нематеріальні активи	109 831	112 282	
17	Інші фінансові активи	6 700	3 183	
18	Резерви під інші фінансові активи	(319)	(164)	
19	Резерви у відсотках до активу	5	5	
20	Інші активи	1 939	1 268	
20.1	Резерви під інші активи	0	(6)	
20.1	Резерви у відсотках до активу	0	0	
21	Довгострокові активи, призначені для продажу, та активи групи вибуття	200	486	
22	Резерви під зменшення корисності інвестицій в асоційовані й дочірні компанії, що утримуються з метою продажу	0	0	
22.1	Резерви у відсотках до активу	0	0	
23	Усього активів, у тому числі:	2 754 591	2 912 381	
23.1	В іноземній валюті	1 839 850	2 187 747	
24	ЗОВОВ'ЯЗАННЯ			
24.1	Кошти банку, у тому числі:	1 955 542	2 009 671	
24.1	В іноземній валюті	1 955 542	2 009 671	
25	Кошти юридичних осіб, у тому числі:	138 325	138 611	
25.1	В іноземній валюті	29 912	29 628	
25.2	Кошти юридичних осіб на вимогу, у тому числі:	85 858	82 461	
26.1	В іноземній валюті	25 498	23 628	
26.2	Кошти фізичних осіб, у тому числі:	228 951	264 526	
26.2	В іноземній валюті	84 794	133 628	
26.2.1	Кошти фізичних осіб на вимогу, у тому числі:	104 096	106 031	
26.2.1	В іноземній валюті	46 448	61 568	
27	Відстрочені податкові зобов'язання	8 256	8 256	
27.1	Резерви за зобов'язаннями	934	770	
30	Інші фінансові зобов'язання	10 775	2 479	
32	Інші зобов'язання	2 265	109 033	
33	Субординований борг	158 140	159 700	
35	Зобов'язання, що пов'язані з довгостроковими активами, призначеними для продажу, чи групами вибуття	0	0	
36	Усього зобов'язань, у тому числі:	2 503 188	2 693 040	
36.1	В іноземній валюті	2 237 786	2 439 950	
37	ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ			
37.1	Статутний капітал	360 000	260 000	
38	Власні акції (частки, паї), що викуплені в акціонерів (учасників)	0	0	
39	Емісійні різниці	864	864	
40	Резерви, капіталізовані дивиденди та інші фонди банку	28 757	28 757	
41	Резерви переоцінки необоротних активів, у тому числі:	40 588	40 588	
41.1	Резерви переоцінки нерухомості	40 521	40 521	
42	Резерви переоцінки нематеріальних активів	0	0	
42	Резерви переоцінки цінних паперів	0	0	
43	Резерви переоцінки за операціями хеджування	0	0	
44	Прибуток/Збиток минулих років	(110 874)	582	
45	Прибуток/Збиток поточного року	(67 932)	(111 456)	
46	Усього власного капіталу	251 403	219 335	
47	Усього пасивів	2 754 591	2 912 381	
Голова Правління Головний бухгалтер		І.В.Походзяєва Н.І.Кочергіна		
Примітка "Зобов'язання банку, які обліковуються на позабалансових рахунках" за 2 квартал 2010 року				
Рядок	Найменування статті	На звітну дату поточного кварталу	На кінець попереднього фінансового року	Зміни після дати останньої річної звітності (+/-)
1	2	3	4	5
1	Гарантії, що надані Зобов'язання з кредитування, які надані банком Зобов'язання з кредитування, які надані клієнтам Надана застава	15 067 0 43 619 0	12 944 0 13 195 0	2 123 0 30 424 0
Голова Правління Головний бухгалтер		І.В.Походзяєва Н.І.Кочергіна		
Примітка "Рахунки довірного управління" за 2 квартал 2010 року				
Рядок	Найменування статті	На звітну дату поточного кварталу (звітний рік)	На кінець попереднього фінансового року (попередній рік)	Зміни після дати останньої річної звітності (+/-)
1	2	3	4	5
1	Готівкові кошти за операціями довірного управління	0	0	0
2	Поточні рахунки банку - управління за довірчим управлінням	1 032	867	165
3	Довгострокова заборгованість за операціями довірного управління	16 079	12 636	3 443
4	Цінні папери в довірчому управлінні	0	0	0
5	Банківські метали в довірчому управлінні	0	0	0
6	Інші активи в довірчому управлінні	0	0	0
7	Витрати за операціями довірного управління	0	0	0
8	Нараховані доходи за об'єктами довірного управління	0	0	0
9	Усього за активними рахунками довірного управління	17 111	13 503	3 608
10	Фонди банківського управління	17 111	13 503	3 608
11	Рахунки установників	0	0	0
12	Кредиторська заборгованість за операціями довірного управління	0	0	0
13	Доходи від операцій довірного управління	0	0	0
14	Усього за пасивними рахунками довірного управління	17 111	13 503	3 608
Голова Правління Головний бухгалтер		І.В.Походзяєва Н.І.Кочергіна		

Фінансовий звіт ПАТ «ФОЛЬКСБАНК» за 2 квартал 2010 року м. Львів, вул. Гравовського, 11 ліцензія НБУ №31 від 24.09.2009			
Звіт про фінансові результати за 2 квартал 2010 року			
Рядок	Найменування статті	На звітну дату кварталу	(тис. грн.)
1	2	3	4
1	Чистий процентний дохід/ (Чисті процентні витрати)	101 631	105 913
1.1	Процентні доходи	138 955	160 884
1.2	Процентні витрати	(37 324)	(54 971)
2	Чистий комісійний дохід/ (Чисті комісійні витрати)	10 000	11 097
2.1	Комісійні доходи	10 339	11 527
2.2	Комісійні витрати	(339)	(430)
3	Результат від торгових операцій з цінними паперами в торговому портфелі банку	0	0
4	Результат від операцій з хеджування	0	0
5	Результат від переоцінки інших фінансових інструментів, які обліковуються за справедливою вартістю з визначенням результату переоцінки у фінансових результатах	0	0
6	Результат від торгівлі іноземною валютою	6 019	3 300
7	Прибуток/(Збиток), який виникає під час періодичного визначення фінансових активів за процентною ставкою, вищою або нижчою, ніж ринкова	0	0
8	Прибуток/(Збиток), який виникає під час періодичного визначення фінансових зобов'язань за процентною ставкою, вищою або нижчою, ніж ринкова	0	0
9	Результат від переоцінки об'єктів інвестиційної нерухомості	0	0
10	Результат від переоцінки іноземної валюти	1 751	219
11	Резерви під заборгованість за кредитами	(150 408)	(71 501)
12	Знецінення цінних паперів у портфелі банку на продаж	0	0
13	Результат від продажу цінних паперів у портфелі банку на продаж	0	0
14	Знецінення цінних паперів у портфелі банку до погашення	2	(262)
15	Резерви за зобов'язаннями	(248)	674
16	Інші операційні доходи	2 647	1 919
17	Доходи/(Витрати) від довгострокового погашення заборгованості	0	0
18	Адміністративні та інші операційні витрати	(39 326)	(47 039)
19	Результат від участі в капіталі	0	0
19.1	Дохід від участі в капіталі	0	0
19.2	Втрата від участі в капіталі	0	0
20	Доходи/(Збиток) від довгострокових активів, призначених для продажу	0	0
21	Прибуток/(Збиток) до оподаткування	(67 932)	4 320
22	Витрати на податок на прибуток	0	(4 260)
23	Прибуток/(Збиток) після оподаткування	(67 932)	60
24	Чистий прибуток/(збиток) від продажу довгострокових активів, призначених для продажу	0	0
25	Чистий прибуток/(збиток) банку	(67 932)	60
Голова Правління Головний бухгалтер			
І.В.Походзяєва Н.І.Кочергіна			
Примітка "Окремі показники діяльності банку" за 2 квартал 2010 року			
Рядок	Найменування рядка	На звітну дату	Нормативні показники
1	2	3	4
1	Регулятивний капітал банку (тис.грн.)	420 637	74 194
2	Адекватність регулятивного капіталу (%)	18,33	не менше 10%
3	Співвідношення регулятивного капіталу до сукупних активів (%)	12,62	не менше 9%
4	Поточна ліквідність (%)	407,00	не менше 40%
5	Максимальний розмір кредитного ризику на одного контрагента (%)	10,01	не більше 25%
6	Великі кредитні ризики (%)	10,01	не більше 800%
7	Максимальний розмір кредитів, гарантій та поручительств, наданих одному інсайдеру (%)	0,15	не більше 5%
8	Максимальний сукупний розмір кредитів, гарантій та поручительств, наданих інсайдерам (%)	0,36	не більше 30%
9	Рентабельність активів (%)	0	x
10	Кредитні операції, що класифіковані як "стандартні" (тис. грн.)	942 461	x
10.1	Сформований резерв за такими операціями (тис. грн.)	5 363	x
11	Кредитні операції, що класифіковані як "під контролем" (тис. грн.)	377 847	x
11.1	Сформований резерв за такими операціями (тис. грн.)	16 622	x
12	Кредитні операції, що класифіковані як "субстандартні" (тис. грн.)	342 539	x
12.1	Сформований резерв за такими операціями (тис. грн.)	77 786	x
13	Кредитні операції, що класифіковані як "сумнівні" (тис. грн.)	63 521	x
13.1	Сформований резерв за такими операціями (тис. грн.)	33 056	x
14	Кредитні операції, що класифіковані як "безнадійні" (тис. грн.)	363 549	x
14.1	Сформований резерв за такими операціями (тис. грн.)	363 549	x
15	Чистий прибуток на одну просту акцію (грн.)	0	x
16	Сума сплачених дивідендів за 2009 рік на одну просту акцію	0	x
16.1	Просту акцію	0	x
16.2	Привілейовану акцію	0	x
17	Перелік учасників (акціонерів) банку, які прямо та опосередковано володіють 10 % і більше відсотками статутного капіталу банку	Фольксбанк Інтернаціональ АГ, Австрія; країна - 040 ; прямая участь - 99,9127 %; опосередкована участь - 0 %; загальний % у статутному капіталі - 99,9127 %.	x
Голова Правління Головний бухгалтер			
І.В.Походзяєва Н.І.Кочергіна			

Баланс ПАТ "КРЕДОБАНК" за 2-й квартал 2010 р.			
Рядок	Найменування статті	На звітну дату поточного кварталу	На кінець попереднього фінансового року
1	2	3	4
1	АКТИВИ		
1	Грошові кошти та їх еквіваленти	1 003 719	1 063 133
2	Торгові цінні папери	916 498	0
3	Інші фінансові активи, що обліковуються за справедливою вартістю з визначенням результату переоцінки у фінансових результатах	0	0
4	Кошти в інших банках, у тому числі:	2 789	21 554
4.1	В іноземній валюті	2 779	21 554
5	Резерви під знецінення коштів в інших банках	(28)	(225)
5.1	Кредити та заборгованість клієнтів, у тому числі:	4 468 036	4 840 782
6.1	Кредити та заборгованість юридичних осіб, у тому числі:	3 167 553	3 398 880
6.1.1	В іноземній валюті	1 466 246	1 855 619
6.2	Кредити та заборгованість фізичних осіб, у тому числі:	1 300 482	1 441 903
6.2.1	В іноземній валюті	1 051 537	1 051 537
7.1	Резерви у відсотках до активу	34	25
8	Цінні папери в портфелі банку на продаж	431 702	150 664
9	Резерви під знецінення цінних паперів у портфелі банку на продаж	(95 519)	(79 360)
9.1	Резерви у відсотках до активу	22	53
10	Цінні папери в портфелі банку до погашення	0	0
11	Резерви під знецінення цінних паперів у портфелі банку до погашення	0	0
11.1	Резерви у відсотках до активу	0	0
12	Інвестиції в асоційовані й дочірні компанії	0	0
13	Інвестиційна нерухомість	0	0
14	Довгострокова заборгованість щодо поточного податку на прибуток	6 455	7 277
15	Відстрочений податковий актив	41 428	41 428
16	Основні засоби та нематеріальні активи	577 541	587 622
17	Інші фінансові активи	45 390	54 909
18	Резерви під інші фінансові активи	(26 705)	(25 610)
19	Резерви у відсотках до активу	384 190	404 553
19.1	Інші активи	66 729	30 925
20	Резерви під інші активи	(3 445)	(3 009)
20.1	Резерви у відсотках до активу	0	0
21	Довгострокові активи, призначені для продажу, та активи групи вибуття	0	0
22	Резерви під зменшення корисності інвестицій в асоційовані й дочірні компанії, що утримуються з метою продажу	0	0
22.1	Резерви у відсотках до активу	5 010 175	5 475 154
23	Усього активів, у тому числі:	2 212 568	2 979 021
23.1	В іноземній валюті	2 212 568	2 979 021
24	Кошти банку, у тому числі:	576 075	920 884
24.1	В іноземній валюті	576 075	920 884
25	Кошти юридичних осіб, у тому числі:	1 077 978	985 112
25.1	В іноземній валюті	384 190	404 553
25.2	Кошти юридичних осіб на вимогу, у тому числі:	545 221	507 067
26.1	В іноземній валюті	184 439	167 312
26.2	Кошти фізичних осіб, у тому числі:	2 269 820	2 620 737
26.2.1	В іноземній валюті	1 066 749	1 561 284
26.2.2	Кошти фізичних осіб на вимогу, у тому числі:	255 281	334 988
26.2.2.1	В іноземній валюті	80 498	162 563
27	Відстрочені податкові зобов'язання	925	2 924
27.1	Резерви за зобов'язаннями	0	0
28	Інші операційні доходи	308	308
29	Витрати за операціями хеджування	77 864	90 027
30	Зобов'язання щодо поточного податку на прибуток	0	0
31	Відстрочені податкові зобов'язання	50 830	50 830
32	Резерви за зобов'язаннями	418 378	44 727
33	Інші зобов'язання	6 968	8 555
34	Субординований борг	275 597	159 842
35	Зобов'язання, що пов'язані з довгостроковими активами, призначеними для продажу, чи групами вибуття	0	0
36	Усього зобов'язань, у тому числі:	4 754 435	4 883 946
36.1	В іноземній валюті	2 410 152	3 036 552
37	ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ		
37.1	Статутний капітал	1 550 969	1 550 969
38	Власні акції (частки, паї), що викуплені в акціонерів (учасників)	0	0
39	Емісійні різниці	38	38
40	Резерви, капіталізовані дивиденди та інші фонди банку	40 176	40 176
41	Резерви переоцінки необоротних активів, у тому числі:	155 866	155 888
41.1	Резерви переоцінки нерухомості	155 866	155 888
41.2	Резерви переоцінки нематеріальних активів	0	0
42	Резерви переоцінки цінних паперів	12 090	(5 667)
43	Резерви переоцінки за операціями хеджування	0	0

Куди підуть гроші МВФ?

ПОЧАТОК НА 1-Й СТОР.

Відповідно до заяви Прем'єр-міністра України Миколи Азарова, на покриття дефіциту державного бюджету планується спрямувати... десь 20% від загальної суми кредиту МВФ (3 млрд. дол.), решту коштів, на його думку, необхідно витратити на серйозні програми модернізації економіки, в тому числі на програму з енергозбереження. Про це глава українського уряду заявив в інтерв'ю загальнонаціональним телеканалам та інформатентствам. Водночас віце-прем'єр Сергій Тігіпка, який очолював від України переговори з МВФ, запевнив ЗМІ, що на покриття дефіциту бюджету піде... 2 млрд. дол. Причому ці кошти можуть бути використані тільки для бюджету поточного року: «Уже з наступного року всі, без винятку, кошти будуть спрямовані лише на поповнення золотовалютних резервів Національного банку України». Це дасть змогу стабілізувати національну валюту для подальшого розвитку фінансового сектору держави.

При цьому Микола Азаров не настільки категоричний. Він лише сподівається, що наступного року в Україні скоротиться потреба використовувати кредитні кошти для погашення дефіциту бюджету, й ми «дедали більше направлятимемо на програми розвитку нашої країни».

Нагадаємо, виконавчий комітет Міжнародного валютного фонду схвалив виділення Україні 15,15 млрд. дол. «на допомогу владі при проведенні реформ і економічного врегулювання...»

Кредит МВФ знову піде на проїдання та утримання гривні від девальвації, вважає заступник начальника відділу Академії фінансового управління Сергій Кульпинський: «Частково кошти кредиту також підуть на допомогу нашим імпортерам за рахунок тимчасового зміцнення валютного курсу, а також, щоб утримати країну від серйозних інфраструктурних проектів шляхом посилення фіскальної політики». На думку експерта, це черговий крок назад. «Ще в 2008 році подібний кредит уряд брав на підтримку валютного курсу, котрий разом із Нацбанком і обвалили на

Фото Олега МАРКЕВИЧА (Україна).

більш як 50%. А нині країну лише підтягують до рівня держборгу «розвинених» країн, який у середньому становить 70—80% ВВП, тоді як фундаментальні основи економіки продовжують руйнуватися», — зазначив експерт.

Економіст інвесткомпанії «Аструм інвестмент менеджмент» Олексій Блінов у свою чергу нагадує, що спрямування значної частини коштів кредиту в резерв центробанку є звичайною практикою у разі надання грошей МВФ. За його словами, незважаючи на те, що зараз резерви НБУ й так поповнюються за рахунок купівлі валюти на міжбанківському ринку, кошти нового кредиту МВФ все-таки знадобляться в 2012—2014 роках, коли Україна повинна буде почати повертати фонду попередню позику. «Тож це можна вважати пролонгацією попереднього кредиту», — пояснює експерт. «Реформи в країні можна проводити й без кре-

дитів фонду. Навпаки, проведення більшості із заявлених перетворень скорочує бюджетний дефіцит, а отже, і необхідність у запозиченнях. Але МВФ наполягає на реформах, бо, як усякий кредитор, зацікавлений у поверненні вкладених коштів. Тому й заперечує проти того, щоб гроші пішли на фінансування поточних бюджетних видатків», — зазначив Олексій Блінов, який вважає, що кошти напевне будуть використані для погашення кредиту в розмірі 2 млрд. дол., раніше взятого урядом у російського «Внешторгбанка». Як відомо, термін його повернення настає в грудні нинішнього року. «Втім, цілком імовірно, що уряд і візьме кошти в МВФ, і продовжить російський кредит», — зазначив експерт.

На знімку: Прем'єр-міністр України Микола Азаров розповідає журналістам про те, куди підуть 15 млрд. від МВФ.

Мінекономіки має намір залучити майже чотири мільярди інвестицій

Міністерство економіки України збирається до кінця року підписати угоди з міжнародними фінансовими організаціями щодо реалізації низки проектів на загальну суму близько 3,9 млрд. дол. Як повідомив учора на прес-конференції перший заступник міністра економіки Анатолій Максютя, можливості до співробітництва з іншими міжнародними фінансовими організаціями відкрило саме рішення Ради директорів МВФ про виділення кредиту Україні.

Зокрема, йдеться про реалізацію низки інфраструктурних

проектів. Наприклад, 60 млн. дол. передбачається залучити на реабілітацію гідроелектростанцій, 500 млн. дол. — на будівництво залізниці, 175 млн. дол. — на повітряні лінії електропередач, 300 млн. дол. — на проекти енергоефективності.

При цьому одним із головних завдань реформ уряд бачить поліпшення умов ведення бізнесу в Україні. Про це віце-прем'єр-міністр України Сергій Тігіпка заявив під час зустрічі з членами Американсько-української ділової ради за участю представників найбіль-

ших американських компаній, що працюють в Україні. «Влада добре розуміє, що тільки відновлення інвестування може прискорити подолання кризи в економіці. Тому надання інвесторам необхідної адміністративно-консультаційної підтримки є обов'язком чиновників усіх рівнів», — зазначив віце-прем'єр-міністр.

Сергій Тігіпка назвав неприпустимою ситуацію, коли при затвердженні бізнес-планів з інвестування в Україну проблеми повернення ПДВ перешкоджають намірам інвесторів.

«Уряд чітко заявив, що наступним кроком після усунення заборгованості держави з ПДВ за допомогою облігацій стане автоматичне відшкодування податку сумлінним платникам», — зазначив глава партії «Сильна Україна». За словами Тігіпки, уряд оперативно реагуватиме на кожний випадок порушення прав інвесторів: «Але набагато важливішим є формування нового законодавчого поля, що створить прозорі й зрозумілі інвесторам умови ведення бізнесу в нашій країні».

Яна СТАДІЛЬНА.

Ялту перетворять на Єврокурорт

У реалізацію Комплексної програми соціально-економічного розвитку Великої Ялти протягом наступних п'яти років плановано вкласти 2,5 млрд. грн., повідомляють у Головному управлінні Ради міністрів АР Крим.

Фінансування програми відбуватиметься з різних джерел: з держбюджету, республіканського бюджету, вітчизняних та іноземних інвестицій, коштів підприємницької

діяльності. Але все-таки лєвова частка лягає на джерела держбюджету — 1,8 млрд. грн. У програмі, зокрема, наголос буде зроблено на водопостачання Великої Ялти, будівництво третьої високовольтної лінії електромереж, проблему стічних вод, а також підготовку комплексних пропозицій із вирішення питань вивезення і переробки твердих побутових відходів.

Естетика буде під владою міста

Містобудівна рада при міській раді Херсона ініціює підпорядкування КП «Бюро естетики міського середовища й зовнішньої реклами» управлінню архітектури й містобудування. Таке рішення прийняли на пропозицію члена містобудівної ради, депутата міськради Станіслава Путілова.

Ідея підпорядкування «Бюро естетики» управлінню архітектури виникла у зв'язку з необхідністю впорядкувати розміщення зовнішніх рекламоносіїв у районах історичної забудови міста, а також на магістральних вулицях Херсона.

Козацькі чоботи-довгожителі

Фото Євгена ЦИМБАЛЮКА.

Козацькі чоботи, виготовлені в XVII столітті, хоч зараз взувай. А віднайшли їх під час розкопок на місці знаменитої Берестецької битви 1651 року.

Загалом таких чобіт (цілих та фрагментованих) налічується понад три з половиною сотні. Окремі з цих екземплярів (найціліші) представлено в музеї Національного історико-меморіального заповідника «Поле Берестецької битви» в селі Пляшева Радивилівського району (на знімку).

Кажуть, що виготовлення таких чобіт трималося у секреті, і цей секрет й досі не розвіданий. Відомо лише, що чоботи-довгожителі було виготовлено зі шкіри ялівку або молодих бичків, що є більш цупкою і водонепроникною, ніж шкіра дорослих корів. Ще один незалежний факт: козаки змашували свої чоботи дьогтем — багато з найдених екземплярів і досі зберігають його запах. Характерно також, що ще в середині сімнадцятого століття не в усіх

козацьких чоботях підошва мала більший виріз із одного боку (що розрізняло чоботи для правої та лівої ноги). Крім того, вони ще не мали підборів. Замість них до підошви за допомогою трьох металевих шипів кріпилися металеві підківки. Таке взуття було найкраще пристосоване для верхової їзди. Загалом у козаків було й чимало звичаїв, пов'язаних із чобітьми. Приміром, перед походом насилали своєї землі під устілку чобіт, щоби цілим та неушкодженим повернутися додому.

Хоч би як там було, але те, що козацькі чоботи зберегли свою цілісність протягом трьох із половиною століть, — факт, який не тільки викликає захоплення, а й потребує спеціальних досліджень. Можливо, завдяки цим дослідженням і відкриється древній секрет чоботарства.

Олександра ЮРКОВА, Євген ЦИМБАЛЮК.

Рівненська область.

ПРОДОВЖЕННЯ ТЕМИ

► ЗАПОРІЖЖЯ

Постраждали церкву відбудують

Запоріжжя оговтується після вибуху у Свято-Покровському храмі. Голова облдержадміністрації Борис Петров у телезверненні наголосив: «З боєм у серці я сприймаю цей бездушний злочин, скоєний проти мирних людей, які збиралися у святому місці. Широ звертаюся до всіх з проханням, незалежно від релігійних переконань, помолитися за упокій душі загиблого та за одужання потерпілих. Сподіваюся, що ми всі одностайні в засудженні цього вчинку».

Єпископ Запорізький і Мелітопольський Йосип у своїй заяві повідомив прізвище загиблого (інокія Людмила — в миру Донець Марія Михайлівна) і закликав докласти зусиль до відбудови храму. Керівник обласної міліції Володимир Серба повідомив, що з 28 липня всі культові споруди Запоріжжя взято під посилений контроль співробітників МВС. Міський голова Запоріжжя Євген Карташов відвідав у ЛОР-відділенні 3-ї міської лікарні двох постраждалих, передав їм матеріальну допомогу і заявив, що місто вже запропонувало місцевій єпархії УПЦ допомогу у відбудові храму.

Леонід СОСНИЦЬКИЙ.

У НОМЕР

► ЧЕРКАСИ

«Акула» чистила Дніпро

П'ятнадцять аквалангістів разом зі ста волонтерами провели в обласному центрі акцію «За чистий Дніпро».

Протягом кількох годин добровольці прибирали територію міського пляжу, а члени підводного клубу «Акула» спустилися на дно, де збирали у мішки сміття.

За словами начальника відділу екології та раціонального природокористування Черкаського міськвиконкому Володимира Гусаченка, з дня річки витягнули 6 кубічних метрів різного непотребу, завантаживши ним дві машини ГАЗ-66.

— За кордоном, — зауважили учасники акції, — дно водойм чистить спеціальна техніка. У нас, аби очистити кілька сотень метрів русла Дніпра вручну, знадобиться не один місяць.

Лідія ТИТАРЕНКО.

► КАМ'ЯНЕЦЬ-ПОДІЛЬСЬКИЙ

У бібліотеці прижився музей

Бібліотека у селі Подільське Кам'янець-Подільського району стала ще й музеєм. Тут організували виставку як старовинних робіт майстринь голки, так і сучасних — місцевої вишивальниці Ганни Федорівни Герасименко. Цілий рік збирали експонати, а нині порадували односельців оновленим закладом культури.

Перерізати стрічку до музейної кімнати доручили заступнику голови райдержадміністрації Павлу Довгополу та сільському голові Юрію Годованому.

Постане пам'ятник чорнобильським ліквідаторам

Наступної весни, до 25-річчя трагедії на Чорнобильській АЕС, у Кам'янці-Подільському з'явиться пам'ятник, що стане знаком шани і вдячності ліквідаторам цієї техногенної катастрофи. Мову про його необхідність почали вести місцеві «чорнобильці» з квітня цього року. Нині ж міська рада вже визначилася з місцем та проектом монумента, прийнявши відповідну постанову.

Віра ШПИЛЬОВА.

На борту українського судна «Акорд», затриманого 28 липня береговою охороною Грузії за незаконне заходження в абхазький порт Сухумі, перебувають 11 українців. *Про це повідомив прес-секретар Міністерства закордонних справ Олександр Дікусаров*

ПЛАНЕТА

Усі — «за» переговори

Відновлення прямих палестино-ізраїльських переговорів схвалили резолюцією міністри закордонних справ країн Ліги арабських держав (ЛАД) під час конференції в Каїрі. Переговори були перервані в 2008 році, коли Ізраїль почав операцію «Литий свинець» у секторі Газа. При цьому Махмуд Аббас — голова адміністрації ПНА, заявив, що Ізраїль повинен дати згоду на створення незалежної Палестинської держави в межах, що існували до 6-денної війни 1967 року, й повністю припинити будівництво єврейських поселень на палестинських територіях. Тільки за цих умов можливе відновлення прямих переговорів. У відповідь на резолюцію прем'єр-міністр Ізраїлю Бін'ямін Нетаньяху заявив, що готовий розпочати переговори в найближчі дні.

Найщасливіша країна — Данія

Найщасливішою країною у світі є Данія. Про такий результат опитувань компанії Gallup повідомляє журнал Forbes. За Данією ідуть відповідно Фінляндія, Норвегія та Швеція з Нідерландами. Останнє, 155-те місце — в Того.

США посіли 14-те місце, Велика Британія — 17-те. Найкращий результат серед країн СНД — у Туркменії, яка ділить 18-те місце з Мексикою. Україна в рейтингу посідає лише 73-тє місце, поділивши його з Росією, ПАР, Ліваном, Румунією та Словаччиною. Білорусь і Косово ділять 54-ту позицію. З повним списком можна ознайомитися на сайті Forbes. Опитування проводилося з 2005-го по 2009 рік у 155 країнах. У респондентів запитували, чи задоволені вони своїм життям, і просили оцінити рівень щастя за шкалою від 1 до 10. Потім в учасників опитування дізнавались, як вони почувалися на день раніше — це дозволяло дослідникам оцінити «повсякденний досвід» респондентів. На підставі цих показників учені обчислювали відсоток «страждаючих» і «процвітаючих» жителів тієї чи іншої країни.

ФОТОФАКТ

Національну традицію прикрашати візерунками руки єменських жінок уміло використовують у туристичній індустрії країни. Зокрема, організовано фестиваль для розваги туристів, на якому місцеві красуні змагаються за першість у цьому мистецтві.

Фото Сінхуа/Укрінформ.

У колумбійському місті Медельїн триває Тижень моди. За традицією, основну частину заходу відведено бікіні.

Фото Сінхуа/Укрінформ.

Коморовський, як Гомулка

«Коморовський, як Обама, Карзай і Гомулка» — з такими заголовками вийшла польська преса після оголошення міністром закордонних справ Радославом Сікорським рішення повісити у всіх польських дипломатичних представництвах портрет президента Броніслава Коморовського після приведення його до присяги, яке заплановано на 6 серпня. До речі, останнім польським лідером, портрет якого висів у дипломатичних представництвах, був перший секретар ЦК Польської об'єднаної робітничої партії Владислав Гомулка. Відмовився від цієї традиції 1971 року його наступник Едвард Герек.

Коментуючи неоднозначні оцінки ЗМІ, Радослав Сікорський заперечив «повернення до комуністичної традиції». Своє рішення він аргументував тим, що такий звичай є у всіх країнах, на які рівняється Польща, — у США, Великій Британії, Німеччині, Франції. «Портретного рішення» Сікорського не коментує ні новообраний президент, ні його канцелярія. Зате колишні однопартійці Б. Коморовського з Громадянської платформи (ГП) не обмежують себе у свободі коментарів. На думку відомого найбільш скандальними висловлюваннями Януша Паликота, «питання пор-

третів є тим випадком, що вписується у політичний фольклор». ЗМІ підхопили ідею «фольклору». Зокрема, на сайті «Газети виборчої» у рубриці «Рапорти» користувачам пропонують вибрати «найкращий портрет президента» із низки фотографій Б. Коморовського, де найбільшу популярність має знімок під назвою «ретро» (Б. Коморовський у молоді роки). Що ж до політичних реалій, то нині справа перебуває на етапі узгоджень між МЗС і канцелярією президента РП. Імовірно, що традицію буде відновлено. **Іван КОЗЛОВСЬКИЙ.** Варшава.

Берлусконі вимагає відставки спікера палати депутатів

Італія на порозі урядової кризи. Розкол у правлячій коаліції між прем'єром Сільвіо Берлусконі та спікером палати депутатів Джанфранко Фіні назрівав давно.

І от на засіданні політичного керівництва партії «Народ свободи» глава італійського уряду вирішив привселюдно засудити «нелояльну» політику Фіні й зажадав його відставки. «Керівництво партії вважає, що позиція, зайнята паном Фіні, зовсім не сумісна з принципами, які надихають партію «Народ свободи», із зобов'язаннями стосовно виборців та з політичним курсом партії!» Під час партійних зборів у Римі 22 квітня 2010 року відверта ворожість між Фіні й Берлусконі вилилася назовні: прем'єр-міністр закликав Фіні негайно піти з поста голови Палати депутатів, а Фіні обвинуватив свого партнера по коаліції в недопущенні навіть найменших розбіжностей. Обое намагалися перекричати один одного. Фіні заявив, що не збирається залишати свій пост, який не є в компетенції голови Ради міністрів.

Чи повернуться до українців активи Лазаренка?

Україна шукає можливості повернути активи колишнього прем'єра Павла Лазаренка, що відбуває покарання у США. Зокрема, на початку серпня Вищий Господарський суд України розгляне чергову справу, в рамках якої може бути повернуто Дніпропетровській територіальній громаді майно, яке свого часу опинилося у власності Павла Лазаренка. І напередодні розгляду через деякі ЗМІ вже лунають заяви людей, які тісно пов'язані з «каліфорнійським утриманням», що начебто українські судові органи обирають відому людину, роблять його жебраком. Українські політологи вважають, що ця кампанія спрямована проти суддів, які розглядатимуть справу. Мовляв, розрахунок простий, але, можливо, й ефективний. Бо судді — також люди. Вони дивляться телебачення, читають газети. Їм не так уже й легко зовсім не реагувати на випадки, спрямовані проти них. Насправді йде тривалий, дуже складний процес повернення величезної кількості державного майна, яке Павло Іванович, перебуваючи при владі, «перевів» із загальнодержавної чи комунальної власності у свою особисту. Серед найбільш привабливих об'єктів називають чи не половину проспекту Карла Маркса (центральної вулиці Дніпропетровська), будівлю, в якій зараз знаходиться п'ятизірковий готель «Україна», та навіть споруду, яка належить Фонду державного майна України в цьому місті. Експерти також вказують на те, що вплив «господаря» на Дніпропетровщині відчувається й дотепер: часто-густо місцеві суди першої інстанції побоювалися винести правосудне рішення.

ПРЯМА МОВА

«Я переконаний у тому, що ми продовжимо ці зусилля, вони непрості, є дуже багато інтересів, дуже багато юридичних зачіпок, якими користуються адвокати», — заявив міністр закордонних справ України Костянтин Грищенко в одному із прямих ефірів програми «Велика політика» на телеканалі «Інтер».

За його словами, Мін'юст веде роботу з пошуку партнерів у США: «Ми працюємо в цьому напрямі, щоб український бюджет поповнився сотнями мільйонів американських доларів».

Мал. Олександр КУСТОВСЬКИЙ.

шення у майнових спорах держави проти свого колишнього прем'єра. Цим бравують юристи колишнього прем'єра. Зокрема, український адвокат Павла Лазаренка Віктор Чевгуз стверджує: «Для цього потрібно мати вирок українського суду, що Лазаренко щось украв і це потрібно повернути. А такого рішення суду немає». Інша справа — суди вищих інстанцій, які виносили справедливі рішення. Однак, зараз, на думку фахівців, саме судді цих органів стають об'єктами тиску з багато численних юристів, родичів, партнерів та соратників Лазаренка. Зрозуміло, чому так відбувається. В США та Швейцарії доведено, що Лазаренко протизаконним шляхом отримав сотні мільйонів доларів, різноманітні неофіційні рейтинги визнають його в топ-десяти найбільших економічних злочинців минулого століття. Чому ж професійні чи добровільні захисники Павла Івановича, який уже майже дві п'ятирічки відсидів у тюрмах США, та сидітиме ще, з телеекранів та шпальт газет розповідають речі, які не відпові-

дають дійсності? Відповідь проста. Зрозуміло, що повертати майно та гроші у Павла Лазаренка аж ніяк не має бажання. Але зробити це бажав держава в особі її нинішнього уряду. Нещодавно пролунала ціла низка заяв високопосадовців про те, що Україна намагатиметься повернути активи экс-прем'єра в казну. Але постає запитання: чи зможуть судді керуватися виключно чинним законодавством, коли відчувають психологічний прес з боку деяких ЗМІ, що взяли за правило своєрідного «гарного тону» паплюжити вітчизняну судову систему? Кажуть, навіть сумнозвісний адміністративний ресурс уже відійшов на другий план. Тепер входить у норму третирування суддів руками «працівників пера». І адвокати, котрі обслуговують інтереси «каліфорнійського в'язня», використовують ЗМІ як механізм психологічного тиску на суддівський корпус. До речі, не слід забувати й про майно, яке Лазаренко розмістив за кордоном. Добре, що представники влади обіцяють докласти зусиль для його повернення.

Яна ОСАДЧА.

НАША ДОВІДКА

Павло Лазаренко — ув'язнений № 94430-011 відбуває покарання в федеральній Дублінській тюрмі (штат Каліфорнія), де більшість ув'язнених — жінки.

Мін'юст України має намір працювати над поверненням активів, вилучених з бюджету України за часів прем'єр-міністра Петра Лазаренка. Про це журналістам повідомив міністр юстиції України Олександр Лавринович. Він зазначив, що Міністерство юстиції одержало доручення від Кабінету Міністрів домогтися повернення всіх активів, які, як доведено судом, мають незаконне походження й вилучені з державного бюджету України. За його словами, зараз має працювати інструмент міжнародних договорів та рішення правових і правоохоронних структур обох країн.

У лютому Україну відвідала делегація міністерства юстиції США для з'ясування того, чи претендує Київ на повернення в країну коштів, які були заарештовані на рахунках Лазаренка.

До ювілею — півмільйона тонн зернових

Такий подарунок зробить колектив ТОВ СТІОМІ-Холдінг керівнику компанії Михайлу Стаднику до його п'ятдесятиліття

Десять років тому перші плуги компанії врізались в землі чотирьох господарств області. Тоді ця затія розорати поля, на яких піднялись не те що бур'яни, а вже й перший молодий ліс, та ще й виростити на них якісь небувалі врожаї, як пообіцяли орендарі, здавалась просто фантастичною. Селяни довго не могли зрозуміти, чому їм раптом почали виплачувати орендну плату ще задовго до того, як компанія зібрала перший врожай. Так само дивним для багатьох видавалось і те, навіщо стільки грошей вкладати в добрива, різні хімічні засоби захисту, техніку. Адже таких технологій ці лани не знали ніколи, але ж якось родили жито-пшеницю...

Нині і сам Михайло СТАДНИК, засновник і голова правління компанії, дивується, як наважився на цю авантюру. Але не шкодує. Тепер ТОВ СТІОМІ-Холдінг входить до сотні найпотужніших аграрних компаній України і є одним з найбільших аграрних інвесторів на Хмельниччині.

Спроба, що принесла удачу

А розпочати свою справу саме тут для Стадника було справою честі. Коли він прийшов з ідеєю створити потужний агрохолдинг, одразу попозвля чутки, мовляв, все це примхи якогось заїжджого багатія. Тоді навіть господарства, котрі володіли цією землею десятиліттями, не знали, як відкараскатись від неї, бо почала приносити лише збитки. В області облогувало понад триста тисяч гектарів — ледь не третина орних земель. І тут раптом якийсь дивак задумав брати їх в оренду, платити за це гроші...

Тоді мало хто знав, що свого часу бідовий хлопчина, який виріс без батька, поїхав із невеличких Карачівець у Віньковецькому районі у світі шукати щастя. Вже за пару років повернувся, закінчивши педучилище, і влаштувався вчителем у Віньковецькій школі. Хтозна, можливо, й досі навчав би там дітей, якби не пішов до армії, не пройшов афганську школу, не ризикнув потім зайнятися ще зовсім новою і незвіданою справою підприємництва, а потім не спробував себе у нафтогазовому бізнесі.

Тож вдруге на рідну Хмельниччину повернувся вже досвідченою людиною. Але для успіху цього, напевно, було б малувато. Хто із заздрістю, хто з посмішкою каже, що Стадник має добрий бізнесовий нюх. А інакше просто не скочив би, як у воду з головою, в ризикований аграрний бізнес.

Щоправда, своєрідною передумовою для цього став Хмельницький хлібокомбінат. Придбавши його, компанія одразу відчула проблеми із забезпеченням сировиною. Дуже швидко стало зрозумілим, що на низькопробному борошні, та ще й купленому втридорога у посередників, смачного, а найголовніше — дешевого хліба не спекти. Ось тоді й почали освоювати хліборобську науку.

Громади перших чотирьох сіл зголосились здати в оренду свої дві з половиною тисячі гектарів. Однак розраховувати на швидкі гроші на цих полях не доводилось. Пригадується, як підраховуючи витрати, економісти тільки за голову брались: в кожен гектар компанія вклала не менш як 2,5 тисячі гривень — чималі гроші на той час. А хто міг гарантувати, що земля справді віддасть щедрий врожай?

Загалом бізнес просто неба виявився не тільки важкою, а й надто ризикованою справою. Так от, щоб скоротити ці ризики, Стадник обрав головну стратегію: ніколи не відступати від технології, хай би як це дорого коштувало. А ще — зібрати та виростити свою команду професіоналів.

Інвестиції, які роблять хліб дешевим

Останнє виявилось чи не найважчим. Аж ніяк не всі, хто починав у компанії десять років тому, залишився у ній досі. Хтось не витримав шалених темпів роботи, комусь виявився не до вподоби різкуватий характер Стадника, дехто швидко зрозумів, що тут не

знайдеш «лівої» копійчини — словом, через кадрове сито пройшла не одна сотня людей. Але за тими, хто пішов, не шкодували, навпаки, виставляли ще жорсткіші вимоги до новобранців. Та це й зрозуміло: з року в рік зростала кількість орендованої землі, з'являлась дедалі нова і нова техніка, котра потребувала серйозної професійної підготовки, та головне — із кількох сотень до кількох тисяч зріс сам колектив, і справлятися із таким міг не кожен.

Важко вчити когось, коли сам не маєш досвіду. Тому представники команди вирушили в далекі мандри до Аргентини, Китаю, об'їхали чимало європейських країн, запросили до себе фахівців найкращих світових аграрних і машинобудівних компаній, щоб не просто зрозуміти, чим живе хліборобський світ нині, а й засвоїти найкращі уроки, перейняти досвід вирощування таких врожаїв, яких ще не знали українські поля.

Усі старання не виявились марними. Ось уже протягом кількох останніх років валовий збір зерна в компанії в середньому становить до триста тисяч тонн зерна на рік, а це майже чверть обласного врожаю. Урожайність пшениці у сімдесят центнерів з гектара, а на окремих ділянках — і всі дев'яносто — це вже звичний результат. Усі рекорди побила кукурудза, котра дає до ста десяти центнерів з гектара.

Але в СТІОМІ-Холдінг завжди вважали, що не менш важливим, ніж виростити врожай, є вміння розпорядитись ним, а тому компанія намага-

ється працювати без посередників. Саме для цього свого часу збудували власний борошномельний комплекс із потужністю двісті тонн борошна на добу. Потім взяли за зведення одного з найпотужніших в краї елеваторів. Уже другий сезон працюватиме його перша черга, розрахована на 150 тисяч тонн одночасного зберігання зерна. А після завершення будівництва обсяги зростуть удвічі.

Всього за час своєї роботи компанія інвестувала в розвиток аграрного комплексу Хмельниччини понад мільярд гривень. Можливо, результати таких капіталовкладень не так помітні, як, скажімо, зведення нових підприємств чи розбудова виробництва. Але вони істотно проявились в іншому: хліб, який із власного борошна випікає Хмельницький хлібокомбінат, а це дві третини від загальнообласних обсягів, є одним з найдешевших не тільки в області, а й в країні. Скажімо, для пайовиків, що здали свої землі в оренду компанії, доставлений до села буханець житнього чи пшеничного коштує відповідно 1,56 — 1,7 гривні.

Але це лише вершина інвестиційного айсберга. Загалом сьогодні компанія орендує і обробляє близько ста тисяч гектарів землі. А це означає, що певними зобов'язаннями вона зв'язала себе з більш як ста тисячами селян, із яких п'ятдесят тисяч — пайовики, з півтори сотні населених пунктів області. В одинадцяти районах п'ятдесят тисяч пайовиків довірили свої землі СТІОМІ-Холдінгу, і компанія намагається віддавати за таку довіру. В розрахунках за пай вона завжди йде на крок вперед від багатьох інших орендарів. Не чекаючи жодних норм закону, вже в перший рік заплатила своїм орендодавцям по півтора відсотка від вартості пая. Тепер сума дійшла до чотирьох відсотків, якщо пай оплачується грошима, та до шести, коли власник землі отримує плату зерном, борошном, висівками, хлібофуражними чи кондитерськими виробами. Лише торік на розрахунки за оренду пайів, розвиток соціальної сфери села та благодійну допомогу товариство виділило близько сорока мільйонів гривень. Чого тільки вартість був відпочинок на морі майже сотні сільських дітей із Волочиського району, організований компанією.

Зрозуміло, що завдання вгодити всім і скрізь, особливо в

таких великих масштабах, практично нездійсненне. Але в товаристві завжди дотримуються головних принципів: з одного боку, кожна зароблена копія повинна сприяти дальшому успішному розвитку колективу. З другого — всі, хто так чи інакше став членом більш як стотисячного колективу, включаючи не тільки виробників, орендодавців, а й всіх мешканців тих сіл, де працює СТІОМІ-Холдінг, не повинен бути ображеним, забутим, залишеним поза увагою.

— Я добре розумію, що не тільки за час роботи у компанії, а й за своє життя завинив цим людям значно більше, — не раз повторює Михайло Стадник. — Вони гідні набагато достойнішого і заможнішого життя. Але дати його лише стараннями компанії ми поки що просто не в силі. Тому і на депутатській, і на громадській ниві мені хочеться зробити ще більше, ніж на хлібному полі — створити умови для вільного, перспективного і успішного розвитку економіки взагалі та аграрного бізнесу зокрема. А тут ще стільки незораної цілини.

Справді, компанія не живе в якихось ідеальних, спеціально створених для неї умовах. Часто їй доводиться рахувати не тільки здобутки, а й просто колосальні збитки. Причому одні завдає природа, інші — недолугі чиновники, а найважчі — непродумані рішення в галузі сільського господарства. Але мудрість керівника, неймовірна працездатність всієї компанії і довіра десятків тисяч людей переконують: і цей найважчий шлях буде подолано. Якщо за десяток літ кількість орендованих земель вдалось збільшити у тридцять (!), а вал зерна — у п'ятдесят разів, якщо технічний парк, котрий розпочинався практично з нуля, сьогодні налічує сотні одиниць найпотужнішої техніки, якщо збільшились і виростили нові виробничі потужності — і все це було лише початком, то що ж тоді попереду?

Михайло Стадник сьогодні відзначає свій п'ятдесятирічний ювілей. Це добрий час не тільки для золотих ужинок, а ще й для великих майбутніх посівів. Тож нехай на цих полях родять щедри врожаї.

Ірина КОЗАК.

Хмельницький.

На знімку: Михайло Стадник. Фото автора.

Мета одна: завантажити виробництво

Суднобудування є базовою галуззю промисловості міста Миколаєва та основою вітчизняної морської індустрії. Миколаївські корабельні можуть випускати будь-яку суднобудівну й кораблебудівну продукцію, що відповідає міжнародним вимогам якості.

Однак сучасний стан справ у світовій економіці призвів до того, що ринок збуту суднобудівної продукції практично рухнув, і потенціал суднобудівних заводів, у тому числі й миколаївських, перестав бути затребуваним.

На більшості вітчизняних корабельні зберігається надзвичайно складне становище в плані одержання нових замовлень, що призводить до повного або часткового зупинення виробництва. Сьогодні лише деякі галузеві підприємства утримують ситуацію і залишаються на плаву. Зокрема, суднобудівний завод «Вадан Ярде Океан», незважаючи на певні труднощі, продовжує виробничий цикл і виконує суднобудівні замовлення.

За словами Героя України генерального директора ВАТ «Вадан Ярде Океан» Миколи Романчука, сьогодні, як ніколи, корабелі покладають великі надії на державу, що здатна забезпечити стійке становище пріоритетного напрямку економіки, яким є суднобудування. Практика прийняття законів на підтримку суднобудування відповідає кращим європейським традиціям. Без нових державних програм, що чітко окреслюють подальшу стратегію розвитку галузі, нам не обійтись. Безумовно, прийняття «суднобудівних законів» актуальне для такого промислового цен-

тру, як наш Миколаїв, де зосереджені три наймогутніші українські корабельні. До того ж від їх успішної діяльності багато в чому залежить благополуччя городян і рівень заможності нашого регіону. Тільки спільними зусиллями влади й бізнесу ми зможемо зберегти безцінний досвід корабелів-професіоналів і використовувати весь свій потенціал для подальшого розвитку.

Щодо виробничої діяльності ВАТ «Вадан Ярде Океан», нині дирекція підприємства робить усе можливе для досягнення єдиної мети — повноцінного завантаження виробництва. Після успішного завершення контракту з лідером національного аграрного ринку компанією «НІБУЛОН» на будівництво серії із 24 несамохідних суден зроблено наступний крок у формуванні портфеля замовлень — ми підписали новий контракт на створення шести морських буксирів-штовхачів для флоту ТОВ СП «НІБУЛОН».

Однопалубні двогвинтові буксири-штовхачі з розвиненою надбудовою і підйомною рульовою рубкою призначені для буксирування несамохідних суден, складів і плавучих споруд, проведення суден в акваторії портів і постановки до причалу, перевезення швартовного майстра й лоцмана, допомоги в проведенні швартових операцій, а також для роботи як криголамні буксири взимку. Довжина буксирів становить 38 м, ширина — 11 м, потужність головного двигуна — 2х940 кВт, що дає змогу суднам розвивати швидкість до 11,5 вузла. Проект головного судна і вся робоча

конструкторська документація розроблені вітчизняною компанією ТОВ ПОСС Торола, метал поставляється українськими підприємствами.

Будівництво корпусів буксирів-штовхачів передбачено на лінії великотоннажного суднобудування. Роботи з виготовлення деталей корпусу з листа і профілю провадитимуться в корпусообробному цеху підприємства, а виготовлення корпусних секцій і блоків передбачається на площах складально-зварювального цеху. Корпуси буксирів-штовхачів будуть формуватися із блоків, максимально насичених і зданих представникам Регістру Судноплавства України та Замовника. Будівництво двох перших буксирів планується завершити до осені й випробувати їх до льодової обстановки. Інші чотири буксири будуть збудовані під час зимового періоду.

Нині також ведеться будівництво 13 одиниць плавзасобів для російської компанії ТОВ «Техногарант». Відповідно до контракту плавзасоби створюються відповідно до всіх чинних правил і норм Російського Річкового Регістру та під його наглядом.

З метою оптимізації використання виробничих потужностей на ВАТ «Вадан Ярде

Океан» активно ведуться судноремонтні роботи. В 2009 році було відремонтовано й передано судновласникам 15 суден, а в першому півріччі 2010 року — 9 суден.

Для розширення портфеля замовлень ВАТ «Вадан Ярде Океан» продовжує активний пошук партнерів в Україні та за кордоном, дотримуючись свого основного принципу роботи — дотримання контрактних зобов'язань і якісного виконання робіт.

Подальша стратегія підприємства спрямована на будівництво повнокомплектних суден і розвиток нових напрямків відповідно до кон'юнктури світового ринку.

Наталія ПОЗНЯК.

Фото надане ВАТ «Вадан Ярде Океан».

БАЛАНС за II квартал 2010 року				
Рядок	Найменування статті	На звітну дату поточного кварталу	(тис. грн.) На кінець попереднього фінансового року	
1	2	3	4	
1	АКТИВИ			
1	Грошові кошти та їх еквіваленти	33384	34233	
2	Торгові цінні папери	34107	34180	
3	Інші фінансові активи, що обліковуються за справедливою вартістю з визначенням результату переоцінки у фінансових результатах	-	-	
4	Кошти в інших банках, у тому числі:	57618	52425	
4.1	В іноземній валюті	48109	49232	
5	Резерви під знецінення коштів в інших банках	141	(41)	
5.1	Резерви у відсотках до активу	0,08	0,08	
6	Кредити та заборгованість клієнтів, у тому числі:	806103	667786	
6.1	Кредити та заборгованість юридичних осіб, у тому числі:	599343	440692	
6.1.1	В іноземній валюті	80739	73992	
6.2	Кредити та заборгованість фізичних осіб, у тому числі:	206760	227094	
6.2.1	В іноземній валюті	98084	103327	
7	Резерви під знецінення кредитів	(42204)	(38080)	
7.1	Резерви у відсотках до активу	5,24	5,70	
8	Цінні папери в портфелі банку на продаж	3725	3725	
9	Резерви під знецінення цінних паперів у портфелі банку на продаж	-	-	
9.1	Резерви у відсотках до активу	-	-	
10	Цінні папери в портфелі банку до погашення	-	252	
11	Резерви під знецінення цінних паперів у портфелі банку до погашення	-	(50)	
11.1	Резерви у відсотках до активу	-	19,84	
12	Інвестиції в асоційовані й дочірні компанії	-	-	
13	Інвестиційна нерухомість	-	-	
14	Дебіторська заборгованість щодо поточного податку на прибуток	20	-	
15	Відстрочені податкові активи	-	-	
16	Основні засоби та нематеріальні активи	26561	35706	
17	Інші фінансові активи	66213	70904	
18	Резерви під інші фінансові активи	(1321)	(830)	
18.1	Резерви у відсотках до активу	2,00	1,17	
19	Інші активи	2095	4429	
20	Резерви під інші активи	(55)	(56)	
20.1	Резерви у відсотках до активу	2,61	1,27	
21	Довгострокові активи, призначені для продажу, та активи групи вибуття	4503	-	
22	Резерви під знецінення корисності інвестицій в асоційовані й дочірні компанії, що утримуються з метою продажу	-	-	
22.1	Резерви у відсотках до активу	-	-	
23	Усього активів, у тому числі:	990700	864583	
23.1	В іноземній валюті	226299	228793	
24	Зобов'язання			
24.1	Кошти банків, у тому числі:	155514	178463	
24.1.1	В іноземній валюті	50429	52662	
25	Кошти юридичних осіб, у тому числі:	282541	123109	
25.1	В іноземній валюті	18758	19229	
25.2	Кошти юридичних осіб на вимогу, у тому числі:	47414	32337	
25.2.1	В іноземній валюті	4072	2730	
26	Кошти фізичних осіб, у тому числі:	382676	389171	
26.1	В іноземній валюті	148231	162848	
26.2	Кошти фізичних осіб на вимогу, у тому числі:	55328	56005	
26.2.1	В іноземній валюті	27968	28429	
27	Боргові цінні папери, емітовані банком, у тому числі:	1068	1069	
27.1	В іноземній валюті	-	-	
28	Інші залучені кошти	-	-	
29	Зобов'язання щодо поточного податку на прибуток	-	-	
30	Відстрочені податкові зобов'язання	758	758	
31	Резерви за зобов'язаннями	20	69	
32	Інші фінансові зобов'язання	3797	3497	
33	Інші зобов'язання	544	475	
34	Субординований борг	30953	30000	
35	Зобов'язання, що пов'язані з довгостроковими активами, призначеними для продажу, чи групами вибуття	-	-	
36	Усього зобов'язань, у тому числі:	857871	726611	
36.1	В іноземній валюті	217600	221081	
37	Статутний капітал	-	-	
38	Власні акції (частки, паї), що викуплені в акціонерів (учасників)	134077	134077	
39	Емісійні різниці	1049	1049	
40	Резерви, капіталізовані дивіденди та інші фонди банку	6662	6662	
41	Резерви переоцінки необоротних активів, у тому числі:	363	2275	
41.1	Резерви переоцінки нерухомості	363	2275	
41.2	Резерви переоцінки нематеріальних активів	-	-	
42	Резерви переоцінки цінних паперів	-	-	
43	Резерви переоцінки на операціях хеджування	-	-	
44	Прибуток/Збиток минулих років	(5371)	(6091)	
45	Прибуток/Збиток поточного року	(3951)	(3951)	
46	Усього власного капіталу	132829	137972	
47	Усього пасивів	990700	864583	

Примітка "Зобов'язання банку, які обліковуються на позабалансових рахунках" за II квартал 2010 року

Рядок	Найменування статті	На звітну дату поточного кварталу	На кінець попереднього фінансового року	Зміни після дати останньої річної звітності (+/-)
1	2	3	4	5
1	Гарантії, що надані	109719	27574	+82145
2	Зобов'язання з кредитування, які надані банком	-	-	-
3	Зобов'язання з кредитування, які надані клієнтам	11596	13826	-2230
4	Надана застава	189626	184446	+5180

Примітка "Рахунки довірного управління" за II квартал 2010 року

Рядок	Найменування статті	На звітну дату поточного кварталу	На кінець попереднього фінансового року	Зміни після дати останньої річної звітності (+/-)
1	2	3	4	5
1	Готівкові кошти за операціями довірного управління	-	-	-
2	Поточні рахунки банку-управителя з довірного управління	-	-	-
3	Дебіторська заборгованість за операціями довірного управління	-	-	-
4	Цінні папери в довірному управлінні банківських металів в довірному управлінні	-	-	-
5	Інші активи в довірному управлінні	32200	32137	+63
6	Витрати за операціями довірного управління	-	-	-
7	Нараховані доходи за об'єктами довірного управління	-	-	-
8	Усього за активами рахунків довірного управління	32200	32137	+63
9	Фонди банківського управління	-	-	-
10	Рахунки установників	32200	32137	+63
11	Кредиторська заборгованість за операціями довірного управління	-	-	-
12	Доходи від операцій довірного управління	-	-	-
13	Усього за пасивними рахунками довірного управління	32200	32137	+63

Голова Правління

Баланс ПУБЛІЧНОГО АКЦІОНЕРНОГО ТОВАРИСТВА "УНІКОМБАНК" за 2 квартал 2010 року

Рядок	Найменування статті	На звітну дату поточного кварталу	(тис. грн.) На кінець попереднього фінансового року	
1	2	3	4	
1	АКТИВИ			
1	Грошові кошти та їх еквіваленти	191958	62624	
2	Торгові цінні папери	-	-	
3	Інші фінансові активи, що обліковуються за справедливою вартістю з визначенням результату переоцінки у фінансових результатах	-	-	
4	Кошти в інших банках, у тому числі:	-	-	
4.1	В іноземній валюті	(298)	(298)	
5	Резерви під знецінення коштів в інших банках	-	-	
5.1	Резерви у відсотках до активу	628415	1530285	
6	Кредити та заборгованість клієнтів, у тому числі:	820341	1521185	
6.1	Кредити та заборгованість юридичних осіб, у тому числі:	8074	9100	
6.1.1	В іноземній валюті	1177	1177	
6.2	Кредити та заборгованість фізичних осіб, у тому числі:	81970	1520008	
6.2.1	В іноземній валюті	1479	157427	
7	Резерви під знецінення кредитів	-	-	
7.1	Резерви у відсотках до активу	1515	1515	
8	Цінні папери в портфелі банку на продаж	-	-	
9	Резерви під знецінення цінних паперів у портфелі банку на продаж	-	-	
9.1	Резерви у відсотках до активу	-	-	
10	Цінні папери в портфелі банку до погашення	-	-	
11	Резерви під знецінення цінних паперів у портфелі банку до погашення	-	-	
12	Інвестиції в асоційовані й дочірні компанії	-	-	
13	Інвестиційна нерухомість	-	-	
14	Дебіторська заборгованість щодо поточного податку на прибуток	386	-	
15	Відстрочені податкові активи	429	-	
16	Основні засоби та нематеріальні активи	4227	-	
17	Інші фінансові активи	1178	-	
18	Резерви під інші фінансові активи	(1177)	-	
18.1	Резерви у відсотках до активу	99,83	-	
19	Інші активи	267	-	
20	Резерви під інші активи	-	-	
20.1	Резерви у відсотках до активу	-	-	
21	Довгострокові активи, призначені для продажу, та активи групи вибуття	-	-	
22	Резерви під знецінення корисності інвестицій в асоційовані й дочірні компанії, що утримуються з метою продажу	-	-	
22.1	Резерви у відсотках до активу	-	-	
23	Усього активів, у тому числі:	732020	1539940	
23.1	В іноземній валюті	7544	16349	
24	Зобов'язання			
24.1	Кошти банків, у тому числі:	41490	41490	
24.1.1	В іноземній валюті	184019	991963	
25	Кошти юридичних осіб, у тому числі:	168888	37963	
25.1	В іноземній валюті	526	11930	
25.2	Кошти юридичних осіб на вимогу, у тому числі:	11726	11930	
26	Кошти фізичних осіб, у тому числі:	2258	1994	
26.1	В іноземній валюті	805	706	
26.2	Кошти фізичних осіб на вимогу, у тому числі:	745	480	
27	Боргові цінні папери, емітовані банком, у тому числі:	-	-	
27.1	В іноземній валюті	-	-	
28	Інші залучені кошти	409	267	
29	Зобов'язання щодо поточного податку на прибуток	-	-	
30	Відстрочені податкові зобов'язання	24	-	
31	Резерви за зобов'язаннями	2369	-	
32	Інші фінансові зобов'язання	2899	26102	
33	Інші зобов'язання	59	67	
34	Субординований борг	-	-	
35	Зобов'язання, що пов'язані з довгостроковими активами, призначеними для продажу, чи групами вибуття	-	-	
36	Усього зобов'язань, у тому числі:	261626	107129	
36.1	В іноземній валюті	2685	11229	
37	Статутний капітал	460564	460564	
38	Власні акції (частки, паї), що викуплені в акціонерів (учасників)	-	-	
39	Емісійні різниці	2503	2503	
40	Резерви, капіталізовані дивіденди та інші фонди банку	-	-	
41	Резерви переоцінки необоротних активів, у тому числі:	-	-	
41.1	Резерви переоцінки нерухомості	-	-	
41.2	Резерви переоцінки нематеріальних активів	-	-	
42	Резерви переоцінки цінних паперів	-	-	
43	Резерви переоцінки на операціях хеджування	-	-	
44	Прибуток/Збиток минулих років	3600	5144	
45	Прибуток/Збиток поточного року	3727	468211	
46	Усього власного капіталу	470394	1539940	
47	Усього пасивів	732020	1539940	

Голова Правління Шопалова Нелля Миколаївна Головний бухгалтер Очаренко Тетяна Миколаївна

ФІНАНСОВА ЗВІТНІСТЬ ВАТ "АКБ "КАПІТАЛ" за II квартал 2010 року

Звіт про фінансові результати за II квартал 2010 року

Рядок	Найменування статті	На звітну дату кварталу	(тис. грн.) На кінець попереднього фінансового року	
1	2	3	4	
1	Чистий процентний дохід/ (Чисті процентні витрати)	16 220	7 549	
1.1	Процентні доходи	70 657	66 040	
1.2	Процентні витрати	(54 437)	(58 491)	
2	Чистий комісійний дохід/ (Чисті комісійні витрати)	2 505	3 539	
2.1	Комісійні доходи	5 373	4 883	
2.2	Комісійні витрати	(2 868)	(1 344)	
3	Результат від торгових операцій з цінними паперами в торговому портфелі банку	(2 596)	(986)	
4	Результат від операцій з хеджування	-	-	
5	Результат від переоцінки інших фінансових інструментів, які обліковуються за справедливою вартістю з визначенням результату переоцінки у фінансових результатах	7 521	4 430	
6	Результат від торгівлі іноземною валютою	202	(275)	
7	Прибуток/(Збиток), який виникає під час первісного визнання фінансових активів за процентною ставкою, вищою або нижчою, ніж ринкова	-	-	
8	Прибуток/(Збиток), який виникає під час первісного визнання фінансових зобов'язань за процентною ставкою, вищою або нижчою, ніж ринкова	-	-	
9	Результат від переоцінки об'єктів інвестиційної нерухомості	45	(42)	
10	Результат від переоцінки іноземної валюти	(7 356)	8 726	
11	Резерви під заборгованість за кредитами	-	-	
12	Знецінення цінних паперів у портфелі банку на продаж	-	12	
13	Результат від продажу цінних паперів у портфелі банку на продаж	(48)	(280)	
14	Знецінення цінних паперів у портфелі банку до погашення	50	(1 993)	
15	Резерви за зобов'язаннями	49	103	
16	Інші операційні доходи	100	102	
17	Доходи/(витрати) від дострокового погашення заборгованості	-	64	
18	Адміністративні та інші операційні витрати	(20 562)	(20 081)	
19	Результат від участі в капіталі	-	-	
20	Дохід від участі в капіталі	-	-	
21	Втради від участі в капіталі	-	-	
22	Дохід/(Збиток) від довгострокових активів, призначених для продажу	-	-	
23	Прибуток/(Збиток) до оподаткування	(3 870)	868	
24	Витрати на податок на прибуток	(81)	(523)	
25	Чистий прибуток/(збиток) після оподаткування	(3 951)	345	
26	Чистий прибуток/(збиток) банку	(3 951)	345	

Примітка "Окремі показники діяльності банку" за II квартал 2010 року

Рядок	Найменування рядка	На звітну дату	Нормативні показники
1	2	3	4
1	Регулятивний капітал банку (тис. грн.)	139 296	74194
2	Адекватність регулятивного капіталу (%)	15,14	не < 10 %
3	Співвідношення регулятивного капіталу до сукупних активів (%)	13,54	не < 9 %
4	Поточна ліквідність (%)	40,15	не < 40 %
5	Максимальний розмір кредитного ризику на одного контрагента (%)	24,98	не > 25 %
6	Великі кредитні ризики (%)	482,92	не > 800 %
7	Максимальний розмір кредитів, гарантій та поручительств, наданих одному інсайдеру (%)	3,46	не > 5 %
8	Максимальний сукупний розмір кредитів, гарантій та поручительств, наданих інсайдерам (%)	12,01	не > 30 %
9	Рентабельність активів (%)	(0,85)	x
10	Кредитні операції, що класифіковані як "стандартні" (тис. грн.)	328 385	x
10.1	Сформований резерв за такими операціями (тис. грн.)	242	x
11	Кредитні операції, що класифіковані як "під контролем" (тис. грн.)	272 724	x
11.1	Сформований резерв за такими операціями (тис. грн.)	4 058	x
12	Кредитні операції, що класифіковані як "субстандартні" (тис. грн.)	269 917	x
12.1	Сформований резерв за такими операціями (тис. грн.)	8 415	x
13	Кредитні операції, що класифіковані як "сумнівні" (тис. грн.)	22 029	x
13.1	Сформований резерв за такими операціями (тис. грн.)	574	x
14	Кредитні операції, що класифіковані як "безнадійні" (тис. грн.)	9 253	x
14.1	Сформований резерв за такими операціями (тис. грн.)	9 253	x
15	Чистий прибуток на одну просту акцію (грн.)	-	x
16	Сума сплачених дивідендів за 2009 рік на одну просту акцію	-	x
16.1	Привілейовану акцію	-	x
16.2	Перелік учасників (акціонерів) банку, які прямо та опосередковано володіють 10 % і більше відсотками статутного капіталу банку:	-	-

Повне найменування юридичної особи, прізвище, ім'я, по-батькові фізичної особи	Код країни	Відсоток у статутному капіталі
Шербань Руслан Сагенійович	804	7,9769
Шербань Євген Євгенович	804	2,3325
ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬністю		
"ПРОМГАЗ УКРАЇНА"	804	22,3774
Епель Михайло Лейзерович	804	15,3880
Епель Ольга Михайлівна	804	0,2003

Баланс ПАТ "Укрсоцбанк" за II квартал 2010 року				
Рядок	Найменування статті	На звітну дату поточного кварталу 01.07.2010 р.	(тис. грн.) На кінець попереднього фінансового року 01.01.2010 р.	
1	2	3	4	
1	АКТИВИ			
2	Грошові кошти та їх еквіваленти	3 348 099	3 115 365	
3	Торгові цінні папери	186 227	211 287	
4	Інші фінансові активи, що обліковуються за справедливою вартістю з визначенням результату переоцінки	-	-	
4.1	Кошти в інших банках, у тому числі:	81 764	172 866	
4.1.1	В іноземній валюті	31 628	32 012	
4.1.2	В національній валюті	-	-	
5	Резерви під зменшення коштів в інших банках	(5 938)	(6 014)	
5.1	Резерви у відсотках до активу	7,26%	3,48%	
6	Кредити та зобов'язання клієнтів, у тому числі:	38 474 449	40 556 670	
6.1	Кредити та зобов'язання юридичних осіб, у тому числі:	17 944 970	18 672 727	
6.1.1	В іноземній валюті	12 531 169	13 005 218	
6.2	Кредити та зобов'язання фізичних осіб, у тому числі:	20 529 478	21 883 943	
6.2.1	В іноземній валюті	19 027 608	19 027 608	
6.2.1.1	Резерви під зменшення кредитів	(5 569 448)	(4 516 583)	
7	Резерви у відсотках до активу	11,14%	11,14%	
7.1	Цінні папери в портфелі банку на продаж	319 394	376 629	
9	Резерви під зменшення цінних паперів в портфелі банку до погашення	(27 682)	(26 493)	
9.1	Резерви у відсотках до активу	8,67%	7,03%	
10	Цінні папери в портфелі банку до погашення	2 098 094	245	
11	Резерви під зменшення цінних паперів в портфелі банку до погашення	(236)	(245)	
11.1	Резерви у відсотках до активу	0,01%	100,00%	
12	Інвестиції в асоційовані й дочірні компанії	6 786	6 786	
13	Інвестиції в нерухомість	3 093	3 136	
14	Детроторська зобов'язаність щодо поточного податку на прибуток	238 462	238 412	
15	Відстрочені податкові активи	33 286	37 287	
16	Інші засоби та нематеріальні активи	3 118 187	3 107 590	
17	Інші фінансові активи	373 501	118 808	
18	Резерви під інші фінансові активи	(45 472)	(34 788)	
18.1	Резерви у відсотках до активу	12,17%	29,28%	
19	Інші активи	45 294	55 384	
20	Резерви під інші активи	(6 867)	(5 859)	
20.1	Резерви у відсотках до активу	15,18%	10,58%	
21	Довгострокові активи, призначені для продажу, та активи групи вибуття	-	-	
22	Резерви під зменшення корисності інвестицій в асоційовані й дочірні компанії, що утримуються з метою продаж	-	-	
22.1	Резерви у відсотках до активу	0,00%	0,00%	
23	Усього активів, у тому числі:	42 670 949	43 410 493	
23.1	В іноземній валюті	27 515 821	29 660 989	
24	ЗОВОВ'ЯЗАННЯ			
24.1	Кошти банків, у тому числі:	19 374 927	22 158 357	
24.1.1	В іноземній валюті	19 342 981	22 154 990	
24.1.2	В національній валюті	4 836 082	4 671 361	
25.1	Кошти юридичних осіб, у тому числі:	1 163 127	1 462 993	
25.2	Кошти юридичних осіб на вимогу, у тому числі:	3 177 989	3 146 587	
25.2.1	В іноземній валюті	491 081	662 911	
26	Кошти фізичних осіб, у тому числі:	9 115 573	7 668 964	
26.1	В іноземній валюті	4 754 058	4 275 962	
26.2	В національній валюті	-	-	
26.2.1	В іноземній валюті	2 432 926	2 151 177	
27	Боргові цінні папери, емітовані банком	915 829	910 829	
27.1	В іноземній валюті	16 605	16 651	
28	Інші залучені кошти	-	-	
29	Зобов'язання щодо поточного податку на прибуток	467	467	
30	Відстрочені податкові зобов'язання	523 213	523 213	
31	Резерви за зобов'язаннями	14 412	21 242	
32	Інші фінансові зобов'язання	536 116	242 635	
33	Інші зобов'язання	55 443	55 443	
34	Субординований борг	2 004 675	2 024 305	
35	Зобов'язання, що пов'язані з довгостроковими активами, призначеними для продажу, чи групами вибуття	-	-	
36	Усього зобов'язань, у тому числі:	36 607 227	37 382 338	
36.1	В іноземній валюті	27 613 395	30 034 679	
37	ПЛАСИВІ АКТИВИ			
37.1	Статутний капітал	1 270 000	1 270 000	
38	Власні акції (частки, паї), що викуплені в акціонерів (учасників)	-	-	
39	Емісійні різниці	1 001 011	1 001 011	
40	Резерви, капіталізовані дивіденди та інші фонди банку	2 128 832	2 002 096	
41	Резерви основних засобів, у тому числі:	1 622 749	1 622 905	
41.1	Резерви переоцінки нерухомості	1 622 002	1 622 002	
41.2	Резерви переоцінки нематеріальних активів	-	-	
42	Резерви переоцінки цінних паперів	17 323	(716)	
43	Резерви переоцінки за операціями хеджування	-	-	
44	Прибуток/Збиток минулих років	5 954	5 798	
45	Прибуток/Збиток поточного року	119 581	129 561	
46	Усього власного капіталу	6 063 722	6 027 855	
47	Усього пасивів	42 670 949	43 410 493	
Голова Правління		Б.В.Тимонькін		
Головний бухгалтер – начальник управління бухгалтерського обліку та звітності		І.О. Чорна		

Примітка «Зобов'язання банку, які обліковуються на позабалансових рахунках» ПАТ «Укрсоцбанк» за II квартал 2010 року

Рядок	Найменування статті	На звітну дату поточного кварталу 01.07.2010р.	На кінець попереднього фінансового року 01.01.2010р.	(тис. грн.) Зміни після дати останньої річної звітності (+/-)
1	Гарантії, що надані	225 288	244 344	-19 056
2	Зобов'язання з кредитування, які надані банкам	-	-	-
3	Зобов'язання з кредитування, які надані клієнтам	4 806 150	6 036 133	-1 229 983
4	Надана застава	0	0	0

Голова Правління **Б.В.Тимонькін**
Головний бухгалтер – начальник управління бухгалтерського обліку та звітності **І.О. Чорна**

Примітка «Рахунки довірного управління» ПАТ «Укрсоцбанк» за II квартал 2010 року

Рядок	Найменування статті	На звітну дату поточного кварталу 01.10.2009 р.	На кінець попереднього фінансового року 01.01.2009 р.	(тис. грн.) Зміни після дати останньої річної звітності (+/-)
1	Готівкові кошти за операціями довірного управління	3	4	-
2	Поточні рахунки банку - управителя з довірного управління	1	1	-
3	Детроторська зобов'язаність за операціями довірного управління	2 425	3 448	-1 023
4	Цінні папери в довірчому управлінні	86 292	100 226	-13 934
5	Банківські метали в довірчому управлінні	-	-	-
6	Інші активи в довірчому управлінні	-	-	-
7	Витрати за операціями довірного управління	-	-	-
8	Нараховані доходи за об'єктами довірного управління	-	-	-
9	Усього за активними рахунками довірного управління	88 717	103 675	-14 958
10	Фонди банківського управління	83 717	103 675	-14 958
11	Рахунки установників	-	-	-
12	Кредиторська зобов'язаність за операціями довірного управління	-	-	-
13	Доходи від операцій довірного управління	-	-	-
14	Усього за пасивними рахунками довірного управління	88 717	103 675	-14 958

Голова Правління **Б.В.Тимонькін**
Головний бухгалтер – начальник управління бухгалтерського обліку та звітності **І.О. Чорна**

Фінансовий звіт ПАТ «Укрсоцбанк» за II квартал 2010 року				
Звіт про фінансові результати ПАТ "Укрсоцбанк" за II квартал 2010 року				
Рядок	Найменування статті	На звітну дату кварталу поточного року 01.07.2010 р.	На звітну дату кварталу попереднього фінансового року 01.07.2009 р.	(тис. грн.)
1	2	3	4	
1	Чистий процентний дохід/ (Чисті процентні витрати)	1 449 325	1 503 877	
1.1	Процентний дохід	2 742 678	3 002 517	
1.2	Процентні витрати	(1 293 353)	(1 498 640)	
2	Чистий комісійний дохід/ (Чисті комісійні витрати)	234 581	239 911	
2.1	Комісійний дохід	274 843	271 291	
2.2	Комісійні витрати	(40 262)	(31 380)	
3	Результат від торгових операцій з цінними паперами в торговому портфелі банку	-	18 408	
4	Результат від операцій з хеджування	-	-	
5	Результат від переоцінки інших фінансових інструментів, які обліковуються за справедливою вартістю з визначенням результату переоцінки у фінансових результатах	4 948	(22 217)	
6	Результат від торгівлі іноземною валютою	(32 711)	142 790	
7	Прибуток/(Збиток), який виникає під час першого визнання фінансових активів, призначених до продажу, та активів групи вибуття	-	-	
8	Прибуток/(Збиток), який виникає під час першого визнання фінансових зобов'язань, вищою або нижчою, ніж ринкова	-	-	
9	Результат від переоцінки об'єктів інвестиційної нерухомості	-	-	
10	Результат від переоцінки іноземної валюти	(1 577)	(8 858)	
11	Резерви під зобов'язаність за кредитами	(1 062 262)	(1 151 034)	
12	Зменшення цінних паперів у портфелі банку на продаж	(1 188)	(398)	
13	Результат від продажу цінних паперів у портфелі банку на продаж	129	32 206	
14	Зменшення цінних паперів у портфелі банку до погашення	-	24	
15	Резерви за зобов'язаннями	6 554	(955)	
16	Інші операційні доходи	10 075	41 386	
17	Доходи/(Витрати) від довгострокового погашення зобов'язань	-	-	
18	Адміністративні та інші операційні витрати	(586 027)	(575 847)	
19	Результат від участі в капіталі	-	-	
19.1	Дохід від участі в капіталі	-	-	
19.2	Витрати від участі в капіталі	-	-	
20	Дохід/(Збиток) від довгострокових активів, призначених для продажу	-	-	
21	Прибуток/(Збиток) до оподаткування	21 856	219 293	
22	Витрати на податок на прибуток	(4 003)	(157 636)	
23	Прибуток/(Збиток) після оподаткування	17 853	61 657	
24	Чистий прибуток/(Збиток) від продажу довгострокових активів, призначених для продажу	-	-	
25	Чистий прибуток/(Збиток) банку	17 853	61 657	
Голова Правління		Б.В.Тимонькін		
Головний бухгалтер – начальник Департаменту обліку та звітності		І.О. Чорна		

Примітка "Окремі показники діяльності банку" ПАТ «Укрсоцбанк» за II квартал 2010 року

Ря-док	Найменування рядка	На звітну дату поточного кварталу	Нормативні показники
1	2	3	4
1	Регулятивний капітал банку (тис.грн.)	5 970 312	74 194
2	Адекватність регулятивного капіталу (%)	19,63	не < 10
3	Співвідношення регулятивного капіталу до сукупних активів (%)	12,14	не < 9
4	Поточна ліквідність (%)	59,62	не < 40
5	Максимальний розмір кредитного ризику на одного контрагента (%)	12,08	не > 25
6	Великі кредитні ризики (%)	33,04	не > 800
7	Максимальний розмір кредитів, гарантій та поручительств, наданих одному інсайдеру (%)	4,35	не > 5
8	Максимальний сукупний розмір кредитів, гарантій та поручительств, наданих інсайдерам (%)	5,98	не > 30
9	Рентабельність активів (%)	0,08	не > 30
10	Кредитні операції, що класифіковані як "стандартні" (тис. грн.)	18 642 456	x
10.1	Сформований резерв за такими операціями (тис. грн.)	55 700	x
11	Кредитні операції, що класифіковані як "під контролем" (тис. грн.)	6 797 884	x
11.1	Сформований резерв за такими операціями (тис. грн.)	152 267	x
12	Кредитні операції, що класифіковані як "субстандартні" (тис. грн.)	10 667 282	x
12.1	Сформований резерв за такими операціями (тис. грн.)	1 484 300	x
13	Кредитні операції, що класифіковані як "сумнівні" (тис. грн.)	1 761 112	x
13.1	Сформований резерв за такими операціями (тис. грн.)	596 643	x
14	Кредитні операції, що класифіковані як "безнадійні" (тис. грн.)	2 722 980	x
14.1	Сформований резерв за такими операціями (тис. грн.)	1 952 556	x
15	Чистий прибуток на одну просту акцію (грн.)	0,01	x
16	Сума сплачених дивідендів за 2009 рік на одну просту акцію	0,00	x
16.1	Проста акція	0,01	x
16.2	Привілейовану акцію	0,01	x
17	Перелік учасників (акціонерів) банку, які прямо та опосередковано володіють 10% і більше відсотками статутного капіталу банку	-	x

Голова Правління **Б.В.Тимонькін**
Головний бухгалтер – начальник Департаменту обліку та звітності **І.О. Чорна**

Баланс за II квартал 2010 року				(тис. грн.)
Рядок	Найменування статті	На звітну дату поточного кварталу 3	На кінець попереднього фінансового року 4	
1	2	3	4	
	АКТИВИ			
1	Грошові кошти та їх еквіваленти	15948	192069	
2	Торгові цінні папери	24653	-	
3	Інші фінансові активи, що обліковуються за справедливою вартістю з визначенням результату переоцінки у фінансових результатах	47422	121809	
4	Кошти в інших банках, у тому числі:	292554	47642	
4.1	В іноземній валюті	-	-	
5	Резерви під знецінення коштів в інших банках	(595)	(136)	
5.1	Резерви у відсотках до активу	0,13	0,11	
6	Кредити та зобов'язаності клієнтів, у тому числі:	250521	272794	
6.1	Кредити та зобов'язаності юридичних осіб, у тому числі:	160128	176198	
6.1.1	В іноземній валюті	45475	55877	
6.2	Кредити та зобов'язаності фізичних осіб, у тому числі:	90393	96596	
6.2.1	В іноземній валюті	67679	75958	
7	Резерви під знецінення кредитів в інших банках	(19028)	(17400)	
8	Резерви у відсотках до активу	7,60	6,38	
9	Цінні папери в портфелі банку на продаж	20176	23530	
9.1	Резерви під знецінення цінних паперів у портфелі банку на продаж	-	-	
10	Резерви у відсотках до активу	-	-	
10.1	Цінні папери в портфелі банку до погашення	-	-	
11	Резерви під знецінення цінних паперів у портфелі банку до погашення	-	-	
11.1	Резерви у відсотках до активу	-	-	
12	Інвестиції в асоційовані й дочірні компанії	-	-	
13	Інвестиції в нерухомість	201	262	
14	Детроторська зобов'язаність щодо поточного податку на прибуток	-	-	
15	Відстрочені податкові активи	50040	50730	
16	Інші засоби та нематеріальні активи	228002	21590	
17	Інші фінансові активи	(9)	-	
18	Резерви під інші фінансові активи	0,00	0,04	
18.1	Резерви у відсотках до активу	317	350	
19	Інші активи	(22)	-	
20	Резерви під інші активи	7,01	-	
20.1	Резерви у відсотках до активу	-	-	
21	Довгострокові активи, призначені для продажу, та активи групи вибуття	-	-	
22	Резерви під зменшення корисності інвестицій в асоційовані й дочірні компанії, що утримуються з метою продажу	-	-	
22.1	Резерви у відсотках до активу	-	-	
22.1.1	Усього активів, у тому числі:	1044425	665589	
23	ЗОВОВ'ЯЗАННЯ	640843	318548	
23.1	Кошти банків, у тому числі:	484811	303846	
24	Інші фінансові активи, що обліковуються за справедливою вартістю з визначенням результату переоцінки у фінансових результатах	257793	141381	
24.1	В іноземній валюті	92148	49659	
25	Кошти юридичних осіб, у тому числі:	22547	20809	
25.1	В іноземній валюті	31409	37141	
25.2	В національній валюті	-	-	
25.2.1	В іноземній валюті	5742	11380	
26	Кошти фізичних осіб, у тому числі:	168661	182395	
26.1	В іноземній валюті	121381	129496	
26.2	Кошти фізичних осіб на вимогу, у тому числі:	24009	22094	
26.2.1	В іноземній валюті	-	-	
27	Боргові цінні папери, емітовані банком, у тому числі:	18302	5099	
27.1	В іноземній валюті	-	-	
28	Інші залучені кошти	-	-	
29	Зобов'язання щодо поточного податку на прибуток	511	707	
30	Відстрочені податкові зобов'язання	9107	9058	
31	Резерви за зобов'язаннями	1	-	
32	Інші фінансові зобов'язання	228650	20857	
33	Інші зобов'язання	28	83	
34	Субординований борг	-	-	
35	Зобов'язання, що пов'язані з довгостроковими активами, призначеними для продажу, чи групами вибуття	-	-	
36	Усього зобов'язань, у тому числі:	944171	565968	
36.1	Інші фінансові активи	640239	312311	
	ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ			
37	Статутний капітал	60000	60000	
38	Власні акції (частки, паї), що викуплені в акціонерів (учасників)	-	-	
39	Емісійні різниці	-	-	
40	Резерви, капіталізовані дивиденди та інші фонди банку	7830	7755	
41	Резерви періодичних необоротних активів, у тому числі:	27805	27805	
41.1	Резерви періодичних нерухомості	27805	27805	
41.2	Резерви періодичних нематеріальних активів	-	-	
42	Резерви періодичних цінних паперів	66	20	
43	Резерви періодичних за операціями міжбанку	-	-	
44	Прибуток/Збиток минулих років	3966	2548	
45	Прибуток/Збиток поточного року	587	1493	
46	Усього власного капіталу	100254	96627	
47	ІНШЕ	106428	99821	

Сьогодні в Карпатах можливий короткочасний дощ, на решті території без опадів. Температура повітря у північних та західних регіонах уночі коливатиметься від 12 до 20, вдень 25—33 градуси тепла. На Лівобережжі спека посилиться вдень до 35, на сході, в центрі та на півдні — аж до 37–40 градусів. Вітер змінних напрямків, 3—10 м/с. У Києві та області сьогодні сухо, стовпчики термометра вночі покажуть 13–19, вдень 27–33 градуси.

І пиво, і до пива

Нещодавно двоє наших постійних авторів — штатний **Олексій Кустовський** та позаштатний **Микола Капуста** — засвітилися у двох каталогах міжнародних конкурсів карикатури.

Один пройшов у словацькому місті Пряшеві на традиційну тему «Пиво», яка вже 16-й рік поспіль пропонується майстрам мальованого гумору. Незважаючи на поважний вік конкурсу, художники світу не перестають знаходити нові ідеї (навіть його організатор Федор Віщо дивується цьому в передмові до каталогу), які вони надсилають на конкурс «Золота діжка».

Сьорбнув із неї і наш Олексій, якого відзначили заохочувальним призом за колекцію робіт. До речі, другий рік під'їждив до риболовлі та полювання» в рамках відомого в Європі фестивалю приготування юшки. Організатор конкурсу Іштван Келемен впевнений, що майже все в житті людини пов'язано з полюванням і риболовлю в прямому та переносному значенні: за посадами, жінками, великим уловом тощо. Наші автори, як і ще кілька колег-земляків, клюнули на запрошення і послали малюнки-наживки. Нагород, щоправда, не ввіймали, та одержали каталоги, де вміщені і їхні малюнки.

Деякі з них пропонуємо сьогодні увазі читачів.

Мал. Олексія КУСТОВСЬКОГО.

Мал. Миколи КАПУСТИ.

ДОШКА ПОШАНИ

Вл. інф.

Обережно зі словами

Василь Хара, глава Федерації профспілок України (про МВФ):

— Яке вони мають право диктувати урядові, що підвищувати, а що — ні? Якщо вони хочуть позичити, то хай дають, а за рахунок яких коштів віддавати — це справа не МВФ! Але вони диктують нам умови і щодо ціни на газ, і щодо пенсійного віку. Тому що МВФ — це бандитська організація.

Від чергового:

— Не зрозумів: по-вашому виходить, що наш уряд забив стрілку МВФ?

Лінійку — в руки!

Михайло Чечетов, народний депутат (про запропоновану «електронну революцію» в парламенті):

— Ми не повинні рахувати на рахівниціх і алгоритмічній лінійці. Скажімо, в мене, не останньої людини в пар-

ламенті, радника президента, комп'ютер, якому вже близько 10 років, він висне постійно...

Від чергового:

— Він висне, бо не розуміє ваших команд. Ви ж постійно розмахуєте голими руками. Спробуйте скористатися алгоритмічною лінійкою — може, спрацює?

Тушки перетворюються

Костянтин Бондарев, глава Київської обласної організації «Батьківщини» (про зрадників БЮТ):

— В нас були тушки, потім тушкан-

чики (у місцевих радах), а тепер у нас є новий вид — Павлики Морозови. За «банку варення, коробку печення» людина пише заяву...

Від чергового:

— Ваш пафос зрозумілий, але ви переплутали Павлика Морозова з Мальчишем-Плохишем. Перший зраджував своїх за ідею, а другий — за банку варення. Ваша помилка — на руку Табачникові: через таких, як ви, він хоче повернути в школу російську радянську класику.

Розмова в черзі

Володимир Семиноженко, голова Держкомітету з питань науки, інновацій та інформатизації:

— На місці прем'єра вже вишиковується черга...

Від чергового:

— А ми собі думали, чого це Микола Янович на Кабміні заговорив про хліб, про сухарі?

Мурашки й трутні

Вадим Колесніченко, народний депутат, Партія регіонів (про пропозицію М. Томенка провести позачергову сесію Верховної Ради, щоб доробити закон про вибори депутатів місцевих рад):

— Треба було працювати й щось пропонувати під час сесії. Тоді вони в носі колупались, а під час відпустки в них чомусь побігли по шкірі працювати мурашки. Хай лікують їх у лікарів. А люди будуть відпочивати...

ЦЬОГО ДНЯ, 31 ЛИПНЯ

□ **1605.** У Москві вінчано на царство самозванця Лжедмитрія I. □ **1850.** Народився Сергій Подолінський, мислитель, учений і громадський діяч. □ **1918.** Уряд гетьмана Скоропадського запровадив державну монополію на продаж горілки та вина. □ **1941.** В окупованому Львові створено Українську Національну Рад (заборонена гітлерівцями в березні 1942). □ **1945.** Народився відомий телеведучий Леонід Якубович. □ **1994.** Український стрибун із жердиною Сергій Бубка взяв висоту 6 м 14 см, встановивши світовий рекорд, не побитий і досі.

7 МІШКІВ ГРЕЧАНОЇ ВОВНИ

Робота кипить

Судова система Берега Рябкової Кістки ще й як працює! До того ж, абсолютно всі знають, на кого!

Гордість Берега Рябкової Кістки

Ось вона, їхня еліта: національна збірна країни з дерибану!

Сене життя

Життя настільки коротке, що лише й устигаєш надивитись усякого на своєму віку.

Дають — бері

Бог людям дав — олігархи взяли.

Вічний рушій

Озлидіння людей — рушій збагачення олігархів.

Об'єктивна причина

Влада фізично не може наблизитись до народу, позаяк народ її просто заплює.

Досить патякати!

Скільки можна говорити про беззаконня, дерибан, несправедливість, корупцію? Поговорили і досить!

Вихід один

Вибори президента у Березі Рябкової Кістки народу нічого не дадуть, народу треба обирати генерального прокурора!

Наказано вижити!

Треба жити, бо хто ж трудитиметься на благо декількох сімей у державі? Олександр ПЕРЛЮК.

ТЕЗИ Й АНТИТЕЗИ

☞ **Хамство** — грізна зброя навіть у нейтральних без'ядерних країнах.

☞ **Реклама:** Наші курчата прекрасні, як дівчата!

☞ **Пам'ятник садисту-тирану** — ностальгія за світлим минулим мазохістів.

☞ **Переможці** — сильні і вмілі, але чесними і добрими рідко бувають.

☞ **В країні дурнів і хамів різновид державного устрою не має великого значення.**

☞ **Одноголовим** потрібна одна мова, тільки двоголовим — дві.

☞ **Народ люблять, критикуючи його, хвалять** — брешучи йому.

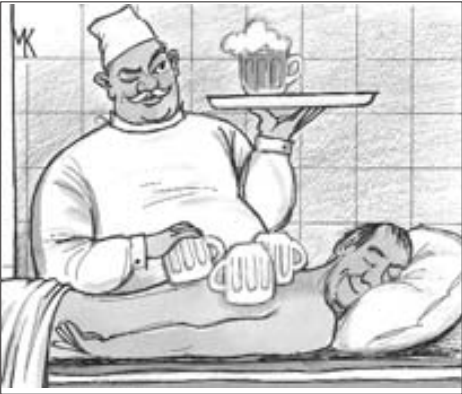
☞ **Мазепи завжди зраджували тиранів і хамів.**

☞ **Коли життя проходить мимо парадним кроком, відчуваєш себе генералом непереможної ліквідованої радянської армії.**

☞ **Криза по-українськи** — це коли в сусіда корова не дохне і «Мерседес» не б'ється.

☞ **Найбільша мрія людства:** створити державу, де брехати, красти і вбивати невідгідно.

Володимир ГОЛОБОРОДЬКО.

Від чергового:

— От завжди так: поки ми працюємо, вони лікують нас новим законом про вибори, а самі відпочивають.

Про кістки

Ганна Герман, заступник глави АП: — Гроші, які надійдуть від МВФ і які стануть стимулом для розвитку промисловості, для подолання кризи в Україні, стали кісткою в горлі Юлії Тимошенко.

Від чергового:

— Заспокойтеся, жінці просто боляче! Адже вам МВФ кинув кістку в 15 мільярдів доларів, а їй дісталось тільки 10,4, але як ваші соратники за це її гризли!..

Мал. Володимира ВАСЬКОВЦЕВА, Миколи КАПУСТИ, Вадима СИМИНОГИ.

Чергував по «Куреню» Віталій СУДДЯ.

Редактор номера
Володимир КРАСНОДЕМСЬКИЙ.

Редколегія: Леонід БРОВЧЕНКО, Анатолій ГОРЛОВ, Сергій ДЕМСЬКИЙ, Віталій ЖЕЖЕРА, Іван ІЛЛЯШ, Світлана ПИСАРЕНКО, Віталій СУДДЯ.

► За зміст та достовірність інформації у рекламних публікаціях відповідальність несе рекламодавець.
► Редакція не завжди поділяє позицію авторів публікацій.
► Рукописів не повертаємо.
► Лістування з читачами — тільки на сторінках газети.
► При використанні наших публікацій посилання на «Голос України» обов'язкове.

► Платні матеріали.

Засновник — Верховна Рада України

Свідцтво про реєстрацію періодичного друкованого видання—КВ № 1 від 26.05.1994 р.
Газета виходить 5 разів на тиждень (крім неділі й понеділка) українською і російською мовами.

Передплатні індекси: для фізичних осіб — 40224, 08775, для підприємств і організацій — 60955.

Передплатна ціна на 2010 рік: для фізичних осіб — 10,00 грн. та 6,00 грн., для підприємств і організацій — 30,00 грн на місяць.

Ціна в роздрібній мережі — договірна.

Загальний тираж 150000.

Друк: ТОВ «Мега-Поліграф», 04073 м. Київ, вул. Марка Вовчка, 12/14, тел. (044) 581-68-15

Зам. 17492

Макет, верстка — редакція газети «Голос України».

Газета виходить з 1 січня 1991 року.

Адреса редакції: 03047, Київ-47, вул. Нестерова, 4.

☎ **ТЕЛЕФОНИ:**
для довідок — 503-68-72;
телефакс — 234-72-54;
відділ реклами — 449-72-53, 453-44-56, 453-44-57;
телефакс — 449-85-62.

✉ E-mail: mail@golos.com.ua — загальний
reklama@golos.com.ua — відділ реклами
let@golos.com.ua — відділ листів
foto@golos.com.ua — відділ ілюстрацій

При підготовці матеріалів використовується інформаційно-пошукова система Верховної Ради України «Законодавство»

